

Forfatter: Ewald, Johannes

Titel: Johannes Ewalds samlede skrifter

Citation: Ewald, Johannes: "Johannes Ewalds samlede skrifter", i Ewald, Johannes: *Johannes Ewalds samlede skrifter*, Gyldendal, (1969), s. a. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-ewald05val-shoot-idm139851049568656.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Johannes Ewalds samlede skrifter

b
c

JOHANNES EWALDS

SAMLEDE SKRIFTER

EFTER TRYK OG HÅNDSKRIFTER

TREDIE BIND

**Udgivet af
Det Danske Sprog- og Litteraturselskab**

GYLDENDAL

d

**Johannes Ewalds samlede skrifter,
tredie bind udkom første gang i 1916.
Nærværende 2. oplag er et
uændret fotografisk optryk af
originaludgaven, udført af
Villadsen og Christensen, København
Printed in Denmark 1969**

e f
g

JOHANNES EWALDS

SAMLEDE SKRIFTER

EFTER TRYK OG HAANDSKRIFTER

UDGIVNE AF
HANS BRIX OG V. KUHR
ORDBOG AF H. JUUL-JENSEN

TREDIE BIND

KØBENHAVN 1916 GYLDENDALSKE BOGHANDEL

NORDISK FORLAG

h
i

INDHOLD AF TREDIE BIND

Side	
	Cereris og Thetidis Strid. En Prologue (1774) 1
	Landsbye-Høitiden. Et Forspil (1775) 9
	Balders Død. Et heroisk Syngespil i Tre Handler. En Priisdigt (1775) 19
	I Anledning af den Sal. Mad. Jakobsens Dødsfald i Rondsted den 1 May 1775 (1775) 85
	Rungsteds Lyksaligheder. En Ode (1775) 88
	Ode til Arve-Prindsen, den 11. October 1776 (1776) 91
	Sørge-Cantate opført paa Walk. Collegii Auditorio den 14 October 1776. I Anledning af Hr. Chr. Horrebows Død (1776) 94
	Sørge-Cantata opført paa Collegii Medicei Auditorio den 28 Julii 1777 i Anledning af Hr. Peder Holms Død (1777) 96
	Vers paa et Sølv Skildt givet til et Konge-Baand af Hr. Agent Claesen som afgangen FugleKonge (1777) 99
	I Anledning af Dronning Juliana Maria Høie Fødsels-Fest den 4. September 1777 (1777) 100
	Tanker ved Graven af den unge Jens Sanderschov (1777) 104
	Sørge-Cantata ved Salig Herr Ulrich Friderich Suhms Begravelse den 22 Jan. 1778 (1778) 106
	Sang i Anledning af Kongens Fødselsdag 1778 (1778) 109
	Opinions (1778) 110
	Et hengivent Ønske (1778) 115
	Aftenen: et Fragment (1778) 116
	Eselet og Bonden. En Fabel (1778) 117
	Klage-Sang over Skiødehunden: Maske (1778) 119
	Ved en Fest paa Kronprindsens Fødselsdag (1778) 125
	Under Frue Caroline Walthers Portrait (1778) 127
	Indføds-Retten (1778) 128
	I Anledning af Dronning Juliana Maria Høie Fødsels-Fest den 4. September 1778 (1778) 135
	Det nye Aar 1779 (1779) 139
	Cantate opført ved Universitetets sædvanlige Høitidelighed i Anledning af Kongens Fødselsdag 1779 (1779) 141
	Cantate ved Jubileet den 11 May 1779 i Anledning af Universitetets Indvielse for 300 Aar siden (1779) 143
	Fiskerne. Et Syngespil i Tre Handler. En Priisdigt (1779) 146
	Epigrammer (1779)
	1. Versemageren 221
	2. Claus Rimers Gravskrift 221
	3. Den fornuftige Datter 221
	En nye aandelig Sang (1779) 222
	Til Min M*** (1780) 229
	Samtlige Skrifter I, Tilegnelse (1780) 231
	Samtlige Skrifter I, Fortale (1780) 232
	Poenitenten. En Ode (1780) 254
	Følelser ved Den hellige Nadvere. En Ode (1780) 257
	Til Sielen. En Ode (1780) 259
	Til Arveprinds Frederik, den 11. October 1779. En Ode (1780) 263
	Mester Synaals Fortelling I (1780) 266

Mester Synaals Fortelling II (1780)	297
Til min M** paa hans Broders Fødselsdag (1780)	313
Johannes Ewalds sidste poetiske Følelser nogle Timer før hans Død (1781)	316
Tillæg	
Gratulation Da Seigr. Peder Huulegaard Og Frue Maria Wulf Celebrerede Deres Bryllups-Fæst (1759)	319
Tanker i Anledning af Sr. Huulegaards dødelige Afgang (1769)	323

1

CERERIS OG THETIDIS STRID. EN PROLOGUE. I ANLEDNING AF HANS KONGELIGE HØIHEDS ARVEPRINDSENS FORMÆLING

(1774)

HANDLENDE PERSONER:

- CERES.
- VERTUMNUS.
- THETIS.
- HØSTFOLK AF BEGGE KIØN I CERERIS FØLGE.
- GARTNERE OG GARTNERSKER I VERTUMNI FØLGE.
- NEREIDER I THETIDIS FØLGE.

FØRSTE OPTRIN

CERES. VERTUMNUS. HØSTFOLK. GARTNERE OG GARTNERSKER

(Handlingen aabnes af Gudens og Gudindens Følgeskab med afvexlende Sang og Dands.)

Chor.

O Danske, skiertser trygge,
I fulde Laders Skygge,
I Kreds om gyldne Dynger,
I Hegn af Lyst og Haab!

O skiertser kun, og synger!
Lyksalige, som bygge
I Tronens milde Skygge,

Fordobler Glædens Raab!

CERES

Du fatter ei min hele, stolte Glæde,
Vertumnus! - min Triumph er sikker.
Erindrer du, da Nordens CHRISTIAN,
Med Hans og Danmarks troeste Veninde
Og Viisdoms unge Ven,
Tilvinkte mig og dig og Thetis,
At vende om, med al vor Lyst og Rigdom,
2Til Danmark, til vort elskte Land?
Erindrer du? Da kom en venlig Strid
Imellem mig og Havets Herskerinde.
Den, som tilførte Norden først
Den største Rigdom, den var størst;
Den af os begge skulde vinde.
Nu see, og hør, og døm! - Du seer dem,
De Bierge af mit Guld, hvorunder
Dans glade Slegter, frie for Frygt og Kummer,
Velsigne Himmelen og CHRISTIANS Huus;
Og Fryd opfylder Christians store Huus.
De Danskes Glæde,
De høie Fryde-Skrig
Af tusinde, som takke Det for mig,
Af tusinde, som, modige og trygge,
Opdyngge Rigdom i Dets Skygge;
Den Kongelige Fryd, Vertumnus,
Opfylder nu Skioldungens Bolig.
Har Thetis meer? Siig! kan den gyldne Fred
Indhegne meer Lyksalighed?

Aria.

Rigdom, Held og Styrke strømmer
Af mit fredelige Skiød,
Og min Vellyst oversvømmer
Selv det Veld, hvoraf den flød.

Stolte Søe, hold op at trette!
Sølvblaa Hav, tilstaae det nu,
At de Danskes gyldne Slette
Bar en større Skat end du!

VERTUMNUS

Min Ceres, jeg tilstaaer det,
Stor er din Rigdom, og din Vellyst naaer
Til CHRISTIANS Huus.
Skioldungen, og hans fødte Ven,
Og Hun, den hulde Dannebod,
Indhøste selv den Glæde, de har plantet.
Men om du stolt tilegner dig
Hvert Smil, som Straaler nu fra CHRISTIANS Øie,
3Hver Lyst, som slaaer i JULIANES Hierte,
Hver Fryd, som zitrer nu paa FREDRIKS Læber,
Og hele Nordens Glædes-Skrig,
Da, Ceres, er det Overmod af dig. -
Og jeg har Rigdom nok, og gyldne Frugter,
Hvorned jeg glæder Norden og dets Fader.
Men viid! Snart kommer her en ung Heltinde,
Bestemt til Løn for FREDRIKS Dyd;
Alt iler Hun fra Varnas Bredde.
Hun lover meer, end vi kan give.
Viid! Haab om bedre Frugt, end du og jeg
Aflokke Jorden; Haab om ædle Poder
Af den saa elskte, den saa hellige,
Af den saa skyggefulde Stamme,
Hvorunder vi og Norden blomstre;

Haab om en Æt af unge Helte,
Der ligne FREDERIK og blive snart som Han,
Til Lye for os, til Hegn for CHRISTIAN;
Det Haab besieler nu Skioldungens Huus,
Og hvert et Dansk og hver en Normands Bryst,
Med meer end din og end Vertumni Lyst.

Aria.

I Kamp med alle Vinde
Staaer Høiens Eeg, og byder
Dem Trods og hver en Skye.
Men i dens Skygge nyder
Dens spæde Slegtskab Lye.

Sin Giengield vil den finde,
Naar disse Spirer groe.
Naar de med venlig Skygge
Det elskte Træ betrygge,
Da grønnes det i Roe.

ANDET OPTRIN

DE FORRIGE. THETIS. NEREIDER

THETIS

Jeg vandt, min Ceres! og du selv
Skal snart med Fryd tilstaae det, at jeg vandt.
4At jeg har ført en større Skat til Norden
End du - en større Fryd, end Ceres har.
Jeg blev det vaer, at Nordens fredrik smilte
Mod Varnas Bred - du veedst Hans Vink er nok.
Jeg hastede derhen. Der mødte mig
En ung Gudinde - uden Tvivl
Den, som bestyrer varig Fryd og Held;
Thi, som Minerva, naar hun, træt af Krig,
Af Gratier omskiertset, Venus lig,
Selv viis besøger Viisdoms Gud,
Saa forekom Hun mig,
Den Himmelske! - Hun bød mig bringe sig
Til Dannemark, til fredriks Arme.

VERTUMNUS

Du hører det, min Ceres;
Det er Heltinden selv, hvorom jeg talte.

CERES

(til Thetis). Bliv Ved!

THETIS

Fortryllet, stolt tilvinkte jeg
De skiønneste blant Østerhavets Bølger.
Hver løftede den sølvblaa Ryg, og bar
Gudinden frem. Jeg selv, udrustet
Til Kamp mod hver en Storm, hvertroløs Nordvind,
Gik høi foran og førte Nordens Glæde.
Saa bragte jeg den milde FREDERIKKE
(Det er Gudindens Navn) til FREDRIKS Bryst.
Hun, som blev sendt af Himmelen,
Med Elskovs og med Viisdoms Smil bevæbnet,
At lønne og opmuntre Nordens Ven,

At pryde CHRISTIANS Slegt, og at formere den;
Hun, som udbreder Fryd i hvert et Bryst,
Og lig den hulde JULIANE,
Skal være Nordens Roes og Lyst;
Hun kom, o Ceres, paa min sølvblaa Bølge
Til Danmarks Bred. Du seer det, at jeg vandt.

CERES

Jeg føler det, min Rigdoms Glands forsvinder
Saa nær ved FREDRIKS Lyst, ved frederikke.
Jeg tør ei trættes meer.

THETIS

Ei du, kun Elskovs Gud, kun Amor tør
Aftrette mig min Roes. - den Stolte!
I det han før omflaggrede
Den høie Mast, da saae han mig, og loe,
Og slog de gyldne Vinger ud, og raabte:
Opblæs dig ei, forfængelige Hav!
Du bærer kun den Glæde, som jeg gav.

Aria.

Gavst kun du saa stor en Glæde,
Elskovs alt for stolte Gud?
Mon din Ild, din Haand alene
Dannede den gyldne Kiede,
Den, som evig skal forene
Nordens fredrik med sin Brud?

Amor! Dyden holdt din Bue,
Viisdom styrede din Piil,
Almagt hialp dig, og din Lue
Tændte Godhed med sit Smil.

CERES

Det er da ikke dig, men Himmelen,
Og Elskovs-Gud, og FREDERIKKE,
Som glæde Norden og dens Ven.

VERTUMNUS

Du taler ret, min Ceres! FREDERIKKE
Tilhører denne Dags Triumph, dens Glæde.
Hun skienker Norden meer, end du og Thetis,
Hun skienker den sig selv.
Omfavner eder, yndige Gudinder,
Og følger mig! saa vil vi, Haand i Haand,
Gaae FREDRIKS høie BRUD i Møde;
Og ydmyge nedlegge vore Skatte
For Hendes Fod; og knælende tilstaae,
At Jordens Skiød, og at det rige Hav
Har ei saa stor en Glæde, som Hun gav.

6

THETIS

Det vil vi - kun at Ceres ei
Vil have vundet.

CERES

Nei, min Thetis, nei!
Vi vil omfavne os. Dog er vor Strid
For ædel til at ende sig saa snart.
Saa længe Norden staaer, vil vi fortsætte
Vor skønne, vor venskabelige Trette,
Og kjerligt kappes at berige den.

THETIS

Velan! Men siig, Vertumnus,
Hvad bringe vi den høie FREDERIKKE
Til værdigt Offer, til vor Huldskabs Pant?
Jeg negter ei, nu synes jeg mig arm.

CERES

Jeg finder ei en værdig Gave,
Jeg som dog nylig fandt mig selv saa riig.

VERTUMNUS

Og hvad vil FREDRIKS BRUD vel have?
Hun tænker, føler alt som Han,
Som JULIANE, og som CHRISTIAN;
Hvad kan den Ædles Ønske være?
»Ah gjører kun, vil I berige mig,
»Hver Dansk, hver Nordmand lykkelig!
Det er den kiereste, den største Gave,
O FREDRIKS Brud, o ædle FREDERIKKE,
Som Jord og Hav kan bringe dig!

CERES

Det Offer vil vi bringe Dig,
Udvalgte Par! I Kreds om Eder,
I Kreds omkring Skioldungen og Hans Huus,
Vil vi udbrede al vor Rigdom,
Og samle glade lykkelige Danske.
Og den Lyksalighed,
Som Himlen ei betroede til vor Magt;
De Godes Bifald, og den gyldne Fred,
Og Viisdoms Lys, og Kunstens Pragt;
7Og Nordens Haab og CHRISTIANS Styrke,
O høie Par, o dyrebare Stamme!
Din Frugtbarhed,
En yndig Rad af ædle Poder,
Som ligne FREDRIK og Hans Moder,
Skal Himlen selv omgierde Tronen med.

Chor.

Himmel, Jord og Hav udbreder
Alt det Gode, som I har!
Samler nye Lyksaligheder
Trindt omkring det ædle Par!

CERES

Ageren og Bølgen lyde
Dannekongens Vink, og fryde
Alle dem, Hans Scepter naaer!

THETIS

Almagt gierde for Hans Trone!
Den velsigne Ham! den krone
CHRISTIAN med sølvgraee Haar!

VERTUMNUS

Glædens Fader overskygge,
Han formere, han betrygge
Kongens Huus, til alt forgaaer!

Chor.

Glædens Fader overskygge,
Han formere, han betrygge
Kongens Huus, til alt forgaaer!

CERES

Norden, af dit Skiød udspringe
Fylde, Styrke, Mod og Lyst!

THETIS

Og min sølvblaa Bølge bringe
Pluti Skatte til din Kyst!

VERTUMNUS

Fred indhegne, Kunsten pryde,
Klogskab samle, Viisdom nyde
8 Alt, hvad Himmel, Jord og Hav,
Alt hvad Glædens Fader gav!

CERES. THETIS. VERTUMNUS Terzet

Fred indhegne, Kunsten pryde,
Klogskab samle, Viisdom nyde
Alt hvad Himmel, Jord og Hav,
Alt hvad Glædens Fader gav!

Chor.

Himmel, Hav og Jord udbreder
Alt det gode, som I har!
Samler nye Lyksaligheder
Trindt omkring det ædle Par!

CERES

Ageren og Bølgen lyde
Dannekongens Vink, og fryde
Alle dem, Hans Scepter naaert

THETIS

Almagt gierde for Hans Trone!
Den velsigne Ham! den krone
CHRISTIAN med sølvgraae Haar!

VERTUMNUS

Glædens Fader overskygge,
Han formere, han betrygge
Kongens Huus, til alt forgaaer!

Chor.

Glædens Fader overskygge,
Han formere, han betrygge
Kongens Huus, til alt forgaaer!

(Handlingen slttes med en Dands af Cereris og Vertumni Følgeskab.)

HANDLENDE PERSONER:

- BARONEN.
- TO BØNDER.
- LUCINDE, HANS DATTER.
- JESPER, DERES BØRN.
- FORVALTEREN.
- KIRSTEN,
- HOVMESTEREN.
- BØNDERFOLK AF BEGGE KIØN.
- SKUEPLADSEN ER BARONENS HERREGAARD.

FØRSTE OPTRIN

TO BØNDER

DEN FØRSTE BONDE

Aria.

JEG sætter min Hat
Saa høit, som den beste.
Jeg yder selv min Skat.
Jeg har, trods hver en Rig,
Nok, meer end nok til mig,
Og noget til min Næste.
Jeg sætter min Hat
Saa høit, som den beste.

DEN ANDEN BONDE

Nu, Naboe, tak du Himmelen, som hialp dig!
Og tak den kiere Konge - Ham, hvis Høitid
Vi helligholde nu! - og tak Baronen!
Før var det uselt nok, det veed vi alle. -
Det klæder ikke got - en Dag, som denne,
Da hver er glad, og da vort gode Herskab
Giør sig saa megen Flid, saa stor Bekostning,
Og skienker og bispiser os saa herlig,
Blot at vi samlede maa takke Himlen
For Bondens Velstand og for Kongens Fødsel -
Det lader ei for kiønt, min gode Naboe,
At bæere Nag, og yppe gammel Trætte,
En Dag, som den. - Og siig os da, hvorfor du
10Seer skievt til mig, og pukker, naar jeg taler.
Min Jespers Hu var falden til din Kirsten.
Nu - hun var arm, han havde lidt til beste.

DEN FØRSTE BONDE

O tael kun ei om det par Snese Daler,
Som den gang gjorde dig saa stolt, saa kræsen!
Dem har vi længe seet, og meer, vor Naboe.
De Tider er forbi. - Og skiønt min Pige
Var fattig, var hun flink, rask til sin Gieming,
Og nok saa god, som nogen Knøs paa Godset.

DEN ANDEN BONDE

Hvad hielper det? du veedst, ved tomme Fade
Er sielden Fred. - Det var den gang min Tanke.

Og hvad var da vor Flid? hvad var vort Arbeid?
Ei vor, ei vore Børns, men Herrens Fordeel.
Men, som du siger, Tiden er forandret;
Og intet er forsømt endnu.

DEN FØRSTE BONDE

Hvad? Intet?
Den Tid var Pigen alt for slet. Nu kom hun
Din Jesper ret til pas. - Jeg troer dig, Naboe.

DEN ANDEN BONDE

Men hør dog... tys! der kommer vor Forvalter.

ANDET OPTRIN

FORVALTEREN. DE FORRIGE

FORVALTEREN

Nu Børn! J trættes dog vel ei? Vor Glæde
Bør ingen Kiv i Dag forstyrre. - Kommer!
Baronen har alt savnet jer - han venter.
Nu snart! opholder ei den beste Herre!
(*De to Bønder gaae.*)

TREDIE OPTRIN

FORVALTEREN (ALENE) Den Ædle vil forlige dem, og krone
Vor Høitid med de to Forelsktes Lykke.
Hvad sparer han? - Hvad gjør han ei? - Hans
Idræt
Er kun hans Børns, hans kiere Bønders Velstand.
Hvor blomstrer alt ved ham. HverhærdetFordom,
Ja mig, saaledes som jeg før var sindet,
Mig selv til Trods beriges han. Dog agter
Han det kun ringe. Men i Kreds omkring ham
Velsigne tusend' ham og deres Skiebne;
Det er hans Lyst, det lønner først hans Hierte.
O ædle, rene Lyst! - og jeg har smagt dig!
Og jeg har lært at dele slig en Glæde!
Jeg græder. - Gamle Barn - om nogen saae mig.

Aria.

O fremmede Glæde,
Som klemmer mit Bryst!
O Taarer, som væde
Mit hærdede Øie!
O Glimt af den Høie!
O salige Lyst!
Ja, Himmel, du skønner
Paa spirende Dyd;
Dit Velbehag lønner
Et Smil til vor Næste,
Et Vink til hans Beste

Med reneste Fryd.

FIERDE OPTRIN

HOVMESTEREN. FORVALTEREN

FORVALTEREN

Hvad? kan Hovmesteren undværes inde?

HOVMESTEREN

Oh! meget vel. Baronen og hans Datter
Besørger alt, saa jeg er næsten afsat.
Men, Herr Forvalter, hvi saa mild? - Saa venlig
Har ingen seet dem før. - Dog Kornet stiger -
Den skønne Frost...

FORVALTEREN

Min Ven, den Spot er grusom.
12 Kan denne Dag; kan CHRISTIAN omringet
Med Fred og Held, med Kongelige Venner,
Hans trygge Værn, ei glæde danske Hierter?
Og troe de mig meer følesløs, end alle?
Den aldrende, den haarde Bonde smiler -
I hvert et Øie spiller Lyst - de prise
Enstemmige den bondekiere Konge,
Der gav dem og indhegnede dem Kilder
Af Held og Lyst, som ingen Tid kan tømme.
Og nu den værdigste, den beste Jorddrot,
Hvis Hierte mødte Kongens Vink, hvis Iver
Nu alt belønnes med saa søde Frugter,
Alt med Velsignelser fra hver en Læbe,
Hvor grundet er hans Fryd - hvor stor - hvor
ædel!
Og jeg - det synes dem jeg skulde undflye
Saa sand en Lyst, og glæde mig ved Plager?

HOVMESTEREN

Tilgiv, min Ven! jeg seer min Feil med Glæde.
Den vist var følesløs, hvis Siel alene
Modstod den Strøm af Lyst, hvori Baronen
Bortriver alt med sig i Dag. Hvo seer ham,
Hvo seer Lucinde, hans udtrykte Billed,
Den Iver at fornøie hver, den Omhu,
Hvormed hun glad nedlader sig, og sørger
At ingen, ei det mindste Barn, maae savne
Sin Deel i Bordets Lyst og Festens Glæde,
Hvo seer det alt urørt og mørk og vranten? -
Dog kan de let undskylde min Forundring;
De har ei altid tænkt, som nu.

FORVALTEREN

Mit Hierte
Var aldrig Flint; Opdragelsen og Vanen
Indprentede min Siel en skiendig Fordom.
Mig syntes Bønderne kun dumme Lastdyr.
De, tænkte jeg, de skabtes til at bære
Monarkens, Eierens og mine Byrder.
Knap Foer og Hug tilgavns er dem det beste.
13 Saa tænkte jeg, saa tænke fler desverre! -
Et Glimt fra Tronen aabnede mit Øie.

Jeg kiender dem for Mennesker, for Brødre;
Jeg elsker dem, og vor Baron har lært mig,
At de kan elskes uden Tab.

HOVMESTEREN

Omfavn mig!
Nu har De al min Agt. - Ah! hvor almægtigt
Er Kongers Vink og store Mænds Exempel!
Dem gav du, Himmel, at omskabe Hierter!

Aria.

Soel, din Straale fryder
Alle Skovens Fugle.
Kun den blinde Ugle
Føler dig med Smerte,
Og undflyer din Pragt.

Kongelige Dyder
Smelter ædle Siele.
Kun en Feig kan qvæle,
Kun det kolde Hierte
Dæmpe deres Magt.

FORVALTEREN

Hist kommer han - den beste Konges Aftryk!
Hvor dybt nedlader han sig dog! hvor venlig
Han taler til to trættekiere Bønder!
Hvor ivrig han anstrænger al sin Viisdom
Paa at forlige dem! - Ha, Børn, ved Himlen!
Før skulde denne Haand snart have giort det.

HOVMESTEREN

Snart nok maaskee, min Ven! - men ei saa varigt
(*Han gaaer.*)

FEMTE OPTRIN

BARONEN. TO BØNDER. FORVALTEREN

BARONEN

(*til den første Bonde.*) Let kunde du forlede mig; din Stolthed,
Min kiekke Ven - jeg føler det - den smigrer
Mit Hierte; selv din Trods kan næsten kildre
Mit Øre. Himlen veed, hvormeget heller
Jeg hører dette Sprog, end før din Klage!
Dog, som du selv kan see, det er lastværdigt. -
Ifald du kan belønne din Velgjører...
Det vil du dog? - Jeg kiender dig - Det vil du.

DEN FØRSTE BONDE

Ja, med mit Liv.

BARONEN

Nu vel! den gode Konge,
Som gav dig det, hvoraf du nu kan prale,
Begierer kun et glad, et kierligt Hierte;
Han, som fornam dit Suk, og fra sin Trone,
Hvis Glands let kunde skiule ham for Ringe,
Dog saae din Nød, og med en Faders Omhu
Steed ned, at hielpe dig; han, som har samlet

De mavre, de saa vit adspredte Tuer;
Han, som af dem, dit Krat, og dine Moser,
Har skabt et Paradiis i Kreds omkring dig;
Han, Ven, som har forvisset dig, din Datter,
Din sidste Slegt, om Frugten af din Møie;
Han, som har skienket dig dig selv, din Frihed;
Han vil, og du skal bistaae ham. Han troer sig
Belønnet nok, ifald du efter Evne
Vil fremme din og andre Danskes Lykke,
Og ei ved Ufred hindre den at blomstre.
Du seer din Jord. Før adspredt, uindhegnet,
Giengieldte den din Møie kun med Tidsler.
Hvor hoeslig grøn i Høstens gyldne Tider,
Hvor nøgen fandst du den! Dyr havde nedtrædt
Dit Haab, din Lyst, de Skatte, som du saaede.
Nu da et Hegn omgrændser den, nu nyder
Din Ager Fred, og du dit Arbeids Frugter.
Saa vil og J, naar Venskabs Baand forener
Hvert Ønske, hver Bestræbelse, hver Idræt,
Belønne Landets Ven med glade Hierter.

DEN FØRSTE BONDE

J taler som en Bog, vor gode Herre,
Og paa saa fine Ord kan intet svares.
15 Dog synes mig, jeg hader ei min Næste;
Og, som jeg før har sagt jer det, min Kirsten
Er noget værd. Man skiertser ei med Æren.
Han har forsmaaet min Pige før - den Stolte!

BARONEN

Forsmaaet? det har han ei; han var kun frygtsom.
Og burde han ei zitre, som han gjorde,
Af Frygt, at see saa kiøn en Pige mangle?
Og du, som hader ei din Næste, svar mig!
Hvorledes kan du kold bedrøve fire?
Din gamle brave Ven - de to Forelskte -
Og mig - Hver af os lider ved din Haardhed;
Og det en Dag, som den, da CHRISTIAN fødtes!

DEN FØRSTE BONDE

Det, gode Herre, det er ei at udstaae.
Kom, Naboe! Snart! kom, tag min Haand og tryk
den!
Og for den gode Konges skyld, som elskte
Vor Stand saa høit, og gav os det vi eie;
Og for Baronens skyld - saa tag min Kirsten! -
Ved Himmelen! for deres skyld, vor Naboe,
Kan du begiere hvad du vil - min Blakke,
Mit Sølvlaags-Kruus, mig selv, ifald du lyster.

BARONEN

See, Ven! jeg kiendte dog dit gode Hierte.
(til Forvalteren.) Nu, Herr Forvalter, nu de to Forelskte.
(Forvalteren gaaer.) Huus, Bryllupskost, og hvad de strax kan bruge,
Det, kiere Venner, det er min Bekymring.
Men see, der er de med vort hele Selskab!
(Dørene aabnes og man seer det Inderste af Skuepladsen. I Fordybningen sees Kongens Brystbillede, med den Underskrift: Gloria ex Amore Patriæ. Ved adskillige dækkede Borde, hvorpaa man kan see, at Maaltidet allerede er til Ende, sidde nogle gamle Bønder og Bønderkoner endnu i fortrolig Samtale. Ungdommen stimler frem paa Skuepladsen.)

LUCINDE. JESPER. KIRSTEN. FORVALTEREN.

HOVMESTEREN. BØNDERFOLK AF BEGGE KIØN.

DE FØRRIGE

LUCINDE

Min Fader, styr de overgivne Venner!
De vil ei mætte sig, ei holde Bordskik,
Før de har sunget Kongens Roes, og dandset
Engang omkring til Bondevennens Ære.

BARONEN

Stor Fryd var aldrig ordentlig, min Datter!
I Dag er Glædens Dag.
(Til de to Forelskte, hvis Hænder han samler i sine.) Kom, raske Pige!
Kom først, og giv din Brudgom Haand! Din Fader
Samtykker nu dit Valg. Monarkens Høitid
Har viist sin Kraft og smeltet ham. Hans Hierte,
Hans gode Hierte slaaer kun for jert Beste.
Nu, Himlen selv velsigne dig, du muntre,
Du gode Par! vær heldigt, glad og frugtbart!
Og glem det aldrig, at vor CHRISTIANS Fødsel
Har gjort dig lykkelig, som alle Danske!
(Til alle.) Nu, Børn! Her seer J selv, hvor skønne Frugter,
Vor Lydighed mod Bondevennen bringer!
Seer dette Par! - hvor muntert! - hvor velsignet!
Hvad var det i vor første Tilstand? Usle,
Som, hver for sig bortsvandt i Sved og Taarer! -
Men, Børn, jeg seer den Lyst, hvoraf J brænde!
Velan! Vi vil, med Sang og raske Dandse
Erindre ham, som gav os denne Glæde.

Chor.

Kom, lyksaligste blant Dage!
Blide Fest, kom tit tilbage,
Kom med Held fra Himmelen!
Op fra vore glade Hytter
Stige Lyst til vor Beskytter;
Landets Lyst til Bondens Ven!

17

HOVMESTEREN

Egensind hold op at qvæle
Glimtet af vor gyldne Tid!
Kongens viise Vink besiele
Dansken med lærvillig Flid!

Chor.

Kongens viise Vink besiele
Dansken med lærvillig Flid!

LUCINDE

Flyer, o flyer, I leede Tretter!
Grumme Kiv, forlad vor Egn t
Fred omgierde vore Sletter;
Venskab være Danskes Hegn!

Chor.

Fred omgierde vore Sletter;
Venskab være Danskes Hegn!

FORVALTEREN

Stræbsomhed og Kundskab drage
Landets rige Skatte frem!
Danmark! brug de gyldne Dage!
Lad ei Søvn vanære dem!

Chor.

Danmark! brug de gyldne Dage!
Lad ei Søvn vanære dem!

DEN FØRSTE BONDE

Ei med Fogder vil jeg bytte,
Hvor forarmet jeg end var.
Gid kun Himmelen beskytte
Den Lyksalighed, vi har!

Chor.

Gid kun Himmelen beskytte
Den Lyksalighed, vi har!

JESPER

Glædens Fest, som aldrig glemmes!
Dag, som gjør mig lykkelig!
Ved dit Glimt skal Elskov fremmes;
Danskes Æt skal pryde dig.

18

Chor.

Ved dit Glimt skal Elskov fremmes;
Danskes Æt skal pryde dig.

KIRSTEN

Taarer! Kinden, som I væde,
Vidner om min reene Lyst.
Kongen smage hver en Glæde,
Som han øser i vort Bryst!

Chor.

Kongen smage hver en Glæde,
Som han øser i vort Bryst!

Coro finale.

Kom, lyksaligste blant Dage!
Blide Fest, kom tit tilbage,
Kom med Held fra Himmelen!
Op fra vore glade Hytter
Stige Lyst til vor Beskytter;
Landets Lyst til Bondens Ven.

19

HANDLINGER. EN PRIISDIGT

(1775)

PERSONERNE:

- BALDER.
- HOTHER.
- THOR.
- NANNA.
- LOKE.
- DE TRE VALKYRIER.

Skuepladsen er en Graneskov paa de Norske Fielde. Rundt omkring den seer man steile og ujevne Klipper. Toppen af de bagerste og høieste er bedekket med Snee. Handlingen begynder i Dagbrekningen, og endes den anden Dag om Morgen.

FØRSTE HANDLING

FØRSTE OPTRIN

BALDER OG THOR sidde noget fra hinanden paa Stene. Begge ere bevæbnede, Thor med sin Hammer og Balder med Spyd og Sverd.

Duet..

BALDER

EGN, som stolt af trygge Fielde,
Roelig trodser Himlene!

THOR

Viisdom, Dyd, og Mod og Vælde
Spaaer du dine Dyrkere.

BALDER

Odins røde Pile*) glide
Matte fra din haarde Side,
Solen smelter ei din Snee.

THOR

Prøv, om Kampens Bulder skrekker,
Om den kielne Vellyst svækker

Dem, som boe paa Klipperne?

*
- 20

BEGGE

Egn, som stolt af trygge Fielde,
Roelig trodser Himlene,
Viisdom, Dyd, og Mod og Vælde
Spaaer du dine Dyrkere.

BALDER

(Han springer op. Thor derimod bliver siddende, som een, der er i dybe Tanker.) Ha! fly e dig vil jeg - fly
e dig strax - for evig!
Forhadte Jord! hvor alt med bitter Stolthed
Bebreider mig min Svaghed - mine Lenker;
Hvor jeg, forfulgt af haabløs Elskovs Pine,
Omvanker Nætterne blant døve Fielde,
Hvis Gienlyd spotter kun med Balders Klager;
Hvert koldt, hvert følesløst, som Nannas Hierte! -
Ha Medynksløse! Grumme!

THOR

Søn af Odin!

BALDER

Ak store Thor!

THOR

Du sukker! - og forgieves?

BALDER

Forgieves! - uden Glimt af Haab, fortvivlet!
Hvad har jeg ei forsøgt, og lovt, og soret?
Hvor ofte - ha! jeg rødmer, Thor, men hør det!
Ja, tit nedlod jeg mig til Graad - Min Taare
Har flydt for Gevars Datter - og forgieves!

THOR

For Gevars Datter?

BALDER

For den stolte Nanna.

THOR

Den kloge Konges? Han fortolker Himlen,
Han læser den ufødte Helts Bedrifter,
Og Skiebnens Lov, og lumske Fienders Anslag,
Og Mord, og Krig, og Kiempers Fald, i Stierner.
Den Spaamands Datter?

BALDER

Troer du, fleer kan have
En Nanna?

21

THOR

Guder!
(Han seer igien ned for sig, som een, der grunder dybt.)

BALDER

Bag ved hine Graner
Opreyste han en Steen for dig og Odin.
Hist seer man Spidsen af hans tause Boelig,
Der boer hun - Jordens Freya - ha den Grum-
me! -
Der slumrer hun maaskee - den Stolte hviler

I Glædens Arm - og drømmer ei om Balder!
Som om jeg ei var til, ei var en Halvgud,
Som om mit Navn blev aldrig hørt af Skialder,
Som om jeg var en Trold, og ond som Loke!
Ha! var der Gift og Troldom paa min Tunge,
Naar Mishaab binder den, og Læben zitrer,
Naar halve Ord og en forvirret Klynken
Er alt, hvormed jeg mægter at fortolke
Mit Hiertes Længsel og uvante Smerter;
Ha! var min Røst som Finds, naar han opirret
Gaaer over Herthedal, som naar han brøler,
Og vild tilsidst, og blind af Harm, adsplitter
Den stolteste blant Helligdommens Eger;
Ha! klævte Blod af Møer og Værgeløse,
Af fromme Vandringsmænd paa Balders Hænder;
Ha! brændte Lynild gennem disse Fingre;
Da var det ret, at blegne! at forstumme!
At flye! - da, Nanna, var det ret, at flye mig!

THOR

Nu, Balder, hør mit Ord, og flye du Nanna!

BALDER,

(bestyrtset). Jeg Nanna? - Ak! jeg seer det vel, jeg burde! -
Ha! hvilken Trold har heftet mine Fødder
Til disse Klipper, og til Nannas Skygge? -
Og er da intet, intet Haab tilbage?
Naar blev jeg da saa grim, saa slet afskyelig?
Naar? - svar mig, Thor! svar! dræber da min
Aande?
22Er Døden i min Smil, i mine Taarer?
Hvad skal jeg? - svar mig! lær mig! - Men du tier,
Og i dit skumle Øie gnistrer Vrede!

THOR

(han reyser sig). Det er for mig, for Asa Thor, du klynker?

BALDER

For Odins Ven udøste jeg mit Hierte.

THOR

Hvor længe troer du, svage Søn af Odin!
At kielen Graad, Forelsktes Daarligheder,
At feig, umandig Kummer - for en Pige -
Kan føles i et Bryst, som Dyden hærder?
Du sværmer? - Sværm, og græd, og svøm i Taarer! -
Men ved din Faders Arm, ved Odins Ære,
Iil, skiul din Graad og dig i Elle-Skygger!
Iil til de stille fredelige Dale,
Hvor dovne Hyrder velte sig i Klever!
Der væd hvert Blad, som Vesten-Vinden kysser,
Hver Urt, som aander Vellyst, med din Taare!
Der støn og klag! - Og den udtrælte Bonde
Skal høre dig, og standse bag sit Plovjern,
Og undre paa din Nød, og ynke Balder!

BALDER

Og det er al den Trøst, min Ven kan give?

THOR

Før gav jeg dig et Raad - Fly e den, som flyer dig! -
Hvad holder dig, hvor intet er at haabe?

BALDER

Og kan jeg? - Ak min Ven, jeg veed, jeg burde! -
Men flye? - og aldrig, aldrig see dig Nanna? -
Ei kunde øine dette Tag, hvorunder

Du slumrer? - Skrek! - Den blotte Tanke dræber! -
Før visne Balder her, uroest, usavnet!

23

THOR

Vel, døde da! - Thi jeg seer, det er forgieves,
At kæmpe mod en haard, en evig Skiebne!

Aria.

Bierg-Trolden zitrer for min Hammer,
Og Jetten blegner, naar den rammer,
Og Klipper falde, hvor jeg slaaer.
Men, Skiebne! dig kan intet bøie,
Og hvad Alfader i det Høie
Har eengang soeret paa, det staaer!

Viid, Søn af Odin, som Fornuft, som Venskab,
Som Haanhed, Haanhed selv, kan ei bevæge;
Viid, at dit Ord var Spaadom! - Skiebnen haster!
Alt har Valkyrien tillavet Spydet,
Alt hvæsser hun den dødelige Spidse!
See! Kampens Fyrste har det alt i Hænder!
Det rammer alt! og alle Aser sørge.

BALDER

Mørk er din Tale, Thor! mørk, som dit Aasyn.

THOR

Og skumle Skygger foer forbi mit Øie!
En Dødelig med Asa-Blod bestænket;
Og Asgaards Fald, og Guders Kamp og Bane!
Hør, Søn af Odin, usle Træl af Elskov!
Tænk ei, at Nattens Børn, at Luftens Blendverk,
At Spøgelse forvirrede min Hierne;
Ei heller tænk, at Hendelse har ført mig
Paa Balders Fodspor og til disse Graner.
Jeg søgte dig; jeg ilte, at advare.
Hør da! - Det er din Ven, og Thor, som taler,
Og Odins Ord til dig er paa min Læbe.
Du veedst, der groer et Træ, som intet Øie
Endnu har seet, i Nattens tause Dale;
Det har en Green, som, naar den først er hærdet
I Nastronds Ild, kan dræbe dig.

BALDER

Det veed jeg.

24

THOR

Det veedst du, Ven? Og er det kun en Slummer,
Et flygtigt Blund, en venlig Drøm om Kampe,
Som Spyd besvangres med i Nastronds Flamme?
Ha! den, de fælde, vaagner ei i Valhall;
I Mulm og Dvale ligger han for evig! -
For evig skilt fra Mennesker og Guder,
Skal Balder Hæls, vor Fiendes, Bytte blive,
Ei Odins Giest.

BALDER

Ja - naar den Green opdages.

THOR

Nu vel! fornem og merk en Faders Varsel!
Da Odin saae fra Lidskialf, at du sværmte
Af Kierlighed blant Nors besneede Fielde,

Faldt Mimers Tale vægtig paa hans Hierte.
Hør den, og skielv! - ei Balder, ei for Døden,
Ei selv for Hæl, men for din Faders Taarer! -
»Det Aar« saa var hans Ord - (du kiender Mimer,
Og neppe troer du, at hans Ord bedrager)
»Det Aar, da Nordens øde Klipper høre
»Den fromme Halvgud spille kielne Klager,
»Da han forkastes af en Spaamands Datter,
»Det Aar skal see det Spyd, hvorfor han falder,
»Og Odins Graad, og alle Asers Taarer.«
Hør det! og skielv, og flye, og skaan din Fader!
Hvis ikke, sværm, og døde! det er din Skiebne!
(*Han forsvinder imellem Træerne.*)

ANDET OPTRIN

BALDER

Døe skal jeg da? - Nu vel! hvad kan jeg tabe?
Et Aandedræt - som er forhadet af Nanna -
Forhadet! ha Marter! Døden ene, Døden
Kan slukke denne Tanke! Ha den brænder
Med meer end Nastronds Ild! - Forhadet! - foragtet! -
I Himle! jeg af Nanna! - Sluk den, qvæl den,
Tidobbelt Død! knuus Tanken med mit Hierte! -
25Held være Thor, som dog oplod mit Øie,
Og viste mig et Glimt af Haab - om Døden!
Ja, Surtur selv, hvis fiendske Haand har plantet
Det sorte Træ ved matte Glimt af Stierner;
Han, som opelskte det, og gav dets Rødder
Uskyldigt Blod, og skrev en Kreds omkring det,
Og talte Troldoms Ord, og gav det Kræfter
At bringe Nastronds Død i dette Hierte;
Han var dog ei saa grum, som du, o Nanna! -
Hvad grum? - Ved Odin! Medynk drev ham, Medynk,
At han opelskte Lægedom og Lindring
For disse Saar, hvormed du roelig martrer!
Ha Døden har du lært mig elske, Grumme! -
Dog døde! - og døde fra dig! - og aldrig...
Ah! Hiertet iisner! Ordet selv kan dræbe!
Dog da maaskee, da vil du ynke Balder,
Og skienke ham en heed, en kostbar Taare!

Aria.

Taare siig, hvorfor du rinder
Paa den Stoltes blege Kinder
Ved et ubesielet Leer?

Grumme, lad - lad af at græde!
Ak, du spilder kun din Smerte!
Det af Sorg bespændte Hierte,
Som din Medynk skulde glæde,
Ak, det Hierte slaer ei meer!

O Nanna! Nanna!

(*Han setter sig ned og holder begge Hænder for Øinene.*)

TREDIE OPTRIN

LOKE, (i en gammel Biergfins Skikkelse). BALDER

LOKE

(Han gaaer meget kroget, og stytter sig ved en knudret Stav. Han kommer saaledes ind, at han vender Ryggen til Balder.) Hielper, Guder, hielper! -
O jeg elendige! at Frost og Hunger,
Og Frygt for Biørne og for lede Trolde,
Endnu skal dræbe mig paa disse Klipper!
26Ak! saae jeg kun en venlig Røg af Miler,*)
Et eenligt Spor af en forvildet Jæger!
Ak! hørte jeg kun Lyden af et Krumhom!
Men intet, intet! Aldrig, aldrig hørtes
En venlig Lyd i disse skumle Ørkner!
Ak aldrig saaes her Folkefied! Jeg usle!
Hvo hielper mig?

BALDER

(Han gaaer ham i Mode, og tager ham venlig under Armene.) Hvad fattes dig, du Gamle?

LOKE

(som forskrekket.) Aha! Jeg kan ei meer. Ah!

BALDER

Kom og hvil dig;
Her, hold dig ved min Arm!

LOKE

Ah!

BALDER

Hvor afmægtig!
Du zitrer, gamle Mand. Lad Frygten fare!
Her er du tryg; mit Bryst er varmt af Medynk.

LOKE

Tilgiv mig, Herre! Ak, jeg var forvildet!
Du seer en gammel, arm, enfoldig Bierg-Finn.
Langt borte, langt fra disse skumle Klipper,
Opreyste jeg i Aar min snevre Hytte.
Jeg søgte fire Renner - al min Rigdom.
Ak, Biørnen tog dem uden Tvivl! Jeg usle!
Mit Syn er svagt, og Natten overfaldt mig,
Og Vinden, som jeg merker nu for silde,
Har dreiet sig, og ingen Stjerne blinkte.
Ak, lang maa Veien være til min Hytte!
Nu kan min Fod ei længer! Jeg har vanket
Den lange kolde Nat blant disse Klipper.

BALDER

Hvad vil du?

LOKE

Ak, jeg dør af Frost og Hunger!

*
- 27

O hvem du er, ifald du føler Medynk...
Tilgiv min Tvivl - Men om du vil opholde
Den Rest af Liv, som zitrer paa min Læbe,
Da før mig kun til dine Trælles Ildsted!

BALDER

Den Vei vil falde dig for lang. Men seer du
Det høie Tag - hist bag ved denne Skovpynt -
Der boer den deiligste blant Jordens Døttre!
Der slæb dig hen, du lykkelige Gamle!
Der boer hun - Ak jeg veed, du bliver Nanna
En kier, velkommen Giest! hun elsker Usle;
Det ædle Hierte svulmer høit af Medynk
Med hver Nødlidende - kun ei... Du tøver?
Hvi gaaer du ei?

LOKE

Tilgiv! - du talte, troer jeg,
Om Nanna.

BALDER

Ja.

LOKE

Den vise Gevars Datter?

BALDER

(forundret.) Du kiender hende?

LOKE

Nei. Men hendes Brudgom
Kom ofte træt af Jagten til min Hytte.

BALDER

Hvad? hvilken?

LOKE,

(lader som han vil gaae.) Boer hun der?

BALDER,

(griber ham i Armen.) Ha! hvilken Brudgom?
Tal, Hugorm, tal! Hvem? naar? - Forræder, svar mig!
Til hvilken Hytte?

LOKE

(Han anstiller sig meget forskrekket.) Herre! - skaan mig arme! -
Jeg dør af Skrek!

BALDER

Ha svar! Ved alle Guder,
Dit mindste Haar er helligt! - Jeg har soeret.
Nu tal!

LOKE

Jeg er kun gammel og enfoldig.

BALDER

Nu, Nannas Brudgom?

LOKE

Ak tilgiv! jeg undrer,
At een, som du, der boer paa disse Klipper,
Ei kiender ham, den ædelste, den beste,
Den tapperste blant Jordens Børn.

BALDER

I Guder! -
Og hvem? hans Navn?

LOKE

Een, der er kiek, som Odin,
Og stærk, som Thor, og vel saa skøn, som Balder...

BALDER

Ha Gamle, dræb mig ei! svar! nævn ham!

LOKE,
(*med Høihed.*) Hother.

BALDER
(*bestyrtset.*) Hvad? - Hvem? - Skioldungen Hother? - Leire-Konge?

LOKE
Som er opfostret her, hos Nannas Fader.

BALDER
Du dræber mig! du seer, jeg zitrer, Gamle! -
Men, at jeg ei har seet ham her! - Hvor er han?

LOKE
Hos Gevars.

BALDER
Ha, jeg er mig selv ei mægtig!
Hvad? under Nannas Tag?

LOKE,
(*som forskrekket.*) Men - kun om Natten -
Saavidt jeg troer. Før Østens Klipper rødme,
29Staaer Helten op, skiøn, som en Foraars-Morgen.
Saa griber han det lette Spyd, og flakker
Blant Klipperne. Ak Herre! du har seet ham,
Det feiler ei. Dog skiuler Leire-Kongen
Paa nogen Tid den ranke Krop i Vadmel,
De gyldne Lokker i en lodden Hefte.
Det undrer mig, hvorfor?

BALDER
Ha Lys! - ha Lynild!
Du, som opklarer mig med eet! - Jeg Daare!
Hvor var jeg sandseløs! hvor blind af Stolthed!
Til Jordens Børn nedlod jeg ei mit Øie.
Ak, var min Suk og al min stolte Kummer,
Ak, Nannas Hierte kan kun elske Guder!

LOKE
Tilgiv mig! jeg begriber ei din Tale.
Hun elsker Odin ei saa høit, som Hother.

BALDER
Fly, Træl! forsvind! Gift, Lokes Gift af Udgaard,
Er paa din Tunge. Guders lumske Fiende,
Han sendte dig; du er hans Tolk, Forræder! -
Du tøver? - Dog min Eed og, Orm, din Afmagt
Beskytte dig. Jeg selv vil flye min Vrede.
(*Han gaaer.*)

FIERDE OPTRIN

LOKE
(*Han seer spodsk efter Balder. Derpaa reyser han sig til sin fulde Storelse, aflegger pludselig den
paatagne Skikkelse, og viser sig som Loke.*) Min Afmagt? - stærke Balder! - den er farlig,
Den styrter dig i Støv og Mulm, du Stolte!
Ei Lokes Tolk har martre! dig, men Loke. -
Høit brøler alt den unge Gud af Marter.

Hør, Odin! hør din elskte Søn! Han hylér! -
Forsøm dig ikke! nyd hans Røst og føl den!
Ah! den er Velklang selv i Lokes Øre!
Forsøm den eil maaskee det er den sidste!
Besee ham nøie! Svulmer ei hver Aare
Af Gift, som jeg har gydet i hans Hierte?
30Snart, Odin, snart forstummer han - den Elskte!
Snart mister du din Balders Syn for evig!
Da falder Ordenen til dig, at hyle!
Tyran! den kommer, Hevnens Dag; den kommer,
Giengieldelsens for længe ønskede Time.
Hvor længe søndersledst du Lokes Indvold,
Og trampte frekt hans Afkom under Fødder!
Hør Hæl, og Fenris Ulv, og Midgaards-Ormen I
De hyle! hør dem Dag og Nat udbrede
Din Grusomhed med græsselige Stemmer!
Hver af dem var en Gud, og skøn, som Balder;
Nu Jorden, Himmelen - mig selv til Afsky;
Uhyrer, koblede med Mørkets Lenker!
Ha Timen kommer, Hevnens seene Time! -
Alt blæste jeg i Krigens Horn - Til Kampen,
I høie Guder! Op at frelse Balder! -
Hist seer jeg ham, den unge Helt, der ene,
Som Skiebnen vil, af Odins Møer bevæbnet
Med Dødens Træ, kan blive Balders Bane.
Og han skal blive det - han snart skal svinge
Den dødelige Gren - Om Asa Loke
Ved mægtig Kunst, og underfulde Syner,
Veed Valhalls Piger til sit Maal at lede. -
Han kommer. Jeg vil skiule mig, og høre.
(*Han skiuler sig.*)

FEMTE OPTRIN

HOTHER, og siden LOKE

(Den første forklædt som en Norsk Bonde, med et Jagtspyd i Haanden; den anden i sin egen Skikkelse.)

HOTHER

(*Han kommer ned fra Fieldene, og spænder Skierne af, førend han gaaer frem paa Skuepladsen.*)

Aria.

Et Egern, som leger
I Toppen af Eger,
En Raslen forfører
Den dristige Jæger.
Han standser og kiger,
Til Byttet sig sniger,
31 Og løfter sit Spyd,

Og svulmende stiger
Hans Hierte for Fryd.
O heldige Jagt!
Nu frisk, uforsagt!
Hist er han, giv Agt!
En Mandbiørn, en Mandbiørn!*)
Hist er han, o Fryd!
O liflige Lyd!
Han kommer, den største,
Som faldt for mit Spyd!

O Skovenes Fyrste,
Lyksalige Jæger!
O heldige Jagt!
Nu frisk, uforsagt!
Hist er han, giv Agt!
Hvor er han, den grumme?
Hvo hørte ham brumme?
Han tier, og rører
Kun Grenene svagt.
En Raslen forfører
Den dristige Jæger,
Og det, som han hører,
Er Bladenes Lyd,
Som Vinden bevæger.

Hist kommer han! hist er han! hvor? - Jeg Daare!
Som vanker her, i fire fulde Dage,
Paa Sporet af et Spøgelse! - Ha Nanna!
Du skuffer mig, du prøver kun din Elsker!
Og troer du, Dydigste, at om en Guddom
I Lysets Glands kom ned, og knælte for dig,
Og lagde Himle for din Fod - ha troer du,
At Frygt, at nedrig Tvivl om Nannas Troeskab
Da strax besmittede din Hothers Hierte?
Jeg veed, du elsker mig! du selv har sagt det.
Hvad skal den Beiler da, som ei maa vredes?
Hvortil den Tant?

*
- 32

LOKE

Hil dig, du Søn af Hothbrod!

HOTHER,

(forundret.) Ha! neppe kiender jeg mig selv! - Ved Odin!
Jeg ligner meer en lodden Troid, end Hother -
Hvem er da du, som kiender mig? Hvem er du?

LOKE

Mit Navn er Vanfred. Da din Moder undfik,
Var jeg tilstede, og tilsoer dig Venskab.

HOTHER

Grim er du, Vanfred, og dit Øie lover
Kun lidet got. Hvad vil du da?

LOKE

Hvem frygter
Skioldungen for? Hvi skiult i denne Kofte?

HOTHER

Jeg frygte? Troid! klog varst du, at du talte
Om Venskab!

LOKE

Spar dit Mod, min unge Kæmper!
Til Fiender spar det!

HOTHER

Ikke skal de savne!

LOKE

Dog veed jeg, at du skiuler dig for nogen.

HOTHER

Ha, Nanna bød mig det! - Ved Thor! jeg blues.
Jeg altid lydte blindt, naar Nanna talte;
Hun har vanskabt mig, som du seer - den Grumme!

Hun plager mig! Den Drømmerske vil ikke,
Slet ikke - Guder! el for Verdens Rigdom -
At Alf en, mueligt en usynlig Elsker,
Maa kiende mig.

LOKE

Usynlig? Gode Taabe!
Usynlig Balder? han, den skjønnne Halvgud?

33

HOTHER

Hvad? Balder, Odins Søn? - Han hendes Elsker? -
O Himmel! tal! hvor er han? hvor?

LOKE

Hos Nanna.

HOTHER

Der? - Nu?
(Efter nogen Betænkning.) Mig drev hun ud.

LOKE

Maaskee du merker,
At hun ved List har skaffet dig til Side.

HOTHER

Jeg tog den Alf for din Indbildings Foster.
Men Balder, Falske! han skal snart erfare,
Jeg frygter ingen.
(Han vil gaae.)

LOKE

Vogt dig, Hother! vogt dig!
Jeg seer dit Mod, men mægtig er din Fiende.

HOTHER

Og er min Arm da svag?

LOKE

Ja mod en Halvgud.
Dog kan han døe. Jeg veed et Spyd, som dræber...

HOTHER

Du drømmer!

LOKE

Spar din Trods! det Spyd aleene
Kan saare Balders Bryst - Men Solen stiger,
Og jeg maa flye til underjordske Steder.
Dog skal jeg ei forlade dig - Her har du
Et Horn! og naar din Nød er størst, da, Hother,
Da stød kun stærkt deri, og raab mod Vesten
Tre gange høit paa Vanfred, Vanfred, Vanfred!
*(De to sidste gange raaber han det med en huul Stemme, efterat han allerede er forsvundet blant
Klipperne; og den ene gang kiendelig længere borte end den anden. Strax derpaa hører man en Buldren
imellem Klipperne, som naar det tordner langt borte.)*

34

SIETTE OPTRIN

HOTHER, og strax derpaa NANNA

HOTHER,

(kaster Hornet bort.) Fordømt er du, dit Horn, og al din Troldom!
Er Hother feig? og trænger han i Kampen
Til Troldes Hielp, og til uædle Kunster?
Og er min Arm ei nok? Ha du skal see det!
(Han vil gaae, men Nanna møder ham ved Enden af Skuepladsen.)

NANNA

Hvorhen?

HOTHER

Jeg gaaer, at prøve Balders Vrede.

NANNA

(forskrekket.) Ah!

HOTHER

Hans bistre Syn maa lære mig at zittre.

NANNA

O Himmel!

HOTHER

Hold mig ei!

NANNA

(beængstet og kielent.) Hvorhen, min Hother?

HOTHER

Jeg nok skal finde ham!
(Han gaaer, uagtet Nannas Bestræbelser, at holde ham tilbage.)

SYVENDE OPTRIN

NANNA

Han gaaer! - han raser!
Og Balder fnyser! Hvilken Hugorm aander
Sin Gift i Dag i to saa ædle Hierter!
De hade... ha de søge sig! Hvo holder
De vrede Børne nu? Ak! hvo formilder
De skummende? - Jeg skialv for denne Time,
Og længe skiød jeg den med List tilbage.
Ak nu er List, og Bøn, og alt forgieves!
Nu har de fundet sig! - Hvad kan jeg Arme?
35Hvad kan min Taare nu? - Ak Blod aleene
Kan mætte dem og Himmelen! - og hvilket!
Min Hother, ah! hvad vil du mod en Halvgud?

Arie.

Vrede, naar din Ild kun ulmer,
Qvæle Taarer den endnu!
Dog den brænder! - kan de svage
Holde Luens Magt tilbage?
Dine vilde, grumme Flammer
Næres af den Elsktes Jammer,
Pustes op af kielne Skrig.
Graad, hvoraf mit Øie svulmer,
Svage Graad, hvad vil da du?
O hold inde, spildte Klage!

Lad mit Hierte gjemme dig!

(Hun gaaer.)

ANDEN HANDLING

FØRSTE OPTRIN

DE TRE VALKYRIER

(De ere bevæbnede, som Skioldmøer, og foruden de Spyd, som hænge dem over Skulderen, har enhver af dem et kort Spyd i Haanden. De holde hinanden ved Hænderne og gaae i Kreds, imedens de synge.)

Tercet

ALLE TRE

Over Bierg, over Dal,
Over brusende Søer,
Utrættede svinger
Valhalliske Møer
De blodige Vinger.
Døer! kæmper og døer!
Er det Budskab, de bringer.

DEN FØRSTE

Ei Sottesengs Qval.

DEN ANDEN

Ei Hunger.

DEN TREDIE

Ei Fængsel.

36

ALLE TRE

Men Heltenes Længsel,
Men Banesaar bringer
Valhalliske Møer,
Over Bierg over Dal,
Over brusende Søer,
Paa blodige Vinger.

DEN FØRSTE

Den bragende Lyd
Af blinkende Spyd
Er min eneste Fryd.

DEN ANDEN

De Døendes Røst,
Det rallende Bryst
Er min kiereste Lyst.

DEN TREDIE

De hvinende Skrig
Ved Kæmpernes Liig,
De kun rolige mig.

ALLE TRE

Døer! kæmper og døer!
Over Bierg over Dal,
Over brusende Søer,
Utrættede svinger
Valhalliske Møer
De blodige Vinger.
Døer! kæmper og døer!
Er det Budskab, de bringer.

DEN FØRSTE

Jeg hørte Lyd af Vaaben. - Men den tier. -
Hvor længe tøver han, den ædle Kæmper!

DEN ANDEN

Hvem venter du?

DEN FØRSTE

Og du? - Hvad vil min Søster
I denne Ørk, som Blod har aldrig farvet?

37

DEN ANDEN

Hvad samler os? og her? hvor Kampen tier,
Hvor neppe Sverd fra Ymers Tid var blottet.
Var det en Gud, som drev os? Var det Skiebne?

DEN FØRSTE

Du veedst, at Morgenrøden alt bestraalet
Titusend blanke Spyd paa Skotlands Bierge.
Alt slaaer af Fryd hver Kæmpers Bryst. De trænge
Sig tause frem, og vente kun mit Anskrig.
Did var min Vei. - Men hør det sieldne Møde,
Som standsede min Flugt paa disse Klipper!
Svøbt i en Storm forfulgte jeg en Skrid-Finn,
Som dristig hoppede paa Fielde-Kanter,
Og skiødesløs sprang over hver en Afgrund.
Da saae jeg Hothbrods kiekke Søn; jeg saae ham
I Elven skylle Støvet af sit Pandser,
Og møisom slibe den halvrustne Daggert,
Og prøve Sverdets Kraft i tykke Graner.
Han svingede det alt for lette Jagdspyd,
Langt lagde han den stærke Arm tilbage;
Da hørte jeg det surre. Men mit Øie
Fornam det neppe; det forsvandt, som Lynild,
I sorte Skyer. Forgieves led'e Hother.
Da saae jeg rundt omkring. - Og see min Skrid-Finn
Med Spydet i sin Haand! Han loe; jeg stormte.
Da sank han og forsvandt i Nattens Afgrund,
Og op af Dybet steeg en Røst, som Torden,
Der langsom rulder ind i Finske Ørk'ner.
»Uvæbnet,« brølte den, »skal Kæmpen falde!
»Af Ælde skal han visne bort, og skiules
»I Hælhiem, langt fra Odin, langt fra Valhal!«
Forbittret rev jeg Eger om, og søgte
Et Spyd til Kampens Ven. - Da fandt jeg dette.
Jeg gav det Stormens Fart, og Kraft at fælde
Hver Kæmper, som det naaer, da jeg forundret
Fornam en Gienlyd af din raske Stemme.

DEN ANDEN

I Stierner! hvilket Koglerie! - Men hør mig!
38Jeg hastede til Hertes tykke Skove,
At mætte mig paa Romerblod. - Da saae jeg
Ned fra den Tordenskye, hvori jeg vandrer,
Og Øiet heftedes til disse Klipper;
Da saae jeg Danmarks Hother, Kampens Fyrste.
Som Klippens Gran, der helder over Havet,
Stod han, og Stormen legte med hans Lokker.
Da sprang en Ulv af Krattet - gridsk, og grusom,
Og stor, som Fenris Ulv. Skioldungen saae den,
Og svingede det blanke Spyd. Jeg hørte
Det hvine, som en Hvirvelvind fra Norden.
Og Ulv og Spyd forsvandt. - Men dybt i Skoven
Blev hørt en Hylen, som af tusind Ulve.
»See,« hylte det, »Skioldungen Hother tabte
»Sit Spyd, og skiørt er Sverdet i hans Hænder.
»Nu har vi Fred, nu slumre Nordens Kæmper.«
Ved sligt et Koglerie opirret, greb jeg
Den Stang af Staal, du seer, og lagde Lynild
Og Trolde Død i Spidsen, da jeg saae dig.

DEN TREDIE

(Som hidindtil har staaet i dybe Tanker.) Skarpt er mit Syn i Kamp; men her er Mørke.
Dog, troer mig, blinde Hendelser og Troldom
Har ei forsamlet Kampens vrede Døttre.
Alfader rustet sig til Strid; Alfader
Forsamler os med mørke Vink. Jeg saae ham,
Den høie Thor. Vred var han, og hans Hammer
Var i hans Haand. Han stod ved Gevars Bolig.
Han talte til mig, og saa snart jeg svarte,
Forsvandt han tordnende i Østens Himle.
Ei er det Spøg, ei heller Børne-Trette,
Det gielder om, naar Thor forlader Asgaard.

DEN FØRSTE

Han talte til dig?

DEN TREDIE

Som naar Stridsmænd slumre,
Og vekkes pludselig til tusend Farer
Af Skioldes Brag og blandte Skarers Tummel;
Saa foer han op og raabte, da han saae mig;
39Og skrekkelig og huul, som Havets Bulder,
Som Skovens Suk i nattelige Storme,
Var Lyden af hans Røst. Hvad? krigske Rotat
Hvad? raabte han, du her! - I store Guder!
Hvem søger du, hvor ubestegne Klipper
Indhegne Fred? o tal! hvem, sendt af Skulda,
Skal du indvie paa disse stille Fielde?
Men hvilket Lys formaaede jeg at tænde?
Mørk er min Aand. Den frygtelige Nørne,
Hun, som tilmaaler Tiden, før den kommer,
Sin Held, og binder den med sikkre Hænder
Til Skiebnens Lov, er taus, og driver Rota
Langt fra hver yndet Mark, hvor Kampen raser.
Dog zitrede det Spyd, hvormed jeg hilser
Paa Kongerne, det skialv ved Solens Opgang;
Og i min Arm er Døden tung - det veed jeg.
Men Offeret...

DEN FØRSTE

Ak, truer Skiebnen Hother?

DEN ANDEN

Thors Frygt og alt forraader større Fare.

DEN TREDIE

Saa lader det. Dog om det gielddte Hother!
I mindes vel, hvor høitjeg altid elskte
De Danskes Helt. - Jeg saae ham ved en Kilde,
Mismodig, vaabenløs, og halv i Slummer.
Men dybt i Skoven flygtede den Vildmand,
Som han fratog sit Sverd, det skarpe Mimring;
Og Hothers Spyd var i hans lodne Hænder.
»Behold nu kun mit Sverd, du grumme Kæmper!
»Kun lidet vil det nytte dig i Trefning;«
Saa raabte han, og alle Klipper svarte.
Da bragte jeg mit beste Spyd fra Valhal.
Jeg skar det fordum af en ensom Risbøg,
Der, skiult for Dagen, groer i Laplands Ørk'ner;
Og rundt omkring det var en Kreds af Stene;
Paa hver var levret Blod og Been og Aske;
Og da jeg skar mit Spyd, flød Blod af Stammen.
Det knuser Steen og Staal og Jettens Pandser.

40

ANDET OPTRIN

HOTHER. DE FORRIGE

HOTHER

(Han er bevæbnet, dog uden Spyd.) Hvor er han da? - den Skiønne! - Nannas Afgud!
(I det han bliver Valkyrierne vaer, standser han noget. De gaae ham Haand i Haand i Møde.) Tilgiver
min Forundring, favre Skioldmøer!

DEN FØRSTE

Hil dig, du dierve Kæmper! Gelders Bane!

DEN ANDEN

Hil dig, Skioldunge! kiekke Søn af Hothbrod!

DEN TREDIE

Hil dig, min Hother, tapre Leire-Konge!

HOTHER,

(forundret.) I kiende mig?

DEN TREDIE

Vi elske dig, du Ædle!

HOTHER

Jeg fatter ei min Held - men hvilken Guddom
Har skienket mig det lykkelige Møde?

DEN FØRSTE

Jeg bringer dig et Spyd til Kamp med Tappre.

DEN ANDEN

Og det, jeg skienker dig, kan dræbe Trolde.

DEN TREDIE

Og dette Spyd er got i Kamp med Jetter.

HOTHER

Hvorned giengielder jeg saa sieldne Gaver?

DEN FØRSTE

Vær tapper! strid! send Kampens Børn til Valhall

DEN ANDEN

Udbred de Danskes Magt, og Odins Love!

DEN TREDIE

Vær Fader til stridbare Leire-Kongert
(*De forsvinde.*)

41

TREDIE OPTRIN

HOTHER

Er alting Koglerie paa disse Klipper?

De flye! - Men drømmer jeg i Dag? - hvor er jeg? -

Ah! Syn, Begreb, Forstand, alt er fortryllet!

Men her! - I Guder! - her i Hiertet raser

Troldommen - Vanfreds Gift. - Ha Nanna, Nanna!

Skal jeg mistænke dig? - Hvem? Jeg, din Hother!

(*Han setter de to Spyd op til et Træ, hvorpaa han hænger sit Skiold. Det, som den første Valkyrie gav ham, beholder han i Haanden.*)

Arie.

Den Ild, som Elskov tænder,
Opvarmer først til Lyst.
Men ak, den Falske brænder,
Og martrer snart vort Bryst!
Først viser Elskovs Flamme
Kun reen Uskyldighed.
Ak, er det da den samme,
Som Last opdages ved?
Din Flyvelyst forsvinder.
Sluk dine Flammer ud,
O Elskov! thi jeg finder
Kun Falskhed hos min Brud.

FIERDE OPTRIN

NANNA. HOTHER

NANNA

(*Som har staaet i Indgangen af Skuepladsen, og hørt det sidste af Hothers Sang.*) Jeg hørte dig, uædle, svage Hother!

HOTHER

Ja svag, troskyldig.

NANNA

Skaan dig selv for Anger!

HOTHER

Hvor er din Halvgud?

NANNA

Hother, dette Hierte
42Frikiender mig. Og det var nok for Nanna,
Om...

HOTHER

Ak forklar dig!

NANNA,

(*kielent.*) Om jeg elskte mindre...

HOTHER,

(*spottende.*) Hvem? Balder?

NANNA

Grumme! hvilken Trolde har gydet
Sin Edder i dit Bryst? - Ha fly e mig! had mig!
Vil Hother elske den, han kan mistænke!

HOTHER

Ha Nanna!

NANNA

Jeg nedlod mig til Undskyldning.
(Ah! Dyden rødmer ved sit Forsvar, Hother!)
Dog troer du ei! - Naar troer man ei den Elskte?
Du veedst, (jeg sagde dig det før) hvad Gevar,
Din vise Ven har sagt; at Himlen truer
Et stort, et skrekkeligt, et blodigt Vanheld,
Ifald vor Elskov rygtedes paa Asgaard,
Før visse Stierner stod i andre Hiømer.
Hvad Under, da saa ypperlig en Aser,
Som Odins Balder selv, uventet kommer,
Hvad Under, at jeg zitrende vil skiule...

HOTHER

Ha zitrende! - Forvorpne Træl, der opfandt
Et Ord, som tør besmitte Nannas Læber!
Ak din Undskyldning dræber mig! - Jeg sagde:
Det er en øm, jomfruelig Betænkning,
Hvoraf min Nanna rødmer ved vor Elskov.
Jeg lygte uden Knur, og skiulte Hother.
Ak, hvi betogst du mig den stille Tanke?
Hvi taugst du ei? - Og siig, for hvem du zitrer.
For Balders Død? Du elsker da din Halvgud.
Men nei - I Guder! - nei, jeg troer dig, Nanna!
Det er for min, for Hothers Død, du skielver.
43Mig troer du da saa svag, saa slet afmægtig?
Og elsker mig? Naar elskte Møer den Feige?

NANNA

Hvad? Er det Skam, at zitre for en Halvgud?

HOTHER

For Odin selv kun zitre Trælle. - Hør mig!
Ved Hothbrods Aske! ved min Faders Ære!
Jeg, eller Balder, døer i Dag.

NANNA

Ak Hother!
Jeg kom til Trette - rustet ud med Vrede.
Ak den bortsmelter snart i hede Taarer!
Du, eller Balder! - Hvem? En Halvgud?

HOTHER

Nanna!
Din Graad fornærmer mig, og dog - jeg veed ei -
Den glæder mig. - Den martrer - den fortryller.

Jeg elsker - jeg undskylder den - Jeg veed ei...
Hold op at flyde, bittre - søde Taare!
Du viser Kierlighed - men ak, du røber
Mistillid, ringe Agt! - Ah, elsk din Hother,
Men troe, han vil fortiene dig, min Nanna!
For ædelt er dit Hierte for den Feige,
Som fører Skiold og Sverd, og dog kan zitre.
Duet

HOTHER

Kun Trælle kan frygte.

NANNA

Ah, Helten kan døe!

HOTHER

Saa lever hans Rygte,
Saa æres hans Møe.

NANNA

Saa græder hans Møe.

HOTHER

Hun æres!

NANNA

Hun græder.

44

HOTHER

Hun æres!

NANNA

Og græder.

HOTHER

Saa trøster hans Rygte
Den grædende Møe.

BEGGE

Saa trøster hans Rygte
Den grædende Møe.

NANNA

Ak, om du nu falder?

HOTHER

Og om jeg nu faldt?

NANNA

Da skal jeg fortæres
Af nagende Smerte.

HOTHER

Men om jeg vanæres,
Da brister dit Hierte.

NANNA

Hvad har jeg tilbage?

HOTHER

Min Kiekheds Erindring.

NANNA

Kun Længsel og Klage.

HOTHER

Mit Navn er din Lindring.

NANNA

Ak, om du nu falder?

HOTHER

Og om jeg nu faldt?

NANNA

Ak, om du nu faldt,
45 Da skal jeg fortæres
Af Længsel og Klage.

HOTHER

Mit Navn er tilbage.
Men om jeg vanæres,
Da taber du alt.

BEGGE

Kun Trælle kan frygte.
Naar Helten skal døe,
Da trøster hans Rygte
Den grædende Møe.

NANNA

(Hun griber Hother beeengstet i Armen, i det hun bliver Balder vaer.) Ak Hother, kom!

FEMTE OPTRIN

BALDER. HOTHER. NANNA

BALDER

Mig flyer du, grumme Nanna!
Er jeg saa græsselig? Hvad er min Brøde?

HOTHER

(Vil gaae Balder i Møde, og Nanna gjør sig al Umag for at holde ham derfra.) Ha Balder! vi har fundet os!

NANNA,

(meget beængstet.) Min Hother!
Ifald du elsker mig - ifald du agter
Min Bøn...

BALDER

Din Hother! - Bittert, Guder, bittert!

HOTHER

Det synes dig. Mig er det sødt og lifligt.

BALDER,
(med Høihed). Forvovne!

NANNA
(Kaster sig i Angest næsten ned for Hothers Fødder, som vil gaae Balder paa Livet.) Om du nogen Tid
har elsket,
Saa følg mig, Hother! følg mig til min Fader!

46

HOTHER
Hvad? Jeg skal flye?

NANNA
Gjør siden det, dig synes!
Du vil dog ei, at jeg skal døe i Skoven.
Du vil dog ei, at jeg skal være Vidne...

BALDER
Ha Nanna, flye mig ei!

HOTHER,
(til Balder.) Du overtaler.
Jeg vil, at hun skal flye dig. *(til Nanna)* Kom, min Nanna! -
(Til Balder.) Fortvivl kun ei! Frygt heller ei, at Tiden
Skal blive dig for lang - om du tør vente.

(Hother og Nanna gaae.)

SIETTE OPTRIN

BALDER
Ha, hvi jeg ikke knuser den Forvovne!
Dog Nanna elsker ham. - Og skulde Balder
Bedrøve Nanna, lære hendes Hierte
Fortvivlelse, og mørkne hendes Øie
Med tunge Taarer? - Og hvad er hans Brøde?
Den ædle Helt! han elsker. Ha, hvem seer dig,
Og elsker ei, du Grumme? - Men han trodser! -
Ah! han er ung og lykkelig. Og om jeg
Nu dræbte ham, da var det Nannas Elskov,
Og ei hans Trods, jeg straffede. Og skal da
Din rene Ild fornødre dig, mit Hierte? -
Nei, Balder, elsk og døe! men bliv dig værdig!
Ha lad mig tabe Liv og alt, Alfader!
Og Nanna selv! - ja lad mig tabe Nanna! -
Kun ei den rene Dyd, som hun tilbeder!
(Han hænger sit Skiold paa et Træ, der er lige over for det, hvor Hothers hænger, og setter sit Spyd op dertil.)

Aria.

Du sande Lyst, som Dyden ene
Kan bane Vei til, og fortiene,
47 Kun du attraaes af dette Bryst!
Min marterfulde Siel forkaster
En Himmel, som skal koste Laster;
Saa dyrt maa Trælle købe Lyst!

Ja, bliv dig værdig. Balder! - Bør du ønske,
At Nanna lader af at elske Hother?

At hun, hvis Dyd din høie Siel tilbeder,
Blev svag - blev troløs - dig til Beste nedrig?
Dog - mon hun elsker ham? mon hun har soeret?
Ak, om hun kun forstille sig, og viiste
En digtet Flamme, for at prøve Balder!
O søde Drøm!

SYVENDE OPTRIN

NANNA. BALDER

NANNA

(Kommer forskrekket ind.) Ha Balder, om du elsker...
Ak om du...

BALDER

(Kaster sig ned for Nannas Fødder.) Guder! - Nanna, kan du tvivle?
Jeg brænder, Nanna!
(Ved det at Nanna i sin Angest gjør sig al Umag for at reyse ham, komme de i en fortrolig Stilling, i hvilken Hother, (som har dræbt Biørnene, og tørrer Blodet af sit Spyd, i det han lader sig see) bliver dem vaer. Han studser, og bliver staaende imellem Træerne, saa at han ikke hører hvad de sige.)

NANNA

O saa frels min Hother!
To grumme Biørne hist i hine Buske...
O snart! o Balder, om du elsker Dyden...
Hist overfaldt de os. Ak, om du tøver,
Da sønderrive de det beste Hierte!
O snart! betænk dig ei!

BALDER

Nei, grumme Nanna,
Vær tryg! Min Arm skal frelse den, du elsker.
(I det han just vil reyse sig, træder Hother nærmere ind paa Skuepladsen.)

48

OTTENDE OPTRIN

HOTHER. DE FORRIGE

HOTHER

I Guder! drømmer jeg? - Ha, kielne Halvgud,
Tilgiv at jeg forstyrrer dig!

BALDER,

(i det han reyser sig.) Der er han!

NANNA,

(gaaer Hother kielent i Møde.) Ak Hother, ak min Hother!

HOTHER

(Skyder hende tilbage med Haanden.) Gaae, Troløse!

BALDER

Hvor utaknemmelig! hvor haard! hvor grusom!
Kan du - kan slig en Biørn fortiene Nanna?

HOTHER

(Tager sit Skiold ned af Træet.) Bød for dig, og udfør din Snak i Valhal!

NANNA

Du vil dog ei, du Grumme...
HOTHER Vaer dig, Nanna!

NANNA

O hør dog...

HOTHER

Jeg har seet. - Gaae! - skiul dig, Falske!

NANNA

Du vil dog ei...

HOTHER

Jeg vil! - Og nu, ved Hothbrod!
Nu skal han døe!

BALDER

Forvovne Dødelige!

HOTHER

Dit Skiold! dit Spyd! Jeg hader Pral, min Halvgud.

NANNA

(Hun løber Balder i Mode, som tager sine Vaaben.) O Balder, ædle Balder!

49

BALDER

Anne Nanna!
Du seer, han tvinger mig! - Han trygler Døden.

HOTHER

Ha det er alt for meget! - Skiul ham! Giem ham!
Bede din Boler med dit falske Hierte!
Ei vil jeg dræbe dig. - Men jeg har soeret -
Han eller jeg skal døe! - og nu!
(Han vender Spidsen af Spydets imod sig selv.)

NANNA

Ah Hother!
Hvad gjør du?

HOTHER

Jeg har soeret.

NANNA

Hold, du Grumme!
Jeg gaaer - jeg flyer! - O hielper. Guder, hielper!
(Hun gaaer bort i en Art af Fortvivlelse. Dog bliver hun staaende ved Indgangen af Skuepladsen, hvor hun med en angstfuld Nysgierighed af og til seer hen til de Kæmpende. Kæmperne gaae i Kreds med opløftede Spyd.)

HOTHER

Nu, kiekke Balder! nu paakald din Fader!

BALDER

Ha, Hother! skaan dig! - Du fornærmer Nanna!

HOTHER

Endnu, min Helt?

BALDER

Velan! - du vil!

HOTHER

Ha Hothbrod!

(Han kaster sit Spyd; det, som han fik af den første Valkyrie og beholdt i Haanden. Det rammer Balder, men falder uden Virkning ned for hans Fødder. Balder derimod kaster sit Spyd i den venstre Haand, og river et stort Stykke af den nærstaaende Klippe.)

NANNA,

(som seer det.) O alle Gevars Guder!

BALDER

Nanna!

(Han kaster sit Spyd bag ved sig ud af Skuepladsen.)

NANNA

Ædle!

50

HOTHER

Ha du tør spotte Hother, stolte Praler!

(Han tager det Spyd fra Træet, som Valkyrien Rota gav ham, og kaster det. Det tørner saa stærkt imod Balders Bryst, at han næsten segner i Knæe derved; men det falder dog ned, uden at skade ham.)

BALDER

Ha Surtur! - Ha, var det den lumske Morder?

(Til Hother.) Skielv for min Vrede!

HOTHER

Kiøl den af i Valhal!

(Han kaster det sidste Spyd, som han imidlertid har grebet til; dog uden kiendelig Virkning, som det første.)

BALDER,

(i det han trekker Sverdet.) Endnu, Forvovne!

HOTHER,

(som ligesaa trekker.) Trolld, og ei en Halvgud,

Du døver Spyd - men her er Sverd tilbage!

Nu Hothbrod!

(Han hugger til ham af alle Kræfter; men Hugget tørner af paa Balders Hielm.)

BALDER

Odin!

(I en Haandevending slaaer han Hother Sverdet af Hænderne, saa at det springer i Stykker; falder ham i Armene, og setter ham Sverdet paa Struben. Hother ved det stærke Tag synker i Knæe; men reyser sig strax igjen, uden at Balder setter sig derimod. Dog beholder denne ham saaledes i sin Magt, at han ikke kan røre sig. Nanna styrter ind, og kaster sig paa Knæe for Balder.)

NANNA

Ædle, fromme Balder!

BALDER

Afstaae din Brud, og lev!

HOTHER

Jeg hader Livet!

Og skjønt den Brud, du taler om, er troløs,

Saa gav jeg ei det mindste Haar af Nanna

For tusind Aar, for hele Balders Guddom.

BALDER

Døe da!

(Han løfter Sverdet, som een, der vil støde til.)

HOTHER

Hvi tøver du?

51

NANNA

Ha her, du Grumme!
Her stød i dette Bryst, og skaan min Brudgom!
(Balder lader Sverdet synke.)

HOTHER

Du elsker mig endnu? - o Nanna, Nanna! -
Der seer du, Troid, hun elsker mig.

BALDER

Ah Marter! -
Ha jeg kan ende dig!
(Han løfter Sverdet igien.)

NANNA

Ak lad min Taare..

HOTHER

Hun spotter dig, ved Himlen! Om du tøver,
Da skal hun lee dig ud i Hothers Arme.

NANNA

O troe ham ei! - troe Dyden! - troe dit Hierte!

BALDER,

Lev, Hother lev!
(stikker Sverdet ind.)

HOTHER

Ha, har jeg tryglet Livet?

BALDER

Nei! - Lev og glem vor Strid, du kiekke Kæmper!
Omfavn din Ven, og vær, som før, ubunden!

HOTHER

Ha Grumme! - alt for ædle - stolte Fiende!
Du veedst - du føler alt for vel din Seier!
Ha du har overvundet - nedtrykt Hother!
Og troer du, han kan leve! Himlen hørte
Min Eed. - Jeg eller Balder dør!
(Han griber sin Daggert og vil stikke sig ihjel dermed; men Balder river ham den af Hænderne.)

BALDER

Betænk dig!

HOTHER

I Guder! - Hother, ak, hvad est du blevet!

52

NANNA,

Min Hother!
(kieient.)

HOTHER

Ak! - Lev evig vel, min Nanna!
(Han faaer hastig bort. Nanna vil gaae efter ham, men Balder opholder hende.)

NIENDE OPTRIN

NANNA. BALDER

NANNA

Jeg arme! Ha han dræber sig!

BALDER

Ved Odin,
Han skal det ei! - vær tryg! tiltroe mig Evne,
At hindre det! - Troe dog din Balder, Nanna!

NANNA

(Hun tager ham med Hede ved Haanden, og holder sig noget derover.) Jeg troer dig. Ak jeg kiender dig,
du Ædle!
Jeg føler al din Høihed. Jeg tilbeder
Din Dyd. O at dog disse hede Taarer,
At alt mit Venskab var dig en Belønning!

BALDER

(Kaster sig paa Knaee for hende.) O Glimt.. og Svælg af Haab, hvori jeg drukner!

NANNA,

(bestyrtset.) Hvad haaber du?

BALDER

Ah Nanna, lad din Læbe
Ei vekke Balder af hans Drøm om Vellyst!
Ah lad ham nyde den! - Ah lad ham læse
Sin Dom, sit Haab, sit Liv i disse Taarer!

NANNA

Hvad nytter det, at stride mod sin Skiebne?
Mit Hierte kan dog ei fortjene Balder.

BALDER

Ak, at kun jeg...

NANNA

Tilgiv! - Du veedst, at Nanna
Har... ak en ulyksalig Ven at trøste!
(Hun river sig løs fra ham, giver ham et venligt Øiekast, og gaaer. Han følger hende nogen Tid med Øinene.)

53

TIENDE OPTRIN

BALDER

Dog vil jeg haabe! - Hører det, I Klipper,
At Balder haaber! - Skiebnen er forsonet!
Den døver Surturs Spyd - og Nanna tvivler.
O Dyd, som overvandt, da Blodet raste,
Hvor vist, hvor herligt lønner du din Elsker!

Aria.

Venlige Klipper, I hørte mig græde;
Hører mit Haab, og udbreder min Glædet
Yndige Skove besvarer min Fryd!
Balder! forgieves skal Himmel og Skiebne
Hærde dens Hierte, du elsker, og væbne
Kæmperens Arm med fortryllede Spyd.
Dyden skal krone sin fromme Tilbeder!

Skingrende, mægtige Gienlyd, udbreder
Elskovs Triumph og den lønnende Dyd!

ELLEVTE OPTRIN

THOR. BALDER

THOR

Rask er din Sang, du Kampens Ven! Saa bruste
Den blodige, den møisomt vundne Seier,
Og faldne Fienders Ros fra Heltens Læber,
I det han overseer den øde Valplads. -
Du smiler; i dit Øie tindrer Glæde,
Som Odins, naar han har betrygget Jorden,
Og dynget den med Blod af grumme Jetter.

BALDER

Ha Ven! - her tryk dit Bryst - til dette Hierte!
Og føl, hvad Læberne kun svagt fortolke,
Føl Himlens Vellyst i min Siel!

THOR

Du sværmer.

BALDER

Ak, Nanna, Ven...

THOR

Ha Nanna! - Jeg forstaaer dig.
Og det var vel! dog vel, at Odins Balder
54Engang ved Graad har vundet Gevars Pige.
O den Triumph...

BALDER

Du spotter!

THOR

Nei! din Seier
Skal være mig, som een af mine beste,
Som den, jeg vandt fra Udgaards grimme Trolde.
Ha den er stor! den skiller mig og Odin
Ved kielen Frygt, som alt for længe martrer
Vort ubevante Bryst. - Nu kan jeg spare
Tiltaler, spildte Raad. Nok! Pigen elsker.

BALDER

Hun elsker - ja ved Hæl! hun elsker - Hother.

THOR

Hvad? giekker du din Ven? - Hvem? hvilken Hother?

BALDER

Har Thor da glemt den kiekke Leire-Konge?

THOR,

(i Tanker.) Nei! - ved min Hammer, nei! - Jeg saae ham kæmpe
Ved Rolfs, den Danskes, Giestebud - Jeg saae ham!
Stærk er hans Arm.

BALDER

Dog kan den tabe Sverdet.

THOR,
(*endnu i Tanker.*) Det var som Vox, det tykke Kobber-Pandser
For Heltens tunge Spyd. - Mon han.. Dog neppe
Formaaer en Dødelig... Men om...

BALDER
Forslaae dog
De mørke Tanker, Thor, og deel min Vellyst!

THOR
Din Vellyst? drømmer jeg? Svar! Elskes Hother
Af Nanna?

BALDER
Ja.

THOR
Det glæder dig? du raser!

55

BALDER
Ak hør! - du selv skal billige min Glæde.

THOR,
(*efter nogen Betænkning.*) Nu, Ædle, nu forstaaer jeg dig. - Omfavn mig!
Den Seier var dig værd - og mig - og Odin.
Jeg selv skal grave den i Gevars Klippe.
Ei kun en svag, blødhierdig Møe - men Balder,
Men dig, min Ven; det Udyr i dit Hierte,
Din Daarlighed, din Elskov overvandt du.

BALDER
Ah Grumme, tie! jeg føler at jeg rødmer.
Viid, aldrig var din Ven sig mindre mægtig.
Jeg brænder, Thor, og gruer for den Tanke,
At see den Flamme slukt, hvoraf jeg martres.

THOR
Hvad hører jeg? I Himle! kan en Aser
Saa tabe Dyd og Alt? - Vel! drik din Vellyst!
Og rav og sværm! - Du elsker, og forkastes.
Hvor glædeligt! - Ha, ved min Arm! jeg tænker,
Valkyrien har alt berørt din Isse.
Du raser alt. Jeg seer, din Skiebne haster.

BALDER
Min Skiebnes første Lov er Elskov.

THOR
Ha, den anden
Er Død!

BALDER
Og hvor er Kamp? hvor er en Drabsmand?

THOR
En Drabsmand? Hother.

BALDER
Vaabenløs, fortvivlet,
Omvanker han blant Klipperne. Vi kæmpede.

THOR
Han lever?

BALDER
Nanna græd.

THOR

I koster Asa-Blod! Fordømte Taarer,

BALDER

Og om han kunde,
Saa troer du. Ven, at Hother, at Skioldungen,
Feig vilde dræbe den, som gav ham Livet?

THOR

Han vil det ei. Men om han maa? hvad kan han
Mod Skiebnen, om den rekker ham sit Mordspyd,
Og fører selv hans Haand?

BALDER

Min Thor, o glem dog
Din bange Kummer! Hør og deel min Glæde!
Før, da jeg skaante Hothers Liv, da straalte
Den første Gnist igiennem Nannas Taarer,
Det første Glimt af kierlig Ynk. Hun smilte
Til Balder, og hun skienkte mig sit Venskab,
Og kielent trykte hun min Haand.

THOR

Ha skaan dog
Mit Øre for din Daarlighed! - Kun lidet
Forstaaer sig Asa Thor paa kielen Elskov.
Dog seer jeg hendes Hiertelav. Hun takker
For Hothers Liv. Det kildrer dig? du drømmer.

BALDER

Den er mit Liv, den Drøm, du vil adsprede.

THOR

Den er din Død!

BALDER

Hvad Død? See Skiebnen opfyldt!
Betragt det Spyd, som Leire-Kongen svingle!
Mit Knæ blev svagt, jeg gyste, da det traf mig;
Dog lever jeg, dog faldt det sløvt til Jorden.

THOR

(i det han beseer Spydets.) Bedrag dig ei. Viid, dette Spyd er hærdet
Ved Guders Ild, men ei ved Nastronds Flammer. -
Dog hilste Døden Odins Søn - og Rota,
57Hun, som indvier Kongerne til Valhal, Er her, hvor aldrig Vaabens
Bragen hørtes.
Forfærdet saae jeg Kampens stoute Datter.
Mørk stod hun over Klippen, svøbt i Taage,
Og Dødens Fugl, den sørgelige Ugle,
Sad klynkende paa hendes brede Skulder.
Hvem søger hun, langt fra hver blodig Slette?
Og Surturs Green - hvor snart er den ei fundet,
Naar Skiebnen vil! Og troer du, Loke sover?
Ah, Balder, flye! forglem en daarlig Brynde!
Din Skiebne haster; flye, før den fuldendes!
Følg med mig!

BALDER

Jeg at flye! forsage Nanna!
For herligt er det Haab, hvorved jeg lever,
At Balder skulde flye for det.

THOR

O hør mig.
Hør, hvi jeg kom, og vil du selv din Frelse,

Saa merk en Vens, en Faders sidste Varsel!
Forvirret af dit Sværmene, bestyrtset
Ved truende, nu ikke mørke Varsler,
Omspændt af Frygt, nedtrykt af uvant Kummer,
Forlod jeg Gevars Field, og Tordens Brummen
Forkyndte mig i Asgaard. Alle merkte
Min Sorg. Alt stimledes de ældste Aser
I Kreds omkring mig. Hver vil først erfare,
Hvi synlig Smerte, meer end Smerte, Banghed
Nedslaaer mit Øie. Men Valfader vinkte.
Han blues - Odin rødmer ved din Svaghed.
Han bød mig dølgge den, imens vi kunde,
Og først endnu engang adspørge Mimer.
Jeg spurgte ham, og Skiebnens Speider svarte
Om Solen, var hans Svar (ak hør og zitter,
Og frels dig, mens du kan!) om den i Morgen,
Naar af dens Straaler hine Klipper rødme,
Som tit gientog den fromme Halvguds Klager,
Seer ham endnu forelsket og forkastet,
Da seer den og det Spyd, hvorfor han falder,
Og Odins Graad og alle Asers Taarer.

58

BALDER

Det haster da. - Tilgiv mig, Thor! Jeg iler
At bløde Nannas ædle Siel med Taarer;
At røre hende ved min Bøn; at fordre
Min Dom - Liv eller Død - af hendes Læbe.
Snart skal min Skiebne vise sig.
(*Han gaaer.*)

THOR

(*i det han seer medynksfuld efter ham.*) Ha Daare,
Du iler selv din Undergang i Møde!

Aria.

Naar Sielen ei vil vinde,
Men villig lod sig binde
Af Elskovs Tyrannie;

Skal selv paa Vennens Læbe
Raad blive Gift, og dræbe
Den, som han vil befrie.

Nei, Sielen kan ei vinde,
Som villig lod sig binde
Af Elskovs Tyrannie.

TREDIE HANDLING

(Det er mørk Nat. Stormen tuder imellem Klipperne. Undertiden lyner og tordner det, og Biørnene brumme hist og her i Skoven.)

FØRSTE OPTRIN

HOTHER

(siddende paa en Klippe, vaabenløs og i en nedslagen Stilling.)

Aria.

Lad Klipper zitre,
Naar Stormen brøler
Og Tord'ner knitre;
Min Siel er kiek!
Ah det, jeg føler,
Er meer end Torden,
End Storm fra Norden;
Er meer end Skrek!

59

Velkomne Nat! - O tykke Mulm, hvor venlig
Medlidende du skiuler mig - for Hother!
Ha for den svage - overvundne - faldne! -
Saakom! omfavn mig, Hælhiems mørke Dronning,
Med al din sorte Skrek - du Glædens Fiende!
Kom, skiul de svage, sønderbrudte Vaaben,
Bede den skumle Klippe, hvor jeg... Torden
Udslette dig, formastelige Tanke!
Tør du forstyrre Hother, hvor han hviler? -
Var den ei her, den Klippe, hvor... I Guder! -
Dog Natten kan jeg sige det, og Hælhiem
Kan jeg betroe Skioldungens, Hothers, Haanhed.
Ha! hør det, Nat, og skiul det i din Afgrund! -
Her er en skummel, en afskyelig Klippe;
Thi lede Trolde sværme paa dens Toppe,
Og Drager yngle i dens mørke Huler.
Der faldt jeg, og mit Navn, og Hothers Ære!
Afmægtig knælte jeg - og tog mod Livet! -
Nu seer jeg den ei meer; nu er jeg rolig.
Jeg seer og ei, den ædle, stolte Fiende;
Ei heller seer jeg Nannas Kinder blusse;
Og ei de hede, de forhadte Taarer,
Som frelste mig, - som kiøbte mig af Balder!
Ha Storm, du sagtnes! - Hvin! - o hyl omkring mig! -
Brøl Torden! - brøl og døv den grumme Gienlyd
Af svag, af frygtsom Bøn, af Nannas Forbøn!

Arioso.

O elskte Læbe,
Du aander Død!
Hvi holdt din Klage
Et Stød tilbage,
For selv at dræbe
Med tusend Stød?

Du elsker mig? - Ha kielne, svage Nanna!
Du elsker Hothers Liv, - og ei din Hother.
Hvor kold, hvor grum imod hans Navn, hans Ære! -
Dog jeg - og jeg var grusom! Jeg beskyldte...
O elskte Nanna! snart - ved dine Fødder
Skal snart din Hothers Blod aftoe hans Brøde!
(Han springer op og gaaer omkring paa Skuepladsen.) Hvi dvæler jeg? - Hvi tøver jeg at holde
Mit Ord, min Eed? - Ha grumme, grumme Skiebne!
Selv Døden stræber du at negte Hother!
Du skiuler hvert et Sverd, og hver en Afgrund! -
Ha svage Spyd! hvorpaa jeg Daare stoelte,
Hvor er I nu? - Og du, min skiøre Mimring,
Før ikke skiør i Kamp? - og du, min Daggert?
(Han snubler over det Horn, som han kastede bort i den første Handling.) Hvad... hvad er dette? - Ha
det Horn, som Vanfred

Gav mig, at kalde ham dermed i Nøden.
Ved Odin, hvor er Nød saa stor som denne,
At gierne ville døe, og ei at kunne!
En Dolk formaaer dog vel hans varme Venskab,
At rede ud til dette Bryst.
(Han støder i Hornet, og det giver en græsselig Gienlyd imellem Klipperne.) Ha Vanfred!
Jeg kalder dig. Hvor est du, Vanfred, Vanfred!
(En Hvirvelvind høres, og strax derpaa lader Loke sig see.)

ANDET OPTRIN

LOKE. HOTHER

LOKE
Hil dig, du lykkelige Søn af Hothbrod!

HOTHER
Ha du tør spotte Hother?

LOKE
Hvad kuldkaster
En Lykke, som din Fiende selv, som Skiebnen,
Som himmelske og underjordske Guder
Med samlet Kraft befæste?

HOTHER
Gamle Drømmer!
Laan mig et Spyd, og denne Haand skal bedre
Befæste den, end alle, dem du nævner!

61

LOKE
Jeg veed dit Mismod, og dit usle Forsæt! -
Ved Nastrond! var ei Balder - om den Daare
Ei havde blendet dig ved Asa-Kunster,
Og skiult hver Dolk, hver Afgrund, som du søgte;
Da laae du alt i Mulm - beleet - uhevnet.

HOTHER
Hvad? han har hindret mig? - den Ædle! Stolte!

LOKE
Ja Stolte! - Han foragter dig.

HOTHER
Foragter?

LOKE
Og troer du, at han, for at føie Nanna,
Nedlod sig til at vogte dig for Døden,
Ifald han tænkte stort om Hothers Vrede,
Og om han lagde Merke til din Elskov?

HOTHER
Ond est du, Vanfred! Giftig er din Tale!

LOKE,
(opbragt.) Ha Hother! Ilde lønner du mit Venskab,
Og slet giengielder du det Held, jeg bringer.

HOTHER

Og hvilket?

LOKE

Dog din Kummer gjør dig bitter.
Viid, at jeg strax kan lindre den!

HOTHER

Og tøver?

LOKE

Fornem da, lykkelige Søn af Hothbrod!
Det Spyd, som sender Balders Aand til Hælhiem...

HOTHER

Endnu et Spyd! - og evig...

LOKE

Det er fundet!
Jeg vidste - thi jeg havde læst i Stiemer,
At Valhals krigske Møer selv maatte søge
62 Det aldrig seete Spyd, og selv tillave
Dets dødelige Od; og jeg forførte
Dem alle tre - de Stolte, til at søge.

HOTHER

Forførte?

LOKE

Troer du, de vil dræbe Balder?

HOTHER

Ha Vanfred! - meer!

LOKE

Ei fik du strax det rette;
Din Kamp udviiste det. Nær havde Balder
Da knust dig og mit Anslag. Bange saae jeg,
Den Stærke svinge Jettens Død - Jeg kiender
Hans Armes Kraft - Dog kierlig var den Taabe!
Han saae din Brud, og skaante dig. Da voxte
Mit Mod og dit.

HOTHER,

(for sig selv.) Mit Mod og dit! Jeg blues.
(til Loke.) Hvad Mod? - Ha, jeg var blind af Harm, jeg raste!

LOKE

Harm eller Mod - Ved Hæl, jeg agter lidet,
Min unge Helt, hvoraf dit Øie gnistrer,
Naar kun du søger Hevn, og Fienden falder.

HOTHER

Hvem er du? hvem? - Dog tael! bliv ved! forklar dig!

LOKE

Stærk var din Arm, og stærk mod Jettens Pandser
Var Rotas Spyd - men alt for svagt mod Balder.
Dog knælte han, jeg saae den Stolte blegne.
Men ak han reyste sig! Mit hele Hierte
Blev lis; jeg følte best din fulde Fare.
Alt var hans Arm opløftet; Sverdet blinkte.
Han raabte paa sin Odin, og da kunde
Han selv, min Ven, kun frelse dig - Den Daare!
Hans høie Mod skal styrte ham.

HOTHER

Ha Vanfred!

LOKE

Nu?

HOTHER

Jeg beundrer meer og meer din - Viisdom.
Dog Stridens Møer! - hvor var de, da vi kæmpede?

LOKE

Det var min Frygt. Jeg skialv, naar Løvet rørtes;
Naar Skyggen voxte, skialv jeg for at see dem.
Da jeg fornam, at ingen af dem hørte
De høie Raab, og Skioldets Brag, og Sverdet,
Da steeg mit Mod, da vidste jeg dig sikker.
De høre kun den Kamp, hvor een skal falde.

HOTHER

Og nu det Spyd, du talte om?

LOKE

Hun har det,
Valfaders yndte Møe. Hans troe Slavinde
Fandt endelig ved ufortrøden Omhu
Det Spyd, hvorfor hans elskte Søn kan falde. -
Kort før du kaldte, sad jeg i min Hule.
Da zitrede dens tykke Marmor-Hvelving,
Tre gange zitrede min tause Bolig,
Og over mig fornam jeg Lyd, som Stormens,
Naar den udriver Klippens Eg; da hørte
Jeg Rotas Røst, og sorte, tykke Draaber
Af Jette-Blod, af dem, som Odin dræbte,
Faldt giennem Klippens Rifter - Da begreb jeg
Af alle Merker, at hun fandt det rette.

HOTHER,

(utaalmodig.) Hvor er det? hvor?

LOKE

Hun hærder det i Nastrond.

HOTHER

Tie, Drømmer! - Gaae!

LOKE

Jeg elsker denne Hede.
64Og, for at dæmpe al din Tvivl, da - tør du -
Da vil jeg vise dig den grumme Rota.

HOTHER

Hvad, Vanfred? om jeg tør?

LOKE

Vel! - see mod Vesten!
(Han rører ved Hothers Øinelaag. Strax derpaa seer man Indgangen til en stor Hule, der kun oplyses ved de Flammer, der med en bestandig Bragen af og til lade sig tilsyne dybest i den. Forrest i Indgangen er paa hver Side et lidet rundt Alter. Paa det ene brænder en Ild, hvori det fatale Spyd ligger; paa det andet staaer en Kiedel. Valkyrierne gaae i Kreds om det første.)

DE TRE VALKYRIER

Tercet

DEN FØRSTE

Buldrende brøle
Nastronds Flammer;
Dybene føle

Valhals Møe.

DEN ANDEN

Svovlede Lue,
For hvis Bragen
Aserne grue,
Skiebnen adlyd!

ROTA

Giftige Flammer,
Hærder et Spyd
For Valhals Møe!

ALLE TRE

Giftige Flammer,
Hærder et Spyd
For Valhals Møe!

ROTA

Den, som det rammer,
Den skal døe!

DEN FØRSTE

Den, som det rammer,
Den skal døe.

65

DEN ANDEN

Den, som det rammer,
Den skal døe!

ALLE TRE

Den, som det rammer,
Den skal døe.

ROTA

(Hun tager Spydet af Ilden, og gaaer hen imod det andet Alter.) Saa! det er nok! - Nu skal dets røde
Spidse
Afkøles her. - Nu vender Kredsen baglends;
Og, som vi gaae, saa gaae dens Liv tilbage,
Som Spydet naaer! - Som Nastronds Gnister slukkes,
Saa skal dens Liv forsvinde, som det saarer.
(Hun beholder Spydet i Haanden, og alle tre gaae i Kreds omkring Kiedelen.)

ALLE TRE

I Saft af Ruder,
Og Firblads-Klever,
I Marv af Biørne,
Og Blod af Trolde,
Og spraglet Edder,
Skal Spydet køles,
Tre gange køles
Af Nastronds Flammer,
Til Valhals Møe!

ROTA

(Hun dypper det i, og giver det derpaa strax til den første Valkyrie, som gjør det samme, og ligesaa den anden, alt som de synge.)

Den, som det rammer,

Han skal døe!

DEN FØRSTE

Den, som det rammer,
Han skal døe!

DEN ANDEN

Den, som det rammer,
Han skal døe!

66

ALLE TRE

Den, som det rammer,
Han skal døe!

(Rota tager Spydet ud. Valkyrierne og Hulen forsvinde. Skuepladsen seer saaledes ud, som først i denne Handling. Stormen bliver endnu ved at rase.)

HOTHER

Forsvundet! - sunket! - Koglerie omspænder
Hvert Trin, jeg gjør, og hilder Hothers Arme.
Jeg Daare! - Snart skal Morgenrøden spille
Paa GevarsField; og jeg, - ved Hothbrods Aske! -
Som een der frygtsom vil forlænge Livet,
Jeg agter her paa Spøgelse! Ha Vanfred!
Trolld, som tilsoer mig Venskab! som jeg afskyer!
Hvor er nu dette Spyd, som vist kan dræbe?

LOKE

Du saae det.

HOTHER

Ha jeg saae! jeg saae! - Hvor blev det?

LOKE

Og veed jeg ei, at Odins Møer tillavte
Det just for dig; at Skiebnen kun tillader
Din Arm, at støde det i Balders Hierte?

HOTHER

Før var dit Ord: Mon de vil dræbe Balder?
Nu er det kun mod ham de hærde Glavind;
Nu hade Valhals Møer den fromme Halv-Gud.
Det skal jeg troe. - Hold op! - Forsvind, Bedrager!

LOKE

Jeg har jo sagt dig det, at jeg forførte.
Min List, og ikke de, har hærdet Spydet.

HOTHER

Nu vel! Din List! - Hvor skjønt, hvor ædelt Hother
Henbringer Natten! - Dog fortæl! - hvorledes?

LOKE

Velan, saa hør! Du mindes Rotas Gave,
Det Spyd, der kom vor Halvgud til at knæle.
Det knuste jeg, og bragte det til Rota.
67Jeg laante Tyrs, den Asers Dragt og Mine.
»See, sagde jeg, dit Spyd, du kloge Rota!
»Saaledes laae det ved en Jettes Fødder.
»Det foer af Leire-Konges Haand; det hvinte -
»Thi stærk er Hothers Arm. - Jeg kiendte Spydet,
»Og jeg, som bygte paa din Kunst, jeg raabte:
»Nu staaer det ilde til med Biergets Jette!
»Men Biergets Jette loe. Han greb om Spydet,
»Og knuste det; og her, du kloge Rota,

»Her bringer jeg dets kostelige Stykker!«
Med Glæde saae jeg Rotas Øine gnistre.
Hun soer ved Odins Arm, ved alle Guder,
Og ved Alfader selv, ei at aflade,
Før hun udfandt et Spyd, der sikkert dræbte
Hver Ymers Søn, og hver som kunde dræbes.
Hun soer og strax forsvandt. Det var som Skiebnen
Kun havde ventet paa saa dyrt et Løfte.
Tre gange tordnede den høie Norne.
Hun talte - skrekkelig er Skuldias Torden,
Jeg taaler ei at høre den - jeg flyede.
Men snart fornåm jeg, at vort Spyd var fundet.
Da kaldte du. - Dog hør de tunge Vinger! -
Hun er det! - Rota! - Jeg vil gaae tilside;
Thi Valhals Piger hade mig.
(*Loke gaaer afsides.*)

TREDIE OPTRIN

HOTHER, og strax derpaa Valkyrien ROTA

HOTHER

(*som seer med Foragt efter Loke.*) Forvorpne! -
Ha, feige Træl! og du tilsoerst mig Venskab!
Nei, aldrig varst du Hothers Ven, Forræder!
Men Gudernes, men Dydens soerne Fiende.

ROTA

(*Hun rekker ham det fatale Spyd, med halv bortvendt Ansigt.*) Her, Søn af Hothbrod! Her min elskte
Kæmper!
Tag dette Spyd! - og brug det, som...

HOTHER

Du græder?

68

ROTA

Du saae min Taare? - See den! dyrt og ædelt
Er Blodet, som denspaaer. - Men brug kun Spyd!
Dog er det ikke min, men Skiebniens Gave.

HOTHER

Jeg veed, du frygter for den fromme Balder.
Men, ædle Møe, men kiender du mit Hierte,
Da veedst du, han er tryg, som Thor i Valhal.

ROTA

Hvad vilst du, Helt, mod Nornen? - Nornen talte.
Hun røbte mig det skiulte Træ; hun bød mig
Afbryde Dødens Green; hun bød mig hærde
Dens Od i Nastronds Ild; hun... dog hvad vil jeg?
Spildt er min Taare, som dit ædle Forsæt.
Velan! - Brug dette Spyd! Død er dets Tilnavn.
Den, som det naaer, skal evig Dvale fængsle
I Hælhiems tause Nat, om det er mueligt
At dræbe ham; selv den Uddødelige,
Hvis Øie Had og nedrig Ondskab mørkner,
Nedstyrter det i tusend Vintres Marter.
Merk det og brug det vel! dit Bryst er ædelt.
Men ham, som aander Gift i det, den Frekke,

(Jeg veed, han er os nær) ham skal du straffe.
(*Rota forsvinder.*)

FIERDE OPTRIN

HOTHER, og strax derpaa LOKE

HOTHER

Hvordan? Er alt en Drøm? - Dog Spydet har jeg!
Velkomne Død! dig skal min ædle Fiende
Dog ikke røve mig, ei skiule for mig!
Nu kan jeg holde, hvad jeg soer! O Nanna,
Nu bringer jeg din Dyd et værdigt Offer!
(*Han vil gaae, men Loke møder ham i Udgangen.*)

LOKE

Hvorhen, du Skiebnens Yndling?

HOTHER,

(*fortrøden.*) Ha! til Hælhiem!

69

LOKE

Ak Hother! jeg beleer dit kloge Forsæt.

HOTHER,

(*opirret.*) Beleer?

LOKE

Du har din Fiendes Liv i Hænder;
Ogduvildøe!

HOTHER

Og hvilken Fiendes, Vanfred?

LOKE

Hvis, om ei Balders?

HOTHER

Ha, han gav mig Livet!
Og skiønt jeg lidet agter slig en Gave,
Saa tog jeg den. - Og bør hans høie Hierte
Da fælde ham? - bør jeg, bør Hother straffe
Den Medynk, som jeg ønsker ei?

LOKE

Han kommer!
O spild dog Tiden ei med Daarers Drømme!

HOTHER

Hvad vil du?

LOKE

Staa bag denne Gran, og dræb ham!

HOTHER

Ha, feige Træl!
Han slaer Loke med Spydet over Hovedet, og denne synker strax hylende i Afgrunden. Saasnart han er af Syne, bliver alting stille. Solen staaer just op i sin fulde Glands. Efterat Hother nogen Tid med Bestyrtelse har seet paa alt dette, siger han: Saa styrte hver Forræder, Som aander Ondskab i Skioldungens Hierte! -

Ha Balder!
(*Han gaaer noget afsides.*)

FEMTE OPTRIN

HOTHER. BALDER

BALDER,

(*som ikke bliver Hother vaer.*) Denne Nat var fæl og skummel!
Omkring mig holdtes Raad af vrede Guder.
Hvad vil de? Mon de vil forskrekke Balder? -
Nu tier alt.

70

HOTHER

Hvor stolt og ubekymret
Den høie Halvgud gaaer! Han tænker ikke,
At hvert hans Aandedræt er Hothers Gave.

BALDER

Hvo nævner Hother. Jeg har hørt ham nævne. -
Dog alt er taust, som Døden. - Veed jeg heller,
Hvi dette Navn kan røre meer end andre,
Og hvi det altid skurrer i mit Øre?
Ak! kan jeg meer end ynke ham, den Arme,
Som nu begræder Livet og sin Afmagt,
Som vaabenløs nu zitrer for sin Skygge.

HOTHER

Ha nu - thi det er stort - Skioldungen værdigt -
Nu vil jeg være stolt, som du! - og flye dig!
(*Han gaaer.*)

BALDER

Hvo taler her? hvo tør forstyrre Balder? -
Dog veed jeg ei, at Finske Trolde sværme
Paa Klipperne? - Alt naaede Solen Havet;
Dog fandt jeg Nanna ei. Tomt, som en Udørk,
Var Gevars Huus, og huult klang hver en Gienlyd
Af Balders Suk. - Hvor var hun da? Hvor var hun. -
Ak, Hother fængsler dig; i Hothers Arme
Fornamst du ei mit Suk, min bange Banken,
Din Balders Graad, hans kielne Raab, du Haarde!
Og, om jeg havde fundet dig - hvad var det?
Maaskee, dit Svar da skulde dødet Balder. -
Jeg kiender mig ei meer. Mit Hierte banker,
Og her omkring det kryber fremmed Kulde.
Ja, Nanna, ja du lærte mig at zitre.
Ak! elskte Pige! jeg - en Halvgud skielver,
Naar du kun aander, naar du rører Læben!
Ha! aabnes den til Nei - o tie da, Grumme!
O tie, og lad mig gaae med Haab til Hælhiem!
Dog! - saae jeg ei dit Øie straale Venskab
Til Balder? - Fandt jeg ei din hede Taare
71Paa denne Haand? - Og saae dig rødme, Nanna?
Ha jeg vil giennemtænke, jeg vil nyde
Mit Haab. - Hvi slaer du da saa høit mit Hierte?
Hvi trænge Taarer frem i Balders Øine? -
Og Haabet er mig fremmed! O min Rigdom,
Du lærer mig en Nidings Frygt! Jeg zitrer,

Nu, da jeg har et Glimt af Haab at tabe.
Ak, om det røves mig igien! om Nanna...
O Tvivl! - o Frygt, som Hiertet ei kan bære!

Aria.

Først blender Haabets Glands vort Øie,
Da synes alting blidt og trygt.
De matte Straaler
Skal snart forgaae,
Som Øiet taaler,
At stirre paa.
Besee vi Haabet alt for nøie,
Forsvinder det i Tvivl og Frygt.

Ja, Thor! ja Sandhed - Viisdom var din Tale.
Det Glimt af Ynk var Tak for Hothers Frelse.
Hun skialv kun for sin Hother - for den Elskte;
Hver Taare bad mig om hans Liv. - Hvad Blendverk
Forvildede min Siel! Ak usle Veirlys
Af tomt, af flygtigt Haab, du kunde glimte
For mig, som om jeg hendes Had ei kiendte!
Ak stedse flyede hun mit Fied, min Skygge!
Og naar jeg dog engang, mig selv til Marter,
Aftvang den Stolte nogen Agt og Giensvar,
Da var det Spot. Hun kaldte sig uværdig,
At være Balders Brud og Odins Datter,
Og tog mit kielne Suk for Skiemt og Smiger. -
Dog har jeg aldrig hørt det Ord, som døder
Foruden Surturs Green og Nastronds Lue,
Det skrekkelige Nei, af hendes Læber.
Ha jeg vil høre det! - Ved Hælhiems Mørke,
Min Graad skal trygle dette Nei af Nanna!

72

SIETTE OPTRIN

NANNA. BALDER

NANNA

(Hun kommer ganske forskrekket ind paa Skuepladsen.) Ak! - ingen svarer mig! - O haarde Klippe,
Hør du min Røst, som ingen Guder agte!
Formild min Angest! Svar, hvor er min Elskte?

BALDER,

(afsides.) Min Skiebne vil... Ha Nanna!

NANNA

Tause Graner!
Før yndte, nu saa græsselige Skygger!
O viser mig, forraader mig min Elskte!

BALDER,

(afsides.) Ha skal jeg? - tør jeg?

NANNA

Ak hvor er du, Hother?
Ak mueligt i en Afgrund! - knust og blodig!
Og taus! - for evig taus! - o væ mig arme!

BALDER,
(*som springer hen til hende.*) O Nanna! hvilken Skrek...

NANNA
Ha jeg har seet ham!
Den fælste Drøm har viist mig ham - min Hother!
Han stod paa Bredden af en bundløs Afgrund,
Og rundt omkring ham brølte gridske Udyr.

BALDER
Din - som du kalder ham - din Hother lever.

NANNA,
(*i det hun kiender Balder.*) Ha Balder, du har dræbt ham! - ak tilgiv mig!
Min Drøm forvirrer mig - du seer, jeg zitrer. -
Jeg hørte Guders Fald og Guders Hysten;
Og blodig stod et Spøgelse ved Hallen.
Stort var det røde Saar, hvorpaa det pegte.
Som een, der grunder, skiulte det sit Ansigt;
Men giennem Fingrene faldt store Taarer.
Ah Nattens blege Søn var høi, som Hother.

BALDER
Ha Hother kan ei være død!

NANNA
Jeg troer dig.
Men ak jeg kan, jeg kan ei hvile, Balder,
Før jeg har seet ham, talt med ham, og favnet
Hans Arm, og trykt den her til dette Hierte!

BALDER,
(*fortvivlet.*) Ha Nanna, det er meer, end jeg kan bære! -
Ved Odin, det er meer!

NANNA,
(*forskrekket.*) I høie Guder! -
Du skrekker mig! - Jeg arme!
(*Hun vil undflye, men Balder opholder hende med Magt, og kaster sig ned for hendes Fødder.*)

BALDER
O min Nanna!
Bliv! - jeg besværges dig ved disse Taarer,
Ved al min Qval - bliv Nanna! bliv!

NANNA,
(*beængstet.*) Hvad vil du?

BALDER
Og veed jeg det? - ak jeg har haabet, Nanna!

NANNA
O slip mig! - lad mig fly e! - hvad har du haabet?
Du veedst jo, hvem jeg elsker - slip mig, Balder!

BALDER
Nei her, ved dine Fødder vil jeg høre
Min Dom. - Er intet, intet Haab tilbage?
Kan al min Kierlighed - kan disse Taarer -
Kan intet røre dig? - O svar mig, Nanna! -
Siig Nei! Stød Dolken i mit Bryst!

NANNA
Ha Balder!
Hvi elsker du en Dødelig?

BALDER

Maaskee du
Kun tvivler paa min Elskov, kun vil prøve
Din Balders Hiertelav. Ha jeg vil løfte
Min høire Haand mod Himlen, og tilsværge
Dig evig, evig Kierlighed, min Nanna!
Og vil du større Prøver, o da nævn dem,
At jeg maa vise dig, hvor høit jeg elsker!

NANNA

Ak Balder! - skaan mig! - skaan dig selv! - Hvad vil du? -
Hvor ofte har jeg sagt dig det. Mit Hierte
Kan ei fortiene dig?

BALDER

Forhadte Omsvøb! -
Hvi vil du skaane mig? Ha knus mig! dræb mig!
Siig, at du aldrig vil!

NANNA

Jeg elsker Hother.
Hvor kan jeg?

BALDER

Ha maaskee du troer at elske.
Kan han, en Dødelig fortiene Nanna?

NANNA,

(opbragt.) Han elsker Dyden, Balder; han er tapper;
Og han er stor blant Konger. Han behersker De Danske.

BALDER

Nanna, jeg er meer, end Konge.

NANNA

Og var du Gud, saa vil jeg kun min Hother.

BALDER

(Han rekker fortvivlet den høire Haand op imod Himmelen.) Endog forkastet - hører det, i Himle! -
Endog forkastet skal jeg elske Nanna!
Han har neppe udtalt, førend Valkyrien Rota lader sig see. Dødens Fugl sidder paa hendes Skulder. Hun vender Ansigtet bort, i det hun berører hans Isse med sit Spyd, og siger: Til Kamp, min Ven! til Saar! og Fald! - og Mørke!
(Hun forsvinder strax, og som Balder og Nanna har vendt hende Ryggen, og begge har været for opmærksomme paa sig selv, til at kunne agte paa andet, bliver hun hverken seet eller hørt, uden af Tilskuerne.)

75

BALDER

(Han springer op, som en Rasende, og holder Haanden nogen Tid for Hovedet.) Ha, hvi jeg sværmer! -
hvi jeg spilder Tiden
Med kielne Suk, - og klynker, som en Qvinde!
Og har jeg ikke Skiold og Sverd? - Til Kampen!
Til Kampen, Balder! Ha lad Sverdet blinke!
Løft Sverdet høit! Adsplit den stolte Kriger,
Og toe dit Spyd i Blod, du Søn af Odin!
Ha Brag af Skiold mod Skiold, og Kampens Bulder,
De, de skal glæde mig! - og døve Nanna!
Og Kæmpers Blod skal kølne dette Hierte!
(Han trekker Sverdet, og løber bort i Raserie.)

SYVENDE OPTRIN

NANNA,

(aleene.) I Guder! - Hvad var dette? - Ak han raser! -
Jeg arme! Ha nu dræber han min Hother!

Aria.

O himmelske Magter,
I knuse mit Haab!
Hvo styrker mig Svage
Mod Gudernes Arm?
Hvo agter min Klage?
Hvo merker min Harm?
Ha hvem kan jeg røre?
Mon Jorden vil høre
Afmægtige Raab,
Som Himlen foragter?
O himmelske Magter,
I knuse mit Haab!

Ha I har knust mit Hierte! - Hother! Hother!
Hvor er du? - Ak, jeg kan ei meer! Jeg svimler! -
O Død! o Freya!
(Hun hælder sig afmægtig op til et Træ.)

76

OTTENDE OPTRIN

HOTHER. NANNA

HOTHER,

(som løber bestyrtsct hen til hende.) Elskte!

NANNA,

(seer stift paa ham.) Ak! - min Hother!

HOTHER

Saa vild? - saa bleg? - Ak at dit ædle Hierte
Var ei saa ømt!

NANNA

O elskelige Stemme! -
O tael endnu! O tael endnu!

HOTHER

Du zitrer,
Min Brud, min elskte Brud! - og hede Taarer...
O skiul dem! ha de brænde mig, de smelte! -
Græd ei, min Brud!

NANNA

Ak Glæde, Guders Glæde
Fremlokker disse Taarer! - Hother lever.

HOTHER,

(væmodig.) Endnu.

NANNA,

(kiælent og bedrøvet.) Endnu?

Hother,

(han vender Ansigtet bort.) O haarde, haarde Skiebne!

Dog jeg har soeret.

NANNA

Skrek mig ei, min Hother!
O skrek mig ei! - Hvad er det? - Høie Guder!
Du vender Øiet fra din Brud?

HOTHER,

(han seer med Ømhed til hende.) Ah Nanna!

NANNA

O frels mig, Freya! Graad paa Hothers Kinder! -
Hvad er det? Ha jeg døer!

77

HOTHER,

(han omfavner hende med Heftighed.) O elskte Nanna!

NANNA

O Himmel! siig...

HOTHER,

(omfavner hende igjen.) Engang endnu!

NANNA

Jeg bæver.
Hvad er det?

HOTHER

Kan du, Nanna, kan du glemme
Din Hothers grumme Tvivl - hans ene Brøde?
Kan du tilgive den?

NANNA

Kan jeg erindre,
Om Hother nogen Tid har feilet?

HOTHER

Ædle!
O! lev, lev evig vel, min Brud.
(Han omfavner hende tredie gang og vil gaae; men hun hænger sig fast ved hans Arm.)

NANNA

Ha Grumme!
Om du har elsket mig...

HOTHER

Ak kan du tvivle? -
Ved Odin, meer end Lyset! - Kan min Taare,
Kan Hothers Graad ei vise dig hans Hierte?

NANNA

Ak! - men du flyer mig!

HOTHER

Æren kalder - Æren;
Og den - tilgiv mig! - den er meer, end Nanna.
Ha jeg maa flye dig, Nanna! - Disse Taarer
Gjør kun mit Hierte svagt, og Døden bitter.
(Han vil gaae.)

NANNA

Ak, agter du min Skrek - vor Ungdoms Løfte;
Vil du ei see mig døe, og døe fortvivlet...

78

HOTHER

Hvad vil du?

NANNA

Ak en Bøn! - Tilgiv! - Jeg zitrer -
Men om du møder Balder...

HOTHER

Ha, jeg flyer ham!

NANNA,

(forundret og roligere.) Du flyer ham?

HOTHER

Kan du troe mig til, at hade
Den, som har skienket dig et Glimt af Glæde;
Een - Guder! - næsten een af Hothers Dage?
Ha kan jeg dræbe den, som gav mig Livet? -
O Nanna... jeg har tænkt den store Tanke;
Men Læben zitrer dog derved - o Nanna!
Kan du belønne Dyd? Kan du forglemme
Din Hother, og - med Tiden - elske Balder?

NANNA

O tie, o tie, min Hother!

HOTHER

Han er dydig,
Han elsker dig, og Odin er hans Fader.

NANNA

Ha Grumme!

HOTHER

Nanna! - Jeg maa flye dig! - evig!

NANNA

O Skrek! hvad vil du da? hvorhen? hvad vil du?

HOTHER

Døe! døe! - Du veedst min Eed - Ha Solen iler!
Seer du, hvor høit? - Jeg soer ved Hothbrods Aske:
Jeg lever ei et Døgn med Balder. - Slip mig!
Ha seer du ei, hvor høit...

NANNA

Og jeg har soeret
Ved Kierlighed, ved Freya, ved mit Hierte:
Jeg vil ei slippe dig; jeg vil forfølge
79Dit Fied i Dødens Nat! - Her vil jeg hænge -
Her ved din Arm - og mit forgrædte Øie
Skal see dig, see sin Hother, til det brister!

HOTHER

Vel, Nanna! Vær da kiek, din Hother værdig!
Tænk paa hans Eed, og...

NANNA,

(hun slipper ham.) Ak, hvad vil du, Hother?

HOTHER

Og see ham døe!
(Han løfter Spydet, for at stikke sig ihjel. I det samme styrter den rasende Balder ind paa Skuepladsen.)

BALDER. DE FORRIGE

BALDER

(han løber lige hen imod Nanna.) Nu kom! nu følg mig, Nanna!

Nu er vor Bryllupsfest bereed i Hælhiem...

I Asgaard. Kom, du Glædens mørke Datter!

Ha snart! Jeg dvæler ei ved kielen Elskov,

Og Jetter vente paa min Arm. - Du tøver?

Du tø ver? Følg!

(Han griber hende i Armen og vil trekke hende bort med Magt. Hother gaaer imellem og vil støde ham til Side med Haanden.)

NANNA

Ha frels mig, frels mig, Hother!

HOTHER

Hold, Balder!

BALDER

(Han slipper Nanna, trekker sit Sverd, og hugger af alle Kræfter ind paa Hother, som søger at afbøde hans Hug med sit Spyd, og viger tilbage.) Ha Forvovne, styrt!

HOTHER

Ha skaan dig!

BALDER

Styrt, Søn af Nither!

HOTHER

Skaan dig!

BALDER

Døe!

(Han snubler og render ved den Leilighed Spydet i sit Bryst; hvorved han strax taber Sverdet og synker i det ene Knas.)

80

HOTHER

Ha Balder!

BALDER

Ha Nanna! - Thor! - Jeg har fortient min Skiebne.

(Han dør, og en stærk Hvirvelvind gaaer over Skuepladsen.)

NANNA

I Guder!

HOTHER

Han er død, den store Balder!

EN STEMME LANGT BORTE I SKOVEN Han er død, den store Balder!

MANGE STEMME, SOM SVARE HINANDEN IMELLEM KLIPPERNE Den store Balder er død.

(Det tordner. Odin og Frigga lade sig see paa en Skye, i en meget væmodig Stilling. Thor og mange af Aserne komme ud fra den ene Side af Skoven, og de tre Valkyrier fra den anden.)

THOR OG HANS FØLGE Odin, din Balder er død.

DE TRE VALKYRIER Frigga, din Balder er død.

Chor.

Tordner, brøler! Storme, tuder!
Hyler, Himmel, Jord og Hav!
Hyler, Mennesker og Guder,
Ved den store Balders Grav!

THOR

Krigens høie Guder græde,
Græde ved en Kæmpers Liig.
Ak vor Balder! Asers Glæde!
Kielen Elskov fældte dig.

Chor. Ak vor Balder! Asers Glæde!
Kielen Elskov fældte dig!

ROTA

Nedlags hærdede Gudinder
Sørge ved en Kæmpers Liig.
Balder! Jetters Overvinder!
Lokes Ondskab fældte dig.

81

Chor.

Balder! Jetters Overvinder!
Lokes Ondskab fældte dig.

HOTHER

Hothers hede Taare flyder
Ved den store Balders Liig.
Ædle Balder! dine Dyder,
Ak, din Høihed fældte dig!

Chor. Ædle Balder! dine Dyder,
Ak, din Høihed fældte dig!

NANNA

See fra Hælvei Nanna græde,
Fromme Halvgud, ved dit Liig!
Menneskers og Guders Glæde!
Skiiebnen ene fældte dig.

Chor.

Menneskers og Guders Glæde!
Skiiebnen ene fældte dig.

THOR OG HANS FØLGE

Odin, din Balder er død!

DE TRE VALKYRIER

Frigga, din Balder er død!

MANGE STEMME, SOM SVARE HINANDEN IMELLEM KLIPPERNE

Den store Balder er død!

Slutnings- Chor.

Tordner, brøler! Storme, tuder!
Hyler, Himmel, Jord og Hav!
Hyler, Mennesker og Guder,
Ved den store Balders Grav!

82

NAVNE, SOM FOREKOMME I DETTE STYKKE

ALFADER var eet af Odins Tilnavne; men betyder i dette

Stykke det høieste Væsen, som raader for alle Ting og for Odin selv.

ALF, en Aand; det samme som DÆMON hos Grækerne. Der vare gode og onde Alfer; LYSE og SORTE, som Edda kalder dem.

ASER. As var et af Odins Tilnavne, og ligesaa gaves alle Guder Navn af ASER.

ASGARD, (Asgaard,) Gudernes Borg eller Stad, opbyggt af Odin og hans Brødre.

ASGARDS FALD. Paa Verdens Yderste skulde ogsaa Himmelen revne og Gudernes Bolig undergaae.

BALDER, Odins og Friggas Søn, den beste og skønneste blant Aserne. Hans Død og de Omstændigheder, som foraarsage den i dette Stykke, det er, hele Anlægget til samme, ere tagne deels af Edda (43, 44 og 45de Fabel,) deels af Saxos tredie Bog, og noget er, efter den vedtagne poetiske Frihed, lagt til, eller forandret.

FENRIS ULV var avlet af Loke med Troldkæmpinden Angerbode. Denne Ulv skulde i Surturs Kamp med Guderne opsluge Odin, som for denne Spaadoms skyld holdt ham bunden.

FIND, et Trold af dette Navn.

FREYA, den ypperste Gudinde efter Frigga, var Mennesker i Almindelighed, og særdeles Elskerne, bevaagen.

FRIGGA, Odins Kone og Balders Moder, den ypperste af alle Gudinder.

GELDER, Saxernes Konge, (efter Saxo i Hothers Levnet,) antages her at være dræbt af Hother, som derfor kaldes GELDERS BANE.

GEVAR, en Spaamand, Nannas Fader og Hothers Fosterfader, efter Saxo. Han gjør ham og til Konge i Norge; men det er Gevar ikke i dette Stykke.

GUDERS KAMP. GUDERS BANE. Ved denne Verdens Undergang skulde Odin og de øvrige Guder kæmpe med Surtur og hans Følge, og alle omkomme i dette Slag. Denne Tidspunkt kaldes i Edda RAGNAROKR, Gudernes Tusmørke.

HÆL, Dødens Gudinde. Hun var Lokes og Troldkæmpinden Angerbodes Datter, og Odin havde kastet hende ned til hendes stygge Opholdssted.

HÆLHIEM, Hæls Bolig. I Edda kaldes den HELIUR, det er Helvede. Men da det Ord HELVEDE nu har en anden Bemærkelse, saa maatte her et nyt Ord dannes til at betegne Hæls Bolig.

83

HÆLVEI, Dødeveien eller Veien til Hælhiem.

HERTE eller HERTHA, Jorden, anseet for et guddommeligt Væsen, og dyrket som en Gudinde af de gamle Tydske og Nordiske Folk, som ogsaa af Romerne og andre. Edda kalder denne Gudinde JØRD, (det er JORD, ligesom HERTE kommer af det tydske ERDE) og gjør hende til Odins Datter og Kone, og til Thors, hans første Søns, Moder.

HERTEDAL, det Sted i Sielland, hvor Hertes Lund skal have

været.

HOTHBROD, Hothers Fader efter Saxo, som gjør ham til Konge i Sverrig og saaledes Hother til en Svensk. Hvorimod Forfatteren til dette Stykke har fundet sig foraarsaget og berettiget til at regne Hother blant Skioldungerne.

HOTHER skal, efter Saxo, have været Konge til Danmark og Sverrig; men hans Levnet hos samme er en Kiede af Fabler, som dog har givet en beqvem Anledning til Indholden af dette Stykke.

LIDSKIALF, i Edda HLIDSKIALF, et Sted i Asgard, fra hvilket Odin overseer den hele Verden.

LOKE, en meget ond Gud, som, efter Edda, var Aarsag i Balders Død, og derfor af de andre Guder blev ført til en Hule, hvor de fæstede ham til tre Klipper, og han maatte lide den pinagtigste Straf indtil Verdens Undergang. Med Troldkæmpinden ANGERBODE avlede han FENRIS ULV, MIDGARDS-ORMEN og HÆL. Han regnedes ogsaa blant Aserne, og var, uagtet hans Ondskab, deilig af Udseende.

MIDGARDS-ORMEN. en Slange, avlet af Loke med Troldkæmpinden Angerbode. Den skulde være med at tilveiebringe Verdens Undergang, og blev derfor af Odin kastet i det dybe Hav, hvor den voxte saaledes, at den laae uden om alle Lande og beed i Halen paa sig.

MIMER, Eieren af en Brønd, hvori Viisdom og Kundskab om det tilkommende laae forborgen, og hvoraf han drak hver Morgen. Odin maatte engang sette sit Øie i Pant, for at faae en Drik af denne Brynd. Han skulde og, ved Surturs Anfald paa Guderne, ride til denne Brønd og søge Raad hos Mimer paa sine og sin Krigshærs vegne.

MIMRING. Saa kaldes her det Sverd, som Hother, efter Saxos Fortælling, havde frataget en Satyr eller Vildmand af samme Navn.

NANNA, Gevars Datter, elsket af Hother og af Balder, Odins Søn, efter Saxo; hvis Fortælling gaaer ud derpaa, at Hother ægtede Nanna, og siden dræbte Balder ved Hielp af et fortryllet Belte, som tre Nympher havde begavet ham med.

NASTROND var egentlig det Sted, hvor de Ugudelige skulde være efterverdens Undergang. Men her skal dette Ord bemerke den gloende og brændende Verden mod Sønden, paa hvis yderste 84 Ende Surtur havde Sæde, og som ellers i Edda kaldes Mu-SPEL eller MUSPELHEIM.

NORNER vare Skiebnens Gudinder, hvis Bud Odin selv maatte frygte og adlyde. De vare tre i Tal. Den ældste urd (været) bestyrede det forgangne, den anden VERANDE (værende) det nærværende, og den yngste SKULD (skulde) det tilkommende.

ODIN, Krigens Gud, den øverste blant Guderne, og Fader til dem alle.

ROTA, een af Valkyrierne. See VALKYRIER.

SKULDA, (i Edda SKULD) den yngste Norne. See NORNER.

SURTUR, (den Sorte) Beherskeren af den gloende og brændende Verden, paa hvis yderste Ende hans Sæde eller Bolig var. See heroven for NASTROND. Til den forud bestemte Tid skulde han med sin Hær overvinde og dræbe Odin og alle Guder, og derpaa opbrænde den hele Verden.

THOR var Gud for Torden og Styrke. Med sin Hammer ihjelslog han Jetter. Trolde og andre Odins og Gudernes Fiender.

TYR, een af de kiekkeste og viseste Guder, saa at man pleiede at sige ordsprogviis: Kiek som Tyr; viis som Tyr.

VALFADER, de Dræbtes eller i Kamp omkomnes Fader; eet af Odins Tilnavne.

VALHALL, (de Dræbtes Bolig) det Sted hvor alle Stridsmænd, som vare faldne for Fienden, saa herlig bevertedes af Odin. Det kaldes og jevnlig VALHALLA; men VALHALL er det rette, og Valhalla egentlig det latinske Navn i Resenii Udgave af Edda.

VALKYRIER vare Jomfruer eller Skioldmøer, som opvartede Heltene i Valhall. Tre af dem, blant hvilke ROTA, udsendtes jevnlig af Odin til Feldtslage og Kampe, for at udkaare dem, som skulde dræbes; hvilken Forretning og Navnet VALKYRIE bemerker. Disse tre har faaet Sted i dette Syngespil, og Rota gjøres til den ypperste blant dem.

UDGARD, (Udgaard) Lokes Bolig uden for Himlen. Hans sædvanlige Navn i Edda er UDGARDA-LOKE, Loke af Udgard; og ligesaa kalder Saxo i Gormo den førstes Levnet ham Ugarthilocum.

YMER, den første Kæmpe eller Jette, som levede, før Himmel og Jord blev til, og med sin Afkom blev ihjelslagen af Odin og hans Brødre. Kun een af denne Kæmpeslegt. ved Navn BERGELME, undflyede med Sine, og blev Stammefader til de følgende Jetter.

I ANLEDNING AF DEN SAL. MAD. JAKOBSENS DØDSFALD I RONDSTED DEN 1 MAY 1775

O siig mig, du, som med afmægtig Klage
Vanærer Venners Hvilested:
Hvad gavner Graad? - hvo kaldte den tilbage
Fra Nattens tause Bred? -

Strøm Taare! - strøm, som Ild! - fyld al din Varme
I Brystet af det elskte Liig!
- Bøø Døden, bange Suk! - og svæk hans Arme,
Du vilde Klageskrig! -

Ak! - ubevæget, kold og døv ompænder
Tyrannen den begrædte Jord;
Som Livets Gud først vrister af hans Hænder
Ved et almægtigt Ord! -

Hvad skal de Taarer da, som intet nytte?
- Og siig mig, hvem begræder du?
- Er det den elskte Salige, hvis Hytte
Guds Vink nedbryder nu? -

See Hende smile fra Cherubers Bolig!
- Mon Hun i Sit Halleluja
Erindrer Støv, hvor Hun alt her saa rolig,
Saa glad løsrev Sig fra? -

Misund dog ey din troeste Veninde,
Den rige Frugt af prøvet Dyd!
- Mand! - Børn! - Slægt! - Armod! - ingen Graad maa rinde
For eders Elsktes Fryd! -

O hvilken Rigdom strømte fra Dit Hierte
Paa al Din Udsigts længste Kreds!
- Veninde! - Moder! - og vi see med Smerte,
At Du est vel tilfreds? -

86

O Jakobsens - o vor - o alles Glæde! -
Er det den Tak vi yde dig? -
Vi saae din Godheds Løn forud, - og græde,
Fordi den skyndte sig! -

Bort Taare! - men den drypper hed! - den sletter
De best udtænkte Tanker ud! -
Hvad vil du? - tie forvovne Suk, som tretter
Med Godheds viise Gud! -

Mon han miskiendte Tiden, da han kaldte
Sin elskte Brud fra Prøvelsen? -
Græd! - bruus! - og siig om Timen, som han valte,
Hvorfor du laster den? -

Halvtretted gik vor Moder dig imøde,
Forhadte, tunge Alderdom! -
Hun saae - hun følte halv din Vægt! - og døde,
Før al din Tyngsel kom! -

Hun nød endnu med Sit halvbrustne Øye
Fuldmoden Frugt af hver en Pligt; -

Hvad Hun forlod var meest ved Hendes Møye
Fuldført, og lykkeligt! -

Mands, Børns og Slægts taknemmelige Taarer
Forfriskte Kilden til der' Vel;
Og fyldte Lyst igiennem kolde Aarer
I Hendes trætte Siæl. -

Saa sank den i en sød og salig Slummer
I Godheds Arm, fra Venners Skiød;
Og efterlod dem kun den ene Kummer,
At Hun saa snart var død. -

Ak seer Du den, Du ømmeste Veninde;
Da see den første gang med Lyst! -
Nyd alles Graad! - og læs Dit Æreminde
I hvert et saaret Bryst! -

87

O Armod's Trøst! - o Dydens Roes og Glæde! -
Ey Marmor skal Du see! - men meer! -
See ved Din Aske, Fremmede, som græde,
Naar Heltens Arving leer! -

Dog, Du har endt Dit Løb! - Du vandst Din. Krone! -

Og kommer ey vort Tab ihu! -
Mon Du, i Glands fra Herlighedens Throne,
Kan see Din Grav endnu? -

Hvad vil I da, uædle - spildte Taarer? -
Hvad skal da Sorgens hæse Raab? -
O Salige! - gav dog Din Død, som saarer,
Selv Lægedom og Haab! -

En Død, som Din, beslutte vore Dage! -
Da skal vi glemme Graad og Skrig, -
Og ey forgieves kalde Dig tilbage,
Men glade gaae til Dig! -

Rondsted, den 14 May 1775.

88

RUNGSTEDS LYKSALIGHEDER. EN ODE (1775)

I kiølende Skygger,
I Mørke, som Roser udbrede;
Hvor Sangersken bygger
Og quiddrende røber sin Rede -
Hvor sprudlende Bække,
Snart dysse, snart vække
Camoenernes Yndling, den følende Skiald,
Med steds' eensrislende Fald -

Hvor Hiordene brøle,
Mod Skovens letspringende Sønner,
Og puste, og føle
Den Rigdom, i hvilken de stønner -
Hvor Meyeren synger
Blant gyldene Dynger,
Og tæller sin Skat, og opløfter sit Raab,
Til den, som har kroned hans Haab. -

Hvor skiærtsende Bølger
Beskvulpe den Vandrer, hvis Øye,
Snart stirrende følger
Med Helsinges graanende Høye;
Snart undrende haster
Blant Skove af Master, -
Og forsker, og kiender den Fremmedes Flag,
Og glemmer den holdende Dag. -

Hvor eensommes Liise,
Venskabelig Undrende Slummer,
Tit bød en Louise,
Forglemme sin kiærlige Kummer -
Hvor Glæder tilsmiile
Den Vandrende Hviile,
89 Hvor Rungsted indhegner den reeneste Lyst;
Der fyldte Camoenen mit Bryst. -

Hvor Kummer og Smerte,
Fandt glade dit Aftryk, Du Høye,
Det ædleste Hierte,
I hvert et medlidende Øye -
Hvor Venlighed pryder
De strængeste Dyder;
Der voxte min Sang; og den undrende Skov
Gav Gienlyd af Skaberens Lov. -

Jeg saae dine Throner,
O Almagt! - og stirrede længe -
Men hellige Toner
Foer giennem de zittrende Strænge -
Hvert Blad, hvor mit Øye
Fandt Præg af den Høye,
Opflammede Siælen - da voxte min Sang! -
Da raste den mægtige Klang! -

O Verdeners Fader! -
Saa sang jeg - Du Stærke! - Du Viise! -
Gud! - som Myriader,
Som Himlenes Vældige priise! -
See Støvet kan bære,
Din Rigdom, Din Ære,
Din Godhed, o Fader! - saa sang jeg - og Fryd
Brød Læbernes bævende Lyd. -

Lyksalige Digter,
Som Glæden indbød til sin Hytte;
Til venlige Pligter;
Til Friehed, som Dyder beskytte! -
Cheruber fornemme
Hans dristige Stemme,
Og Himle forsamles omkring ham; og Lyst
Udbredes i Menniskets Bryst. -

Men Du, som allene
Fremkaldte den Lyst af min Smerte,

Siig! - Kan min Camoene
Udbrede sin Fryd i dit Hierte? -
O siig mig. Veninde! -
Kan Sangens Gudinde,
Med smeltende Toner belønne det Skiød,
Hvoraf min Lyksalighed flød? -

91

ODE TIL ARVE-PRINDSEN, DEN 11. OCTOBER 1776

Ei Glædes Raab af Kampens grumme Helte
Og ei Trompetens vilde Klang
Kan naae den fromme Bardes Bryst - og smelte
Hans Siel i himmelsk Sang.

Og naar Sejaner fryde sig ved Rænker,
Forstummer zitrende den Skiald,
Som hørte dem tilhvisle Brødre Lænker,
Og Nationer Fald.

Med Taabers Latter blander ei hans Stemme
Sin Vellyst - hvor en usel Slægt
Fortrylled ved et Flagger-Guld kan glemme
De skønne Byrders Vægt.

Og hvor Tyrannen tordner Lyst - hvor Sverdet
Aftvinger Trælle Glædes Lyd,
Fandt Phoebi Ven sit ømme Hierte hærdet
Mod hvert et Glimt af Fryd -

Men naar en Stammes vældige Beskytter,
Naar Folkets Engel stiger ned,
Som smilende tilvinker Landets Hytter
Velsignelser og Fred -

Og synlig fra sin lyse Skye udbreder
En hellig Ild, og Dyd og Ret
Og Virksomhed og Haab og Saligheder,
Som hastig krone det -

Og knuser Dødens Orm, hver lumsk Forræder,
Som hvisler i den glade Egn,
Og gienner gridske Rovdyr fra dens Glæder
Med evigt sikkert Hegn:

92

Og naar nu Frydeskrig fra Myriader
Opløfte sig mod Skaberen -
Naar Folkene tilbede Glædes Fader,
Som gav dem slig en Ven -

O da skal Glæden svulme høit og stræbe
Mod Bardens alt for snevre Bryst -
Og tvinge ham til Sang - og fra hans Læbe

Skal strømme Guders Lyst -

Ja store FREDERIK, vort Nordens Vægter! -
O Du! som Raadet sendte ned,
At kalde Dans og Nors og Anguls Slægter
Til tryk Lyksalighed.

Ja Gothers Engel, Du hvis store Skygge
Fra Zembia til de Cimbrers Elv
Som CHRISTIANS Glands udbredes - at betrygge
Den Lyst, Du planter selv.

Naar Millioner, som bekrandste møde
Din Fest med høie Frydeskrig,
Velsigne Glimtet af den Morgenrøde,
Der først tilsmilte Dig.

Og hver en Høi, som kunde først fornemme
Din første Glands... da Viidsoms Haand
Adspredte Dine Skyer - og Dydens Stemme
Udviklede Din Aand.

Og naar de nu fortryllede, og varme
Omfavne sig - og Bryst ved Bryst
Med hede Taarer i hinandens Arme
Fortolke FREDERIKS Lyst.

Og naar De samled' knæle for den Høie,
Og med forvirred, afbrudt Lyd
Anraabe ham, at Sønne-Sønners Øie
Maa see den samme Fryd - - - !

93

O da forstummede Bellonæ Helte,
Da taug Tyrannens hæse Træl -
Men Himle fylde Bardens Bryst - og smelte
Fredskialdens drukne Siel -

Og høit opløfter han den raske Stemme,
Og blander gyldne Strengers Klang
Med Folkets Røst - og Guderne fornemme
Den underlige Sang!

Og Jordan og dens sidste Slægter lære
Henrykte denne Festes Fryd -
Vort Held - vort Haab - vor FREDERIK - og Hans Ære

Af Harpens høie Lyd.

94

**SØRGE-CANTATE OPFØRT PAA
WALK. COLLEGII AUDITORIO
DEN 14 OCTOBER 1776.
I ANLEDNING AF COLLEGII EPHORI
HR. ETATS-RAAD
CHRISTIAN HORREBOWS**

DØD

FOR PARENTATIONEN

FLYER! blege Stierner flyer! o Nat - og Himmel,
Min Vens Fortrolige, Hans Hiertes Tanke,
Indsvøb Dig i Dit Sløer, i Mulm og Taage!
Thi Mulm omspænder nu Hans skarpe Øye,
Som stirrende udforskte dine Stier,
Og fattede din Lov, og nød din Pragt -
Ak Stierners Lys er i Hans Nat for svagt.

Nattens Speyder, træt at vaage,
Slumrer dybt - forhadte Hvile!
Musers Glæde, træt at smile,
Slumrer i en evig Nat -

Neppe sees i Mulm og Taage,
Blegnende Pleiader svømme -
Og af hede Taare-Strømme
Blev Camoeners Øye mat.

EFTER PARENTATIONEN

Men vi? - o Himmel!
Hvo veyer vore Suk? - Vor tunge Taare
Fortolker meer, end Musens Graad.
Urania har tabt en kiær Fortrolig,
En yndet Ven - og Phoebi Sønner savne
En viis Veyleders Vink - Ak vi, som tabte
Vor Ven, og vi, som savne vor Ledsager,
Vi tabte meer - Os Arme, os forlader
Vor kiærlige MAECEN, vor ømme FADER!

95

Elskte HORRBOW! ved Din Urne
Skal WALKENDORPHS forladte SØNNER græde,
Og græde meer, end alle Pindi Slægter -
Sorg opfylder nu vor Boelig,
Som Dine Smiil har fyldt med Lyst - Vor Friestad -
Det Hegn, som Du beskiærmede, forstyrres
Af Graad og Skræk - Vor Muses Alter
Staaer eensomt uden Ild - Adspredte løbe
Gudindens unge Dyrkere - og klage,
Og HORRBOWS Navn opfylder alle Celler
Ak! - samlet vil vi græde
Ved Urnen, som har skiult vor Glæde -

En Vandrings-Mand beklager
Sin døende Ledsager,
Og savner ofte sukkende

Det før saa trygge Raad -
Men Børn, hvis Bryst en Fader
Velsignende forlader,
Skal smelte bort i Graad.

Og hede tunge Taare
Skal skildre Ham - Og Jorden
Skal see Ham i vor Graad - O Ven! - Dit Øye
Er lukt, vort Savn, vor Smerte -
Dog er vort største Tab - Dit Hierte!

Chor.

Ak, vor Ven, vort Lys, vor Glæde,
Evig skal vi savne Dig!

Endeel af Choret.

Ved Dit Støv skal Muser græde!
Phœbi sidste Slægter lære
Din udødelige Ære
Af Der' Raab og Klage-Skrig.

Chor.

Ak, vor Ven, vort Lys, vor Glæde,
Evig skal vi savne Dig!

**SØRGE-CANTATA OPFØRT PAA
COLLEGII MEDICEI AUDITORIO
DEN 28 JULII 1777 I
ANLEDNING AF COLLEGII
EPHORI HR. DOCTOR
OG PROFESSOR
PEDER HOLMS
DØD**

FOR PARENTATIONEN

Ps. 39, v. 5, 6.

HERRE! lad mig kiende min Ende, og mine Dages Maal, hvad det er; at jeg kan kiende, hvor snart jeg skal lade af at leve! - See, du haver sat mine Dage, som en Haandbreed, og mit Lives Tid er som intet for dig. - Visselig, hvert Menneske er idel Forfængelighed, hvor fast han end staaer!

Recitativ.

Ach! - Viisdoms første Støtte faldt! -
Og, du Religion! - saa varm - saa nidkiær Ven,
Som den, hvis Aske du begræder,
Saa kiæk, saa rask, saa stærk mod Fiende og Forræder -

Nei, aldrig, aldrig kan du nok begræde den! -
Du tabte Holm - hans Lys - hans Ild, hans Aand
- hans Mod!

Du tabte ham - din Roes og dines Lyst! -
O græd - og svæk din Glands! - o skiul den i en
Taare Flod! -

Kun mat bestraal hans Gravskrift i vort Bryst! -

Aria.

Svøbt i Regn belys vor Jammer
Og din sølvgraae Tieners Leer!
Dæmp dit Alters høye Flammer,
Som han ey bevogter meer!

97

Skiul din Glæde for vort Hierte!
Lad vor Taare mørkne dig!
Viis os kun vort Tab - vor Smerte
Og en elsket Faders Liig!
Svøbt i Regn belys vor Jammer
Og din sølvgraae Tieners Leer! -
Dæmp dit Alters høye Flammer,
Som han ey bevogter meer! -

EFTER PARENTATIONEN

O! - kunde du strax skabe os til Guder -
Til Cherubim! - Religion! - o da,
Sang vi som HOLM! - o Fryd! - Hallehya! -
Vor Ven har naaet sin Løn, og knæler nu for Thronen,

Men Støv omgierder os endnu -
Vi savne Legemet af HOLM! - hans Smil - hans
Læbe! -

Og hvad kan vi, som græde her? -
Hans egne Børn, hans Yndlinger? -
Hvad kan vi uden Graad? - O skienk os - und
os den! -

O Borch! - og nu o HOLM! - o Stifter! - o Beskytter! -

Hvad kan vi uden Suk? - Og o vor HOLM! - vor
Ven! -

Din Lovsang kan vort Bryst - o Fader, und os
den! -

Aria.

O maatte dog din Lovsang være,

Din Dyd en Løn - ét Glimt af Ære;
Da blev den os et Glimt af Trøst! -
Da skulde Himlene fornemme
Din Viisdom af vor høye Stemme,
Din Fromhed af vor hæse Røst!
O maatte dog din Lovsang være,
Din Dyd en Løn - et Glimt af Ære!
Da blev den os et Glimt af Trøst!

98

Choral.

Vor Ven, vor Lærer og vor Lyst,
Dit Navn skal aldrig glemmes! -
I meer end Marmor - i vort Bryst,
Skal dine Dyder giemmes! -
Og selv for dem, som ey kan see,
Hvad vi med Graad erindre,
Skal dog dit Lys blant Stierne,
Usvækket - evig tindre! -

99

VERS PAA ET SØLV SKILDT GIVET TIL ET KONGE- BAAND AF HR. AGENT CLAESEN SOM AFGANGEN FUGLEKONGE (1777)

DIN Afkom elskte Laug skal see
Din sidste Slægt skal glad adlyde
To Love, som den ellefte
Blant dine Konger kæk tør byde.

To Bud, o Slægt! af ædle Skytter,
Er alt, hvad han til Afskeed vil,
Sigt altid kun til det, som nytter,
Tref altid hvad du sigter til.

100

I ANLEDNING AF HENDES KONGELIGE MAJESTÆTS DRONNING JULIANA MARIA HØIE FØDSELS-FEST DEN 4. SEPTEMBER 1777

I Skyggen? - eller fordres jeg
Af Cimbrers Aand til Sang? - thi Harpen bæver
Paa sin bemooste Eeg. -

Thi høit og lifligt klang de slappe Strænge,
Som naar de ane Danskes Fryd,
Og Nordens Hymner - og de gjemme længe
Den festelige Lyd. -

Og vældig var den Varselklang - mit Hierte
Slaaer høit mod det udspændte Bryst -
Og Øiet smelter alt af Glædens Smerte,
Af skiulte Flammers Lyst -

Siig Harpe! - thi den Ild, som jeg fornemmer,
Den søde Ild oplyser mig -
Siig! - var det ei, de Danskes Jubel-Stemmer,
Hvis Gienlyd fyldte dig? -

Og unge Barde! - du, hvis Tanke brænder
Ved Glimtet af Skioldungers Dyd -
Skiul ei din Siel af Ild! - mit Hierte kiender
Din Læbes elskte Lyd! -

Siig! - var det dig, hvis varme Aande rørte
Den gyldne Stræng? - og krævte Sang? -
Var det en Gienlyd af din Siel jeg hørte
I Harpens høie Klang? -

101

Og du - - thi blant de glade Millioner,
Som høit forkynde Nordens Vel!
Udfandt jeg let din Røst - de stærke Toner,
Som talte til min Siel. -

Og du, som henrykt af din Fryd fremkalder
Mig zitrende til Thronens Fod,
At synge høit blant alle Nordens Skialder -
Høit om vor Dannebød! -

Den Sang er Pligt, som Danmarks Glæder byde -
Men svar mig Barde, du, som seer
Min Læbe zitre - mine Taarer flyde -
Kan Sang fortolke meer? -

Saa hør da! - thi jeg stræber alt at lære,
Den slappe Stræng harmonisk Lyd,
Og Cimbrers Salighed, og Nordens Ære,
Og JULIANES Dyd. -

Thi heller er det ei kun Sværdets Helte,
Ei kun Skioldungens Herlighed;
Hvis varme Straaler Bragas Sønner smelte,
I høie Hymner ved. -

Og dine Døttre bødst du tit nedstige,
O Freia! - bødst dem smilende
Udbrede Glæder i din Odins Rige,
Og Fryd blant Cimbrerne! -

Mild hørte du de kiekke Barder prise
Dit Kiøn ved gyldne Harpers Klang -
Vor Thyre - vor Margrete - vor Lovise
Med Glædens kielne Sang -

Og mig, som Nornen smilende bestemte
Det største Lod - og mig, hvis Bryst -

Og mig, hvis Harpe hun huusholdrisk
Til JULIANES Lyst. -

102

Og mig skal Freia - mig skal Himlen høre! -
Fredsælle Dronning - og vort Vel! -
Din Roes - Dit Navn, skal fylde Guders Øre,
Og smelte Støvets Siel! -

Høit skal min spendte Stræng fortælle Jorden,
Hvor god - hvor viis - hvor stor Du er! -
Og at dit mindste Vink befrugter Norden
Med nye Velsignelser! -

Og, at Din Glands adspreder skumle Taager -
Og at Din Straale byder Fred -
Og, at Dit Smiil opelsker og bevaager
Dit Folks Lyksalighed! -

Dog først - thi hvad formaaer de s vage Toner
Mod denne Storm af Frydeskrig? -
Dog først forstumme Nordens Millioner,
At man maae høre mig! -

Og siig saa Barde, naar du nu fornemmer
Min Vellyst i harmonisk Klang;
Om ei et Folks - en Verdens Jubel-Stemmer
Var meer, end al min Sang. -

De hæse Raab - »vor Moder! - vor Veninde! -
»Vor Roes! - vort Held! - vor Fryd! - vort
Haab«

Klang selv din Pindars Luth, min Sangerinde,
Saa skjønt, som disse Raab? -

Den Pris, som zitrer paa de aabne Læber -
De Taarer, som fortolke den, -
De heede Suk - det Stamlende, som stræber
At naae til Himmelen! -

Ah! det er meer end Velklang! - det alene,
Fortolker JULIANES Dyd! -
Kunst maaler ei, du ziirlige Camoene,
Dens Glands, og Nordens Fryd! -

103

Kast Harpen! - bryd den Dæmning, som indskrænker

Min Vellyst! - bort i skjønne Baand! -
Bort gyldne Strænge! - bort i gyldne Lænker,
Som fængslede min Aand! -

Med Gother vil jeg stamle Fryd - og mænge
Min Siel med Cimbrers vilde Raab! -
»Du er vor Dannebod! - Du blive længe
»Vor Lyst - vort Held! - vort Haab.« -

104

SANDERSCHOV (1777)

VÆR høyt min Graad! - for Himlen vil jeg klage! -

Til Almagts Throne skal min Jammer naae! -
Thi den - kun den beskygger Støvets Dage! -
Den gjør dem mørke, som den gjør dem faa. -

Og han, den strænge Gud, som bød os Smerte,
Han smilte til os, og tilloed os Graad -
Vel smelte - kun ey trodse tør vort Hierte! -
Vel sukke - kun ey stampe mod Hans Braad!

Og - hvad er levnt den usle Søn af Jorden,
Naar Vreden knuser al Hans Lyst og Haab? -
Hvad andet har Han mod almægtig Torden,
End bange Suk, og hæse Klage-Raab? -

Ak, naar den svøbt i Nattens Mørke knitrer,
I Kamp med huule Storme, Slag i Slag;
Ak, da skal Støvets Broder, skiøndt Han zitrer,
Dog ey begræde den utabte Dag! -

Men Himmel! naar en Foraars Morgen smiler -
Naar Vesten-Vinde lispel Haab og Lyst -
Naar Solens Glands har skiult de Torden Kiler,
Som hastig slaae vort Glæde svangre Bryst. -

Da svulme Suk - da strømme hede Taarer -
Da høre Himle Klagens høye Lyd -
Vort Hierte iisner ved den Ild, som saarer,
Og smelter ved vort tabte Glimt af Fryd. -

O! SANDERSCHOV! - - Som Soelen tilig maler
Den Søe-blaae Himmel med et blegrødt Guld,
Og spaaer os tusind Glæder, før den daler,
Og tylder Haab og Tryghed i vort Muld;

105

Saa Ven, saa straalte Du - din Morgen spaaede
Umørknet, varig, tryg Lyksalighed,
Dyd, Viisdom, Held og alt, hvad Støv attraade,
Og alt, hvad Siæle her kan glædes ved -

Vi Arme, vi, som Kummer nu fortærer,
Vi, som nu spilte Klagens hæse Raab -
Forældre, Slægt, og jeg, din Ven, din Lærer,
Vi saae - vi følte Dig, vor Aftens Haab! -

Igiennem Glædes Taarer saae mit Øye,
Din Siæls, dit Hiertes Dyder spire frem -
De moednedes - Jeg knælte for den Høye,
Som havde skiænkt os og betroet mig dem! -

Da kom Hans Skye - den glimter - den bortriver
Vor Fryd - vort Haab i Glædens rige Skiød! -
Du sankst i Godheds Straaler! - os omgiver
Almagts Nat, og Skyggen af Din Død. -

Derfor skal Himlen see min Taare rinde
Ved denne Haandfuld Aske af min Lyst -
Og selv dens Vink - dens sidste Vink skal finde

SØRGE-CANTATA VED SALIG HERR ULRICH FRIDERICH SUHMS BEGRAVELSE DEN 22 JAN. 1778

Chor.

SEE da, tag da Offeret,
Strænge Gud, som du begierte! -
Styrk os, lær os bringe det,
Med et ugienstridigt Hierte! -
Tag vor Fryd, Almægtige! -
Ak, det var vor Eneste! -

Solo.

Abraham adlød din Dom -
Mamre hørte Saras Klage! -
Og du smilte; og han kom
Ved sin Isaaks Arm tilbage;
Ak for os var Naaden døv! -
Al vor Lyst - vort Haab er Støv! -

Tutti.

Langsomt gaae vi, hver for sig,
Isserne med Støv bestrøde -
Angstfuld, vild, med bittre Skrig,
Seer os Moderen i Møde -
Ak min Søn, min Søn, jeg seer
Aldrig dig! - ak! - aldrig meer! -

Aria.

Det sidste Glimt af Haab berøvet,
Forlade vi vor Ven i Støvet;
Og mørk, og eensom er vor Vei! -
Den Gud, hvorpaa vi turde haabe,
Bød ingen kiærlig Engel raabe:
Død, skaan dem! - skaan dem! - dræb ham ei! -
Det sidste Glimt af Haab berøvet,
Forlade vi vor Ven i Støvet;
Og mørk, og eensom er vor Vei! -

Recitativ.

Skiønt var vort Haab - og stort - og trygt!
Thi Glæder qualte hver en Frygt! -
Vor FREDRIK, ak Du vante
Vort Hierte kun til himmelsk Vellyst! -
Fortroelige med den, med alt hvad Dyden spaaer,
Saae vi den modne Frugt - den, som Du skulde

bære:

Din Kredses Held, og Lyst - Dit Lands - Din Alders Ære! -

Og lydigste, hvad Himlen spaaer;
Din Løn, Dit Vel, Dit sølvgraa Haar! -
O Gud!
Dit Blomster saae vi kun - og hastig gik det ud!
Enhver, som saae det, græd -
Hver Ven af Cimbrer græd -
Hver Muses Graad fortolkte Tab og Smerter -
Men bange FADER! - MODER! - knuuste Hierter!
O skiænk dem, Gud, o skiænk dem salig Graad! -
O smelt det stirrende - det matte mørke Øie! -
Viis dem der' FREDRIK i din Glæde!
Viis dem hans Fryd! - at der' beklemte Bryst,
Selv, naar de see hans Grav, maae føle Væmods
Lyst!

Aria.

Svøbt i Glands af Din Forsoner;
Elskte, skiult i Svælg af Fryd;
Mærker Du blant Glædens Toner,
Ei vor Jammers hæse Lyd! -
Nyd Din Lyst! - vor Graad skal væde,
Graven, Asken af vor Glæde;
Og hvert Fodspor af Din Dyd! -

Choral.

Knæl, og tilbed
Hans Miskundhed,
Hvis Domme vi tilbede! -
Frelste Siæl, Dig gav han Fred;
Os kun traf hans Vrede! -

108

Priis glade Aand
Din Frelzers Haand,
Som gav Dig Livets Krone! -
Evig frie for Støvets Baand,
Knæl for Naadens Throne! -

Dig har hans Røst,
Lægt og forløst! -
Os fængsler den og saarer;
Vi beholdt kun til vor Trøst,
Disse heede Taarer!

109

SANG I ANLEDNING AF KONGENS FØDSELSDAG 1778

VALFADER saae sin fromme Balder,

Og græd den første Gang ved Blod,
Ak! raabte han den ædle falder,
Til Valhall selv kun alt for god,
Hyl kun o Storm, og brøl kun Torden.
Naar faldt en Helt saa god som han?
Saa god som han, saa god som han?
Naar vil en Aser elske Norden
Saa høyt som han, saa høyt som han? -
Nei ingen vil, og ingen kan! -

Nu tordner Nornen i det Høye -
Stort er det Syn hun pæger paa!
Med eet opklares Odins Øye,
Thi CHRISTIAN staar hvor Balder laa -
Klag ey for Balder Storm og Torden! -
Jeg seer en Helt, saa god som han!
Saa god som han, saa god som han!
Jeg spørger trygt: hvo elsker Norden
Saa høyt som han, saa høyt som han?
Thi Norden svarer - CHRISTIAN!

Nu greb Valfader mild sit Bæger -
Dans Elsker glemte Balders Død,
Seer Aser, seer hvor Norden pæger
Den Dag, da Danmarks Ven blev fød!
Min Balder er ey tabt for Jorden;
Thi CHRISTIAN er saa god som han -
Saa god som han, saa god som han -
Seer CHRISTIANS Smil - hvo elsker Norden
Saa høyt som han, saa høyt som han?
Velsigner alle CHRISTIAN!

OPINIONS (1778)

RELIGION, Sædelære, og den borgerlige Lov vare fra utænkelige Tider Dommere over de menneskelige Handlinger - Guddommen selv - thi den indskiød og de borgerlige og selskabelige Love - Guddommen berettigede dem til, at bestemme vor Opførsel - Men fra Arilds Tid var og Menneskets Natur STOLTHED, og af en medfødt Begjærlighed efter det ypperste Sted har det, saa længe man kan erindre, søgt at nedtrykke den til sig, som det ikke kunde ophøye sig til. - Ligesaa lidet var det mueligt, at Mennesket ey hastig skulde kaste sig op til Dommere over DE HIMMELSKE, hvoraf de burde lade sig dømme - som det var rimeligt, at det ikke snart skulde finde Mangler og Feyl hos dem, naar det først søgte Mangler. De bleve befundne, at være for enfoldige, for alvorlige og for strænge - man troede følgelig, at man burde sette dem Formyndere, eller rettere, man holdt det for tienligt, at sætte sig selv en Øvrighed, som var mægtig nok, til at holde den anden af Gud beskikkede Ligevægten, og i Nødsfald, at see den paa Fingrene. - En Maxime, som den Gang var falsk og u-undskyldelig, men som til andre Tider, og i andre Tilfælde, har været fulgt med god Nytte - for Ex. da Rommerne satte Tribunos Plebis imod deres Borgemestere, eller ifald det er tilladt, at sammenligne smaa Ting med store - da Kiøbenhavns Borgere beskikkede 32 Mænd, til at holde et aarvaagent Øye med deres høyviise Magistrat - Det dristige, som var øyensynligt i Menneskets Foretagende mod Himmelens Fuldmægtige, søgte det at gotgiøre ved de Personers Anseelse som det beskikkede til dets Overdommere - FORNUFT blev givet Religionen, LEVEMAARDE Sædelæren, og PATRIOTISME de borgerlige Love til Opseere - Alle tre gode og priisværdige - men som det i Almindelighed 111 pleyer at hændes, de bleve hastig fordærvede ved den nye og uventede Høyhed, hvortil man opløftede dem - Det varede ikke længe, førend at de, som alle nye Tyranner, søgte at vise og bestyrke deres Myndighed

ved at gjøre Forandringer - Den Enfoldighed og Omgængelighed, hvori RELIGIONEN, Himmelens elskværdigste Datter, hidindtil havde sat al sin Styrke - Den Nøgenhed, hvori hun havde søgt al sin Skønhed, var det første, som syntes Fornuften anstødeligt - Den gav hende Klæder og Prydelser, og tvang hende til at iføre sig dem - Dog vare de endnu tarvelige, og FORNUFTEN havde ikke betroet andre, end sig selv, deres Forfærdigelse - Men for ævig skiulte de dog Yndigheder, hvis Tab den ikke oprettede; Skønheder, som Menneskets Børn ey har seet siden - LEVEMAADE OG PATRIOTISME fulgte snart Fornuftens Exempel - Thi de vare enige endnu, og FORNUFTEN havde, som den ældste, et billigt Fortrin - Snart indsvøbtes SÆDELÆRE OG POLITIQUE i Klæder, som, endskiønt ordentlige og velpassende, dog gjorde, at man neppe kiendte dem, for det de havde været før - LEVEMAADE, munter og ustadig selv, merkede snart paa sin Side, at SÆDELÆREN var for alvorlig - Den forandrede denne jævntsindede Skønheds Prydelser, og forøgede dem - Den sminkede hende, og drev det saavidt, at den undertiden tvang hende til at dandse - Dog var det endnu kun LEVEMAADEN selv, som sang, naar SÆDELÆREN dandsede - FORNUFTEN, føyelig for at være desto myndigere, gav sin Med-Regents Paafund Biefald, og troede, at sligt vilde gjøre de himmelske Beherskerinder behageligere for deres Undersaatter - RELIGIONEN maatte dandse med, skiønt den græd og snublede ved hvert andet Trin - PATRIOTISME vilde gierne endog heri have fulgt de andres Exempel - Men den kunde aldrig tilfulde naae sit Øyemærke - om dette nu kom fordi dens Sang aldrig var harmonisk - eller fordi 112 Politiquen, som den Menneskeligste af de tre Systre, var tillige den Høymodigste og Egensindigste - Vist er det, at PATRIOTISMENS Sang altid har været hylende og skurrende, og at Politiquen indtil denne Dag, neppe tør lade sig bebreide, at have dandset en Dands til Ende derefter - Heller søgte den sande PATRIOTISME, som dengang endnu var hendes Opseere, ikke at tvinge hende dertil, uden sielden, naar et enkelt Tilfælde havde gjort hende alt for suurseende, og da skeede det kun ved Overtalelse. - Herved betog hun hende virkelig en Deel af hendes naturlige Strængthed - Men disse Tider var endnu de gyldne - FORNUFT, LEVEMAADE OG PATRIOTISME har altid søgt at forfremme det menneskelige Kiøns Beste; skiønt de ikke altid har truffet de rette Midler dertil - Endskiønt de troede, at skyldte sig selv det, at gjøre nogle Forandringer med de himmelske Behersk erinder, var de dog overmaade vaersomme dermed - de bar Ærbødighed for dem, da de var overbeviiste om, at de elskede Mennesket - de lod sig nøye med, saa at sige, at humanisere dem lidet, i den Tanke, derved at gjøre dem behageligere - Og om de undertiden drev dette forvidt, skeede det meer af Svaghed end af Ondskab - Endnu var RELIGION og SÆDELÆRE kiendelige, uagtet deres laante Prydelser - endnu var de tilgiængelige for Mennesket, og undertiden fortroelige med dem, endskiønt ey saa ofte, som før - endnu følte man Nyttens af deres naadige og viise Regiment, endskiønt man sielden smagte dets himmelske Sødheder - og endnu var den patriotiske Borger ingen uforsonlig Fiende af Lovene - Men hvem veed ikke, at Menneskets Liv og Vellyst er Forandring? Det varede ikke længe, førend endog disse Regentere syntes dem for enfoldige, for alvorlige, og strænge - og det varede ey længe, førend man greb til, om ey rent at afskaffe dem, dog at give dem nye Med-Regentere som kunde bøde paa disse Mangler -

113

Hertil udsaae man INDBILDNINGS-KRAFTEN, MODELYST, og en vis Egenskab, som jeg vil kalde RAISONNERE-SYGE - Og fra denne Tidspunkt begyndte den bedrøvede Forfatning, ifald en fuldkommen Forvirrelse, ellers kan kaldes Forfatning, hvori RELIGION OG SÆDELÆRE har været indtil vore Tider. - Fra denne Tidspunkt begyndte det evige Fiendskab, som hersker imellem enhver TYKHOVEDET BORGER, og DE LOVE, som beskytte ham. - Det var lidet, at INDBILDNINGS-KRAFTEN fandt RELIGIONENS gamle troe Tienere: de ærværdige Christelige Pligter, at være for faae; og at den forøgede dem, med et stort Antal andre af sin egen Facon - det var lidet, at den gav dem sit eget Liberie, en naragtig Klædedragt, som den forandrede hvert Øyeblik, for at gjøre den meer uskikket og bizarre - RELIGIONEN selv blev nu ikke kiendeligere, fra en Tid til en anden end St. Maria til Loretto - Hæslig, sort og forstilt af utallige Lampers Røg, ligesom denne; blev hun og ligesaa ofte omklædt. - INDBILDNINGS-KRAFTEN, denne ævige Febricitant gav hende Klæder, ligesom den selv var plaget med Kulde eller Heede - Snart saae hun ud, som en lodden og hæslig Grønlænderinde, snart som en lethoppende parisisk Nympfe - Og i sine hypochondriske Tilfælde vanskabte den hende snart til en Furie, snart til en Coquette - Alt hvad hun beholdt bestandig, var en vis Charletans Masque, hvori INDBILDNINGS-KRAFTEN havde forgabet sig, fordi den havde en stor Deel af dens egne Lineamenter. - Og nu blev Lystigheder anstillede i Religionens Navn - Der var et bestandigt Carneval - De helligste Pligter gik Dag og Nat paa Masquerade, og Lasterne sneg sig ind med dem under deres Forklædning - Nu dandsede ofte Hellighed og Stolthed, Religions-Iver og Gruesomhed sammen i en Quadrille, og Mennesket kiendte dem ikke meer fra hinanden - Fra den Tid er det, at man ikke længer kiender Andagt fra Hyklerie, 114 eller Rundhed fra Ødselhed, eller Kierlighed til Fædrene-Landet fra Vinde-Syge og Oprør. - Thi det er at merke, at MODE-LYST og RAISONNEER-SYGE, som to i dette Tilfælde værdige Døttre af INDBILDNINGS-KRAFTEN, hastig fulgte dens Exempel, og da denne sidste endnu kun sielden, og ved Overtalelse, kunde faae Lovene til at dandse med, saa forklædte den sig selv, og gik i et Selskab af PAALÆG OG SÆDVANER, der vare udklædte som Lovene, paa Masquerade med de andre. -

115

ET HENGIVENT ØNSKE (1778)

O du, hvis Vink fremkaldte Myriader,
Af Intets tause Nat til dig! -
DuCherubimersVen! - du Støvets Fader! -
O lad dit Smiil besæle mig! -
O byd mit Liv - mit usle Liv, at være,
Et Spor af dig, du Godheds Gud! -
Min svage Røst fortolke høyt din Ære!
Og al min Idræt dine Bud! -

116

AFTENEN: ET FRAGMENT (1778)

SKIUL din Straale! - Skaan mit Hierte
For det sidste Spor af Lyst!
Frydens Glimt i Skyer af Smerte
Knuse kun mit svage Bryst!
Dette Nu, hvori du smiler
Dræber dig - du Jordens Ven!
Mørket haster - Døden iler -
Ingen Almagt standser den,
Skiul dig snart - o! skiul din Glæde -
Bland den ey med Skrækkens Skye,
Svøbt i Mørket vil jeg græde
Til min Elsktes Fiender flye,
I et grundløst Mulm forsvinde
Hvert et Glimt, som trøster mig,
Medynksløse Virvelvinde
Døve mine Klageskrig!

117

ESELET OG BONDEN. EN FABEL (1778)

EN Esel vant til Byrder og til Slag,
Bar, i den Troe at det saa skulde være,
Taalmodig, jevnlig. Dag for Dag
Alt, hvad han fik at slæbe paa,
Saa længe han kun ey fik meer at bære,
End det han pleyede at faae -
Men - intet ont er til, som jo kan blive værre

En Esel selv - o ædle Mennesker,
Bemærker nøye, hvad jeg siger her! -
En Esel selv, hvis Kaar i dog forsmaa;
Kan blive verre faren, end han er,
Thi vor Langøre gik det saa;
Den gang han skiftede sin Herre -
En gierrig Bonde, i hvis Lod han faldt -
Tog følesløs, saasnart det var betalt,
Vor Esel - GodhedsVærk! kun for sit eget,
Og daarlig, blot fordi det kunde bære meget,
Paastod han, at det skulde bære alt -
Hver Dag betyngedes vor Esel meer; -
Og som det alt for ofte skeer,
Blev med hans Byrder og hans Strimer fleer -
Hvad skulde nu den Arme gjøre? -
Han fandt sit verre Kaar - og skreeg saa ynkelig,
At Himlen vist fornam hans Skriig -
Dog ak! os Mennesker kan Esler ikke røre -
Hans Herre stolt - thi Bestet var hans eget,
Saae til ham med Foragt, og raabte ubevæget:
»Unyttige Forvovne! skriger du? -
»Da skal du bære meer, og prygles meer endnu -
Han holdt sit Ord - dog med en Rest af Haab,
Som Arme saa uglerne vil forlade,
Blev Eslet ved sit jammerlige Raab;
Og da det intet kunde skade
Saa - skiønt det daglig af Erfaring saae
At ingen agtede derpaa,
Skreeg det saa længe som det kunde staae -

118

Men da dens Knæ nu zittrende og svage
Snart skulde synke - da dens Øye mat
Kun viiste det sin sidste Hvilenat,
Da gik det villig, og holdt op at klage -
»Ha! raabte Bonden glad - saa skal man lære
»Jer dovne Esler til at bære -
»Du bærer meer end før - hvi skriger du da ey?
»Ney! svarte nu det stolte Esel: Ney! -
»Før stod mit Haab om Lindring kun til dig
»Da skreg jeg - skiønt jeg fandt dig ubevæget
»Ved al min Nød - ved alle mine Skrig -
»Men nu Haardhiertede, men nu
»Behøver jeg dig ey - nu hjælper Døden mig -
»Og troe, det er mig ligemeget,
»Om Døden hjælper eller du.

* * *

Naar Undertrykte lære
Hvad Eslet seent forstod,
Da først: da skal de bære
Der' Kaar med større Mod -
Hvi hyle de, som Daarer,
Til deres Fienders Lyst;
Og spille Strømme-Taarer,
Paa hvert et Steenhardt Bryst? -
Tyranner er kun svage,
Og kan, endskiønt de vil,
Ey skabe større Plage,
End vi har Kræfter til -
Hver nye, hver større Kummer,
Gir os langt bedre Haab;
Om Trøst og salig Slummer,
End alle vore Raab -
Thi sank vi under Nøden,

Da smilte Armes Ven -
Da gav han kierlig Døden,
Et Vink at ende den -

119

KLAGE-SANG OVER SKIØDEHUNDEN: MASKE (1778)

BLAND Muse, bland din Graad med Arabelles
Taarer!

For Efterslægten klag den tromme Piges Nød! -
Hyl, at Barbarer selv, og følesløse Daarer
Maae gyse ved din Sang, og hendes Yndlings
Død! -

Og skiønt tredobbelt Floer skal døve Harpens
Streng;

Og skiønt du ofte bør besvime, mens du slaaer;
Skal ved et Underværk, din Klages Gienlyd trænge
Høyt over Muphtis Sang, ved Stor-Sultanens
Baar!

O du hvis Øye stolt ey kiender anden Væde,
End den, som Latter, Søvn og Tunca efterlod! -
Svøm nu, og drukn' i Graad! - men I, som let kan
græde -

Hvis hele Siæl er Vand - men I bør græde Blod!
Og du, som lærd og kold, og strax, naar Skiæbnen
saarer,

Vil læge med din Trøst, og med et frostigt Raad -
Tie! - dog det kan du ey! - men bland latinske
Taarer,

Ved Masques Hvilested, med Arabelles Graad! -

* * *

Nu krøb den skuulende, til sin bekiendte Pude -
Dens Hale, Spaniers og Bolognesers Lyst,
Laae nu vanhellige! ved en forvoven Snude
Og sneg sig til at slaae paa det beklemt Bryst -
Nu - dog hvor vil du hen, forvovne Sangerinde?
Ak! - for en straffet Feyl bør Dekket falde ned! -
Og hvi tilstaaer du sligt? - Sig frit, at din Heltinde,
Tog, som Lucretia, sin Død af Kiærlighed! -
Men laan af Cerberus hans Fraae, for stærkt at
male,

120

Og af hans trende Gab, syng høyt om Morderen,
Som aandte Smiger først til Tippen af den Hale,
Hvor Masques trygge Siæl for villig taalte den!

Barbar! et Tigerdyr var uden Tvivl din Amme; -
Med Crocodillers Gift inddrak du dig en Siæl.
Fra Morder-Kobbelet. Troeløse, maae du stamme,
Som paa Actæons Jagt rev Jægeren ihjel! -
Hvad? - eller tør du vel dumdristig forevende:
Du troede, Maske var en lykkelig Gesandt
Af dem, som Hundene har fordum skulde! sende
Til Jupiter - af dem, de siden aldrig fandt? -
O! tie med slig en Digt! - Thi her var Syn for Sagen! -

Vi saae - - Dog atter vil min Harm henrive mig
Hvad saae vi? - lumpne Hund! - mon Musen mit
i Klagen

Ved sin Heltindes Grav, vil giøe sig tret med dig? -
Nok, at den kiendelig forandrede sit Væsen,
Opførsel og *Diet*, Sprog, Vaner og Humeur -
Den var fra denne Dag ey nær saa peen og kræsen;
Og overalt ey den polerte Hund, som før -
Saa stræng i Miner er den nyelig gifte Kone,
Som vitser stønnende, hvad Pligt hun bærer paa -
Saa megen Kummer har en sexten Aars Matrone,
Af dyr Tid, slette Folk, og Børn, *som forestaae*; -
Saaledes troer hun sig berettiget at glemme
Friseur og Speilet selv, saasnart hun har en
Mand -

Og sminker sig med Soed, at alle maae fornemme,
Hvorlidt hun skaaner sig i hendes Ægte-Stand! -
Og naar nu Caffé-Dunst opstiger for at samle
Det talesyge Kiøn til Mynstring og Konseyl -
Saa holder hun sig nu ærværdig til de Gamle,
Og taler i Tenor om hendes Næstes Feyl -
Saaledes var det og, at Maske stræng i Sæder,
Og skiødesløs i Pynt, og viis i Gang og Røst,
Nu viiste, hvad den var - - - dog Arabella græder! -

Hun vegrer sig med Ret endog for denne Trøst! -

121

Thi - ak! - ey, hvad den var - men dig o Slag!
- o Smerte! -

O Død som forestod! - dig Grav-Sted hvor den
er -

Digviiste den! - den fandt sin Skiæbne i sit Hierte -
Og saae sin grumme Død i mørke Anelser! -
Forgiæves var det, at hun deelte Liv og Varme,
Med den, og trykte den til sit beklemt Bryst! -
Den græd i Glædens Skiød, i Arabelles Arme;
Og vred sig, naar den blev ti tusind gange kyst -
Forgiæves var det, at hun med væmodig Stemme,
Tit forespurgte sig om dens Befindende -
Forgiæves raabte hun: »Min Maske kan du glemme,

»Hvor tit jeg gjorde dig til min Fortroelige? -
»Fortroe mig nu din Nød! - hvad vil du? - hvad
kan lindre?

»Svar Maske! - Svar! - bliv rørt ved Arabelles
Graad!«

Men Maske græd og taug - den saae alt Gnisten
tindre -

Den, som saa grusom sved dens korte Leve-Traad! -

Og saae man Tegn og sligt, som pleyer at advare,
Matroner tilig om de store Fruers Død -
Et hesligt Dødning Uhr, forkyndte Maskes Fare
En drømte tit om Æg - En anden sved sin
Grød -

Den kryllede Plaitil, vor Maskes troe Veninde,
Som var opdraget med den ulyksalige;
Forlod sin Mad af Sorg, og blæstes op af Vinde;
Og var saa nær crepert af en Forstoppelse! -
Nu kom det grumme Slag - Tre haabefulde spæde,
Krøb klynkende omkring det moderlige Bryst
Af Parcen var de kun bestemte til at græde;
Og hun misundte dem det mindste Glimt af
Lyst -

De døde, før de saae - Tregange lykkelige
Kan man dog kalde dem, fordi de saae dig ey;
122 O grumme Fald! o Skræk! - hvortil de, sandt at
sige,

Endskiønt uskyldige, dog havde banet Vey -
Bland Muse, bland din Graad, med Arabelles Taarer! -

Høyt for en anden Slægt klag Arabelles Nød! -
Men dæk dit Bryst med Staal! Thi hver en Tanke
saarer -

En Dolk er skiult i hvert et Træk af Maskes Død! -
Nu laae den taus og mat, nedtrykt af Gram og
Smerte

Og saae med Taarer til den forbigangne Tid -
Men naar den tænkte frem, da pikkede dens Hierte,
Kun lidet trøstet ved dens Aesculapers Flid -
Mistrøstet peeb den svagt, naar Nimrods Børn
forgiæves

Fandt paa dens ømme Puls, og saae af dens Urin,
Saa got dens Sygdoms Art, og om den kunde hæves,

Som de, der dræbe os paa Græsk og paa Latin -
En viiste kraftigt af Erfarenhed og Grunde,
At Maskes Liv blev frelst ved Svededrik og Bad -
En soer, at kun Diet curerer Skiøde-Hunde;
Da en kom frem med et, og skilte Tretten ad -
Barbar! - dog nævn ham ey! - Min Sangerinde
ryster

Endnu af Skræk - han var saa høy, og grum og
vild,

Som en Cyclop - hans Haar stod stridigt op som
Byster

Og i hans Øyne var en Phiegetonisk Ild -
Som Torden var hans Røst - hvad! - skreg han
- hvad! for Fanden!

Er det en vigtig Ting at gruble længe paa?
Jeg veed et sikkert Raad - Man skyde den for
Panden!

Og ufeylbarlig skal dens Smerte snart forgaae!
Halv sukkede de selv - de grønne Skov-Colleger, -
Skiønt vante til for Spøg, at gjøre slige Skud -

Men Arabelles Skræk! - den skildres kun med
Streger - - -

Den kan min Læser selv langt bedre tænke ud -
Dog nu var Retten sadt - der skulde decideres;
Og da den heele Sag var overvejet vel;
O Skræk! blev Maske dømt, til at arquebuseres;
Og paa barbarisk viis forbuden al Apell -
Du slaar Kitharren svagt udmattede Camoene!
Klirr ey saa klynkende! - høyt klinge Klagens
Klang!

Dog hvem har Toner til saa skrekkelig en Scene?
Og fordrer Maskes Død ey meer end Skialders
Sang?

* * *

Bland Muse, bland din Graad med Arabelles Taarer! -

Men tie! - og deel - og føel den fromme Piges
Nød!

O skaan det ømme Bryst! - Betænk, hvor dybt
du saarer

Med hver Erindring om den lille Yndlings Død! -
Nok, at den er ey meer - dog dette maae du sige -
Kun det, til Sandheds Tarv, og Efter-Slægtens
Gavn -

Den faldt med Heltemod for tapper til at skrige;
Og intet FeyghedsTræk besmittede dens Navn -
Og skiønt ey Marmor har opgiemt dit Æreminde,
Skal dog den sidste Slægt erindre dig endnu,
O Maske! Thi hvor er den sieldne Hund at finde
Som er saa nydelig, saa smuk, saa klog som
du? -

Fiin var du i din Skiærts - alvorlig, naar du tænkte,
Og kræsen i dit Valg af Spøg og Tidsfordriv -
Forgiæves var det ey, at Arabelle skiænkte
Dig fierde Parten af et uskatteerligt Liv -
Forgiæves deelte hun dog ey sit ædle Hierte,
Imellem dine Bief og Dydens høie Røst;
Og rev den ømme Siæl saa tit fra Venners Smerte,
Til dine Knur, naar du for Spøg begierte Trøst! -

124

O Hund! - som med et Spring - med en Harlequinade

Kom tit i Veyen for en Herveys Billeder;
Som gjorde Streger i en Sneedorfs viise Blade,
Og Parentheser i en Youngs Betragtninger!
O store Hund, som jeg uværdig tit har bandet,
Naar yndig Viisdom klang i Arabelles Mund;
Og paa det mindste Vink et Engle Sprog blev blandet

Paa meer end babelsk viis - o alt for store
Hund. -

O lykkelige Hund, som ofte, for at skrige
(Hvad vigtigt Overlæg det og brød overtvert)
Fik Millioner Kys af en elskværdig Pige,
Hvoraf din ringe Skiald misundte dig ethvert! -
O Hund! - du er ey meer! - Men du som hopper,
bieffer,

Og skiærtser nu saa tryg ved Maskes Hvile-Sted;
See, at den Død, som slaaer en Pudel - ak den
treffer

Den beste Skiødehund! - See det, og skiælv derved! -

Min Muse! - bland din Graad, med Arabelles Taarer! -

Leg Harpen! tie og føel! - Og tag den længste
Pen

Af Sphinx - og blodigt Blek af Gorgoniders Aarer,
Og skriv paa Daphnes Bark først denne Gravskrift hen:

Staae stille Hund, og hyel, ved denne haandfuld
Aske,

Som da den havde Liv, var Arabelles Lyst;
Men væ dig! - om du fræk besmitter Støv af
Maske

Som en elskværdig Mund saa tit har roest og
kyst! -

125

VED EN FEST PAA KRONPRINDSENS FØDSELSDAG (1778)

Aria.

DIN Fryd, o Nord! stadfæstes fra det Høye. -
I aabne Himle seer det glade Øye
Et herlig Glimt af Efterslægtens Aar! -
Igiennem Glæder see dit Held i Møde! -
Føel, nyd og priis din FREDRICHS Morgenrøde,
Betrygged ved den Dag, som Haabet spaaer!

Sang.

Frygt ey for Nattens Skygger,
O Land, hvis Glæde Dan betrygger! -
Din Fryd kan ey forsvinde,
Din Soel kan ey gaae ned -
See FRID'RICH alt oprinde
Mens CHRISTIANS Soel udbreder
Al sin Middags Herligheder! -
Den enes Glands veyleder
Den andens raske Fied
Til din Lyksalighed! -

O Cimbrer heft dit Øye
Kun trygt til dine gyldne Høye! -
Det Skiær, hvori de svømme
Spaaer dig umørknet Fryd -
De lyse Purpur-Strømme,

Som Himlene udgyde,
Spaae den Soel, hvoraf de flyde -
See al dens Glands frembryde! -
See FREDRICHS Glands, og nyd
Dag-Skiæret af hans Dyd! -

Din Dag skal ey forsvinde,
O Nord! - ved Soel, see Soel oprinde! -
See FREDRICHS Morgenrøde,
I Glimt af CHRISTIAN! -

126

See Dagens Gud i Møde! -
Ustandset skal han stige
Herlig, som hans store Lige! -
Priis ham, du Lykkelige,
Du trygge Lod af Dan! -
For dig oprinder han! -

Aria.

Bland dig vor Røst, med Himlens høye Stemme! -
Din Dal o Dan, dit Field o Nord fornemme
Vort trygge Held, af raske Glæde-Raab! -
Og hver, som føler, hvad hans Æt skal nyde,
Og hver, hvis Barm Ufødtes Lyst kan fryde,
Velsigne FREDERICH, vor Afkoms Haab! -

Chor.

Velsigne FREDERICH, vor Afkoms Haab! -

Stiig høyt vor Soel! - og naar du stiger,
Opflamm' det Folk, som du beriger!
Smelt Cimbrers Bryst i Frydesang! -
Da CHRISTIAN skal vort fulde Hierte
Udøse Glæden, som det lærte
Den Dag, du straalte første Gang! -

Chor.

Den Dag, du straalte første Gang! -

INDSKRIFTER VED FESTEN

Skue Nord og nyd
Din Afkoms Aar
Tryg ved den Fryd,
Som FRIDRICH spaaer.

Straal Soel og stiig,
Styr og beriig
Og smelt vort Bryst
I Tak og Lyst.

127

UNDER FRUE CAROLINE WALTHERS PORTRAIT (1778)

SEE her hvad Aand, hvad Ild, i hver en Mine, Naar vor Agiae taus kun viser sig, See her er Præget af Thalias CAROLINE, Hvis Sang saa ofte har fortryllet dig.

128

INDFØDS-RETTE (1778)

STOR er den - Giennem Himlene,
Skal Glædens høye Gienlyd trænge,
Som Musen aandløs lisplende,
Betroer de neppe stemte Strænge! -
Stor er den Fryd, min Sangerinde,
Som qvæles i dit spændte Bryst! -
Stræb, at udøse den - at finde
En værdig Tone til din Lyst! -

Men svagt skal Sang fortolke dig,
Som henrykt føler, før du skuer! -
Svæk Flamme som fortære sigt -
Dæmp Muse - dæmp de vilde Luer! -
Vær kold! - og prøv den Ild som giver,
Dit Suk, din Aande Glædens Lydt -
Udforsk den Virvel, som bortriver,
Din drukne Aand i Svælg af Fryd!

O du, hvis Hierte svulmer let,
Af Himmelsk Lyst, som Støv udbreder -
O du, som elsker Mennesket -
Vey alle hans Lyksaligheder!
Søg i Jord-Gudens vide Riger -
Opdag imellem Poelernerne,
Det Væld hvoraf din Glæde stiger,
Rask flyvende Calliope! -

Stands ey din Flugt ved Perus Muld,
Som Støvets blinde Slægt begravner;
Hvor Glæden qvæles under Guld;
Og under tyngre Graad af Sklaver! -
Men iil! - men bruu paa Stormens Vinger.
Hvor Blod befrugter Daphnes Træ! -
Hvor Dødens tause Ørk omringer,
En Timurs dampende Trophæ! -

129

Søg heller ey din Glæde der,
Hvor Hagar stolt af øde Zoner,
Gjør sine tørre Fellede,
Til alfar Vey for Nationer! -
Dit Øye, som kun Tomhed trætter,
Skal mørknet savne Øyemed.
Glad, naar det i umaalte Slætter,
Dog fandt en Grav at hvile ved! -

See neppe til det Hav af Sand,
Som Magogs Horder oversvømme -
Den Ørk, som ingens Fødeland,
Er hver en Vandrers Herredømme! -
Skue ey derned! - Thi, hvo vil pryde -
Hvo vil berige Jord med Lyst;
Hvis Frugter Fremmede skal nyde,
Og skabe Fryd til Fienders Bryst? -

Skye hvert uhegnet Overdrev,
Hvor Vrimmel samlet at nedtræde,
Jordfostrets Næring før den blev,
Opsluger hver fremspiiret Glæde! -
Du dør, naar vilde Humler sue
Din Lyst, dit Blod, stræbsomme Bie! -
En Vandrer fandt din aabne Kue,
Men Honning fandt han ey deri. -

Naturens Skat er ey forstrøet,
Paa Jord, som Hindens Fodtrin hæder -
Den giemmer Guldet i sit Skiød;
Og Rosen bag ved Tjørne-Giærder -
Bereed at mætte Myriader,
Gav den sin Vellyst ey til Priis. -
Huusholdrisk god, som Glædens Fader
Indhegner den sit Paradiis. -

Har Jorden en Lyksalighed,
En Rigdom, der formaaer at fryde
Vort Hierte, naar vi ikke veed,
At eye sikkert hvad vi nyde? -

130

Mon ey vort gridske Bryst indhegner
Det mindste Glimt af Himmelen? -
Hvor er den Lyst, som ikke blegner,
Saasnart enhver kan røve den?

O søg da min Calliope,
Søg Kilden til den søde Smerte,
Til dette heede Gysende,
Som kryber i mit fulde Hierte -
O søg den kun bag Palme Skygger,
Kun hvor et høyt og troefast Hegn,
Omgjærder Glæden, og betrygger
Lyksalighedens Føde-Egn! -

Men henrykt - høy - ufattelig -
Men i en Strøm af stærke Toner,
Men, som et samlet Frydeskrig,
Af lykkelige Nationer -
Men op til Godheds Throne stiger,
Camoenens underlige Sang -
Og kun Skioldungen og hans Riger,
Fornam min Siæl af Harpens Klang. -

Er det da dig, jeg svulmer ved? -

Er det dit Navn du Guders Pøde? -
Er det dit Folks Lyksalighed,
O Danmarks CHRISTIAN den Gode? -
Er det dit Vink, hvoraf den Iver,
Den Stolthed tændes i mit Bryst? -
Er det din Glæde som bortdriver,
Min drukne Siæl i Svælg af Lyst? -

Thi høyt, som Brag af Flammerne,
Hvori et Jubel-Offert knitter,
Udtønte min Calliope
Det Navn, hvorunder Strængen zitter -
Thi, som den tøede Bierg-Flod bruser,
Om Vaaren fra et Nordisk Field;
Saa sang den ypperste blant Muser,
Saa vældigt sang hun Navnets Held. -

131

Var det da dig, du Æt af Dan
Du ædle Spiir af Asgaards Helte?
Var det dit Smil, vor CHRISTIAN,
Hvorved jeg fandt mit Hierte smelte? -
O! - hvilket Sløer har skiult mit Øye? -
Jeg fandt mig dansk og lykkelig -
Jeg fandt et Gienskin af den Høye,
Og - tvivlte, om det kom fra dig? -

Udsmyk mig Muse, med den Glands,
Hvorved du seer at Norden frydes,
Og med en hellig Lorbær-Krands,
Skal Dannebardens Tinding prydes! -
Og stem du selv de gyldne Strænge! -
Og styr min alt for svage Haand! -
Thi Christians Glæder giennemtrænge
Min Siæl - og svulme i min Aand. -

Jeg fandt et Glimt af Planteren,
Som dyrker Gothers Lod i Norden -
Som Godhed liig omdanner den,
Til Dyders Paradiis paa Jorden -
Jeg drak et Smil af Dans Beskytter,
Af ham, som Nør betrygges ved -
Han, som omgiærder Anguls Hytter,
Og Cimbrernes Lyksalighed. -

Derfor skal Phoebus hellige
Min Mund med Vand af Hippocrene -
Og ved hans Flamme skal jeg see,
Den underlige store Scene -
Og op til Python-Banes Tone,
Skal jeg forhøye Harpens Klang,
Og stolt - bekrandst med Daphnes Krone,
Istemme Danmarks Jubel-Sang. -

Thi Lorbær-Træets Helligdom -
Thi Olie-Greenens brede Skygge -
Thi Palmen vil jeg synge om,
Hvorunder glade Myrer bygge -

132

Og af en varm betrygget Kue,
Som mætte Bier mylre i.
Skal Barden fange himmelsk Lue,
Og lære Guders Harmonie! -

Og Danskes grønne - tætte Hegn -
Og Normænds Klippe-Muur fornemme -
Og hver betrygget, frugtbar Egn,
Forstaae mit Hiertes høye Stemme!
Og Jordens sidste Slægter høre,
Høyt over disse Fryde-Skrig;
De varme Følelser som røre -
De Syner som fortrylle mig! -

Hvor Saxers Elv troeloves med
Nordhavet - Hvor den stille Trave,
Adskiller Øster-Søens Bred
Begynder Danne-Kongens Have;
Og først hvor Zemblas hvide Høye,
Optaame sig for Himmelen -
Hvor Nat begrændser Musens Øye -
Hvor Glæden døer - der endes den -

Det Jord-Strøg var, som Mesechs Lod,
Som Ørknerne, hvor Tubal flytter,
Arm i Naturens Overflod,
Med Lyst de alt for lette Hytter -
Jord var den kun da den Algode,
Gav den til Asa-Odins Slægt;
Og smilte til den - og betroede
Dens Held Skioldungens Varetægt. -

Da svulmede dit kolde Skiød,
Befrugtet af din Engels Øye,
O Nord! - og fremmed Rigdom flød,
Af Gothemes besneede Høye -
Da skiultes Fieldets nøgne Sider,
Med Belter af Smaragd og Guld -
Og stolte Marmor-Pyramider,
Fremspiirede af Dalens Muld. -

133

Da straalte Godheds Helligdom
I Leyre - Og de milde Sæder,
Og alle Sydens Kunster kom,
At boe blant Nordens unge Glæder. -
Og under tunge Olie-Greene,
Fremspiirte Vid og Helte-Dyd,
Og henrykt sang en dansk Camoene,
Skiold-Ungens Vælde og hans Fryd. -

Hvi svulmer min forvovne Sang,
O Nordens Guder, op til Eder? -
Hvi taler Harpens matte Klang,
Om Danne-Kongens Herligheder? -
Istem du selv din Sang, o Rygte,
Om Dalen og om Fiældene,
Som Odins tappre Børn bebygte
Og CHRISTIANS Stamme prydede. -

Thi du forraadte Glædens Egn,
Til Gomers tætbeboede Stæder
Du raabte høyt at intet Hegn,
Beskiærmte Danskes unge Glæder -
Da bruuste Sydens Nationer,
Til Trods for Arilds Skik mod Nord -
Og bad de undrende Teutoner,
Om Brødrers Andeel i der' Jord. -

Saa stimle Spurrerne med Skrig,
I Kreds omkring den gyldne Trave -

Saa gridsk tilegne Humler sig,
Hver Urt i en Hesperisk Have -
Som alle Japhets Slægter trætte,
Om Gothemes Lyksalighed,
Og Norskes Fiæld, og Danskes Slætte,
Blev Europæers Føde-Sted. -

O Land, du varst Algodheds Priis
Naturens Fryd, Skiold-Ungens Ære -
Du varst et jordisk Paradiis;
Men Danmark holdst du op at være! -

134

Af Søen hærdet til at lide,
Uvant til Landets Overflod,
Gik dine Gæstfrie Børn til Side,
Og Jorden deelttes i der' Lod. -

Da - o da kom den anden Dan -
Af begge Stiftere, den Største -
Da kom den gode CHRISTIAN,
Og følte sig de Danskes Første,
Grams Arving straalte fra sin Himmel -
Hans Øye søgte smilende,
Sit Folk - og blant et fremmed Vrimmel,
Udfandt hans Hierte Cimbrerne. -

Siig vilde Muse, hvad det er -
Udtyd de heede Suk, som trænge
Mit Bryst! - Nævn mine Følelser! -
Svulm! - brænd! - ras i de gyldne Strænge!
Adspørg min alt for søde Smerte -
Min Ild, om jeg er Dannemand? -
Siig! - Læs i mit udspændte Hierte:
Har Christian skabt mit Fødeland? -

Thi nu indhegner Elvens Bred,
Og Skagraks Vand og Spidsborgs Strømme,
Kun dansk og norsk Lyksalighed;
Kun ægte Gothers Herredømme -
Thi han, som Ørknerne adlyde,
Hvis Heeder blomstre, naar han vil,
Han saae sin Æt, og bød den nyde,
De Frugter, som den fødtes til! -

O du, som skiuler Glædens Egn -
Vort Eden, med din store Skygge! -
O CHRISTIAN, bag hvis tætte Hegn,
Vi saae med Lyst, og høste trygge! -
Min Ild - min smeltende Camoene
Kan henrykt ey fortolke sig -
Et klogt og stræbsomt Folk allene,
Skal værdig - evig priise dig! -

135

I ANLEDNING AF HENDES KONGELIGE MAJESTÆTS DRONNING JULIANA MARIA HØIE FØDSELS-FEST DEN 4. SEPTEMBER 1778

STORT er Dit Navn, Du Cimbrernes Veninde! -
Dets Lyd er høie Hymners Klang;
Og ved dets Kraft, skal Bragas Afkom finde
Et bundløst Veld af Sang.

Glimt af Din Roes skal naae de sidste Skialder,
Og hastig smelte dem, det naaer,
I Minni-Sang om Nordens gyldne Alder,
Og JULIANES Aar! -

Kun jeg, hvis Bryst dens første Straaler fryde -
Jeg, Skiebnens alt for glade Ven,
Som svimler i din Glands, kun jeg vil nyde,
Og ei besyngte den! -

Hvi skulde jeg, som Glæder giennemtrænge,
Afmaale Sprog og Røst? - og slaae
Med sikker Haand de nøiestemte Strænge,
Som ingen hører paa? -

Ei vil jeg trette mig med Sang, og kiøle
Min Fryd med kunstled Harpe-Leg;
Hvor hver, som selv kan see, paastaaer at føle
Dens Magt saa got, som jeg. -

Naar Minni-Sang - Naar Arilds Tider strømme
Igiennem Harpen fra min Siel;
Da smile de, som troe mig ei, og dømme,
At jeg har siunget vel. -

136

Forundrings Raab, og Bifalds høie Stemme,
Opflamme den roeskiere Skiald,
Og gierne skuffed troer han at fornemme
Sin Ild og Bragas Kald. -

Men neppe svulmer en forvoven Tone,
O Nordens Moder, af din Dyd;
Før hver, som øiner Glandsen af Din Throne,
Forsmaaer dens matte Lyd. -

»Stolt siger man, og daarlig maa du være,
»Som tør anprise Cimbreme,
»Den Himmel, de bestraales af - og lære
»Dit Folk den Kunst at see! -

»Føel, knæl, og græd, som vi, om Du vil prise
»Vor JULIANES ædle Barm;
»Og stræb ei mat, og frostig, at bevise,
»At Soelens Ild er varm! -

Dog stræbte Harpen - - skiønt jeg ydmyg lærte,
At al min Kunst ei skildrer Dig,
Saa sandt, saa stærkt, som hvert et cimbrisk Hierte,
Der blot udøser sig. -

Men Du, selv Du, som Helte-Dyd er Vane,
Som Skialders Roes er daglig Klang;
O store, alt for store JULIANE,
Du føler ei min Sang!

De Toner, som tiltroe sig at ophøie
Din Siel - De - ak de naae den ei,
Ustyrkede ved Smilet af Dit Øie,
Paa dens umaalte Vei. -

Derfor lad seent en Barde, som ei nyder

Dit Vink - som kun Dit Navn betroes,
Naae Bragas Krands ved Klang af dine Dyder,
Ved Gienlyd af Din Roes! -

137

Men jeg, som zitrer i Din Glands - hvis Læbe,
Hvis Hierte smelter i din Lyst;
Min Sang skal stolt attraae dit Smil - og stræbe
At naae Dit eget Bryst. -

Og naae det skal jeg! - Nordens Engel lærte
Min gyldne Stræng en mægtig Lyd;
Som rask og sikker altid traf Dit Hierte,
Og tvang det til sin Fryd!

Thi Cimbrer vil jeg synge om - og prise
Dit Danmarks Floer og Vext og Fred!
I tusind Straaler skal min Flamme vise,
Dit Folks Lyksalighed. -

I tusind' Toner skal din Siel fornemme,
De elskte Myriaders Held,
Og Nordens Fryd skal bruse i min Stemme,
Tilbage til sit Veld. -

Da skal Dit Smil bestraale Odins Høie,
Og søge Danne-Harpens Klang -
Og henrykt skal jeg læse i Dit Øie,
At Du har følt min Sang. -

Men naar den da, opflammed ved Dit Minde,
Fortolker Nationers Raab;
Som kalde Dig der' Moder, der' Veninde,
Der' Liv, der' stolte Haab. -

Da skal Din Glæde voxte høit - og ligne
De Danskes Fryd - og blande sig,
Med Normænds Lyst - - Og Du skal selv velsigne
Den Dag, som gav os Dig! -

138

INDSKRIFT VED EN FEST I SAMME ANLEDNING

Giem Steen - Giem Præget af vort Bryst,
At Evighedens Børn maae lære
Vort Nordens Roes - dets Held, dets Lyst,
Vor Tak - og JULIANES Ære!

139

DET NYE AAR 1779

HELD dig, nyeskabte Aar, som nusaa blid fremstiger

Af Evighedens Nat! - Held dig fra Verdnens Gud!
Han selv - han byde dig, at være CHRISTIANS Riger,
Sit Velbehags - sin Freds - og sine Glæders
Bud! -

Fyld Danne-Kongens Bryst med Smiil fra Naadens
Throne! -

Hans Aand med saligt Lys, fra Viisdoms blide
Soel! -

Bring Styrke til Hans Arm! bring Ære til Hans
Krone! -

Udsprede Lyksalighed omkring Hans gyldne
Stoel! -

Vorelskte Palme-Qvist - vor FREDERIK byd oprinde,
I stærke Skud til Træ - til Efter-Slæggtens Lye! -
Stadfæst vort Nordens Ven - og Cimbrernes Veninde,

Hver Glæde, som De har, og skiænk Dem daglig ny e! -

Med Belter af Smaragd omgiord de Norske Fielde! -

Og skiul de Danskes Dal, med tætte Sløer af
Guld! -

Udbred vor Skat! - og viis, at al vor sande Vælde,
Var kun tildekket med en Fodbred af vort Muld!
Kron hver en Dansk med Held, som uforfærdet følger

Vor sølvblaa Vey til Roes, igiennem Storm og
Skiær! -

Byd Havet skaane dem! - og tving dets vilde Bølger,

At de tilvelte os Fred og Velsignelser! -
Fyld Kunstnerne med Viid! - Arbejderne med
Styrke! -

Formeer dem! viis enhver en roelig NæringsVey! -

140

Plant Hegn af Kiæmper om det Eden, som vi dyrke! -

Fyld dem med Mod! og mag, at det behøves ey! -
Men hver, hvis Daad - hvis Røst det Godes viise
Giver

Bestemte til sin Tolk - mod ham, vær dobbelt
mild! -

Fyld Dommerne med Lys, og Mod ogretviis Iver! -
Og Lærerne med Aand! - og Skjalderne med
lidt -

Straal for enhver især, som veed, hvad han begierte! -

Giv ham at naae sit Maal og troe sig lykkelig! -
Men alles Bryst opflamm'! - at hvert et indfødt
Hierte

Maae føle Danmarks Vel, før det erindrer sig! -
O lær os agte det vor Lyst, vort Held, vor Ære,
Med ægte Danne-Dyd at pryde Danskes Hiem! -

At andre see vor Glands! - og at vi selv maae lære
At elske Fremmede - og ey at savne dem! -

141

CANTATE OPFØRT VED UNIVERSITETETS SÆDVANLIGE HØITIDELIGHED I ANLEDNING AF KONGENS FØDSELSDAG 1779

NAAR Landets Børn, Du evig Viise,
I Dine Glimt tør fryde sig,
Hvor høyt skal da hver Læbe priise, -
Hvor høyt hver Daad forkynde Dig! -

Af Soele-Kredse, som forsvinde,
Skal de forstaae Dig ene stoer! -
Og i et Støv-Gran skal de finde
Din Almagts underlige Spoer! -

Af tause Nætter skal de lære
Din skiulte Stie til Held og Fryd,
Og Din bestraalte Vey til Ære,
Af Minnie-Sangens høye Lyd! -

Derfor skal Dan og Nør ophøye
Din Miskundhed, Du Lysets GUD! -
Thi bliidt er Vinket af Dit Øye,
Og liflig Klagen af dit Bud! -

Med Dine Vingers brede Skygge
Indhegner du Dit Folk i Fred,
At vi, lyksalige og trygge,
Maae mættes af Din Herlighed! -

Dit Smil har skiult Skiold-Ungens Throne -
Dit Smil, som intet Mørke naaer! -
Du fyldte Lys i CHRISTIANS Krone,
Og spredte Glans omkring Hans Aar! -

142

Og, HERre, Du skal naadig skiænke
Hans Bryst et Gienskin af vort Held! -
Du, HERre, Du skal mægtig sænke
Hans Aand i Dine Straalers Veld! -

Som Lynild lad Dit Vink adsprede
Hver giftig Damp, hver farlig Skye,
Og mød med Flammer af Din Vrede
Hver Storm, som truer Viisdoms Lye! -

Indhegn de Frugter af dens Glæde,
Som nu saa roelig spiire frem! -
Udryd hvert Dyr, som tør nedtræde,
Hvert Kryb, som tør benage dem! -

Da skal vor Elsktes Fødsel være

Vor Slægt et Minde af Dit Lys;
Og høye Hymner, Dig til Ære
Skal vidne, naar dens Fest fornyes! -

Og naar vor Afkom seer tilbage
Fra Fod-Spor af opklared Fliid,
Skal den velsigne CHRISTIANS Dage,
Som Springet af sin gyldne Tiid! -

Høyt skal da Nordens glade Sønner
Lovsyngte Dig, vor GUD - vort Haab,
Fordi Du hørte vore Bønner,
Og mærkte paa vort hæse Raab! -

EFTER TALEN

Fyld, Gud - opfyld vor CHRISTIANS Dage,
Med Lys og Held! - og ofte byd:
Hans Fest, at vende bliid tilbage,
Og os, at møde den med Fryd! -

143

CANTATE VED JUBILEET DEN 11 MAY 1779 I ANLEDNING AF UNIVERSITETETS INDVIELSE FOR 300 AAR SIDEN

FOR BEGYNDELSES-TALEN

Chor.

SÆNK, Viisdom, sænk din Glands herved! -
Besøg Dit Helligdom i Norden! -
Opfyld det med Dit Smil, at Jorden
Maae see Dit Tempels Herlighed! -
Fyld Alt'ret, som vi bygde Dig
I Lye af Skiolds bemooste Stamme! -
Straal Aanders Lys! - brænd Guders Flamme! -
At Dan og Nor maae fryde sig.

Recitativ.

I Herthas kolde Skygger
Opreiste Dan de vidtadsprede Hytter: -
Hver, stolt, og stærk, og heldig ved sin Arm -
Riig ved sin Fiendes Overflod -

Kun samlede til Fryd ved Vaabenbrag,
Ved Luurets vilde Skrald og Minni-Sang;
Thi Himlen dulgte dem endnu sin Fryd -
Og hver en Slette skiulte, ræd for Vold,
Sin Skat i Lyng, og Kiær, og evig Snee. -
Da straalte Viisdom, og den Himmelske
Kom til Skioldungen i et Smil fra Gud -
Da, o Canut! da smeltede Dit Pandser;
Og undrende saae Norden Fredens Glæder
Udvelde fra Din sey er vante Barm -
Og voxende og vældig flød en Strøm
Af saligt Lys fra Danne-Kongers Throne. -
Da følte Cimbrenne det blide Dag-Skiær -
Og Haab, og virksom Drift, og Forske-Lyst;
Og mildrende og vennekjære Kunster
Oplivedes trint om Din Søn, Estrithe,
Og trint om Valdemar, om Axels Ven,

144

Og om hans seyer-sælle Navner. -
Men, Christiaan, Dig, Du store Konge-Fader
Vor Glædes Veld, vor elskte Skygges Rod,
Dig, Helt fra Oldenborg, Dig var det giemt,
At bygge Himlens feire Datter
Et Huus, et varigt Helligdom i Norden! -
Tre Sæder alt modtager Viisdom her
Med Velbehag vor Dyrkelse, vort Offer -
Og daglig blidere, med større Glands,
Med altid voxende Fortrolighed
Nedlader Hun sig synlig, at udsprede
Sin Rigdom - Himmelsk Lys, og Jordisk Vælde,
Og Glædens Aand, og sand Lyksalighed,
Og Helte-Dyder fra sit Alter
Blant alle Dans og Nors og Anguls Slægter -
Tre Sæder staaer det høie Alter -
Og - hør os Himmel! - evig skal det staae.

Arie.

O Viisdom, tryk som Nordens Felde,
Uskiult og stadig, som dets Poel
Udspreed Dit Lys, Din Fryd, Din Vælde
Trint om Skiold-Ungens Konge-Stoel!
Trods Mulm og vilde Hvirvel-Vinde,
Viis os Din sikre Vey til Held;
Og styr vor Gang, indtil vi finde
Dig selv og Dit bundløse Veld!

Chor.

Straal, evig Viisdoms reene Flamme,
I Lye af Christians høie Stamme! -
Fyld Templet, som Han bygde Dig! -
Dans yngste Slægt skal see Dig tindre,
Og, mættet af Din Glands, erindre
Dit første Glimt med Fryde-Skrig.
FOR DEN THEOLOGISKE TALE

Chor.

Fyld dem med Kraft, hvis Læber prise,
Hvis Aand fortolker Almagts Bud;
145 At de med sikkre Skridt maae viise
Din Vey til Dig, Du Glimt af Gud!

FOR DEN JURIDISKE TALE

Styr dem, hvis Kald det blev at byde
Dit Danmark Held, og Ret, og Fred,
At hver, o Viisdom! trygt maae nyde
Sin Deel af Din Lyksalighed!

FOR DEN MEDICINSKE TALE

Du, som opreiste Siælens Hytte
Til Helligdom for Skaberen,
Vær dem et Lys, hvis Raad beskytte,
Hvis Kunst paa nye befæster den!

FOR SLUTNINGS-TALEN

Betrygged Rigdoms milde Sæder
Og prøved Sandheds ægte Dyd
Forevige ved moedne Glæder
Det første Dag-Skiær af Din Fryd!

146

FISKERNE. ET SYNGESPIL I TRE HANDLINGER. EN PRIISDIGT (1779)

ANLEDNINGEN til dette Stykke er tagen af en Hendelse, som Herr Kammer-Raad MALLING i de STORE OG GODE HANDLINGER AF DANSKE, NORSKE OG HOLSTENERE, Side 48 - 51 fortæller saaledes:

For to Aar siden (1775) indstrandede et Skib imellem Fiskerleierne Hornbek og Villingebek paa Cronborg Amt. Skibet, som var bestemt til Skotland med Byg, førtes af en Engelsk Skipper, Thomas Bruun, og havde, foruden ham, endnu fem Mand ombord. Det var om Efteraaret i en mørk og stormende Nat at disse ulykkelige Mennesker maatte friste saa haard en Skiebne. De ventede kun efter Dagens Anbrekning, for at see hvor de vare, og hvad Haab de kunde giøre sig om Redning. Dagen kom; de saae sig et Bøsseskud fra Landet, og raabte om Hielp. Ved disse ynkelige Raab forsamlede Bønderne af Hornbek og Villingebek sig paa Strandbredden. De satte Baade ud for at roe ombord; men Stormen blev ved at rase saa stærk, at det ei var mueligt at trænge igiennem. Ofte gjorde de Forsøg derpaa; men Forsøgene mislykkedes; de nniaatte hver gang vende tilbage, uden at naae deres Hensigt. Imidlertid stode de arme Skibbrudne paa Vraget, overladte til dem selv. Trættede af forrige Nats Arbeide, udmattede af Kuld, Hunger og Angest, tabte de efterhaanden Mod og Styrke, og styrtede døde ned ved Siden af hinanden. Hen paa Eftermiddagen vare aleene Skipperen og Styrmanden tilbage. Styrmanden, forfærdet ved at see Ligene omkring sig, besluttede da at anvende de

sidste Kræfter, han havde tilbage, paa at svømme i Land. Han favnede Skipperen, sagde ham Farvel, og kastede sig derpaa ud. Men neppe var han kommen nogle Favne ud fra Vraget, før et Stykke nydende Træ stødte paa ham; det knusede hans Hoved, han sank. Alle disse ynkelige Scener maatte Bønderne paa Strandbredden være Tilskuere til. Enhver Scene havde rørt dem. Denne sidste satte dem i saadan Bevægelse, at de paa ny begyndte at eraadslaae, om det da ei paa nogen Maade skulde være mueligt at redde Skipperen, som nu eene var tilbage. Da traadde frem Huusmændene ANDERS JENSEN, PEDER JENSEN, SVEND BAGGE. og Tieneste-Karlene JENS LARSEN og SVEND PEDERSEN, alle af Hornbek. og forbandt sig til at vove det alleryderste paa det sidste Forsøg. De sette sig i en Baad. legge Aarer til, anspænde alle Kræfter, arbeide sig frem igiennem Bølgerne, naae endelig ud til Vraget, tage Skipperen med i Baaden, arbeide sig igien tilbage, og bringe ham i Land til almindelig Glæde. Den halvdøde Mand blev derpaa baaren 147 op til et Huus, hvor de forfriskede ham efter deres fattige Evne, det beste de kunde, indtil han kort efter blev modtagen i Dronning-Møllen, et Sted der i Nærheden, hvor han ved omhyggelig Pleie efterhaanden fik Liv, Helbred og Styrke igien. Da Skipperen var kommen til sig selv, og saa disse gode Folk, som havde vovet deres Liv for at redde hans, tog han frem de Penge, han havde hos sig, og bød dem en Deel deraf. Men saa modige, som de før havde været til at gaae Faren i Møde, saa uegennyttige vare de nu. De forlangte ingen Belønning, men ansaae det for Pligt, at have udrevet en uheldig Mand fra Døden. Dog deres ædle Handlinger fortienede Belønning, og fik den. En indfødt dansk Mand, som lever uden for Fædrelandet, da han hørte Fortællingen derom, glædede han sig over sine Landsmænd, og besluttede at vise dem den Skiønsomhed, der tilkom dem. Til den Ende tillagde han enhver af benævnte fem Personer 25 Rigsdaler saa længe de leve. Disse Gaver nyde de nu aarlig. Naar nogen af dem dør, skal hans Anpart deles mellem de overlevende, og den, der bliver sidst tilbage, nyder de fulde 125 Rigsdaler aarlig paa sin Livstid.

HANDLENDE PERSONER:

- ANDERS, en Fisker.
- GUNILD, hans Kone.
- LISE, BIRTHE deres Døttre.
- KNUD, en Fisker, forlovet med Birthe.
- SVEND, en Fisker, forlovet med Lise.
- PEDER, JENS FISKERE.
- THOMAS, en Skibbrudden.
- ODELHIEM, en Dansk Herremand.
- CLAUD, en Bonde.
- Fiskere og Fiskerinder.

Skuepladsen er Hornbeks Fiskerleie. Handlingen begynder om Morgenen, og endes samme Dags Eftermiddag.

148

FØRSTE HANDLING

Skuepladsen er i denne Handling en Fiskerhytte. Saa længe den varer, haes Stormen af og til, og Sludet mørkner Dagen.

FØRSTE OPTRIN

Da sidde omkring et Fisker-Garn, som de bøde paa. Ved Siden af Gunild staaer et Bord med en slukket Lampe og et Time-Glas.

Tercet

GUNILD

TRODSIGE og vilde
Brøle Bølgerne.
Natte-Stormen svinger
Tung de vaade Vinger
Blant de skummende.

LISE

Livets rige Kilde,
Moderlige Hav!
Skal da Kiv og Vrede
I dit Skiød tilrede
Dine Fostres Grav?

BIRTHE

Lad vort Suk formilde
Din og Himlens Harm!
O hold op at trættes,
At vi trygt kan mættes
Ved din elskte Barm!

ALLE TRE

Lad vort Suk formilde
Din og Himlens Harm!
O hold op at trættes,
At vi trygt kan mættes
Ved din elskte Barm!

LISE

Paa Bølgen svæver
Mit Hiertes Ven!

GUNILD

Frygt ei, min Pige!

149

LISE

Hvad vil du sige?
Hør Stormen stige!
Ak, hvor jeg bæver,
Jeg arme Pige!
Paa Bølgen svæver
Mit Hiertes Ven!

GUNILD

Frygt ei, min Pige!

LISE

Hvad vil du sige?
Hør Stranden kaage,
Og sprudle Taage,
Som skiuler den!

GUNILD

Frygt ei, min Pige!

LISE

Jeg arme Pige!
Ak, hvor jeg bæver!
Paa Bølgen svæver
Mit Hiertes Ven!

GUNILD

Paa Stormens Vinge
Kan Almagt bringe
Ham karsk igjen.

BIRTHE

Jeg troer at føle
Min Brudgoms Død.

GUNILD

Frygt ei, min Pige!

BIRTHE

Hvad vil du sige?
Hør Stormen stige!
Hør Havet brøle!
Jeg arme Pige!
Jeg troer at føle
Min Brudgoms Død.

150

GUNILD

Frygt ei, min Pige!

BIRTHE

Hvad vil du sige?
Hør Havet syde
Blant Skiær, som bryde
Dets hule Stød!

GUNILD

Frygt ei, min Pige!

BIRTHE

Jeg arme Pige!
Hør Havet brøle!
Jeg troer at føle
Min Brudgoms Død.

GUNILD

Vort Suk kan drage
Ham karsk tilbage
Af Havets Skiød.

ALLE TRE

Livets rige Kilde,
Moderlige Hav!
Skal da Kiv og Vrede
I dit Skiød tilrede
Dine Fostres Grav?

Lad vort Suk formilde
Din og Himlens Harm!
O hold op at trættes,
At vi trygt kan mættes
Ved din elskte Barm!

LISE

Du dreier Glasset ei! - Hvor ofte, Moder,
Udløb det, fra den Tid vort Folk forlod os?

GUNILD

Snart skal det dreies første gang.

LISE

Du skiertser!
To Timer, veed jeg vist, at Svend var borte.
151Først gik han, som du veedst - og kom tilbage -
Og kyste mig - og gik igien. - Den Arme!
Han gik! han rev sig løs fra dette Hierte!
Og ilte dristig nynende mod Stormen,
Al Havets Skrek, maaskee sin Grav i Møde! -
Saa stod jeg stum, jeg veed ei selv hvor længe,
Og sukkede, da han forsvandt i Taagen.
Saa faldt vi, som du veedst, paa Knæe, og læste,
Og græd, og bad til ham, som styrer Havet,
Om hans Beskiermelse.

GUNILD

Beskierm dem, Fader!

LISE

O hør vort Suk!

BIRTHE

Bønhør det!

LISE,

(efter en liden Pause.) Nu - saa sang vi
En Morgen-Sang. - Saa, som du veedst, min Moder,
Saa puslede vi lidt omkring i Hytten -
Og puslede - og skurte Bord og Bænke -
Og gav vort Kræ, og talte det - og satte
Alt paa sit rette Sted, som Brug og Skik er.
Nu da - saa satte vi os her, at bøde
Paa Garnene, og sang alt som vi bødte.
Saa tænkte jeg paa Svend - og græd, og tænkte,
Og sang; og nu - hvor længe har jeg talt nu?
Alt dette sammenlagt - to lange Timer,
To Timer er det vist - det veed mit Hierte.

GUNILD

Dit kielne Hierte skuffer dig, min Pige!
See kun paa Maskerne, som hver har knyttet;
Hvad synes dig? Er det en Times Arbeid?
Det var ei got, vist ikke got, min Datter,
At Armes Gierning gik saa seent fra Haanden.
Men Sagen er, dig længes, og du frygter.

LISE

Aha! det er kun alt for sandt. Jeg zitterer!
152Og længe, (thi jeg tvinges til at troe dig,)
Og længe, hele tre, maaskee vel fire,
Hvem veed, hvor mange Timer jeg skal qvæles
Af denne Angst. Nu svæve de paa Havet!
Hvem veed? O Himmel! Hvert et Stød af Stormen
Forskrekker mig! Nei aldrig, aldrig saae jeg
Saa fæl, saa lang, saa evig lang en Morgen.

BIRTHE

Ja fæl, og haard for Fattige! Jeg frygter,
De komme, som i gaar, med tomme Hænder.

LISE

Ah, kom de kun!

BIRTHE

Vel nok! og vel i morgen,
Og altid vel! Thi hvad er kiert, som Livet?
Men er vi rige? Har vi Køer og Agre
At trøstes ved, naar Havet længe glipper?
Betænk det kun, at mange slige Nætter
Vil dræbe os og dem, her i vor Hytte!
Og skal vort Bundgarn længe staae urygtet,
Og Hampen ei betalt, saa lidt som Baaden;
Seent bliver da vort Fæstens-Øl, min Søster!
Du veedst, paa dette Garn heroer vort Bryllup.

LISE

Ah kom de, kom de kun med Liv og Helbred!

GUNILD

Maaskee, mit Barn, er al vor Frygt utidig.
Dog lad det være som det vil, din Vantro
Er altid Synd. - Er Himlens Arm forkortet?
Fæst al din Liid til den!

LISE

Jeg vil, min Moder!
Jeg vil - og dog... Ak var vi ei saa arme,
Da var det Synd at trodse sligt et Uveir.
Naar var saa græsselig en Storm, som denne?

GUNILD

Den sagtnedes dog lidt, som Dagen gryede.

153

LISE

Og steeg den ei igien? Ha, hør de grumme,
De vilde Stød! hør Havet, hvor det brøler!
Hør Brenningen! Hvad skulde de paa Stranden?
Hvad jog dem ud? - Ak! var vi ei saa arme!

BIRTHE

Men Armod er en mægtig Lov, min Søster!
Stil dig tilfreds! Hav Tanken til din Gieming!
Jeg er saa ræd, som du. Men naar jeg knytter,
Og hvad det ellers er, jeg har i Hænder,
Saa stræber jeg, og seer paa mine Fingre,
Hvor hurtigt de kan flytte sig. Og naar jeg
Saa nyner lidt, høit snakker lidt imellem,
Da synes mig, jeg glemmer, at jeg frygter.

LISE

Du est da lykkelig! Ak naar jeg zitrer,
Og zitrer for min Ven, da, ak! da glemmer
Jeg arme, at jeg har en Haand og Fingre;
Og hvad de sysle med, og hvad jeg snakker.
Min Ven, min elskte Ven, er al min Tanke.

BIRTHE

Jeg elsker min saa høit, som du, min Pige!

LISE

Det veed jeg, Beste! - Ak, jeg er enfoldig.
Jeg er ei stærk, som du; tilgiv min Svaghed!

Arie.

Vel kan Sang og Sysler byde
Frygten Skin af Rolighed;
Stirrende kan Øiet dølge
Taaren, som det blendes ved.
Ord kan standse, Flid kan dræbe
Klager paa min aabne Læbe,
Suk i mit beklemte Bryst.
Dog min bange Siel undflyde
Disse Glimt af kunstlet Fred.
Ak, den er ei her! den følger
Giennem Storm og Skiær og Bølger
Med sin Kummer og sin Lyst!

154

BIRTHE

Jeg er saa ræd, som du. Ak! om et Uheld
Nu treffer dem, hvor fandt jeg vel saa duelig,
Saa dristig, saa vindskibelig en Brudgom?
Hvor fandt jeg een, saa kiek som Knud? Nei aldrig!
Ei paa det hele Leie!

LISE

Ak jeg Arme!
Hvor faaer jeg Svend, min Svend, min egen Elsker!
Ha ei paa tusind Leier, ei paa Jorden!
Dybt i dit Skiød, umættelige Nord-Hav,
Sank al min Lyst! du ruer paa min Glæde!
Der kan jeg finde den, kun der!

GUNILD

Forvovne!
Din overdrevne Frygt fortørner Himlen;
Og som jeg før har sagt, og atter siger,
Halv troer jeg - ja, jo meer jeg eftertænker,
Desmeer forvisses jeg - den er utidig.

LISE

Utidig nu? - Ak, saae du ei vor Lampe,
Hvor mat, hvor bleg, hvor dødelig den brændte,
Kort før de gik? Ret, som de sidste Gienskin
Af Sielens Ild i et halv brustent Øie,
Hvis Glimt kun vise, at de snart skal slukkes.

BIRTHE

Og Lenke-Hunden tudede i morges,
Saa hæs, som naar den sporer Liig fra Stranden.

LISE

Og har jeg ikke hørt, naar undertiden
Nord-Vinden taug, et Jammerskrig fra Havet?
Et Skrig om Hielp, som af skibbrudne Søefolk.

GUNILD

Nu, Børn, det er, som det forstaaer sig, noget.
Jeg selv fornåm de samme Skrig. Men Stormen,
Selv Stormen byder mig at frygte mindre.
Troe mig! den kiekkeste, den Danske Søemand
Vil aldrig, blot af Trang, blot for at vinde,
155Betroe sit Liv til sligt et Veir. I hørte,
At selv min Anders, han, som aldrig skyede
Nord-Havets Harm, naar Nød og Pligter kaldte,
I hørte, at han vred og stivt modstræbte
Det raske Mod, som voxte hos de Yngre,
Da Stormen syntes pludselig at hvile;

Og at han, træffet kun tilsidst og vranten,
Halv som af Tvang, samtykte i det Forsæt,
Hvorved han spaaede dem kun liden Lykke.
Nu veed I selv, hvor langt de kunde komme,
Før Stormen atter kulede fra Norden.
Og nu - hvor høit maa Søen gaae! Nei, neppe
Har Anders løsnet Baad i Dag fra Landbred.

LISE

Hvor blev de da? Hvi tøve de saa længe?
Ak Svend, som veed min Frygt!

Gunild

Din Frygt? - desverre!
Han merker den for vel. O skiul din Svaghed,
Ifald du elsker ham! O stræb at dølgge
Hvert Glimt af Kummer, som han ei bør agte!
Troer du, han bør paaskiønne sligt? og føle
Din Angst, saa snart du seer, at Bølgen hvidnes?
Og see mod Bredden længselfuld, og tænke
Hvor got det var, at slumre ved din Side?
Hvad vil du, Barn! hvad vil du med en Søemand?
Hvi tragter du saa høit? Saa svagt et Hierte
Var best betrygge! hos den rædde Bonde!

Arioso.

En Bonde seer fra Ploven
Den mørke Torden-Skye;
Strax troer han, ræd og doven,
Nu er det Tid at flye.
Hans Qvinde breder Dugen,
Og seer saa hierteglad,
Hvor got, hvor trygt, og slugen,
Han sidder ved sit Fad.
Han æder, mens han aarker;

156

Saa faaer han sig en Ruus,
Og strekker sig, og snaarker,
Ved Siden af sit Kruus.
Saa glad kan nu den Qvinde
Ty e til sin varme Krog;
Den trodser alle Vinde,
Som biergede sit Skrog.

LISE

Du spotter mig, og svarer ei. O svar mig!
Ifald de, som du troer, har frygtet Stormen,
Hvor blive de da nu? hvor kan de være?

GUNILD

Maaskee de har besøgt vor syge Naboe,
Maaskee de vente bedre Veir i Kroen.

BIRTHE

Ja, vist nok der. - O, jeg har sagt det længe,
Det var en Daarlighed af os, at vælge
Saa unge Fæstemænd! Vel sandt, jeg elsker
Min Knud oprigtig, som mit eget Hierte;
Men tigge vil jeg ei. Er det hans Tanke,
Da er det vel, at Baandet er uknyttet.

ANDET OPTRIN

ANDERS. KNUD. DE FORRIGE

ANDERS,
(i *Døren endnu.*) Det er forgieves, Knud! Lad Haabet fare.

KNUD
Jeg Haabet? - Aldrig, før det selv vil slippe
Mit Bryst!

ANDERS
Nu dog.

KNUD
Hvorfor?

ANDERS
Det er umueligt.

KNUD
Hvorfor?

157

GUNILD
I see det, Børn! det var forgieves.
Og nu, min Ven, velkommen til vor Hytte!
(*Anders giver hende Haanden, og setter sis for Bord-Enden.*)

KNUD
Forgieves! Ja det synes saa. Dog er det
En usel, søvnig Ting, at gaae fra Gilder,
Naar man endnu kan høre Strængen klinge.
Og uselt er det, jammerligt, at gabe,
Og folde Hænderne, og ønske Haabet
God roelig Nat, før man har seet det synke
I Havets Dyb.

BIRTHE
Hvad? hvilket Haab, min Fader?

LISE
Svend? - hvor er Svend?

ANDERS
Han tøvede ved Stranden
Saavel som fleer, til Solens Glands kan bryde
Det tykke Slud, som Sky'r og Bølger sprudle.
Vist nok et Skib - Gud trøste dem, de Arme! -
Et Skib har stødt paa Grund i Nat.

GUNILD, LISE OG BIRTHE
De Arme!

ANDERS
Man hører tydeligt, at Folket skriger
Om Hielp. - Men ak! hvo kan?

GUNILD
De har da længe
Forgieves raabt. Vi hørte dem i morges.

LISE

Hvor staae de da? Er intet Haab om Redning?

KNUD

Om de maaskee kan bierges i vort Bund-Garn.

GUNILD

Tal ei saa vildt!

ANDERS

Tæt over Havet svæver
En Rad af tunge Sky'r, forfulgt af Stormen;
158For ved sig pidske de Nord-Havets Bølger,
Som trodsig vilde sprudle Damp, og blande
Forbitrede den hvide Fraae med Regnen.

BIRTHE

I har da ei forsøgt at see vort Bund-Garn?

ANDERS

Forsøgt, min Datter? Ja, var det ei hendet,
Som gav for megen Grund til Frygt, desverre!
Og havde Nød ei drevet os; da skulde
Hver klog - jeg selv, jeg først blant alle, kalde
Vort dristige Forsøg, daaragtig Frekthed.
Dog sligt et Fald, kan, haaber jeg, undskylde,
Maaskee undskylde, hvad den Arme vover.

LISE

Hvad! hvilket Fald?

BIRTHE

Hvad Uheld? hvad er hendet?

ANDERS

Og kan I troe, at vi har seet paa Havet,
Saa lang en Tid med Hænderne i Barmen?

BIRTHE

O nævn, for Himlens skyld!

KNUD

O nævn det ikke!
Hvem veed da, om vi ei endnu tør haabe?
Tør haabe? Vi? - Og hvorfor ei? Nu vil jeg,
Til Trods for Slud og Storm og Havets Afgrund!

ANDERS

Min Søn, at ville, hvad man seer umueligt,
Er Daarlighed.

KNUD

Hvad vil du? Ved mit Hierte,
Jeg kalder det ei Viisdom. Jeg tilstaaer dig,
Jeg veed ei selv, hvorpaa mit Haab er grundet.
Det er nu saa min Siels Natur. Hvad vil du?
Mit Overlæg, og Klogskab selv, maa sige
Alt, hvad den vil, saa bliver det mit Hierte
Modbydeligt, at skille sig ved Haabet.
159Umuelighed! - Hvad er det? Aldrig saae jeg
Endnu det Spøgelse, den lede Uting,
Hvis Navn saa let kan skræmme rædde Bønder
Fra Farer og fra vanskelige Forsæt.
Umueligt? - Ja, jeg bander ei den Stymper,
Som først udfandt det Ord; han var min Næste.
Men Dansk og Søemand var han ei. - Umueligt? -
Alt Lyden af det skurrer i mit Øre,
Som Ugle-Skrig, som Dødning-Klokkens Kimen,
Som Vinter-Storm, der hylter giennem Rifter

Af gamle Vrag.

ANDERS

Ak tie! det er forgieves.
Tre gange prøvte vi, at roe mod Stormen;
Tre gange slengte Bølgen os tilbage.
Dit Been kan vidne det.

BIRTHE

Ak du est saaret?

KNUD

Et Flue-Stik! - Jeg faldt ved Baadens Tørning,
Og det er alt.

BIRTHE

Men siig da, siig, hvad Uheld!

ANDERS

Nu - dølges kan det ei. Vi fandt ved Bredden
Bestyrtede ni Pæle af vort Bund-Garn,
Som Stormen drev paa Land i Nat.

GUNILD

o Himmel!

BIRTHE

Vort Bund-Garn! Ak alt hvad vi Arme havde!
Alt - Haabet selv - med eet opslugt af Havet!

LISE

Ak Svend, den arme Svend! hvad maa han lide!

BIRTHE

Alt - og saa pludselig - alt hvad vi eiel
Og eie! - Ha, hvad eie vi? Jeg sværmer!
Svar! hvem betaler nu vor Gield? Ha, hvi jeg,
Som dog har Sands, ha, hvi jeg vilde haabe!
160Vanvittig er den Arme, den Forskudte,
Som smigrer sig med Haab, med glade Drømme!

GUNILD

Ak, du fortørner Himmelen, min Datter!
Eet af dens Smil kan skienke Fred og Velstand.
Ei heller er vort Haab saa reent forsvundet.
Hvem veed, hvad Trøst den blide Soel kan bringe?
Hvem veed, om ei en Pæl kan holde Garnet?
Den kan det vist, om Almagt vil. - Og om den
Ei vil - o, hvem tør sige, den gjør Uret?
Dens Vink er altid got og altid helligt.

LISE

Ak Svend! - Jeg veed hans gode Hierte bløder,
Ei for sig selv, men for sin Elsktes Kummer!
Jeg seer hans Øie fuldt af bange Væmod;
Jeg seer - jeg føler alt de hede Taarer!

BIRTHE

Hvad Taarer? hvad udretter vel hans Klynken?
En herlig Trøst! - Hans Graad! Ha føel vor Jammer!
Føel, at vi tabte alt - vor Flid, vor Ungdom,
Vort Haab, det sidste Glimt af Haab!

GUNILD

Forvovne!
Du lever, du est karsk, og stærk, og duelig;
Du seer din Fæstemand, og troer en Himmel;
Og det er dig, som tabte alt? Halv blusser

Min gamle Kind ved slig uskiønsom Feighed!
Hvad, om du var paa Vraget hos de Arme,
Som zittrende af Dødens Gab fremstrekke
De alt afmægtige, alt kolde Hænder
Mod Jorden og mod Himlen, og forgieves
Opløfte matte, hæse Skrig om Redning!
Hvor gierne gav de deres Skib, og om det
Var fyldt med Guld, for Pladsen, du betræder!
Betænk det vel, min Datter, og ydmyg dig
For ham, som gav dig meer, end du fortiente!
Du, LISE, kom! vi vil tilrede Davren.
(*Gunild og Lise gaae.*)

161

TREDIE OPTRIN

BIRTHE. ANDERS. KNUD

BIRTHE
Arie.

Ha føler et Hierte,
Som nages af Smerte,
Med Lyst at det slaaer?
Ah haabløse Dage,
Ah skrekfulde Aar,
Som Himlen tilreder,
Den Arme til Plage!
Ak, om den vil tage
Alt, hvad den har givet,
Da tør vi ei græde!
Men fordrer det Glæde,
At I blev tilbage,
O haabløse Dage,
O skrekfulde Aar?
Ved Tanken om Eder
Mistrøstes den Svage,
Som seer kun i Livet
Den Kummer, det spaaer!
Ha føler et Hierte,
Som nages af Smerte,
Med Lyst at det slaaer?

Ha det er trøsteligt! - Og er vor Smerte
Da lindret strax, og er vort Tab oprettet,
Fordi vi har, jeg veed ei hvad tilbage?
Og er det glemt, saa snart kun andre findes,
Som tabte meer end vi, og haabe mindre?
Og hvad kan tabes meer? Ha det var bittert,
At røve mig den Graad, jeg har tilovers!

ANDERS

Din fromme Moder laster ei din Klynken;
Hun taaler den, endskiønt den lidet gavner.
Det er kun din Uskiønsomhed, dit Mismod;
Det er din Trods, din vrantne Trods, hun straffer.
Og bedre hun, end Himlen selv. - Jeg gyser! -
162Ak Himlens Vink ydmyger den Forvovne,
Men det forkaster, det nedslaaer en Haabløs.

BIRTHE

Du haaber da endnu? Tilgiv mig, Fader!
Du veedst det usle Garn er al vor Velfærd;
Og har du Haab, et Glimt af Haab tilbage,
O kan min Graad, kan da din Datters Taarer
Ei røre dig - at du endnu forsøger,
Endnu engang at redde det? - Før Havet
Opsluger alt. - O prøv det dog! o prøv det!

ANDERS

Jeg haaber vist - og meer, jeg veed, at Himlen
Seer tusind Veie til vort Vel, hvorpaa den
Kan styre os, skiønt vi kun see den ene.
Den kan, og uden Tvivl den vil, det veed jeg!
Selv dette Garn, hvorved dit Hierte hænger,
Selv det kan mueligt bierges ved et Under.
Men var det Guld, da vil jeg ikke vove
En Times Liv derfor i sligt et Uveir.
Viid, Mennesket er vigtigt for den Høie;
Vort Liv er dyrebart, og ei vort eget.
Det var formastelig, fortvivlet Feighed,
At vove det saa yderligt for Vinding.
Det er ei Storm og Død, men Himlens Vrede,
Jeg ræddes for. Uroest, veed hele Leiets,
Og mangan fremmed Søemand veed, om Anders
Kan frygte, hvor det er tilladt at vove.

BIRTHE

Min Fader vil da ei! - Og du, som sidder
Med Haanden under Kind - og du, min Brudgom,
Du tør vel heller ei. Ak om du elskte...
Ha Falske! var vort Giftermaal dit Alvor...

KNUD

O tie kun, tie! Jeg veed, hvad du vil sige;
At om jeg elskte dig, da var det Smaaeting,
Ifald jeg gik til Bunds engang af Elskov.
Og Roer vil jeg plante og Kartoffler,
163Og grave mig i Jorden som en Muldvarp,
Min hele Levetid, ifald jeg agter
Al Havets Brag, og al min egen Fare,
For Enden af et gammelt Tov. - Men seer du,
At blive skylt, og høit - hvem veed sin Skiebne? -
Til Ære for min Møe, at maale Dybet,
Er alt, hvad jeg aleene kan udrette.
Meer kan jeg ei. - Og nu at overtale
Din Fader eller Svend til sligt et Søe-Tog,
Det vil jeg ei. - Thi seer du, om det hændtes -
Som det vel kunde treffe sig, da Søen
Gaaer høi, og Stormen staaer saa stivt paa Landet -
Og om nu Lykken var os verst, og om vi
Kuldseilede; da døde jeg af Anger,
Fordi jeg havde talt til Svend og Anders.
Ak naar jeg af og til kom op paa Bølgen,
Og saae den gamle Gunild og vor Lise,
Hvor de saa ængstelig løb om ved Stranden,
Og græd, og strakte Hænderne mod Himlen,
Da troede jeg, de bandte mig - Ak, Birthe,
Det var mig en umuelig Ting at drukne!
Min Siel blev qvalt af Angst og bitter Smerte,
Før Søen slugte mig!

BIRTHE

Min Ven, jeg troer dig.
Du vil da ei af kierlig Frygt - for andre.
Nu vel, og kun et Ord endnu! Mig synes,
At det var dig, som før saa ivrig paastod,

At alt, helst det, hvorpaa jeg nu saa længe
Har spildt mit Ord, var i det mindste mueligt.
Det troede du, indtil jeg bad, indtil du,
Mig til Behag, forandrede din Tanke!

KNUD

Jeg min? Har jeg forandret den? nei aldrig!

BIRTHE

Og troer du, troer du da vort Garn kan bierges,
Imedens du, med Hænderne i Skiødet,
Beregner her din kielne Lises Taarer?

164

KNUD

Og hvorfor ei? Maaskee det har det Indfald,
At drive selv paa Land ved Hielp af Stormen.
Et venligt Skiær kan møde det paa Veien,
Og holde det, saa varlig, som en Moder
Sit Barn, og vogte det for andre Stene.
Hvem veed, om det ei kierligt selv har svøbt sig
Omkring det Skib, som ventelig er strandet?

BIRTHE

Du spotter mig? Nu vel! - Men svar! Ifald det,
Som jeg, der ikke seer saa skarpt, formoder,
Ifald det hændtes, at din Snak er Drømme,
Og alt er tabt - siig! troer du det da mueligt,
At Stormen kan betale det, vi skylde?

KNUD

Og hvorfor ei? - Det koster den ei andet,
End blot engang at snøe mig rundt om Jorden;
Herfra til Cap, til Tranqvebar, til Canton,
Og saa med Kisten proppet fuld tilbage!

Arioso.

En Søemand, med et modigt Bryst,
Kan aldrig fattes Penge.
Tab skierper kun hans Vindelyst,
Og Armod er ham som en Dyst,
Der ei kan vare længe.
Naar Søen plyndrer fra sin Ven,
Og setter ham paa Prøve;
Da leer han kun, og tvinger den,
At bringe tifold det igjen,
Som den har tordet røve.
Han sadler dristig Havet op,
Saasnart hans Hierte lyster;
Og rider høi paa Bølgens Top,
I Trav og susende Galop,
Til guldbestrøede Kyster.
Flux er han der saa rig han vil,
Og lystig, som den Rige;
165 Og setter Boven-Bram-Seil til,
Og flyver glad med Sang og Spil
Tilbage til sin Pige.

BIRTHE

Ak Ven! om dette skeer, ifald du kommer
Saa rig igjen, da er det meer end mueligt,
At du vil beile til en stor Madame.

KNUD

Giv dig tilfreds! Jeg føler, at mit Hierte

Har intet Hæng til Falskhed eller Hovmod.
Jeg skal erindre dig, trods al min Velstand.

BIRTHE

Jeg mig tilfreds? Gaae, Ven! du har mit Minde.
Gift dig med hvem du vil! Thi, sandt at sige,
Jeg har ei den Taalmodighed, at vente
Med kierligt Haab, paa slige Drømmes Udfald;
Saalidt, min Ven, saalidt, som jeg vil give
Min Haand derpaa, at døe med dig af Mangel.

KNUD

Det er da, synes mig, en Kurv?

BIRTHE

Hvad andet?

KNUD

Ha, Birthe! - Viid, jeg ynker dig, du Arme!
Du taber meer i Dag, end tyve Bundgarn;
Og meer end jeg har tabt. - Det er mig mueligt
At glemme dig - skiønt ei dit falske Hierte!

ANDERS

Hvor ofte har jeg sagt dig det? din Brød-Sorg
Er alt for stor; din idelige Klynken
Er væmmelig, den plager kun din Brudgom,
Og trætter ham tilsidst. - Enhver maae tænke,
Det er ei ham, men blot dig selv du elsker.

BIRTHE

Jeg elsker ham. Jeg tænker det kun daarligt,
At legge sligt et Baand paa tomme Hænder.

166

KNUD

En Haand, saa karsk, som min, saa stærk, saa
haardfører,
Kan den da være tom? - Dog vel, min Pige!
Gjør, hvad du vil! - Men om du ei fortryder
Alt, hvad du nu har sagt, og snart, saa kast mig
Frit over Bord, som reent ubrugbar Ballast!

ANDERS

Tie, Søn! Jeg hører Fremmede ved Hytten.

FIERDE OPTRIN

CLAUS. DE FORRIGE

ANDERS

Ha Claus! - Velkommen, Ven!

CLAUS

Nu gamle Fader!
Halv frygter jeg, at spørge dig om Fangsten
I dette Veir.

ANDERS

Den er, som du kan tænke.
Ak bød kun Himlen, at det ei var værre!

CLAUS

Jeg havde selv kun lidet Haab. Ei heller
Vil jeg adspørge fleer end dig paa Leiet;
Jeg veed, det nytter ei, naar du og Dine
Selv ei har tordet driste sig paa Søen.
Dog ærgrer det mig meer i Dag end ellers,
At I just nu slet intet har at sælge;
Deels for mit Herskabs skyld, som gjerne føier
Vor Fremmede, og deels for eders Beste.

ANDERS

Dit Herskab har da Fremmede paa Gaarden?

CLAUS

En ædel Dansk, en stor og mægtig Herre,
Som skjønt han mange Aar og længst har levet
I herlige og vidtberømte Lande,
Dog ei endnu har glemt sit kiere Danmark.
Det, siger han, det var hans Tankers Hvile,
167Naar Pragt og Rigdoms Glands og Kunstens Under
Uføjte havde trætte! dem; da saae han
Med Længsel til sit Fødeland, og smilte.
Den fattigste, som hører ham, maa glædes,
Og troe sig stor som fødtes her; han elsker
En ærlig Dansk, om han var klædt i Pialter.
Hans Lyst er Dansk. Mit Herskab lod, som billigt,
Anskaffe alt, hvad kostbart er og lekkert,
Af det, som groer i Verdens fire Hiørner;
Da han besøgte dem. Hvad var det? Intet!
Han vil kun det, som Danske Hænder skaffe.
Det havde været dig en vis Foræring!

ANDERS

Ak det er ei at tænke paa! - Den Ædle! -
Hans Navn?

CLAUS

Er Odelhiem.

ANDERS

Den Slegt var altid
Berømt af ædel og høimodig Rundhed,
Og i min Ungdom var den Danmarks Hæder.

FEMTE OPTRIN

SVEND OG STRAX EFTER HAM GUNILD OG LISE.

DE FORRIGE

SVEND

Ak Fader, ak! - ifald du saae den Jammer!

BIRTHE

Saae du vort Garn?

SVEND

Hvad Garn? - Ei! hvem kan tænke
Paa sligt? - det er i Havets Dyb! - Men, Himmel!
Nu seer man Vraget tydeligt. Ak, Fader,
Sex Mennesker har klynget sig ved Masten,

Som bugner ved sin jammerlige Byrde!
Ak, saae du dem, hvor ængstlig de fremstrække
Den ene Haand mod os, som staae ved Bredden;
Og klamre sig ved Livet med den anden!
Og ak, man seer - man hører alt kun Afmagt,
168Kun Mismod i de matte Skrig! de Arme!
Ak! er da intet Haab? Mit Hierte bløder.

ANDERS

Gaaer Søen høit, som før?

SVEND

Jeg troer, den sagtnes.

LISE

Og Stormen stiger kiendelig; mit Øre
Kan ei bedrage mig.

SVEND

Ak saae du Vraget!

ANDERS

Vor Baad er tæt.

SVEND

Og stærk.

KNUD

Og vi har Kræfter.

SVEND

Ak kunde vi! - ak, Fader, hvilken Glæde!
(*Anders gaaer ud, og Claus med ham.*)

LISE

Ha Svend, jeg kiender dig! - men, om du vover
Dit Liv for Fremmede i sligt et Uveir;
Og agter ei mit tro, mit ømme Hierte;
Da - merk mit Ord! - da glemmer jeg det aldrig!

SVEND

Ha, er det Tid, at agte paa din Ømhed?
Hvad vil du her? - Hvad vil du med din Trusel? -
Jeg veed, at Frygt aftvang dig den; dog, Lise,
Den Frygt er mig en Last. Derfor betænk dig!

LISE

Og kan jeg det?

SVEND

Giør, hvad du ei kan lade!

GUNILD

Jeg sagde dig det før.

LISE

Nu vel! - men kald mig
169Den taabeligste Møe paa hele Leiets,
Om han ei snart skal angre denne Haardhed.

ANDERS,

(*i det han kommer ind.*) Jeg veed ei ret. - Dog er det vist, at Stormen
Ei klinger nær saa farlig i mit Øre.

BIRTHE

Ei nær! Det synes dig? Nu tør jeg sige,
Du frygter ei; men da det galt vor Velfærd...

ANDERS

Og hvem har lært din usle Siel, at ligne
Et aandløst Garn ved Mennesker?

BIRTHE

Men seer du,
Siig! seer du Muelighed at redde disse?

ANDERS

Ha saae jeg kun! - Ak neppe tør jeg haabe!
Dog er jeg sikker nu paa Himlens Bifald;
Og kan en Mand da frygte Storm og Bølge?

SVEND

Man glemmer alt, saasnart man seer de Arme.

Sextet.

SVEND

Endnu kan jeg høre,
Hvor ængstlig de raabe.
Mit gysende Øre
Mit Hierte fornemmer
De hvinende Stemmer,
Som stride mod Braget
Af Himmel og Hav.

GUNILD

Ak, Hiertet maae bløde!
Hvad kan de da haabe,
Som Taarer kun møde
Fra hielpløse Bredde?
Ak intet kan redde!

170

GUNILD, LISE OG BIRTHE

Ak intet kan redde!

LISE

Hver seer nu i Vraget
Sin Jord og sin Grav.

GUNILD, LISE OG BIRTHE

Hver seer nu i Vraget
Sin Jord og sin Grav.

KNUD

Mit Inderste brænder.

SVEND

Ak naar de udstrække
De kolde, de matte,
De zitrende Hænder,
Da græder den Kiekke!

LISE

Ha! hvad kan de haabe,
De arme Forladte,
Som Døden omspænder?

KNUD

Jeg elsker de Kiekke,
Fordi de tør haabe
Trods Nord-Vind og Hav.

GUNILD

Ak! hvad kan de haabe
Fra hielpløse Bredde?

GUNILD, LISE OG BIRTHE

Ak! hvad kan de haabe
Fra hielpløse Bredde?

ANDERS

Ak han, i hvis Hænder
Et Hav er en Draabe,
Han ene kan redde
Det Liv, som han gav!

ALLE

Ak han, i hvis Hænder
171 Et Hav er en Draabe,
Han ene kan redde
Det Liv, som han gav!

SVEND

Trøstløse Sukke!

KNUD

Magtløse Taarer!

SVEND

Hvad, om vi prøve?

LISE

Grumme, hvorpaa?

KNUD

Niddinger tøve.

BIRTHE

Nu tør du gaae?

SVEND OG KNUD

Ha vi maae prøve!
Niddinger tøve.

(til Anders)

Fader, vi gaae.

LISE,

(til Svend)

Grumme, du vil dog ei
Flye fra mit Bryst og døe?
Svar mig, o Elskte, svar!
Vil du? Ah! kunde du?

BIRTHE,

(til Knud)

Mig kan du sige nei,
Kold mod din Fæstemøe?
Viid, at jeg ikke har
Glemte din Foragt endnu!

LISE

Kan du forlade mig,
Naar kun et fremmed Skrig
Kalder til Død og Grav?

172

BIRTHE

Naar kun en fremmed Røst
Raaber om Hielp og Trøst,
Trods du Storm og Hav?

SVEND

Tænk, at det gjelder om
Menneskers dyre Liv!

ANDERS, SVEND OG KNUD

Tænk, at det gjelder om
Menneskers dyre Liv!

KNUD,
(til Svend)

Ven, har du Mod, saa kom!

LISE,
(til Svend)

Er jeg dig kier, saa bliv!

SVEND

Elskte, det gjelder om,
Menneskers dyre Liv!

ANDERS, SVEND OG KNUD

Elskte, det gjelder om
Menneskers dyre Liv!

LISE

Grumme, du vil dog ei
Flye fra mit Bryst og døde?

BIRTHE

Mig kan du sige nei,
Kold mod din Fæstemøe?

SVEND

Tie dog, o Elskte, tie!
Glem det, som Frygten spaaer.
Glem, at det forestaaer;
Tænk, om det var forbi!

KNUD

Himmel! ak naar vi nu
Roede med Seier hiem,
173 Og havde reddet dem!
Fader, hvad siger du?

SVEND OG KNUD

Fader, hvad siger du?

ANDERS

Nu, da det gjelder om
Menneskers dyre Liv...

SVEND OG KNUD

Modige Gamle, kom!

LISE OG BIRTHE

Fader, ak Fader, bliv!

LISE

Himmel! og om de nu
I det oprørte Hav
Søge sig selv en Grav!
Moder, hvad siger du?

LISE OG BIRTHE

Moder, hvad siger du?

GUNILD

Ak! - Men det gjelder om
Menneskers dyre Liv.

ANDERS, SVEND, KNUD OG GUNILD

Elskte, det gjelder om
Menneskers dyre Liv.

SVEND

Endnu kan jeg høre,
Hvor ængstlig de raabe.
Mit gysende Øre,
Mit Hierte fornemmer
De hvinende Stemmer.

GUNILD

Ah Hiertet maae bløde!
Hvad kan de da haabe,
Som Taarer kun møde
Fra hielpløse Bredde?

174

SVEND

Ah kunde vi redde!

LISE OG BIRTHE

Ak intet kan redde!

ANDERS, SVEND OG KNUD

Ah kunde vi redde!

SVEND

Mit Inderste brænder.

LISE

Ak, hvad tør du haabe?

KNUD

Ha skal da de Kiekke,
Som Døden omspænder,
Forgieves udstrække
De trættede Hænder
Mod Dannemarks Bredde?

LISE

Hvad tør du da haabe?

BIRTHE

Ak intet kan redde!

ANDERS

Den Gud, i hvis Hænder
Et Hav er en Draabe,
Hans Almagt kan redde.

GUNILD

Han ene kan redde.

ANDERS, SVEND OG KNUD

Ved os kan han redde
Det Liv, som han gav.

ALLE

Den Gud, i hvis Hænder
Et Hav er en Draabe,
Hans Miskundhed redde!

ANDERS

Han styrker de Hænder,
Som prøve at redde.

175

SVEND

O bød han os redde!

KNUD

Han byder os redde.

ANDERS, SVEND OG KNUD

Ved os kan han redde
Det Liv, som han gav.

GUNILD, LISE OG BIRTHE

Hans Miskundhed redde

Det Liv, som han gav!

ALLE

Den Gud, i hvis Hænder
Et Hav er en Draabe,
Hans Miskundhed redde
Det Liv, som han gav!

(Mandfolkene og strax derefter Fruentimrene gaae hurtig ud af Skuepladsen.)

ANDEN HANDLING

(Skuepladsen forestiller i denne Handling Strandbredden. Ved den venstre Side sees Hytterne af Leiet; ved den høire nogle Træer, og bag ved dem et høit Næs, hvorpaa i denne hele Handling Mennesker løbe af og til. Paa Skuepladsen ligger en kantret Baad med sit Redskab. Himmelen er i denne Handling klar; men Stormen vedvarer, og Havet er meget oprørt.)

FØRSTE OPTRIN

LISE. SVEND

(Lise forbinder Svends Arm, imedens de synge.)

Duet

SVEND

Ha, Svage, du græder! Jeg seer jo din Taare.

LISE

Du Haarde! jeg maae vel! Jeg seer jo dit Blod.

SVEND

Hvi mørknes dit Øie?

LISE

Hvi rødmer din Aare?

SVEND

Ha nagende Taarer!

LISE

De lindre.

SVEND

De saare.

176

LISE

De kühle mit Hierte.

SVEND

De qvæle mit Mod.

LISE

Ak! her ved mit Veemods foragtede Kilder,
Her burde du smeltes i Kierligheds Fryd.

SVEND

Ha! her ved det rygende Blod, som jeg spilder,
Her burde du hærdes til stærkere Dyd.

LISE

Skal Kiekhed da hærde det elskende Hierte?

SVEND

Skal Elskov da svække det modige Bryst?

LISE

O kæmpende Dyder, I spaae mig kun Smerte!

SVEND

Men enige spaae de den reneste Lyst.

BEGGE

O Kiekhed, som hærder det elskende Hierte!
O Elskov, som smelter det modige Bryst;
O ender den qvælende Strid og vor Smerte!
Forenede styrker og blander vor Lyst!

SVEND

Ak, Svage, du græder!

LISE

O føel da min Taare!

SVEND

O stil den!

LISE

Jeg kan ei. Her drypper dit Blod.

SVEND

De hændrende Draaber! de pryde.

LISE

De saare.

SVEND

Ha nagende Taarer!

177

LISE

De lindre.

SVEND

Desaare.

LISE

De kiøle mit Hierte.

SVEND

De qvæle mit Mod.

BEGGE

O Kiekhed, som hærder det elskende Hierte,
O Elskov, som smelter det modige Bryst;
O ender den qvælende Strid og vor Smerte!
Forenede styrker og blander vor Lyst!

SVEND

Nu got! nu meer end got! - Nu slip! - (*for sig*) Ved
Himlen!

Den Rift er lægt, før den er halv forbunden.
(*til Lise igjen*) Hør Stormen! hør de hule Stød! Jeg zitrer!
Er Vraget flot - og ak din Fader meente,
At det ei længe kunde staae... De Arme!
De arme tre, som dog endnu kan reddes!
Tre har alt Havet slugt. Jeg brænder! Slip mig!

LISE,
(*i det hun slipper Armen*) Du veedst ei selv, hvor dybt et Saar...

SVEND
O farligt!

LISE
Spot kun.

SVEND
Jeg maatte føle det.

LISE
Du føle?
Ak, Svend! din Huud er haardfører, som dit Hierte.
Hvad føler du? Vist ei min Angst, min Kummer,
Mit Suk er dig, som Vesten-Vindens Aande,
Min hede Graad, som Foraars-Regn. Ha, Grumme!

SVEND
Du veedst, jeg elsker dig.

178

LISE
Du mig? Du elsker?
Ha kunde du da spotte med min Taare?
Og haard, som før - urørt ved Bøn og Trusel,
Og alt, hvad Angsten lærte da min Læbe;
Af egen Drift, og uden Haab om Nytte,
Kold, agtløs vriste dig af disse Arme,
Og blindt og trodsig styrte dig i Havet?
Thi det var dig, som fristede de andre.
Selv Knud var ei saa fræk, som du, og Anders
Betroede sig kun frygtsom til sin Medynk.
Jeg saae det, at han følte Gunild, Enke;
Og veefuld veiede sin Elsktes Kummer
Mod de Ukiendtes Død. Men du! Hvi skulde
Saa ringe Ting, som jeg, som Lises Taarer,
Bekymre dig og sinke dine Forsæt?
Du gikst foran, du slæbte dem i Baaden.
Ha slet giengielder du mit ømme Hierte!

SVEND
Og svagt, og uselt er det Bryst, som føler,
Som længe føler Elskovs kielne Ømhed,
Hvor Menneskers, hvor Brødres Liv kan reddes.

LISE
Og kunde det? og var der Haab? du saae det.
Udfaldet sandede mit Ord, og Stormen
Samtykkede mit Suk, og gav det Kræfter.
Ei mange Favne stredst du dig fra Landet,
Før den forbitret slængte dig tilbage.
Du bærer Merket af dit Fald. Ha Stenen,
Den stumme Steen, hvorpaa du faldt, bevidner,
Bestænk! med Blod, endnu dit vilde Hierte.
Og Anders nu, som styrtede tilbage
I Bølgerne! og nu din kiekke Frænde,
Som, for at redde ham, saa nær var druknet!

Og gyser ei din Siel? ak var de døde,
Da, Grumme, var det dig, som havde dræbt dem!

SVEND

Ha, hvad de dog kan sysle med! De soer dog
179At komme snart. De kunde være bagte
I halv den Tid, de tørre sig.

LISE

Min Fader
Er svag og gammel.

SVEND

Iil da, iil og hielp ham!

LISE

Hvad haster det? er Gunild ei i Hytten?
Hvad vil du ham? hvad vil du?

SVEND

Ha jeg spilder
Min Tid kun her! Maaskee jeg torde finde
De to retskafne Mænd, hvorom vi talte,
Hist paa den Udkant, hvor jeg seer, at Folket
Er stimlet sammen, for at see paa Vraget.
Der siig dem, at jeg er; der send dem til mig.
(*Han vil gaae*)

LISE

Men svar mig først, for Himlens skyld! Hvad skal
de?

SVEND

Ha hør dem, hør dem, hør de hule Vindstød!
Jeg zitrer! - Er det saa, at Vraget driver...

LISE

Og om det sank... Ak, Svend! da maae det smerte
Enhver, som ei er følesløs, at see det;
Helst, naar han veed, at Redning er umuelig.

SVEND

Umuelig?

LISE

Ja; en Ting, som ei kan gøres.

SVEND

Ei kan?

LISE

Ja! - ja! - ei kan. Jeg troer ved Himlen,
At du endnu... dog nei, du har din Samling.
Du veedst dog, hvad du nyelig har erfaret.

SVEND

Jeg veed, at tre kan ei regiere Baaden
180I sligt et Veir; men finde vi paa Leiet
To Dannemænd, og helst de to, jeg mener...

LISE

Ha jeg forstaaer dig, Svend! Jeg seer, jeg føler
Dit Raserie, dit Had til mig. Ha, Grumme,
Mit bange Hierte spaaer dit hele Forsæt!
Men før du nævner det, før du afsiger
Min Dom, saa hør mit Ord! - og hør mig Himmel! -
Seer jeg, at al min Angst, min bittre Dødsangst,
Min Graad, mit Skrig er Intet for dit Hierte;

Formaaer det ei at holde dig fra Døden;
Da, o da raes og døe! - thi aldrig, aldrig...

SVEND

Hold, svage Lise! true mig ei! Jeg hader,
Min Siel afskyer den blotte Lyd af Trusler!
Og du, som anden gang i Dag tør prøve,
At skræmme mig fra Søemands Pligt og Ære,
Fra Navn af Dannemand - og du, som vover,
At true mig til haard og usel Feighed
Med Tab af dit - paalidelige Hierte,
Siig! troer du det saa mageløst, saa kostbart?

LISE

Jeg veed jo, du foragter det.

SVEND

Jeg burde.
Jeg blues, at jeg kan det ei. Men vogt dig!
Ha, lær mig ei at rødme ved min Elskov!

LISE

Din Elskov?

SVEND

Den er stoer, den kan tilgive
Din Trusel, din uædle Frygt.

LISE

Uædle?

SVEND

Og var det mig, som halvdød hang ved Vraget,
181Og andre vilde frelse nu, ha skulde
Din Graad forhindre dem?

LISE

Det veedst du bedre.

SVEND

Jeg veed det alt for vel. Ha, svage Lise!
Feig er den Siel, som haaber meer af andre,
End den med Lyst tør give dem; og uselt
Den Piges Bryst, som egennyttig veier
Sin kielne Frygt, sin muelig spildte Kummer
Mod Brødres Liv og mod sin Elskers Ære.

Arie.

Fra Merset seer en søetræt Skipper
Fortryllet brede Granne-Skygger,
Som spaae Forfriskning, Lyst og Roe.
Ak vee ham, om hans Haab betrygger,
Om han ei tidlig seer de Klipper,
De blinde Skiær, hvorpaa de groe.

O Elskovs Tolk, o Smiil! du fryder.
Men varlig, som i flakke Vande,
Men frygtsom vil jeg nærmes dig!
At om det Sind, hvoraf du flyder,
Har Kroge, hvor min Pligt kan strande,
Jeg da i Hast kan redde mig.

(Han gaaer.)

ANDET OPTRIN

LISE, aleene

Ha gaae kun! - gaae! - men dette Bryst skal vise,
Om det fortiente slig Foragt! - Troløse!
Vist nok, jeg elskte dig for høit! Jeg kiender
Min Daarlighed. Jeg angrer, jeg afskyer den!
Hvad er jeg ikke? Svag, og feig og usel,
Og haard og følesløs! fordi jeg elsker! -
Ha er min Siel urørt ved andres Jammer,
Fordi den zittrer ved min Elsktes Fare?
Den er det ei! Ak maatte dog min Medynk,
182Min Taare frelse dem! - Men kun min Brudgom,
Kun al min Glæde kan, den skal jeg vove?
Det er... det var mig haardt! det syntes bittert!
Det, alt for svage Siel, det var din Brøde! -
Jeg skal udslette den! dig, bange Kummer,
Dig, kielne Kierlighed, dig, som jeg troede,
Min Pligt - Uhyre, dig, hvis Aande qvæler
Hvert Glimt af Dyd, dig skal min Harm udslette!
Da, stolte Svend, da skal du see mit Hierte
Dig værd, usvækket ved foragtet Elskov!

Arie.

Naar Syd-Vinden kuler,
Naar, Himmel, din Torden
Sortsløeret opstiger
Bag Isse-Fiords Høie,
Og Regn-Skyen skiuler
Dit straalende Øie,
Da savner vel Jordan
Den smilende Dag.
Men Daaren kun siger,
At Solen er svag.

Hvi blev da mit Hierte,
Skjønt svøbt i sin Jammer,
Miskiendt af sin Ven?
Ha, svolmende Hierte,
Bryd frem af din Smerte,
Som Solen frembryder
Med renere Flammer;
Og eier du Dyder,
Da viis dem igien!

TREDIE OPTRIN

ANDERS. GUNILD. KNUD. LISE

ANDERS

Svend! hvor er Svend?

LISE

Hist, hvor den Flok er samlet,
Hist søger han to Fiskere.

183

ANDERS

Ak at vi,
Ak at vi dog maae finde dem i Tide!

GUNILD

Nu er min Isse graae; men aldrig saae jeg
Saa huul en Søe. Nei, aldrig brølte Stormen
Saa græsselig, saa fælt. Mit Hierte iisner
Ved hvert et Stød.

ANDERS

Ja, Gunild, Faren voxer.
Ifald endnu de arme tre skal reddes,
Da er det Tid. - Bliv, Søn, og see til Baaden,
Hvad Bræk den fik, og om det snart kan hielpes;
Thi voldsomt slængte Bølgen den paa Landet.
Frisk, brave Knud! hav alt paa rede Hænder
Og vent os her. - Følg du med mig, min Gunild.
(Anders og Gunild gaae. Knud gjør et og andet til rette paa Baaden, og bliver ved dette Arbeide i de tre følgende Optrin.)

FIERDE OPTRIN

LISE OG KNUD

LISE,
(hun vil gaae.) Og jeg vil følge dem.

KNUD

Du faaer ei anbragt
Tre kielne Ord hos Svend i denne Skynding.

LISE

Hvad? hvilke kielne Ord? hvad rører Svend mig?
Er Svend et Barn, at kiele for? og er han
Saa elskelig, at ingen kan afsee ham?
Hvad, eller troer du mig saa stærkt bedaaret?
(Hun tager sit Knytte-Tøi op, sætter sig paa en Kant af Baaden, og begynder at knytte.)

KNUD

Ja saa, mit Barn! Jeg tænkte, du... var Lise.
Og, da jeg veed, at Svend vist ei kan rumme
To Ting, som dig og Vraget, i sin Hierne,
Og Drengen, som du ventelig har prøvet,
Er lidt fremfusende, lidt rask, lidt kildren,
Saa varte jeg dig ad.

184

LISE

Aha!

KNUD

Du græder?
Den Haarde! kommer alt mit Raad for sildig?
Du har alt brændt dig, arme Barn? Jeg vedder,
Han har forsmaaet din Angst, maaskee belagt den
Med eet og andet Æres-Navn. Den Vildmand!
Vist nok er Knøsen haard, som Staal.

LISE,
(grædende) Den Falske!

KNUD
Falsk er han ei. Har han opsagt dig Kiøbet?

LISE
Hvad Kiøb? hvi fritter du? hvad vil du, Spotter? -
Opsagt? han mig? hvorfor?

KNUD
Nu, Barn, jeg tænkte,
At var det saa, da traf det sig desbedre.

LISE
Desbedre?

KNUD
Veedst du ei, hvor snildt vor Birthe
Gav mig, sit halve Hierte, Pas og Afskeed?

LISE
Nu! og hvad saa?

KNUD
Hvad saa? Ved Søemands Ære,
Hun skal fortryde det! Og om din Elskte
Har sprængt dig over Bord, saa top! - saa vil vi,
Til Trods for dem, forelskes i hinanden.

LISE
Hvad, Spotter, jeg i dig? Troløse Slægtning.

KNUD
Ha, Lise, du mistyder mig. Ved Himlen,
Jeg vil dig ei! Du falder mig for kielen;
Ei heller hader jeg endnu min Birthe.
Vi vil kun ærgre dem. Min kloge Pige
185Har alt fortrydt sit raske Ord. Den Arme!
Jeg seer med Lyst, hvor ængstlig, hvor forlegen,
Hun krydser nu imellem Haab og Stolthed.
Thi, at tilstaae sin Feil, var alt for haanligt.
Og, om hun ei tilstaaer den, ei husvaler
Mit bange Hierte med det Haab, at alting
Kan blive got, og at hun blot har skiertset;
Saa kan hun tabe mig. Det var dog Jammer!
Hvad gav hun ei derfor, at jeg begyndte,
Kun med et Ord, kun med et Tegn til Trætte?
I altid skuffet Haab, gaaer hun og kommer,
Og sukker dybt, og gjør sig tusend Sysler;
Og snakker høit, hun veed ei hvad, om Stormen,
Og Vraget, og sit Garn, og falske Hierter.

LISE
Og du?

KNUD
Jeg seer og hører ei, jeg nyner.
Utrættet duver hun mig an, den Arme!
Jeg viser mig, og smiler, og undviger,
Som Pynten af et ønsket Næs i Taage.

LISE
Ak, du est ond og alt for haard.

KNUD
Nu vil jeg
Anstille mig forelskt i dig, min Lise.

Bær dig kun ad, som jeg! ydmyg din Sværmer!
Og du skalt see, hvor krybende, hvor tosset,
Hvor jammerlig han hastig vil bekiende
Sin Daarlighed.

LISE

Ak mon han vil? Og kan jeg
Forstille mig? - Ha var han uden Fare,
Var denne Skynding kun forbi, og kunde
Mit Hierte roligt føle al hans Haardhed,
Da, troe mig, var en Hævn paa Skrømt for liden.
Han skulde see mig, som jeg er, forbitret,
Og stolt. Og ret for Alvor...

KNUD

See dig græde.
186Men, Lise, tie! der kommer min Forelskte,
Med opspiilt Øre, som en Loots, der vaager
En Storm-fuld Nat, og lurer efter Nedskud.

FEMTE OPTRIN

BIRTHE. DE FORRIGE

KNUD,

(i det han springer op, og nærmer sig til Lise, ladende som han ikke seer Birthe) Ha jeg maae kysse dig,
min søde Lise!

LISE,

(bestyrtet) Hvad fattes dig?

KNUD

Tak for din kiekke Tillid!

LISE

Hvad? hvilken?

KNUD

Saa du troer, at disse Hænder,
Saa tomme, som du seer dem nu, kan skaffe
Alt hvad vi to behøve til vort Ophold?

LISE

Og hvorfor ei? hvad vil du?

BIRTHE,

(som ligeledes knytter, i det hun faaer nærmere) Svar, o svar kun
Alt, hvad du vil! Dog var det meer anstændigt,
Du talte med din Svend.

LISE

Min Svend? Og er han
Just min? Hvad har jeg stort med Svend at tale?

KNUD,

(der, saasart Birthe har begyndt at tale, igjen har givet sig til sit Arbeide) Du burde moere ham; den
kielne Elsker!

LISE

Ha lad ham elske, hvem han vil!

BIRTHE

Troløse!
Saa hastig alt forført?

LISE
Hvad?

187

KNUD,
(som falder hende i Ordet) Søde Lise!
Men kan du da, om Fiskeriet glipper,
Tilstæde, at jeg gjør saa lang en Reise?

LISE
Hvad vil du? Reis med Fred!

KNUD
Tak, raske Pige!
Men siig mig nu, ifald det gik til Orlogs.

LISE
Hvad vil du da med alle disse Spørsmaal?

KNUD
Ha, troe mig, det er Herrefærd til Orlogs!

Romance. Kong Christjan stoed ved høien Mast,
I Røg og Damp.
Hans Væрге hamrede saa fast,
At Gothens Hielm og Hierne brast.
Da sank hvert fiendtligt Speil og Mast
I Røg og Damp.
Flye, skreg de, flye, hvad flygte kan!
Hvo staaer for Danmarks Christian
I Kamp?
Niels Juel gav Agt paa Stormens Brag.
Nu er det Tid.
Han heysede det røde Flag,
Og slog paa Fienden Slag i Slag.
Da skreg de høit blant Stormens Brag:
Nu er det Tid.
Flye, skreg de, hver, som veed et Skiul!
Hvo kan bestaae for Danmarks Juel
I Strid?
O Nordhav, Glimt af Vessel brød
Din mørke Skye.
188Da tyede Kiemper til dit Skiød;
Thi med ham lynte Skrek og Død.
Fra Vallen hørtes Vraal, som brød
Den tykke Skye.
Fra Danmark lyner Tordenskiold;
Hver give sig i Himlens Vold,
Og flye!
Du Danskes Vei til Roes og Magt,
Sortladne Hav!
Modtag din Ven, som uforsagt,
Tør møde Faren med Foragt,
Saa stolt, som du, mod Stormens Magt,
Sortladne Hav!
Og rask igiennem Larm og Spil,
Og Kamp og Seier fører mig til
Min Grav.

GUNILD. DE FORRIGE

GUNILD

Ak, Børn! jeg kan ei meer.

LISE

Her, Moder, hviil dig.
Du zitrer!

GUNILD

Ak, hvem zitrer ei, naar Himlen
Fremkalder Skabningen af Støv til Regnskab,
Naar Dommen tordner, naar Afgrunden aabnes,
Naar... o!

KNUD

Hvad nyt?

GUNILD

Naar Lys og Haab forsvinder.

KNUD

Hvad Haab? Er Vraget sunket?

GUNILD

Ak, de Arme!
Det er dem ei saa vel endnu. De skulde
Dog ei fortvivlede kun føle Dødens
189 Udstrakte Arm, ei aandeløse vente,
Ei tænke sig, ei føle, giennemføle
Det grumme Slag i hver udspile! Nerve;
Dog ei, ompændte af et haabløst Mørke,
Forgieves martres ved et Glimt af Livet;
Ei see den skønne, den saa nære Landbred,
Og trygge Mennesker, og stille Hytter,
Og spæde Børn paa unge Koners Arme! -
Haabløse To! - Hvem veed, hvis hede Taarer
Nu brænde deres klemte Bryst, hvis blege,
Trøstløse Skygge svæver nu forbi dem.
En Brud maaskee - hvem veed? - en elsket Moder
Med sølvgraae Haar. - Gud lindre hendes Jammer!

KNUD

To siger du? kun to? Tre var tilbage.

GUNILD

Og rev ei nu en vild afskyelig Bølge
Den ene jamrende i Havets Afgrund?
Jeg hører ham endnu; jeg seer ham angstfuld,
Fortvivlet strække Hænderne mod Leiet.
Ak, han var ung og stærk! han kiempede længe.
Det sidste mørke Øieblik har viist ham
Hvert Aar, hvert heldigt Aar han kunde leve.

KNUD

Fordømt! hvi sladdre vi da her? Hvor dvæler
Din Anders? Hvor er Svend?

GUNILD

Du veedst, de søgte
To Mænd til Hielp. De fandt dem ei.

KNUD

O, herligt!
En skøn Undskyldning! Men vor Svend har stødt sig!
Og Anders tænker jeg blev vaad!

GUNILD

Hvad vil du?
Hvad skal, hvad kan de da?

KNUD

O, skjønt! hvad kan de?
190 Her kan de klynke, her, i from Forventning,
Og folde Hænderne, og kielent græde
Mod Bølgerne - til de har slugt den sidste.

GUNILD

Ak, kolde Spotter! - Dog dit Hierte brænder,
At redde dem. Ha, var det ei umueligt!

KNUD

Snak! Qvinde-Snak!

GUNILD

Ak KNUD, maaskee du veedst ei
Det farligste, det skrekkeligste Uheld,
Hvori hvert Glimt af Haab forsvandt. Du tænker,
At Vraget staaer endnu, og trygt kan vente,
Til Stormen sagtnes, til I tre aleene
Kan naae derud og bierge dem. - Det driver
For Bølgerne!

KNUD,

(Han springer op paa Reelingen af Baaden, og seer ud af Havet.) Ha Storm og Død! - Jeg seer det! -
Er ingen Dansk? - Fordømt! - Ha, danske Dreng!
De synke, mens jeg dvæler. Svend! hvor est du?
(Han gaaer hastig bort, og Lise følger ham.)

SYVENDE OPTRIN

GUNILD. BIRTHE

GUNILD

Ak arme! ak, hvad vil du da mod Himlen?
Ak, var der Spor af Haab! Men Døden greb dem!
Ha, hvo kan vriste dem af Dødens Hænder?
Den vil det ei, som kan! - Hvem ei? - Forvovne!
Hvad har du sagt? Saa taler en Fortvivlet!
Jeg ræddes for min Angst! O milde Fader,
Tilgiv den! - end den! - Ak, jeg veed, du vilde,
Om det var got! - Ak, var det got! Ak maatte
Den Rest af Liv, det Par frugtløse Dage,
Som jeg Unyttige maaskee kan vente,
Ha kunde det løskiøbe dem! - Hvor gierne! -
Dog mueligt er den Tanke selv for dristig. -
Men unge synes disse dog og raske;
191 Og jeg, hvad er jeg? gammel og afmægtig! -
Dog Daarlige, som underviser Himlen,
Hvorhen bortrives du af Angst og Medynk?

Arie.

Min Angst er lis! min Medynk brænder!
Mit Mismod qvæler Sands og Siel!
Hvad vil jeg da, hvis Hierte kiender,
At Himlens Vink er Støvets Vel?
Ak brækker Storm de ranke Pile,
Og skaaner et unyttigt Rør?

Hvi negtes Gravens Elsker Hvile,
Naar Haabets muntre Yndling dør?

Hvad vil jeg da? Seer ei Alfader,
Hvad ei vort svage Syn kan see?
Og hvad han byder og tillader,
Bør det ei upaaanket skee?
Men Angst er Iis! og Medynk brænder!
Og Mismod qvæler Sands og Siel!
Hvad vil jeg da, hvis Hierte kiender,
At Himlens Vink er Støvets Vel?

(Ved Slutningen af denne Sang begynder man at see en Kant af Vraget. Det driver langsomt, indtil det bliver liggende midt for Skuepladsen.)

BIRTHE,

(som er steget op paa Baaden, og seer ud imod Vraget) Ak een endnu! ak een endnu, min Moder!
Han, ak han holder ham, den anden Arme!
Forgieves! - O!

GUNILD

Jeg taaler ei at see det!

BIRTHE

Det er forbil nu seer jeg kun den ene.
Nu klynger han sig bedre op i Masten,
O Jammer! hører du? o hør ham raabe! -
Nei, det er ham som faldt. Jeg seer, jeg seer ham!
Hist flyder han paa Bølgens Ryg. Han stræber
Endnu. - Endnu. - Høit løfter han sit Hoved.
Men ak, bag ved ham velter sig et Vandbierg!
Nu naaer det ham. - Jeg seer ham ei. - Den Arme!

GUNILD

O Himmel!

192

OTTENDE OPTRIN

SVEND. KNUD. ANDERS. DE FØRIGE

SVEND

Det er meer end Mænd kan udstaae!
Er Døden da saa beesk, som slig en Pinsel!
Endnu engang, for Himlens skyld, min Fader!
Eengang!

ANDERS

Ak, Søn! hvad kan vi tre aleene?
Ak kunde vi! - Dog nei, det var kun daarligt,
Det var formasteligt. - Ha, kiekke Bagge,
Hvor er du da? og, Knud, hvor er din Fader?

KNUD

Ha var han her!

SVEND

Ved Himlen, Vraget synker,
Før vi har talt! Er ingen da, er ingen,
Som føler Ynk? - Udanske, kolde Hierter!
Har Frygt, har usel Frygt forstene! alle?

ANDERS

Vort Uheld før og slig en Søe kan skræmme
Den Modigste.

KNUD

Ha Torden slaae de Feige!

ANDERS

Skiold ei min Søn! - de faa, som er tilstede,
Er unge Børn, og marveløse Gamle,
Og Leiede, som ikke fødtes Danske.

KNUD

Hvad, om vi skyde Baaden ud, og gribe
To eller tre, og kaste dem i Baaden,
Og siden spørge dem, om de vil hielpe?

ANDERS

Tael ei saa vildt.

SVEND

Og skal han døe, den Arme?

LISE

Vel, Fader! ofte har jeg trakt en Aare;
Min Arm er stærk; min Siel foragter Døden.

193

SVEND

Du, Use, du?

LISE

Jeg vil, om ingen anden!

SVEND

Du, kiekke Lise, du?

KNUD

Kom, raske Pige!
Jeg vil omfavne dig!

BIRTHE

Hun skal ei ene
Gaae med! Jeg er saa stærk, som hun; ei heller
Er Livet mig saa kiert. Jeg er den femte!

SVEND

Hvad skal vi nu? Hvad, skal vi ei? - Ha, Lise,
Du hevner dig! - Det fattedes! - Ha kan jeg,
Ha kan jeg vove dig? - Og kan jeg negte
Den Døende din Hielp? - Ha jeg fortvivler!

LISE

Det er mit Liv, du sørger for, du Stolte?

NIENDE OPTRIN

PEDER KNUDSEN. JENS BAGGE. FISKERE OG FISKERINDER. DE FORRIGE

KNUD

Ha, Seier, Seier, Børn! Her er min Fader

Og Bagge. - Baaden ud! - Frisk, brave Danske!
Velkomne her til Herrefærd!
(Han begynder med de andres Hielp, at skyde Baaden ud.)

ANDERS

Velkomne!
Nu har jeg Haab.

SVEND

Tak, evig tak, o Himmel,
Som frelste mig, og dog endnu den ene!

BAGGE

Det haster, som jeg seer. Vi fløi fra Gildet
Hos Møllerens, hvortil vi vare budne,
Saasart din Dreng fortalte os det Uheld.

194

KNUD

Nu, Brødre, frisk om Bord! - Til Roeret, Anders! -
Frisk, Svend!

SVEND,

(i det han gaaer i Baaden.) Lev vel, min Lise, og tilgiv mig!

KNUD,

(i det han springer i Baaden) Du, Gunild, hold os got Øl varmt, og mød os
Med Kruset i din Dør; det kan behøves.
Nu alle Mand, som een! nu træk med Kræfter!
(De begynde at roe.)

GUNILD

Ledsag dem, Havets Gud! Beskiern dem, Fader!
(Fiskerne og Fiskerinderne fordele sig i to Hobe paa Strandbredden.)

Chor.

FISKERNE

Havets mægtige Betvinger,
Tael til Bølgen i din Harm!
Almagt, grib Orkanens Vinger
Med en vældig udstrakt Arm!

FOLKENE I BAADEN

Lige Slag!
Dvæl ei længe!
Seie Tag,
Danske Dreng!

FISKERINDERNE

Bøi, du Livets milde Fader,
Bøi dit Øre til vort Skrig!
Byd, at Haabet ei forlader
Dem, som haabe kun paa dig!

FOLKENE I BAADEN

Nu er Tid;
Odder, snøe dig!
Træk med Flid,
Rask og modig!

FISKERNE

Kiekke Søemænd, Hornbeks Ære!

Dannemænd! det gielder nu.
195 Brave Slegt, dit Navn skal være
Danskens Roes, og kiert, som du.

FOLKENE I BAADEN

Alle Mand,
Rask og lige!
For mit Land!
For min Pige!

FISKERINDERNE

Elskte Hob, fornem vor Klage!
Stil den, qvæl den snart i Lyst!
Stræb, og vind, og iil tilbage!
Nyd din Seier ved vort Bryst!

FOLKENE I BAADEN

Stærke Tag!
Danmarks Krone!
Danmarks Flag!
Christjans Throne!

(Baaden, som for Modvindens og Bølgernes skyld, har maattet slaae et Slag, tæt forbi det omtalte Næs, tabes nogen Tid af Sigte, og Folkenes Raab kan ikke høres mere, førend de paa Hiemveien igjen har naaet den samme Pynt.)

FISKERNE OG FISKERINDERNE

O Himmel, som bød os at elske vor Næste,
O frels dem, de Ædle! beskiern dem, de Beste!
Dit Bud gav dem Kiekhed, dit Vink gav dem Haab.
Beskiern dem, som, selv paa den rasende Bølge,
Paa Afgrundens Veie, saa villige følge
Din Kierligheds Røst og de Lidendes Raab!
O Nordhav! vor Moder! vor - Danmarks Veninde!
O skaan dem, som daglig fortrolige finde
Liv, Mæthed, og Lyst i dit frugtbare Skiød!
Vort Nordhav! vor Stolthed! vor Bane til Ære!
O skal dine skummende Bølger da være
Vor Skrek og de modigste Dannemænds Død?

(Baaden begynder igjen at blive seet.)

FISKERNE

Himmel! skuffer ei vort Øie?
Tør vi troe det Glimt af Haab?
Seier! Glæde fra den Høie!
Han har hørt vort svage Raab!

196

FOLKENE I BAADEN

Hver som jeg!
Nidding svige!
Søemænds Leeg!
Alle lige!

FISKERINDERNE

Himlen saae til vore Taarer,
Seierfulde roe de hiem,
Hurtig slaae de raske Aarer;
Held og Glæde følge dem!

FOLKENE I BAADEN

Søemænds Lyst!
Verdens Riger!
Siellands Kyst!
Hornbeks Piger!

FISKERNE

Ædle Hob, vor Roes og Glæde!
Held dit stolte Fødested!
Held dig, Ven, som kan betræde
Siellands lykkelige Bred!

FOLKENE I BAADEN

Nok et Strøg!
Søemænds Glæder!
Slæb og Spøg,
Kamp og Hæder.

FISKERINDERNE

Iil, du raske Helte-Skare!
Iil, vor Ven! iil til vor Arm!
Glem din overvundne Fare,
Glem den ved vor ømme Barm!

FOLKENE I BAADEN

Frisk i Land!
Seier lønner!
Alle Mand!
Danne-Sønner!

De springe i Land, og hjælpe den afmægtige Skibbrudne af Baaden. Gunild, Lise og Birthe omfavne ham paa det Herligste, gribe ham derpaa under Armene og ledsage ham langsomt til deres Hytte. De fem, som have reddet ham, følge efter. Imedens dette gaaer for sig, syng Fiskerne og Fiskerinderne: 197

O Seier! han lever. Hans rolige Øie
Kan smile til Jorden, og prise den Høie;
Hans Hierte kan svulme af Haab og af Fryd.
Omfavner ham Dannemarks værdige Sønner!
O føler det Hierte, hvis Banken belønner,
Hvis Varme giengielder den ædleste Dyd!

(Fiskerne og Fiskerinderne gaae.)

TREDIE HANDLING

Skuepladsen er i denne Handling en Skov paa den venstre Side af Leiet. Paa den høire Side seer man Hytterne, og ligefor bliver man Glimt af Stranden vaer igiennern Hytterne. Stormen har hørt op og det er en skøn Foraars-Dag.

FØRSTE OPTRIN

ODELHIEM OG CLAUS

ODELHIEM

Arie.

Saphirne Luft! og gyldne Ager!
Og sølvblaae, stolte, danske Strand!
Og Helte-Glimt i Fredens Hytter!
Og Æt af Skiold, hvis Vink beskytter,
Hvis ømme Smil opelsker dem!
Selv Zemblas dorske Søn indtager
Hans iisbedækte Fødeland.
Men her, hvor Held og Tryghed mødtes,
Her glemmer Hiertet, hvor det fødtes,
Og vælger Danmark til sit Hiem.

Ei blot naturlig Drift og sød Erindring
Af Ungdoms Lyst, ei blot en elsket Fordom
Opfylde mig med Danmarks Roes. Mit Hierte
Samtykker kun med raske Slag; det priser
Med al sin Ild, med denne Strøm af Flammer,
Som former sig til Lovsang paa min Læbe,
Det priser kun hvad Syn og moed Erfaring
Og koldt og hærdet Overlæg stadfæste.
Den enlige, særskilte, trygge Slette,
Mod Vold og Ran fra hver en Kant indgrøftet,
Hvis fede Dug opammer Mod og Vellyst,
Og fylder mætte Hyrderes Bryst med Lovsang,
Med altid venlig Dyd, og ædle Forsæt,

198

Og Mandoms Ild, og Glimt af frugtbar Viisdom,
O, den skal alle Hedens Børn og alle
De aabne Markers Børn eenstemmig prise!
Det er dit Billede, mit elskte Danmark!
Saa skal hver Vandrers finde dig, og henrykt
Betroe sig til dit Lye, du Glæders Hauge!

CLAUS

Tilgiv mig. Herre, mig, som er enfoldig,
Om det ei skikker sig, hvad jeg vil sige.

ODELHIEM

Tael frit! est du ei Dansk?

CLAUS

Jeg kan ei tale,
Saa lærd, som I. Ei heller tør jeg fragaae,
Hvad I saa snildt har sagt; skiønt, sandt at sige,
Jeg fatter ei den fiende Deel. Vel veed jeg,
Vort Land er mig det kiereste paa Jorden.
Det er i min Natur. Jeg, som I seer mig,
Forloed det kun engang. - Jeg skulde prøve
Mit Held til Søes, skiønt jeg var født en Bonde.
Men neppe kom jeg fire Miil fra Bredden,
Da græd jeg, som et Barn, og saae mod Landet.
Og skiønt jeg frygter Søen ei, og skiønt vi
Nød ærlig Kost og vakker Løn, saa græd jeg
Den hele Tid; saa hiemmesyg, saa vranten,
Ved hver en fremmed Kyst, som andre Søefolk
Anprise høit, saa kold, saa tom i Hiertet!
Det kom sig, som jeg fast har troet, fordi det
Var ikke Dansk. Dog I forstaaer det bedre. -
Men disse gode Folk, (det veed jeg sikkert,)
Som før har vovet Liv og alt, at redde
Den arme Mand, de boe ei nær saa herligt,

Som I nu her saa kunstigen beskriver.

ODELHIEM

Troe mig, min Ven! ei Fiskeren, (endskiønt han
Vist ei, som du, i Døren af sin Hytte
Kan see sin Hiord og sine gyldne Traver,)
199Kun den umætte Træl er arm, som skeler
Til Brødres Lod, og veier den, og sukker.
See, om du kan, see med en Fiskers Øine
Den rige, den utømmelige Kilde,
Hvoraf han øser Mættelse og Glæde,
Saa stor som din; forvisset, at hans Afkom
Skal evig finde den utømt og aaben.

CLAUS

Det kan de takke Gud og Danmarks Konge.

ODELHIEM

Og værdigt har de takket ham, de Ædle!
O slig en Handling, Claus, er meer end Lovsang!
Dens Rye er Godheds Tolk, og Himlens Glæde,
Og Folkets Roes, og Danne-Kongers Giengield.

CLAUS

Alt det er skjønt, men desto større Jammer,
At Uheld just skal treffe dem, de gode,
De kiekke Folk, som vist fortiente bedre!
Hver af dem, veed jeg, har kun lidt tilheste;
Men to har tabt det sidste Glimt af Velfærd,
Og just i Dag! et Garn, hvorpaa hver Udsigt
Af Bryllup med to elskte Møer beroede.

ODELHIEM

Det bliver da vor Sag, min Ven, som nyde
De Kiekkes Lyst og Danmarks Lyst ublandet,
Det er vor Sag, at prise den Algode
Ved Glimt, ved svage Glimt af ham, at yde
Skioldungens Barm sin elskte Told, sit Giengield,
Smiiil, danske Smiiil! - Gaae derfor! flyv! adspørg
dem!
Udforsk det mindste Spor af Disses Kummer!
At ei de Ædles Frygt, det Sløer, hvormed de
Kun alt for gierne skiule Trang og Dyder,
Maae dølge Taare, som vi kan udslette.

CLAUS

Hist kommer een af dem, som tabte Garnet,
200Og hist den andens Brud. Hvor taus, hvor nedslaaet,
Hver gaaer for sig! Det gaaer dem nær til Hierte.

ODELHIEM

Gaae, spørg enhver, som kiender dem paa Leiets,
Spørg dem om alt, og søg mig her ved Stranden.
(Claus gaaer ind i Leiets, og Odelhiem afsides i Skoven.)

ANDET OPTRIN

SVEND. BIRTHE, (knyttende.)

Duet.

SVEND

Alle føle Dydens Glæder;
Mig, kun mig, fortære Nag.

BIRTHE

Alle lee; jeg ene græder,
Jeg, kun jeg, har tabt i Dag.

SVEND

Medynk var mit Hiertes Hede!

BIRTHE

Mismod iisnede min Barm.

SVEND

Ak, min alt for vilde Vrede!

BIRTHE

Ak, min alt for blinde Harm!

BEGGE

Alle føle Dydens Glæde;
Os, kun os, fortære Nag.
Alle lee; vi ene græde,
Vi, kun vi, har tabt i Dag.

BIRTHE

Angst, som qvæler!

SVEND

Nag, som saare!

BIRTHE

Ak, min Brudgom!

SVEND

Ak, min Brud!

201

BEGGE

Kunde disse hede Taare
Slette vor Misgierning ud!

SVEND

Hiertet, som min Elskte hader,
Bløder ved forskyldte Saar.

BIRTHE

Brystet, som min Ven forlader,
Sukker ved forskyldte Kaar.

BEGGE

Alle føle Dydens Glæde;
Os, kun os, fortære Nag.
Alle lee; vi ene græde,

Vi, kun vi, har tabt i Dag.

SVEND

Det er umueligt! Hvad? min Brud, min Lise,
Hun mig saa pludselig, hvad? hun mig utroe?
Mig, som hun elsker? Ha, jeg vil ei troe det!
Endnu engang, det er umueligt, Birthe!

BIRTHE

Hvor ofte skal jeg sige det? Min - Himmel!
Nu ikke min - ak han, som var min Brudgom,
Vel er han haard, men ingen daarlig Praler,
Jeg kiender ham, han skiertser ei med Trudsler,
Og han, den Grumme! han har sagt og soret,
I Gunilds, i din Bruds, i alles Paahør,
At han var trædt i Forbund med din Lise,
Til Trods for mig og dig.

SVEND

Ha den Forræder!
Og hun?

BIRTHE

Ih nu! Hun tier og samtykker,
Og ofte taler hun afsides med ham.
Saa klager hun paa dig. Du har foragtet
Al hendes ømme Angst, og kold og bitter
Kaldt hende med, jeg veed ei hvad for Navne.

202

SVEND

Ak alt for sandt! Dog Himlen veed, mit Hierte
Det var ei koldt, ei haardt; min Siel var drukken
Af Medynk mod de Lidende, jeg raste.
Hun bad, hun klynkede af frygtsom Elskov;
Og det var det, jeg kaldte feigt og uselt.
Ha jeg som kiendte dig! - Ha kiekke Pige,
Du viste snart, hvor lidt din Siel fortiente
Saa haarde Ord! saa vild, saa grum en Brudgom!

BIRTHE

Ak du est reen, som Snee, mod mig! Jeg Daare! -
Vel var min Frygt, mit Mismod ei ubilligt!
Hvad har vi nu? Hvad Hielp? hvad kan vi haabe? -
Men var det ei mit dyrt besorne Løfte,
Min første Pligt, at deele Held og Uheld
Med ham, den Elskte, som jeg gav mit Hierte?
Og jeg saa pludselig, saa stolt, saa haanlig,
Forkaste ham, den brave Knud! - Ak aldrig
Kan han tilgive det! - Ei heller bør han!

SVEND

Vær stille! seer du ham? - Ha den Troløse!
Hvor lumsk han leer! hvor stolt? - Ha nu jeg seer
ham,
Begynder alt mit hele Blod at kaage!

BIRTHE

For Himlens skyld, yp ingen Kiv! Jeg zitrer!
(*Svend vil gaae.*)

TREDIE OPTRIN

KNUD. DE FORRIGE

KNUD

Ha bliv kun, Svend! Jeg hader, at forstyrre
En ærlig Leeg. Jeg søgte kun min Lise.

SVEND

Din Lise? din?

KNUD

Ja, min. Vel veed jeg, Frende,
Du troer mig vist en from, godhietet Taabe,
203Fordi jeg gladelig toeg strax til Takke
Med een, som du saa haanlig har forkastet.
Men Lise, skiønt hun elsker lidt for kielent,
Lidt for blødagtig for en hærdet Søemand,
Saa har hun, troe mig. Svend, dog visse Dyder.
Hvad vil du meer? - Jeg saae hun drev for Strømmen,
Og jeg var flot - som Birthe kan bevidne -
Hvad Under, at jeg entrede?

SVEND

Ha Spotter!
Jeg veed ei, hvad der hindrer mig, at kryste
Din vindige, din edderfyldte Strube,
At sprænge den, som en oppustet Blære!

KNUD

Nu, Ven, maaskee du frygter dig for Knaldet.
Men siig mig dog, hvad plage dig for Griller?
Misunder du mig det, som du foragter?

SVEND

Foragter? Jeg? Du veedst det, lumske Stiemand!
Du veedst for vel, jeg har fortørnet Lise.
Hun kan foragte mig, hun kan bortslænge
Mit Hierte, om hun vil, i Havets Afgrund.
Hun gjør mig kun min Ret; jeg har forskyldt det.
Men du, Sørøver! du, som troer min Pige
En lovlig Priis for dig, saa snart du finder,
At jeg er kastet over Bord, ha vov ei,
At duve hende an! - ei, mens jeg lever!

KNUD

Vel! døde da snart! thi jeg er klar.

SVEND

paa Stedet,
Her, strax afsværg hvert Glimt af Haab om Lise!

KNUD

Sov Rusen ud!

SVEND

Ha du er Dansk og Søemand!

KNUD

Og saa? Hvad meer?

204

SVEND

Viid, giennem dette Hierte
Gaaer Veien til min Brud!

KNUD

Og saa?

SVEND

Ved Himlen,
Jeg skiertser ei! kom, er du Mand! forsvar dig!
(*Han sætter sig i en angribende Stilling. Knud holder ham fra sig.*)

KNUD

Er det dit Alvor, Svend?

BIRTHE

Ha Gunild! - Anders! -
For Himlens Skyld!

FIERDE OPTRIN

LISE, (med Strikke-Tøi i Haanden.) DE FORRIGE

LISE

Hvad vil da dette sige?

KNUD

Vi lege ner kun saa.

LISE

Ha, jeg forstaaer dig!
Kun saa, som Stormen skiertser med en Seiler,
Som hvide Bølger kysse Skiærets Toppe,
Og sprudle Damp, og brøle høit af Kaadhed.
O, jeg har seet de fromme Mandfolk skiertse!

KNUD

Hvem vover ei en Dyst sin Møe til Ære?
Hvad vil du meer? det er om dig, vi trettet.

LISE

I to om mig? en feig og usel Pige?

SVEND

Ha Lise! Lise! skal et Ord adsplitte
Den Pagt, som du saa tit besoerst? kuldkaste
Vort søde Haab? Skal et usalig! Mundsveir,
Udstødt af Raserie, skal det fordømme,
Ha, skal det dræbe din trofaste Brudgom?

205

LISE

Bort! aldrig samledes Foragt med Troskab.
Gaae derfor, gaae! Jeg troer dig ei saa usel,
At frie til Piger, som du kanst forhaane.
Ei heller var du rasende; skjønt mueligt
Ophidset nok, at sige, hvad du tænkte.

KNUD

Nu vel! du seer da, Svend, at jeg er Manden.
Thi aldrig har min Mund forhaanet Lise.

LISE

Bort! du est vild og grum, og haard som Klippen;
Og fuld af Svig som alle dine Brødre.
For evig vil jeg sky e de falske Mandfolk,
At det ei gaaer mig, som den arme Gunver.
Merk paa min Sang om lille Gunvers Skiebne!

Romance. Liden Gunver vandrer som helst i Qvel,
Saa tankefuld.
Hendes Hierte var Vox, hendes unge Siel
Var prøvet Guld.
O vogt dig, mit Barn, for de falske Mandfolk!
Liden Gunver meder med Silken-Snoer
Ved Havets Bred;
Da hævedes Bølgen, og Vandet foer
Saa bradt afsted.
O vogt dig, mit Barn, for de falske Mandfolk!
Skiøn Havmand sig op af Havet skiød,
Beklædt med Tang.
Hans Øie var kierligt, hans Tale var sød,
Som Harpers Klang.
Liden Gunver, du martrer mig Dag og Nat,
Med Elskovs Ild.
Mit Hierte vansmægter, min Siel er mat.
O vær dog mild!
Du rekker mig kun din sneehvide Arm,
Paa Søemands Trøe;
Saa trykker jeg den til min brændende Barm,
Saa faaer jeg Roe.
206Liden Gunver, mit Bryst, bag sit haarde Skiel,
Er blødt og ømt.
Trofast er mit Navn, min ukunstlede Siel
Foragter Skrømt.
Og er dig min Arm til saa stor Behag,
Til Trøst og Roe;
Skiøn Havmand, saa skynd dig, saa kom kun,
og tag
Dem begge to!
Han trak hende fra den steile Bred,
Glad ved sin Sviig.
Som Storm var hans Latter; men Fiskerne
græd
Ved Gunvers Liig.
O vogt dig, mit Barn, for de falske Mandfolk!

SVEND

Jeg er ei falsk, som han; det veedst du bedre.
Dog skeer mig Ret. Ja, jeg tilstaaer, jeg føler,
Min Adfærd kan du, bør du ei tilgive.
Jeg hader, jeg afskyer mig selv, den Blindhed,
Hvormed jeg dømte dit retskafne Hierte.
Og jeg skal straffe mig! - Lev vel for evig! -
Uværd at see dig, du, som var min Glæde,
At frydes ved dit Øiekast, at høre
De Læbers Vellyd, som saa tit tilsoer mig
Mit Livs Lyksalighed, alt, hvad jeg ønskede;
Uværd at leve, vil jeg flye dit Aasyn.
Langt borte vil jeg skiule mig, min Jammer
I Mulm, og Storm skal døde mine Klager.
Men først vil jeg frikiende dig, min Lise,
Og her endnu engang tilstaae min Brøde.
Dit ømme, dit maaskee for ømme Væsen
Ansaee jeg ofte for elskværdig Svaghed;
Men da det streed mod mit oprørte Hierte,
Da syntes det mig feigt. Tilgiv mig, Lise!
Det Mod, hvormed du siden selv tilbødste dig,
At redde den Uheldige, det lærte
Min hele Siel, at al din Frygt var Elskov,
Øm, kielen Elskov, kun deri at laste,
207At den var ufortient, spildt paa en Daare,
Som kun miskiendte den.

LISE

Jeg kan ei længer! -
Ak Svend! fortryder du da hine Navne,
Hvorned du kaldte mig?

SVEND

Ak spørg mit Øie,
Og svar dig selv! Mig binder Veemod Læben.

LISE

Jeg har da holdt mit Ord, og, Svend, her er jeg,
Bereed...

SVEND

Hvortil?

LISE

At skiule mig i Mulmet,
At trodse Storm og Død med dig, min Elskte.

SVEND

O Himmel! - og dit Ord til Knud?

LISE

Var Paafund.
Adspørg ham kun.

KNUD

Ha taabelige Pige,
Godhiertede, saa let kan du tilgive?

LISE

Og du gjør best, om du tilgiver Birthe.

KNUD

Du skiertser. Det er mig, som hun forskyder.

BIRTHE

Du veedst det bedre, Knud.

KNUD

Jeg veed, du agter
Mig og min Drøm saa lidt, som du vilst give
Din Haand derpaa, at døe med mig af Mangel.

BIRTHE

Ha glæd dig, Grumme, at du fandst en Aarsag,
At bryde hver en Eed!

208

KNUD

Og det var daarligt,
At legge Baand paa disse tomme Hænder.

BIRTHE

Jeg kiender dig. Et Ord, som Angst og Kummer
Den Tid aftvang min alt for raske Læbe,
Det Ord har ei fortørnet dig.

KNUD

Nei, Birthe,
Ord, Pigers Ord, fortørner ei den Kiekke.
Men just den Angst, du taler om, din Brød-Sorg,
Dit alt for nærige, dit snevre Hierte,
Din ringe Tillid til min Arm, dit Mismod,
Det er min Siel en Gift, det bør fornærme
Hver ærlig Karl, som har en Haand at røre.

LISE

Men synes dig vor Frygt saa reent utidig?
Er ei vort Bundgarn tabt? Hvo skal betale
Saa stor en Gield? Hvormed skal vi begynde?
Hvad kan forhverves uden Baad og Redskab?
Ak mørk og ængstlig nok er hver en Udsigt!
Hvad kan vi Arme nu? hvad kan vi?

KNUD

Stræbe.

LISE

Ja, stræbe, men for alt anraabe Himlen.
Qvartet

LISE

I Himle, beskytter
De hellige Baand,
Som Kierlighed knytter
Med bævende Haand!

ALLE

I Himle, beskytter
De hellige Baand,
Som Kierlighed knytter
Med bævende Haand!

209

SVEND

O yndigste Kiede,
Som Kierlighed fletter
Af Pligt og af Glæde!

LISE OG BIRTHE

Du sinker og tretter
De rappeste Hænder.

SVEND OG KNUD

Du styrker og letter
Det Bryst, du omspænder.

LISE

Du nager.

BIRTHE

Og brænder.

SVEND

Du fryder.

KNUD

Og letter.

ALLE

O yndigste Kiede,
Du nager og brænder,
Du fryder og letter
Det Bryst, du omspænder.

LISE

O ængstende Kiede,
Som Kierlighed fletter,
Hvor mørk er din Glæde!

LISE OG BIRTHE

Hvor mørk er din Glæde!

SVEND OG KNUD

Hvert Leed er en Glæde.

LISE

Som tynger.

SVEND

Som letter.

210

KNUD

Som styrker.

BIRTHE

Som trætter.

ALLE

O ængstende Kiede!
O yndigste Baand!
Hvor mørk er din Glæde!
Du tynger og letter,
Du styrker og trætter
Vor bævende Haand.

LISE OG BIRTHE

Naar Armod skal bindes,
Er Blomster-Baand tunge.

SVEND OG KNUD

Kan Armod da findes
Hos Raske og Unge?

LISE OG BIRTHE

Hvad har vi da?

SVEND OG KNUD

Hænder.

LISE OG BIRTHE

Ja, tomme.

SVEND OG KNUD

Men flinke.

LISE OG BIRTHE

Ha Baand, der omspænder
Arbejdsomme Hænder,
De trætte og sinke!

SVEND OG KNUD

Kun Døden kan qvæle
Den Iver, som brænder
I modige Hierter.

LISE

Ak Sorger!

BIRTHE

Og Smerter!

211

LISE OG BIRTHE

Ha Sorger og Smerter
Kan kue, kan qvæle
De munterste Stele,
De modigste Hierter!

SVEND OG KNUD

Skal Haabløshed ende
Den yndigste Kiede?

LISE OG BIRTHE

Kun Himlen kan vende
Vort Mismod til Glæde.

ALLE

I Himle, beskytter
De hellige Baand,
Som Kierlighed knytter
Med bævende Haand!

FEMTE OPTRIN

GUNILD. ANDERS. THOMAS. DE FORRIGE

GUNILD

Her, Børn, her bringe vi vor Ven. Hans Hierte,
Maaskee for varmt i det han troer at skylde
Medskabninger og blot Algodheds Redskab,
Fordi de glade gjorde, hvad de burde,
Hans gode Hierte svolmer af et Forslag,
Hvortil vi to har svart, hvad hver bør svare.
Men ei tilfreds paastaaer han at forsøge,
Om I maaskee vil føie ham. Ei vil vi
Afslaae ham denne Bøn. Vi veed for sikkert,
I troer, som vi og alle brave Danske.

THOMAS

Ei meer, Ærværdigste! ei meer, min Moder!
O merker - føler dog, som jeg - I Ædle!
Hvad jeg har tænkt, er ei et dristigt Forslag;
Det er en Bøn, en ivrig Bøn. Jeg trygler
En salig Lyst af dem, som gav mig Livet.

O dette Guld, som I, kun I har vristet
212 Af Havets gridske Svælg, det er dog eders!
O letter mig for denne Last! o skienker
Min Siel det Haab, den Lise at opfylde
Dog noget af sin Pligt! den Fryd at ende
De ædleste, de beste Danskes Kummer
Som de har endt min Angst! - Jeg veed hvad
Uheld...
Det Guld, I biergede, kan just betale
Et Bundgarn, og en Baad, og hvad I bruge;
Og skienke mig den Vellyst at befordre
Den dydigste, den heldigste Forening.

SVEND

Jeg troer dig, arme Ven! det kan ei være
Din Hensigt, at fornærme os.

KNUD

Mig undrer,
Hvorfor du ei har hængt din Pung i Merset,
Til Lokkemad for vore danske Sømænd!

GUNILD

Du est for haard, min Knud.

BIRTHE

Jeg har et Ønske.
Blev det mig undt, at svare for os alle...

KNUD

Du, Birthe?

ANDERS

Du?

GUNILD

Hvorfor just du, min Datter?

LISE,

(som har talt noget afsides med sin Søster.) Tilstæder Birthe denne Lyst. Jeg lover,
Hun svarer, som hun bør.

SVEND

Vel! vi vil høre.

KNUD

Min Mening dog uskadt.

BIRTHE

Tør jeg, min Moder?

213

GUNILD,

(ligesom vognende af dybe Tanker) Hvad vil du, Barn? Jeg var adspredt. Jeg tænkte
Paa Sagnet om en vis vanartet Fisker. -
Tilgiver, Børn! min Alder gjør mig snaksom;
Og Visen er kun kort.

KNUD

Syng den, vor Gunild!

GUNILD

Romance. En Edder-Fugl var haardt i Klemme,
Og skreg om Hielp til Himmelen.
En Fisker hørte Fuglens Stemme;
Og skyndte sig, og frelste den.
Ak favre Fugl, Nord-Havets Ære,

Hvor glad er jeg, som frelste dig!
Hvor hvide, skønne, bløde Fiære!
De skal herefter varme mig.
Saa plukkede han gridsk den Arme;
Og halvdød klager den med Ret:
Ha grumme Haand, som toeg min Varme,
Hvi gavst du mig mit Aandedræt?

BIRTHE

Ak Moder, jeg forstaaer din Sang! - Dog troer jeg,
Mit Hierte trængte mindst til den Erindring.
Det er mig dybt, maaskee for dybt indprentet,
At Mangel er saa grum, som Storm og Bølge.
Ved Savn af det, som ingen kan undvære,
Og blot ved daglig Trang til andres Medynk,
Blev Livet dig hos os, som før paa Vraget,
Ei længer Liv, blot Kummer for at leve.
Derfor, o Fremmede! und dine Venner
Den Handling, som du troer saa god; og skønsom,
Beed dem ei selv fordærve den ved Niskhed!
Den Danskes Liv er ei tilfals, og, troe mig,
Hver Vinding er ham leed, om ikke haanlig,
Som ei hans valgte Næringsvei tilbyder.
Derfor skienk os din Agt! Dit Liv, din Glæde
214Var Disse Giengield nok. Den blide Himmel,
Som frelste dig, skal sørge for os andre.

KNUD

Det var min Brud, min brave Møe, som talte!
Omfavn mig! Glem vor Tvist! - Brum, naar dig
lyster!
Kuul frisk i mine Seil! Hvad, mon jeg agter
Den Storm, der blæser fra saa got et Hiørne?

GUNILD

Du seer da, Fremmede, mit Ord stadfæstet,
At vore Børn var eet med os. Tilgiv mig
De Glædes Taarer, som du seer mig fælde.
Troe mig, det er ei Stolthed af min Seier;
Ei heller, at jeg daarlig skulde tænke,
At slig en Adfærd var saa stor og sielden.
Jeg veed for vel, at her til Lands, de fleeste
Vist svarte dig, som vi har svart. Du seer kun
En Moders ømme Fryd! - Omfavn mig, Birthe!

THOMAS

Ak alt er skønt og ypperligt! Jeg ene -
Tilgiver mig! - jeg er nedtrykt, veemodig,
Halv, synes mig, halv skamfuld ved mit Forslag.
Dog var det meent saa vel! Ha var mit Hierte
Sig selv den mindste Drøm bevidst om Giengield,
Da brast det i min Barm! - Dog nei, umueligt!
Det kan ei ligne Guld ved Dyd, ei heller
Fornærme saa retskafne Folk. Jeg tænkte:
Det kan afhielppe Disses Nød, som hialp dig,
Og trøste dem, og hastig sammenknytte
To ædle Par. Det var min stolte Glæde.
Og, ak hvi skal den røves mig? og Kummer
Formørke Disses Vei? Ha det er bittert!
Hvo skal nu ende den? Hvo kan, hvo vil det?

SIETTE OG SIDSTE OPTRIN

ODELHIEM. DE FORRIGE ODELHIEM

Den Himmel, som de stoelte paa. - Tilgiver,
Om jeg for frie, som ubekiendt, begierer
En Deel, en ringe Deel af denne Vellyst;
Thi Vellyst er de Ædles Tvist om Dyder! -
Jeg selv har ved en Hændelse fornummet
En Deel af det I trettes om; det andet
Har Claus berettet mig. Nu er mit Ønske,
Min Bøn, at det mit varme Hierte føler,
Det Himlen vidner i min Siel, maa høres!

KNUD

Vi veed ei, hvo du est.

ODELHIEM

En Dansk.

KNUD

Vel! tael da!

ODELHIEM

At du, min Ven, tilbødst, hvad du formaaede
Til Disses Vel, var Pligt. Din ømme Iver
Forædler den; dit Liv var værd at frelses.
Og at de Kiekke rødme ved dit Forslag,
Og skye din Gave meer, end haabløs Kummer,
Det var Natur hos dem, og ei uventet.
Hvert Støvgran af dit Gods, som du paatvangst
dem,
Skal hastig dybt nedtrykke dem, og mørkne
Den Lyst, de nyde, den, de blot attraaede;
Dit Vels, din Taks, din Glædes rene Taare.
Ei heller undres jeg, om slige Hierter
Vil ømme sig ved hvert et synligt Giengield.
Thi hvad er skiønt, som Dydens egne Straaler?
Og Tanken om et Side-Blink til Vinding
Kan alt beskygge den - det veed Retskafne. -
Dog, Brødre, bød vor Pligt, at vi modtog
Den ubegierte Løn, som Himlen skienker.

216

GUNILD

Vi har modtaget den.

ODELHIEM

Det veed jeg, Ædle!
Dog naar tør Støvet vrage Gud, og sige:
Hold op! det er mig nok! meer vil jeg ikke!
Og har vi ei hos os en kierlig Moder,
Som kan paatvinge Løn?

SVEND

Hvor?

KNUD

Hvilken?

ODELHIEM

Danmark.
Det var dets høie Ret, dets Vel, dets Ære,

At lønne Dyd, som at bestraffe Laster.
Vel maa den ømmeste blant Mødre slippe
Det Baand, hvorved hun holder os, og frygtsom
Betroe vor Foedstie til os selv og Himlen,
Før vi kan naae den rene Dyd, den Kilde,
Hvoraf al hendes ægte Glands udstrømmer.
Dog lokker hun endnu. - Ei os, ei Kiekke,
De naar den selv; men vore svage Brødre,
Dem lokker hun, og er det hendes Velfærd
At lede dem derhen ved Bøn og Løfter,
Ved sikkert Haab, ved Rye om andres Giengield.
Og I, som nu dog sukke ved at føle,
At selv den skiønneste blant eders Dage,
Udmerkede sig ved grumt, ufrygtet Vanheld,
Ved Tab af alt, ved Nag af haabløs Elskov;
Og vil I vel, at Fremmede skal sige:
De Arme hædrede det stolte Danmark,
Med Glandsen af en ædel Daad - og nedsank
I Nød og Sorg, som Danmark ei har lindret?

KNUD

Min Siel er dansk! og var ham Styrke tienligst,
Der, naar jeg hører det, tør knye mod Danmark!
Og hvad det bød, bør ei forsmaaes, det veed jeg!
217Dog hvor, og naar, og hvad det skal tilbyde,
Os til en Trøst og andre til Opmuntring,
Det, Herre, det er meer, end jeg begriber.

ODELHIEM

Viid, at det alt udstrakte sine Arme
Til Hielp! - Thi mægtigt er dets Vink, og evig
Dets tause Lov, til sine rige Sønner;
At skatte til de Kiekkes Dyd; at troe det
Just Velmagts Pligt, at yde dem den Lise,
Den Drift, og selv den Glands, som Guld kan give.
Held mig, at Rigdom blev min Lod! og at jeg
Var nær, og hørte Danmarks Røst! O Brødre,
O under mig den Vellyst, at adlyde
Saa øm en Moders Bud! Jeg har adlydt det!
Alt har jeg nedlagt hos min Ven paa Gaarden,
Hvad Garn, og Baad, og Bryllupsfærd kan koste.
Og til vor Anders og de to Retskafne,
Som kiekke toeg enhver sin Deel i Faren,
Et Hæders-Tegn, af samme Værd, som eders.
Og til et Speil for Børne-Børn, skal aarlig,
Indtil den sidste af de Fem er jordet,
Paa denne Dag den skiønne Daads Erindring,
Fornydes ved samme Pant paa Danmarks Bifald.
Alt dette har jeg sørget for; det, Brødre,
Har Dyden og mit Fødeland befalt mig.

SVEND

Dit Ord, o Fremmede, var stort og herligt;
Men det bestyrter os!

KNUD

Jeg troer ved Himlen,
Min Siel er Vox! naar var jeg saa qvindagtig?
Foragt mig ei, fordi du seer min Taare!
Hvad skal jeg svare dig? Tael du, vor Anders!

ANDERS

Jeg føler det, du est den ædle Landsmand,
Hvorom vor Ven fortalte før. - Retskafne!
Gjør, hvad du vil! Du har fortient den Glæde,
218At hielpe brave Dannemænd! Jeg tænker,
At vrage sligt, var blot haardnakket Stolthed.

GUNILD

Det var Uskiønsomhed og Trods mod Himlen!

KNUD,

(*Han tager Odelhiem i Haanden.*) Tak, brave Mand!

SVEND

Vi takke dig, du Ædle!

LISE

Vor Taare takker dig!

ODELHIEM

Ei mig, men Danmark!
Er ei dets Fest i Dag? Jeg har besørget,
At vi ved Sang, og et fortroligt Begger,
Og vore Pigers Lyst, ved raske Dantse,
Kan slutte den. Derfor, I brave Brødre!
Vil vi nu glemme alt, og blot erindre
De modige, de lykkelige Danske.

Chor.

ODELHIEM

O Dyd! hvor Byrder ikke qvæle,
Hvor Kummer nager ei din Rod;
Hvor Held befrugter ædle Stele,
Og Frihed varmer cimbrisk Blod,
Bag Danne-Kongens trygge Hegn
Er modne Dyders Føde-Egn.

ALLE

Bag Danne-Kongens trygge Hegn
Er modne Dyders Føde-Egn.

GUNILD

O Fromhed! hvor du, vis paa Hæder,
Fortrolig selv med yngre Aar,
Tør dele dig imellem Glæder,
Som Jorden har og Himlen spaaer,
I Skyggen af din Dannebod
Opammer du det ægte Mod.

219

ALLE

I Skyggen af vor Dannebod
Opammer Fromhed ægte Mod.

ANDERS

Hvor Smil af Himlen synlig lønner
Flid, Indsigt og Erfarenhed,
Som styre Modets raske Sønner
I prøvet Klogskabs trygge Fied,
Hvor Viisdoms Vink er Kiekkes Fryd,
Forædles Mod til Helte-Dyd.

ALLE

Ved Viisdoms Ven, vort Nordens Fryd,
Forædles Mod til Helte-Dyd.

LISE

Hvor Mod kun fordem kunde smelte
De kiekke Skiold-Møers haarde Barm,
Der hvile, der belønnes Helte
Endnu som før i Elskovs Arm.
De danske Pigers Kierlighed
Er Ild, som Kiekhed tændes ved.

ALLE

De danske Pigers Kierlighed
Er Ild, som Kiekhed tændes ved.

SVEND

Hvor tusind skiønne Fodspor lære
Beskedne Dyders varme Ven
En baned Alfarvei til Ære,
Og Haabet bød ham følge den,
Paa Danmarks minderige Kyst
Spaae Farer selv kun Roes og Lyst.

ALLE

Paa Danmarks minderige Kyst,
Spaae Farer selv kun Roes og Lyst.

BIRTHE

Hvor Brødre kappes om at bøde
Paa ubekiendte Brødres Tab,

220

Hvor Haab og Hielp og Medynk møde
Fortvivlelsen i Dødens Gab,
Ved Dans venskabelige Bred
Er Svig og Ondskab ene ræd.

ALLE

Ved Dans venskabelige Bred
Er Svig og Ondskab ene ræd.

KNUD

O elskte Hav! din Aande tænder
Sin raske Giæring i vort Blod;
Din Bølge hæder Bryst og Hænder,
Din Luft udvider Haab og Mod.
O Nord-Hav! du vor Roes og Lyst,
Du sprudler Ild i Danskens Bryst.

ALLE

O Nord-Hav! du vor Roes og Lyst,
Du sprudler Ild i Danskens Bryst.

ALLE MANDFOLKENE

I gyldne Sletter, smiler trygge!
Bruus i din Stolthed, sølvblaae Strand!

ALLE FRUENTIMMERNE

Hvil evig i Skioldungers Skygge!
Vær evig Heltes Fødeland!

MANDFOLKENE

O Danmark, vær de Ædles Hiem!

FRUENTIMMERNE

Og alle prise dig og dem!

ALLE

O Danmark, vær de Ædles Hiem!
Og alle prise dig og dem!

Synge-Spillet endes med Dands af Fiskere og Fiskerinder.

221

EPIGRAMMER (1779)

1. VERSEMAGEREN

EN Verse-mager oversatte
Sin Riimbog i et fremmed Sprog;
Og, ak, nu fandt det arme Skrog,
Selv sine Yndlingsoder matte.
Han rystede det lange Øre:
Ney, raabde han forbittret, ney,
Det Sprog er vemmeligt at høre,
Saa klinge mine Tanker ey.

2. CLAUDIUS RIMERS GRAVSKRIFT

Her ligger Claudius
Blant andet Snaus:
Hans Krop er Slim,
Hans Siel gjør Riim
For Cherubim:
Ifald den ey
Gik med Niels Klim
Den anden Vey.
Den stakkels Nar
Var aldrig tavs;
Det beste var,
Han gik til Gravs:
Derfor skal paa
Hans Liigsteen staae:
In fine laus.

3. DEN FORNUFTIGE DATTER

Hvad er Dig kierest, lille Pige?
»Mama, det er min Psalmebog.«
Nu det var skjønt, dog sandt at sige,
Jeg tænkte Dig ey halv saa klog;
Ak ney, det kan umueligt være,
Betænk Dig ret, og svar igien?
»Mama, den er det, ved min Ære;
Thi Naboes Peter gav mig den.«

222

EN NYE AANDELIG SANG, HVORI INDFØRES FORSONERENS JESU CHRISTI KIERLIGE ADVARSEL TIL DEM SOM FRISTES AF DE ONDE OG ULYKSALIGE TANKER AT VILLE FORKORTE DERES EGET LIV (1779)

1.

HVORHEN? - Fortvivlede, hvorhen? -
Hvi flyer du din troefaste Ven? -
Din kierligste Forsoner? -
Stands, før du gjør dit sidste Fied! -
Hør sidste Gang paa Mørkets Bred
HansVeemods Klagetoner! -

2.

Hør ham, som i Gethsemane
Skreg angstfuld: Gud! - din Villie skee! -
Din Kalk vil jeg udtømme! -
Kun dem, som tyede til min Barm,
Dem, Dommer, dem skal ei din Harm,
Ubøielig fordømme! -

3.

Hør ham kun denne Gang med Agt! -
Han vil ei tvinge dig med Magt;
Han haaber kun at røre. -
Mærk paa hans Forslag til dit Vel,
Maaskee det sidste, som din Siæl
I Evighed skal høre! -

4.

See, jeg var herlig, før du var! -
Saa siger han, som villig bar
Din Synd og Dommens Vrede -
223 Mon mine Fienders Trods og Skrig,
Kan naae fra Helvede til mig,
Som Englene tilbede? -

5.

Hvad andet, end min Miskundhed,
Har vakt min Kummer for din Fred?
Min Medynk med din Smerte?
Hvad gavst du mig, som har aftoed
Dit Hiertes Ondskab med mit Blod
Før du fornamst dit Hierte!

6.

Siig arme da, hvad Haab, hvad Lyst,
Løsrev dig fra det ømme Bryst,
Som du saa fiendsk vil saare.
Hvi flyer du til din Dommers Harm,
Til Dødens Gab, til Satans Arm,
Fra mig, og fra min Taare?

7.

Fornamst du ei min Røst endnu?
Har du forglem! den? - Tvivler du?
Foragter du min Naade?
Hvad eller troer din Siæl i Dag
Mit Syn for kort, min Arm for svag,
At du dig selv vil raade? -

8.

Jeg veier Himle i min Haand -
Jeg bygte Verdner, før min Aand,
Opvakte dig af Støvet! -
Alt staaer og falder ved min Røst! -
Og den er dig for svag til Trøst,
Saasnart du est bedrøvet? -

9.

Mit Vink betegner Stjerners Vei.
Og Ormens Gang undgaaer det ei! -
Hvad skiultes for mit Øie? -
224 Og vil din Siæl indsvøbt i Leer,
See meer, end jeg, som giennemseer
Det Dybe, og det Høie? -

10.

Hvor ofte har du hørt mit Ord:
Heft ei din Agt til denne Jord,
Som Ilden skal fortære! -
Her danner Naaden kun din Siæl
Dig, om du vilst, til evigt Vel,
Og sig til evig Ære. -

11.

Naar spildtes Fryd af Viisdoms Gud? -
Mon han forkyndte Kiød sit Bud,
Og Ormen sine Himle? -
Mon Evnerne, som Siælen fik,
Blev skabte for det Øieblik,

Hvori den her skal svimle?

12.

Qvæl, om du kanst, du Dødens Ven,
Det Aandedræt af Skaberen,
Hvorned du blevst begavet! -
Ak viid; i Sielens Evighed,
Er Tiden, som du kiedes ved,
Kun, som et Stænk i Havet! -

13.

Og dig Afgrundens fødte Træl,
Din Skabers trodsende Rebel,
Mit Forbunds Overtræder;
Dig er det tungt at lutres her
Ved snart forsvundne Lidelser,
Til ubegrændste Glæder? -

14.

Fra Evigheder saae min Aand,
Hvad Hielp, hvad Tugt, hvad Drift, hvad Baand,
Min svage Vandrer kræver. -
225 Den lærte selv din Siæl sin Gang, -
Den sagde dig, min Vei er trang;
Og Livets Port er snever! -

15.

Vil du da stærk foruden mig,
Tilsynde, og tiltrodse dig
Hvad Almagt har i Eie? -
Hvad, eller vil du, at jeg svag,
Din blinde Luune til Behag
Skal ændre Viisdoms Veie? -

16.

Vei Aaget, som du bærer paa! -
Kan dine Smerter ei forgaae? -
Kan ei din Byrde lettes? -
See dig omkring. - Kom dem ihu,
Som bæere tifold meer end du,
Og ei saa hastig trættes! -

17.

Støv, til Ustadighed bestemt,
Har du før aldrig hørt og glemt,
Din revsende Paaminder? -
Har du før aldrig i din Graad,
Fornummet Lindring, Trøst og Raad,
At nu dit Haab forsvinder? -

18.

Du seer din Sorg; men kanst du see,
Hvad om et Øieblik skal skee;
Hvor længe den skal vare?
Veedst du, om jeg i Morgen vil,
At du med Tak skal smiile til
Din overvundne Fare? -

19.

Dog nei, du føler dig for svag,
Du taaler ei, saa haarde Slag,
Du vilst undflye din Byrde! -
226 Hvi flyer du da paa Ulvens Vei? -
Mit arme Lam, hvi tyer du ei,
Til din troefaste Hyrde? -

20.

O du, som blind vil styrte dig,
Blant dem, der spotte med dit Skrig;
Og kildres ved din Smerte;
Hvor tit, hvor kiærligt har min Røst,
Paatryglet dig mit Haab, min Trøst,
Min Lise for dit Hierte! -

21.

Blev da dit Nag, dit Uhæld got,
Ved grumme Fienders kolde Spot,
Ved Venners bittre Klage? -
O føel de frommes Graad, som flød,
Føel Ondskabs Latter ved din Død,
Og vend endnu tilbage! -

22.

O Elskte du! som træt og mat
Forvildes i den skumle Nat,
Hvis Bryst min Fiende saarer;
Raab kun! paakald mig i din Nødt -
Kom til mig, at jeg i mit Skiød,
Maae stille dine Taarer! -

23.

Dog Arme nei! - dit haarde Sind
Vil, at du før skalt dræbes blind,
End frelses, om du troede! -
Du vilst undflye mig ved et Mord -
Ved haanlig Vantro til mit Ord -
Ved Trods mod den Algode! -

24.

Hør da endnu - hør sidste Gang,
Min Naades høie Varsel-Klang! -
Hør den paa Nattens Bredde! -
227 Og rører den dig ey - da skielv,
For det, hvorfra min Værskyld selv,

Kan evig aldrig redde! -

25.

Mon Havets Bølger slette ud,
Mon Gift fortærer Præg af Gud? -
Kan Dolken dræbe Tanker? -
Kan Aander døe? - Kan Mennesket,
Undflye sin Siæl, sig selv saa let
Som Støv hvorpaa det anker?

26.

Hvad eller vil du skiule dig,
For ham, hvis Vrede leyrer sig
Omkring mit Hegn paa Jorden? -
Ak see hans Lynilds tunge Skye,
Hvori du rasende vilst flye,
Og hør hans Dømmes Torden! -

27.

Fra Dybet møder den din Siæl,
Og skiulte Himlen dig, Rebel,
Da mødte dig dens Luer! -
Tag Morgenrødens Vinger paa,
Da skal din lil dog ei undgaae
De Slag, hvormed den truer! -

28.

Blodhævneren er skiult deri! -
Han griber dig! - og hvo kan frie
Den Orm, som han omspænder? -
Hvo vrister dig, som fræk forloed,
Min Friestads Hegn, mit Alters Foed,
Af Morder-Englens Hænder?

29.

Vred skal han see dig i dit Dynd,
Din Trods, din Skam, og al den Synd,
Som her min Naade skiuler! -
228 Forbittred skal han slynge dig
Dybt i Afgrunden, og dit Skrig
Skal fylde Nattens Huler! -

30.

Da skalt du føle Helvede,
Og i dets tykke Mulm kun see,
Den Orm, som evig nager!
Og i din Angst skal alt dit Raab
Ei vække mindste Glimt af Haab,
Som lindrer dine Plager! -

31.

Derfor vend om i Naadens Tid! -
Slaae til min Miskundhed din Liid! -
Og du skal finde Lise! -
Mig - hør det Himmel og min Jord! -
Mig skal du, lyder du mit Ord,
Da snart og evig prise! -

32.

See Dommerens udstrakte Arm! -
Kom til mig - til min trygge Barm! -
Iil, før hans Torden rammer! -
Hvis ei - gaae! - styrt dig blind og fræk,
I evigt Nag, og Skam, og Skræk,
Og uafseelig Jammer! -

(1780)

SVÆRDETS Hvinen og Skraldet af Skiolde
Tvinger nogle til Sang, og din Vellyst,
Biarkemaalet og Nornernes Hilsen,
River der Aand i din brusende Virvel,
Krigerens Thor!

Naar det skummende Bæger kun blinker,
Smeltes andre som Riimfrost i Solen,
Minni flød fra de flammende Læber,
Brage skal altid med Saft af Odrærer
Blande der Miød.

Mange findes, hvis Aand kan ey modstaae
Brune Piger med svulmende Bryster,
I din Lund, o du Elskerens Freja,
Sukke de Velklang og slumre og aande
Brændende Lyst.

Mig - thi ofte har Dalenes Hyrder
Tause trængt sig i Kreds om min Harpe
Naar de sittrende Strænge fortolkte
Sukkende Glæder, og Smilets og Taarens
Himmelske Sprog. -

Mig har Krigslyd og Vinen og Elskov
Altid mægtig fortryllet, men aldrig
Fylt med Sang; dine rødmende Druer
Mosel, og Øresunds blussende Piger
Kryster jeg tavs.

Mig de cimbriske Halvguders Sanger,
Mig, o sødeste, svulmende Stolthed!
Mig som kiendes og elskes af M***
Mig kan de venlige Dyder allene
Skabe til Skiald.

230

Stille, sølvgraae, som Maanen bag Regnskyer,
Klar, som Smiil, der fremspirer af Taarer,
Høi, (saa syntes den sittrende Amme)
Svævede Nornen, som fordem i Vuggen
Kyste mit Bryst.

»Føl, saa sagde den svulmende Norne,
»Føl Algodhed og fredsomme Konger,
»Jordens Venner, og Dydens og Konstens
»Venner, og Armod's medlidende Brødre;
»Føl dem og syng!«

Derfor sang jeg om Støvets Forbarmer
Derfor sang jeg om Cimbrernes Venner
Rolf og Balder og Christjan og Fredrik
Alle som hørte min smeltende Harpe,
Smiilte og græd.

Derfor sang jeg indsvøbt i en Støvregn

Som Philet om Dannemarks *Bernstorf*
Kierligt fulgte min Sang og mit Hierte
Cimbrernes Ven; - nu tilvinker Cheruben

Skialden et Smil.

Derfor, smilende Dyders og frugtbar
Viisdoms flammende Ven, o Du Jordens
Elsker! Derfor, min ædelste M***
Fylder Du mægtig mit Bryst, og min Harpes
Sittrende Stræng.

231

SAMTLIGE SKRIFTER I, TILEGNELSE (1780)

TIL KONGEN

ALLERNAADIGSTE KONGE!

DE Skrifter, hvoraf jeg her i dybeste Underdanighed nedlegger det første Bind for DERES MAJESTETS Throne, ere paa to eller tre smaae Stykker nær, alle forfattede under DERES blide, DERES i saa mange Henseender velsignede Regiering. Maatte mine Arbeiders indvortes Værd kun nogenledes svare til den Forudsetning, som jeg bør have derom, da jeg understaaer mig at pryde dem med min Konges Navn, da skal de overtyde Efterslægten om den Beskyttelse, de Opmuntringer, DERES MAJESTET værdigede Muserne, og blant deres Dyrkere, mig i Særdeleshed: Men de skal meer - de skal være et af de tusende talende Beviis paa den Lyksalighed, som stedse nedstrømmer fra Skioldungernes Scepter, og muligt hielpe til at udsprede Glæde og Viisdom og patriotisk Sindelav og Heltedyd, endog blant de tilkommende Danske.

Livets Herre forlænge DERES MAJESTETS Dage, og han den Algode krone DEM med Held og Fred og alle sine beste Velsignelser.

Kiøbenhavn, den 7. April 1780.

Allerunderdanigst

Johannes Ewald.

232

SAMTLIGE SKRIFTER I, FORTALE (1780)

TIL LÆSEREN

KUN sielden kan en Fortale være nødvendig, og jeg tør sige, at den aldrig kan blive det, uden ved en eller anden Ufuldkommenhed i Verket selv, især naar dette er digterisk. Jeg har ikke læst, eller havt Taalmodighed til at læse, tre i min Levetid, og dog bilder jeg mig ind, at have forstaaet de Skrifter, som jeg ønskede at forstaae, saa got, som jeg nogentid kunde lære det af en Fortale. Det vilde imidlertid være haardt for en Mand, der havde anvendt stor Flid og Bekostning paa at beværte og fornøje endeel Fremmede, om han ikke selv, i det mindste eengang, turde lade sig see i Giestesalen; pege paa nogle Retters fine Smag, eller deres Sielighed, eller deres Kostbarhed; undskyldte andre; og ved selv at laste dem, om muligt, forekomme alle de Anmerkninger, som andre kunde gjøre derimod; overalt ved at udbrede sine Hensigters Redelighed, ved at opregne de Vanskeligheder, han havde maattet overvinde, ved at beraabe sig paa andres Bifald, ved Høfligheder og skjulte Trusler, paa alle Maader saavidt som muligt, forvisse sig om sine Giesters Bifald og Beundring, og det som meer er, modtage den Virak, som han venter sig, saa personlig, som det kan lade sig gjøre. Samme Beskaffenhed har det omtrent med en Forfatter, og jeg kunde aldrig fortænke den Mand, der, efterat have anvendt vaagne Nætter paa at fornøje mig, endnu af Mistillid til sit Arbeide, søgte at sette alle mine Lidenskaber, indtil min Frygt og min Medynk selv, i Bevægelse, for at afskræmme, aftvinge, eller aftrygle mig et Bifald, som var alle hans Ønskers Formaal. Jeg, som troer at kiende 233 Menneskets Svaghed, jeg vilde, som sagt, ikke fortænke ham deri; men da jeg tillige, uroest, kiender deres og min Egensind, vilde jeg neppe formode, at han paa denne Maade befordrede sin Hensigt et Haarsbrede. Skal vort Bifald være en Gave, da maae det i det mindste være frivilligt. Men blot den sande og øiensynlige Fortieneste kan aftvinge os det; og denne kan bedre findes i Verket selv, end bevises i nogen Fortale. Men vil man paalegge Egoismen, denne de fleste Prolegomeners snaksomme Moder, Tavshed, og det burde man, saasnart man saae det Latterlige deri; hvad bliver da tilovers, som kunde tvinge en Digter til at opholde sine Læsere, endog imod deres Ønske, i sin Forstue? Hvad kan, hvad bør han sige dem andet, end: her ere mine Skrifter! Andet havde jeg ikke heller besluttet at sige dem, dersom ikke saadanne Venner, hvis Dom jeg har meer Tillid til, end min egen, saa got som havde tilsvoret mig, at det var en plat Urimelighed at bekiendtgjøre et heelt Livs Arbeider, uden at tale noget i Forveien over denne vigtige Beslutning. Nu at skrive en Forerindring, blot af den Aarsag, at ville skrive en, det synes mig endnu langt urimeligere, end alt hvad Kierlighed til os selv kan frembringe. Og hvad skal en Forfatter i dette Tilfælde sige sine Læsere, som nogenledes kan interessere dem? uden saa er, at han vil lade en Afhandling, eller et Digt, være Fortale til alle de øvrige. Paa den anden Side vilde jeg ligesaa ugierne vove at synes besynderlig, selv maaskee uhøflig, ved at unddrage mig fra en gammel Sædvane, som overalt er saa let at efterleve. Denne Betragtning driver mig igien tilbage paa Egoistens alfare Vei, og jeg vil, for at føie Mængden af mine Læsere, anvende nogle Blade paa at tale om mig selv, da jeg paa dette Sted intet veed at anbringe, som havde bedre Sammenhæng med mine Skrifter. Men jeg skal stræbe efter at være saa kort, saa almeennyttig, med andre Ord: saa 234 lidet kiedsommeligt, som muligt. Forresten frasiger jeg mig høitideligt enhver Hensigt at bestikke, eller at overile, eller at røre, eller at forblinde, eller at skræmme mine Dommere; og jeg beder dem indstændig at ville udfinde disse Skrifters Værd eller Uværd efter den Anledning, som deres egen Skiønsomhed kan give dem, og i den Henseende lade alt det, som jeg her kan sige om den Person, der skrev, eller om de Vilkaar, hvorunder, eller om de Aarsager, hvorfor han skrev, være fuldkommen som usagt.

De Evner og det Hæng, som Naturen gav mig til at blive Digter, de Hielpemidler, hvorved jeg siden har stræbt at flytte mig frem paa denne steile, denne slibrige Bane; de Grunde, der tilsidst bestemte mig til at opofre denne kun i sin Fuldkommenhed ædle Kunst al min Tid, alle mine Bestræbelser; de Vanskeligheder, som enten har standset eller hindret min Fremgang; den Plads, som jeg tilsidst troer at have opnaaet iblant mine Medarbeidere - alt dette, mener jeg, skulde være endeel af mine Læsere interessant nok, dersom jeg kun selv forstod at udvikle det. Jeg vil forsøge det, og i det mindste vist love, at være historisk oprigtig, og at fortælle Tingene, som de ere fulgte paa hinanden, om jeg og ikke har Skarpsigtighed nok til at indsee de ofte fine Nuancer, hvorved de vare sammenheftede.

Poeter, siger man, fødes. I Parenthese være det sagt, at jeg kun skriver denne Fortale for dem iblant mine Læsere, der gjør mig den Ære at tilstaae mig dette Navn. Jeg selv troer at være det, og jeg foragter den falske Beskedenhed alt for meget til, at jeg skulde undsee mig for at sige: je suis aussi peintre, blot fordi en Montesquieu en Gang har sagt det samme. Men om jeg er født Poet, eller om nogen fødes saaledes, det veed jeg ikke. Vist nok er jeg det ikke i den Forstand, som det synes, at Ovid tager dette Ord. Hans Quod tentabam 235

scribere, versus erat, synes heller at passe sig til Versenes Stavelsemaal og Harmonie, end til de Tanker, som de indeholdt. Og disse Omstændigheder af Digtekonsten, Riim, og anden Velklang har al min Tid, oprigtig talt, kostet mig formeget Hovedbrud, for mange sønderbidte Penne, til at jeg nogentid skulde troe mig til at være født Versemager. Hvad det mere Indvortes af Poesien betreffen, da sporer jeg, ved at tænke min Levetid tilbage, meget tidlig hos mig en levende Indbildingskraft, og et overmaade varmt Hierte. Men det, som maaskee endnu characteriserer en tilstundende Digter nøiere; da hørte jeg, saameget jeg kan erindre fra min Barndom af, aldrig tale om nogen stor, eller ædel, eller blot besynderlig Handling, uden

baade at føle Lyst, og at tiltroe mig Evner til at gjøre den efter. Den jevne alfare, støvede Vei havde aldrig noget Tillokkende for mig. Dens Tryghed, dens Beqvemmelighed havde intet morende for min Indbildningskraft, intet, der kunde trøste mit Hierte for Savnet af de Følelser, som kun uventede Hendelser og Vanskeligheder, og Farer kan opvekke. Selv dens Formaal, den timelige Lyksalighed, maatte man anprise mig saameget, som man vilde; da følte jeg lidet eller intet derved, enten fordi det endnu var for langt borte, eller fordi man ikke havde Gaver til at skildre mig det behageligt nok, eller maaskee fordi jeg helst vilde skildre og vælge min Lyksalighed selv. Imidlertid vandrede jeg med i Caravanen, fordi jeg maatte, og saalænge jeg maatte. Men naar jeg undertiden saae til Siderne, og blev en eller anden enkelt Pilegrim vaer, som vandrede sin Fodstie for sig selv; da opvakte han min hele Opmerksomhed, da brændte mit Hierte efter den ujevne, krumløbende, med Krat og Moser igiennemskaarne Bane, og jeg forud følte de himmelske Saligheder, som den altid syntes mig at føre til. Jeg vil stræbe at gjøre mig tydeligere. Jeg har sagt, at det Store, 236

det Ædle, og selv det blot Besynderlige, saavidt jeg kan erindre fra mine spædste Aar, altid havde en uimodstaaelig Magt over mit Hierte. Nu er efter mit Begreb enhver Handling, enhver Stilling, og enhver Tildragelse, som fortienet Navn af Stor eller Ædel, af sin Natur, tillige besynderlig. Vel kan man finde saadanne paa den almindelige Bane, som jeg kalder Livets alfare Vei. Der gives Virkninger af en utrættelig Flid, af længe forud anlagte Planer, af en stræng, og uafbrudt, og langvarig Klogskab, hvilke man ikke vel kan negte Navn af store, og dog kan de ikke i en egentlig Forstand kaldes besynderlige, da det i det mindste staaer i manges Magt at frembringe dem. Men just af denne Aarsag, fordi man nemlig længe og ofte har dem for Øinene, fordi man med temmelig Vished kan længe forudsee, at de maae finde Sted, og tydelig bevise, hvorfor de maae det; just derfor kan de ikke synes os saa store, som de virkelig ere, og aldrig røre os saa sterkt, som det Sielne, det Uventede, hvorfor vi ingen Regnskab kan gjøre. Derfor har jeg seet mange store og derhos lærde Folianter, mange store og velgjørende Stiftelser, og mange store Ulykker, uden at tænke eller føle det mindste derved, fordi de nemlig af ovenanførte Aarsager ikke kunde opvekke min Beundring, og jeg allerede i Forveien var, eller troede at være bekiendt dermed. Naar jeg derimod enten selv rev mig løs fra den alfare Vei, eller blot skimtede den elskte Fodstie; naar den Handling, eller Tildragelse, eller Stilling, som mødte mig, var uventet - ja var den da stor og ædel tillige, da smeltede den min hele Siel i brændende Taarer, med en uimodstaaeligere Magt, end Bedrøvelsen eller Smerten selv nogentid kunde gjøre det - og var den ond, eller farlig, eller græsselig, da fyldte den selv mit Bryst med et vellystigt Gysende, med en kildrende Afsky e, som jeg mere end engang har været fristet at ønske mig tilbage. I dette er slet intet Paradox 237

eller engang Usædvanligt. Mange, som erindre, med hvilken Begierlighed de i deres Barndom have hørt paa Spørgelsehistorier og andre græsselige Eventyrer, hvorfor de dog zitrede, vil i dette Fald sande med mig. Hvad de store og ædle Handlinger betreffen, som jeg egentlig taler om, da vil man endnu lettere være enig med mig, naar jeg siger, at de røre usigelig meer, hvor de ere uventede, end hvor man rimeligviis kunde forestille sig dem. Om en Edelmann, eller om en Mandrin selv gjorde noget, som var stort eller ædelt, da vilde det vist røre mig med en langt usigeligere Glæde, end om den hellige Paulus havde gjort det samme. Og dette er blot Natur, det er Menneskefølelse, og Englerne tænke, som vi veed, i den Fald ligesom vi. Jeg har følgelig ikke heraf villet udlede mit større Hæng eller mine større Evner til Digtekonsten, uden for saavidt min større Grad af Følsomhed kan bevise dette. Maaden at føle paa, eller Ordenen at føle i, troer jeg at have tilfælles med alle. Men dersom alle store Handlinger efter mit Begreb, ere besynderlige, saa er det dog vist, at alle besynderlige Handlinger ikke derfor ere store. Og jeg har oventil sagt, at selv de blot besynderlige meget tidlig fængslede min Opmerksomhed, og frembragte min Efterlignelyst. Dette synes at være et Skridt nærmere. Naar jeg saae en Alexander i Sisygambis's Telt, eller en Canut ved Strandbredden, da brændte mit Hierte, og heri, troer jeg, var intet overordentligt. Men ofte, naar jeg blev en Diogen vaer i sin Tønde, eller Carl den Tolvte i Bender; endog da lod jeg mig henrive af en Beundring, hvorved jeg haaber at skielne mig fra Mængden, og i mine barnagtige Henrykkelser var jeg ofte nærmere, end man skulde tænke, ved at føle det samme, som Philippiden fandt, da han saae den cyniske Philosoph. Dette forudsætter i det mindste et vist naturligt Hæng til Frihed, en vis Egensind, en vis Følelse af sit Selv, som ere Digteren temmelig 238

væsentlige, og maaskee selv bidrage noget til at danne ham. Jeg kunde nu let anføre endeel Bømehistorier, som tiende til at oplyse alt dette, men jeg har lovet at falde Læserne saa lidet kiedsommelig, som muligt. Den umiddelbareste Følge deraf kan jeg ikke fortie, den nemlig, at Eventyrer og siden Romaner blev min unge Siels kiereste Føde, og som jeg troer uformerket gav den et Indtryk, som siden altid var uudsletteligt. Det er vist, at jeg begyndte med at ville være den stærke Bernhardt, eller Holger Danske, eller en anden af Ammestuens Helte. Naturligt nok forædledes mine Ønsker, som min Kundskab efterhaanden udbredede sig. Miltiades, Themistokles, Aristides, med et Ord Cornelius's Helte, naar jeg undtager Pausanias og Lysander, og jeg veed ikke selv, af hvad Aarsag, Agesilaus og Atticus, bleve Tid efter anden mine Mønstere i den Orden, som jeg tyede deres Levnetssløb. Jeg erindrer nøiagtig, at jeg i en Alder af ti til elleve Aar, da min da værende og maaskee i lidt entusiastiske Lærer havde gjort mig bekiendt med endeel Martyrers Historier, fik en inderlig Lyst til at lære Abyssinisk, for med Tiden at omvende Indbyggerne af det Inderste i Africa, og det, som var mig mere magtpaaliggende, ved denne Leilighed, at vinde Martyrkronen. Den første Roman som faldt mig i Hænderne, var tilfældigviis Robison Crusoe. Rousseau's Tilbedere maae tilgive mig, eller egentlig Sandheden, at denne Bog maae være saa nyttig og saa ypperlig for Ungdommen, som den vil; da blev den i det mindste mig farlig. Dette er saa vist, at min Rector, kort efter at jeg havde læst den, maatte med Magt hente mig fire Mile tilbage fra Veien til Holland, hvorfra det var min Hensigt at reise til Batavia, i det uskyldige Haab, underveis at strande paa en eller anden ubeboet Øe. Da disse Drømme vare bortdunstedede,

fik jeg fat paa Fielding's Tom Jones, og jeg er positiv, at dette Skrift gav min Moralitet det 239 første, og vist et meget farligt Stød. Disse smaae Anecdoter af min Børnehistorie synes ved første Øiekast langt ubetydeligere, end de blive, naar man anstiller de Betragtninger derover, som de give Anledning til. Jeg vil kun anstille een, som hører til min Hovedsag. De, som da kiendte mig, sagde mig det daglig, og med megen Sandhed, at jeg byggede Kasteller i Luften. Men jeg er vis paa, at disse Udsvævelser tillige vare de første poetiske Arbejder, jeg gjorde Udkast til. Jeg var imidlertid da saa langt fra enten at ville eller at kunne skrive Vers, som en Spradebasse er det fra at sye sine egne Klæder. Min brusende Siel tillod mig ikke det maadelige Forsæt at ville besyngne Helte - jeg vilde selv være det. Vel skrev jeg i de Tider Nytaars og andre Leilighedsvers, fordi jeg maatte, og man roste dem, fordi man enten ikke vilde gjøre mig mismodig, eller fordi man ikke forstod det bedre. Men efter dem at regne, som jeg endnu endeel Aar derefter har skrevet, maae det have været en sand Jammer. Jeg skrev og latinske Vers, som vist have været fortreffelige; thi jeg stial dem ved Hielp af Smetius, Weinrichius, og andre, Ord for Ord fra Virgil, Horats, og de øvrige af Latiens beste Digtere. Og jeg havde alt længe, ikke just læst, men tyet disse Digtere, da jeg endnu havde det elendige Begreb om en Ode, at dens væsentligste Fuldkommenhed bestod i at være uforstaaelig, og overalt rigelig bestrøet med endeel mythologiske Ord, hvoraf Læseren ikke kunde fatte Meningen, uden ved Hielp af Lexicon. Havde jeg da inddrøkket dette Begreb af Horats? Utroligt! Og dog er det vist, at jeg endnu rødmer naar jeg eftertænker den Upoetiskhed, hvormed jeg den Tid læste denne og de øvrige classiske Digtere. Langt fra, som siden efter en halv Snees Aars Forløb, da jeg af egen Tilbøielighed begyndte at læse dem paa ny, langt fra, at føle deres fortryllende Skiønheder, læste jeg da Flaccus med Afskye, maaskee fordi han smigrede, 240 men især fordi jeg efter min da værende Smag overalt fandt for lidet Handling, for faa eventyrlige Situationer, og for mange Ord i Oden. Virgil selv, den udødelige Virgil, læste jeg med Kiedsommelighed, fordi jeg hverken kunde lide hans Pius Æneas eller hans Fidus Achates og maaskee fordi de Pensa, som man gav mig af hans Vers, at lære uden ad, vare for vidtløftige. Jeg er overbeviist om, at mine Lærere, vare aldeles uskyldige i denne min besynderlige Feil. Jeg havde tvende, og de vare begge for brave Mænd, de havde formegen Indsigt, og for sund Smag, til at de enten ikke selv skulde have følt, eller ikke have anpriset mig Yndigheder, som det næsten er vanskeligt at oversee eller at være kold imod. Var det da Stupiditet hos mig selv? Det vil jeg ligesaa ugiern troe. Jeg bilder mig meget mere ind, at min Siel da var alt for virksom, alt for meget i Giering, til at blotte Tanker eller Billeder kunde berolige den; det var Handling, som den brændte efter. Jeg tænker, at for en god Digter, det er at sige, for en, der foruden sine Digtergaver, har en sund og moden Forstand, skulde det da have faldet ligesaa vanskeligt enten, at følge min alt for vilde Indbildningskraft, eller at tilfredsstille mit alt for varme Hierte, om han ellers havde holdt dette for Umagen værd; som det var mig selv umuligt enten, at finde Ord til mine Billeder, eller Velklang til det, jeg følte. Man bør, troer jeg, være nogenledes kold, for at kunne skildre sin Ild. Og mig kunde først Aar, og Erfaring, og Lidelser afkøle til Skildrer. Jeg har maaskee talt alt for meget om mine Børneaar. Og dog kan jeg ikke slippe dem, førend jeg endnu har lagt til, at jeg fra mit trettende Aar af begyndte, ikke af frit Valg, men efter min ene Lærers Befaling, at forfatte adskillige smaa tyske Poesier, som ikke alleneste da forskaffede mig Rygte af en god Verse-mager, men selv endnu blive omtalte med Bifald af Mænd, hvis Dom jeg skylder Høiagtelse.

241

Blant andre et Stykke, Pantomimen kaldet, som jeg declamerede offentlig. Jeg veed ikke, hvor disse Stykker ere afblevne, og jeg har glemt dem indtil den sidste Tøddel. Men med al Agtelse for mine Velyndere være det sagt, at jeg har fundet senere Vers af mig, som slet ingen god Formodning give mig om hine; thi hvorfor skulde jeg have forverret mig?

Jeg kom til Høiskolen med et Begreb om Digtekonsten, som vore Erudite selv, og maaskee de allene ikke skulde blues ved. Jeg kiendte den ikke, jeg tiltroede mig ingen Evner dertil, og følgelig næsten foragtede jeg den. Paa min Digterliste var Klopstock og Kaalund begge anførte under det Bogstav K. Og næsten blusser jeg ved at tilstaae, at dersom den første besad min større Agt, da havde han sit Rygte, meer end mig at takke derfor. Men hvad Under, at jeg ikke kiendte, ikke forstod denne Forløsningens sublime Sanger; da jeg, som sagt, hverken forstod eller kiendte min egen Siel: døv og kold imod Citharens melodiske Toner, havde denne allerede længe lydet efter Trompetens vilde Klang, og de Underspaaende Krigsraab, som da naaede os fra Elvens og fra Moldauens Bredde. Mit hele Hierte hængte ved de store Handlinger, ved de høie Dyder, ved de ynkelige, de skrekkelige, de underfulde Optrin, hvormed min Indbildningskraft utrættelig udpyntede Rygtet. Det traf sig saa, at visse Omstændigheder snart næsten tvang mig derhen, hvor min egen Tilbøielighed alt længe havde lokket mig. Da jeg var femten Aar, blev jeg Krigsmand, i det stadige Haab, snart at give vore Skialdre nok at bestille. Hvilke opløftende Drømme, hvilke henrivende Billeder opfyldte ikke da min drukne Siel! Havde jeg dem kun paa Prent saaledes, som jeg da følte dem, man vilde vist tilstaae mig, at der var Poesie skiult deri, eller i det mindste en Gnist deraf, hvorom man kunde haabe, at den da vilde yttre sin Virkning, 242

naar den fik Rum, og Luft, og Tid dertil. Erfaring, den mægtige Erfaring adspredede snart den største Deel af de romantiske Dunster, som da qualte den. Et Vinterqvarteer og et Feldtog overbeviste mig grundigere, end de beste Syllogismer skulde have gjort det, at Halvgudernes Tider vare forbi, at en Soldats første og ypperste Dyd er Underkastelse, og at det ligner meer en Drøm, end et Under ved Fortienester at udmerke sig iblant 100000 Mand, som alle ere nødte til at iagttage deres Pligt, og ikke tør gjøre meer. Jeg kom følgelig snart, og en stor Deel klogere Hiem, end jeg var gaaet ud. Og dette var ikke den eneste Fordeel, som min ulmende Digteraand havde af denne Reise. Jeg havde seet Bierge, og Feldtslag, og i tykke Skove

eensombeliggende Munkeklostere; jeg havde været Vidne til endeel store og rørende Optrin, hvis Erindring nærrede og opløftede min Siel, uden at beruse den; jeg havde nu lært at føle det Underlige, det Store, og det Vellystige i Naturen, uden just altid at ville gjøre det efter, eller lide for meget ved Savnet deraf. Dette gav mig vel en større Beqvemhed til Digterkonsten, men jeg var endnu langt fra enten at merke dette selv, eller at benytte mig deraf. Uden enten at kiende Clio, og Thalia, og Melpomene, eller at bekymre mig om deres Bekiendtskab, begav jeg mig ganske rolig til at studere Hollats og Reinbeck; og til et ydermere uimodsigeligt Beviis, at jeg den Gang ikke var Digter, excerperede jeg vor gode Brochmann fra den ene Ende til den anden. I de Tider skrev jeg en Afhandling om en guddommelig Forlørsers Nødvendighed for det menneskelige Kiøn, som jeg ikke finder værd at indrykkes i disse Samlinger, da jeg ikke har været denne vigtige Materie voxen nok, endskiønt det ellers kan være taalelig skrevet. Vel skrev jeg i den Tid og Vers, og uden Tvivl saadanne, som ikke fattedes Stænk af en naturlig Vittighed. Men i de første sex Aar skrev jeg intet Stykke,

243
hvormed jeg vilde bebyrde mine Læsere - et eneste undtaget, som jeg vil lade dem see til et Forsøg. Og dette eneste havde nær for evig skræmmet mig fra Parnas. Jeg viste det nemlig til en af mine Venner, som da passerede for et Vidunder i Digterkonsten; thi han havde vundet en Priis. Denne sagde mig med rene Ord, at mit Vers intet duede, og raadede mig alvorlig, at lade en Konst fare, som jeg ingen Evner havde til. Jeg var beskeden nok til at troe ham paa hans Ord. Og dette, tænker jeg, er et Beviis meer, at jeg den Gang ikke endnu var Digter. Og det var ikke allene Tillid til mig selv, men det var Høiagtelse for Konsten, og frem for alt Læsning, som da fattedes mig. Men efterhaanden fremspirede, og udvikledes, og modnedes de Omstændigheder, som skulde give min Siel sit sidste Præg. To eller tre Aar efter mit mislykkede Tog leed jeg et Tab, som rørte mit Hierte langt nærmere og langt heftigere, end hint. Dette stemte uden Tvivl for en stor Deel min Siel i den høitidelige melankolske Tone, som jeg troer, at være et Hovedtræk i de fleste af mine Poesier. Men det havde endnu en anden Virkning: det gjorde mig reent uenig med alt det, som man kalder timelig Lykke. Jeg havde hidindtil kun havt en bevægende Grund, at trakte efter saa noget - og denne Grund faldt bort. Nu blev det min Plan at slentre Livet igiennem, som jeg best kunde, og, saa got som muligt, at forskiønne min Vei med en vis Art af Lyksalighed. En rolig Hytte; en behagelig Egn; maadeligt Udkomme; faa, men retskafne Venner; og jeg tør sige, frem for alt, at være saa nyttig, som min Evne tillod det, uden at være nogen til Byrde, var alt, hvad jeg den Tid ønskede mig af Jorden. I denne Sindsforfatning skrev jeg LYKKENS TEMPEL, virkelig ikke for at skrive noget skjønt og priisværdigt Stykke, men blot for at sige mig selv mine egne Tanker. Jeg har ladet det være det første Stykke i min Samling, fordi det i mere end en Forstand, 244 nemlig baade i Hensigt til sit Indhold og til sin Skiebne, kan med Sandhed siges at have været Moder til alle de øvrige. Endskiønt blot skrevet for Tidsfordriv, fandt det dog mit Bifald alt for meget til, at jeg ikke skulde have fremviist det for mine Venner. Salig Hr. Poulsen, en Mand af Genie, og den Tid Præst i Gientofte, saae det. Han fandt det værdigt til vor store Sneedorffs Omdømme. Den patriotiske Tilskuers ædelhiertede Forfatter lærte mig at sette Priis paa mit Arbeide ved en Opmuntring, der langt overgik mit Haab, og det var efter hans Raad, at jeg foreviste det til Selskabet for de skjønne Videnskaber. Her mødte jeg den Lykke, som gjorde Epoqve i min Siel, som gav den sin sidste Bestemmelse, og som egentlig har modnet mig til Digter, om jeg ellers fortjener dette Navn. Jeg blev kiendt af de danske Musers ivrigste og viseste Beskytter, af en Mand, hvis Æreminde i alle Hensigter bør og vil være udødeligt, ifald det ellers nogen tid var betroet Digterkonsten at tildele dette Held - med et Ord, af Hr. Conferentsraad Carstens.

Jeg føler i dette Øieblik, at jeg kan ønske mine Skrifter Varighed, om jeg og ingen anden Aarsag havde, end den, at kunne sige til mange og selv til den sidste Efterslegt alt, hvad jeg skylder denne Ædelmodige. Lad andre, drevne af en dum Stolthed, enten ville betræde Digterkonstens steile og slibrige Bane, uden Hielp af en kyndig og forsigtig og viis Veileder, med idelig og uundgaaelig Fare, at brette Halsen, eller lad dem med en sort Utaknemmelighed glemme den Haand, som ledsagede dem, og skiule eller i det mindste fortie den væsentlige Andeel, som denne har i deres Fortienester. Det er mig en sand Ære og en sød Vellyst, her offentlig, at kunne sige, at jeg skylder min vise, min menneskekielige, min taalmodige Lærer den Beroligelse, det Haab, jeg nu har, at kunne nytte og fornøie mine Læsere. Jeg skulde uden hans 245 Hielp have kunnet blive en Mand af Indfald og Lune, maaskee selv min daglige Cirkels Beundring. Men jeg sagde før, at den Bevisthed, at være nyttig, var et Hovedtræk i mit Ideal af jordisk Lyksalighed, og jeg talte Sandhed. Poesiens Foragtere maae sige, hvad de vil, saa er jeg overbeviist, at jeg ved alle mine Arbeider har tragtet efter og ved endeel virkelig har opnaaet dette Held; hvorledes skal jeg da finde Ord, der værdig nok udtrykke min Taknemmelighed mod den Mand, der ved at tæmme og styre min alt for brusende Aand, ved at vise mig de Afgrunde, som jeg havde at frygte for, de Stier, som jeg burde gaae, med et Ord, ved en utrættelig Taalmodighed gjorde mig beqvem til at naae det. Og dersom dette er den vigtigste Deel af min Lyksalighed, som jeg skylder Ham, da er det langt fra ikke den eneste. Ædle, store Mand! denne Tilstaaelse, som jeg her har hensat, for nogenledes at tilfredsstille mit overflydende Hierte, o, den kan langt fra ikke fortolke det heelt. Heller var det ikke Dem, men Efterslegten, som jeg vilde vise det, og det for min egen Skyld. Dem bør og vil Deres egen Bevisthed være det værdigste og tilstrekkeligste Giengield.

Da jeg med en skyldig Følgagtighed temmelig tidt havde ombyggt LYKKENS TEMPEL, blev den tilsidst saaledes, at den fortiente Sted i Selskabets Skrifter. Dette gav mig Mod, og jeg begyndte at fatte den Formodning om mig selv, at jeg vel kunde være et Genie. Men Aar 1766, indtraf først den i sig selv sørgelige Begivenhed, der hendelseviis ikke alleneste gav mig Mod nok til at fylde alle mine Venners Øren med mine Vers, men selv oppustede mit uerfarne Hierte til det urimeligste, til det meest ødeleggende Overmod. Den

uforglemmelige Frederik den Femte var død, og Danmark i Taarer. Nogle Studentere bleve tilsagte at indgive Prøver af de Cantater, som skulde opføres ved hans Jordefærd. En Person, som havde at befale 246 over mig, tvang mig til at forsøge mit Held med de andre. Jeg skrev da saa got, som jeg kunde en Arie, et Chor, og et Recitativ, og jeg kan sige med Sandhed, at jeg til min egen største Forundring beholdt Fortrinet. Det var vist den Gang mine egne varme Følelser, og ikke Konsten, der hjalp mig til denne Pris. Men da jeg nu havde skrevet det færdigt, da nu enhver Dansk fandt, at jeg havde skildret hans dybtsaarede Hierte, da jeg kun ligefrem skildrede mit eget; da overøste man mig med et ufortient Bifald, og man tiltroede mig at have været konstig, og vittig, og skarpsindig, hvor jeg blot havde været oprigtig. Jeg var uforsigtig nok til at inddrikke den Virak, hvormed man ved denne Leilighed, af et got Hierte, fra alle Sider beskienkede mig, saa graadig, som havde jeg endnu gaaet i fjerde Lectie. Den berusede mig og saaledes, at jeg nær aldrig var vaagnet. Jeg troede mig nu ikke blot Digter mere, men den beste, den ypperste Digter i Danmark, og det som verre var, uforbederlig. Saa nær var jeg ved aldrig at have blevet nogen. I denne Ruus skrev jeg iblant andre Stykker ADAM OG EVA, eller egentligere, det første Udkast af dette Stykke; thi det var da kun een Act. Jeg gjorde mig den visseste Regning paa den høieste Pris derfor, uagtet ingen Pris var udsat for saadant et Stykke. Mine Dommere sagde mig med megen Venskabelighed, at de fandt mange Spor af poetisk Genie forstrøede i mit Drama, at mit Arbeide fortiente en Belønning, og at det ved Forbedring kunde blive got. Dette var nu vist al den Høflighed, som mit Arbeide fortiente; men min Forventning havde været for opskruet, til at jeg kunde tilfredsstilles derved. Jeg erklærede reent ud, at naar jeg ikke kunde være den første Digter i mit Fødeland, vilde jeg ikke være den anden, og jeg tog mit Stykke tilbage i det stadige Forsæt at udarbeide det saa længe, indtil enhver maatte tilstaae, at man ei havde seet dets Lige fra Kong 247 Skiolds Tider. Da den raske Humor sagtnedes, faldt mig et Vink ind, som min ældste Lærer havde givet mig, der omtrent sagde, at det meste mig fattedes, var Læsning. Apollo hvidskede mig i Øret, at han havde Ret, og paa eengang fattede jeg den Beslutning, som jeg bekræftede paa det høitideligste, i de første to Aar ikke at sette Pen til Papiir, og at anvende al denne Tid til at læse. Jeg holdt mit Ord, og vel bekom det mig, endskiønt jeg som ukyndig i Litteraturen naturligviis gik i Blinde, og læste meget, som jeg siden maatte gjøre mig Umage for at glemme. Til mit Held var dog den ældre Corneille's Værker det første, som faldt mig i Hænderne. Han blev og min Helt i det Franske, ligesom Forfatteren af Messiaden i det Tydske. Naar jeg nu læser min ADAM OG EVA, det første Stykke, som jeg efter denne Tid udarbejdede, finder jeg tydelige Spor deri af denne min Smag. Og enhver, som læser det med Eftertanke, vil neppe miskiende den franske Digtters Hæng, Anthitheser, og Sentiments, neppe hans rige Declamation deri, og enhver, tænker jeg, vil finde, at jeg i dette Stykke i det mindste har viist Lyst nok at danne mig efter den store Klopstock, om jeg og ei har haft Evne dertil. Nu begyndte jeg og at læse de latinske classiske Digttere, som jeg hidindtil havde forsmaaet, og jeg havde blot min Begierlighed, og ikke nogens Anviisning at takke derfor, at jeg nu læste dem med Nytte, og tilsidst med Vellyst. Fler Sprog forstod jeg den Tid ikke, thi Græsk kunde jeg den Tid og kan endnu kun tye, og jeg kiender kun Homer af dens Oversættelser. Det Engelske var mig aldeles ubekiendt. Lærebøger troede jeg, det var mig en umistelig Pligt at læse. Jeg anskaffede mig følgerig baade Batteux og fler saadanne Systematiker. Men det har al min Tid været mig plat umuligt at læse tre Blade af dem til Ende, og jeg maatte have overgivet alt Haab om at naae Parnas, ifald man ikke kunde komme der, uden ved Hielp af 248 disse kolde Planskrivere. Imidlertid forstaaer det sig, at jeg læste baade Horatzes Brev til Pisonerne og Boileaus Digtekonst. Jeg har siden den Tid læst Pope og Mulgrave, men alle, som jeg forsikrer, blot for deres Stils og ikke for deres Indholds Skyld. Corneilles Discurser er det eneste, som jeg efter min Overbeviisning kan undtage fra denne Regel. Da nu den Tid, som jeg havde foresat mig, var udløbet; var det første, som jeg tog mig for, at igiennemsee min ULYKKELIGE PRØVE, som jeg for to Aar siden havde sat saa stor Pris paa, og jeg fandt, at det var det vanskabteste Foster, som et varmt Hierte og en brusende Indbildningskraft nogentid kunde udlekkede af en aldeles uvidende Hierne. Imidlertid elskte jeg det endnu, og om ikke det, da det Ord, som jeg eengang havde givet mig selv derpaa, at ville gjøre det saa fuldkomment som muligt. Jeg gav mig følgerig til dette Arbeide, og først i fem fierding Aar bragte jeg det i den Stand, som det er nu. Strax efter denne Tid, traf noget ind, som gav min Smag en ny Vending: Wielands Oversættelse af Shakespear og den prosaiske af Machpersons Ossian faldt mig i Hænderne, og saa ufuldkomne som disse ere, opvakte de dog, jeg vil ikke sige, en Lyst, men en Trang hos mig til at lære Engelsk. Jeg lærte det, og hvilket bundløst Væld af Digterrigdom aabnede sig nu for mig. Jeg havde samme Tid den Lykke at blive kiendt, og taalt, og yndet af den store Klopstock, og man kan ikke tvivle paa, at jo denne Mands Omgang var mig en ny Kilde, hvoraf jeg øste ligesaa graadig, som af den før omtalte.

Det første Stykke af Betydenhed, som jeg skrev efter denne Tid, var ROLF KRAGE. Enhver opmerksom Læser vil finde min forandrede Smag heri. Havde jeg forbedret mig? det vil jeg overlade til andres fri Omdømme, og i den saavel som i fler Hensigter lade min Rolfstaae uforandret, saaledes som den da behagede Tydscklands første Barde.

249

Meer vil jeg paa nærværende Tid ikke sige om mine poetiske Arbeiders Historie. De Omstændig heder deraf, som kun ere mig selv bevidste, og som kan være mine Læsere magtpaaliggende at vide, vil jeg enten anføre ved Stykkerne selv, eller ved en anden Leilighed.

I den Tid, da jeg skrev ROLF KRAGE, blev jeg angrebet af den smertelige Sygdom, som endnu holder mig ved Sengen, og som gjorde mig aldeles udygtig til alle Slags Forretninger, som enten fordrede Legems Vigør,

eller en lagttagelse af ordentlig bestemte Tider. Jeg frygtede intet meer end den Tanke, at blive en blot Byrde for mine Medmennesker, og dette bestemte mig til aldeles og med Iver at opofre mig til de smukke Videnskaber, de eneste, hvori jeg troede, at kunne udvirke noget got og agtværdigt. Jeg har maaskee tiere talt om min Lyst at være nyttig, end en streng Beskedenhed tillader det. Men Iver for min Konsts Ære, og den allene, frister mig til endnu eengang hellig at bevidne, at jeg aldrig skulde eller kunde have opofret mig til Poesien, dersom jeg havde troet den et blot Tidsfordriv. Det vil altid blive mit Hierte ubegribeligt; hvorledes der kan gives Mennesker, og selv indsigtfulde og gode Mennesker, og, Himlen forlade dem det, selv Digtere, der kan indskrænke den ædelste blant alle Konster til saa ringe, til saa uselt et Formaal. Jeg siger mit Hierte, og hvor opfyldt er det ikke i dette Øieblik af alt det, der kunde siges til din Forherligelse, du Levning, du Præg af vort himmelske Udspring! og hvor gjerne vilde det ikke udstrømme! og udstrømme skulde det, dersom jeg ikke allerede havde overskridt alle Grendser af en Fortale. Nu vil jeg kun sige det, jeg er overbeviist om, at nemlig: Digterkonsten blot blev betroet de Dødelige, til at lære dem Godheds Pris og den Almægtiges Under, til at opflamme høiere Dyder, til at gjemme store og efterfølgelseværdige Handlinger, til med uudslettelige 250 Træk at indpræge Viisdoms og Klogskabs Grundregler, til at sammenknytte Selskaberne, med et Ord til at udsprede de sandeste, de reneste, de stærkeste Glimt af Himlen over deres Brødre. Vee de Foragtelseværdige, som nogentid har misbrugt den til andet, de kalde sig da enten Anacreon, eller Simonides, eller Archilochus. Thi det er i forbigaaende sagt, kun dem, jeg taler om, der har havt Vittighed nok til at skade - Og vore usle Versificastere maae ingenlunde bilde sig ind, at jeg har erindret dem.

Da jeg har nævnet Simonides, og min Stilling, har tvunget mig til, selv at skrive en megen betydelig Andeel af Leilighedsvers, nødsages jeg til, for min egen Retfærdiggjørelse, her at anmerke en Omstændighed, som mine Læsere vil finde rigtig, at jeg nemlig sielden eller aldrig har brugt den Gienstand, som Leiligheden tilbød mig anderledes, end et Vehiculum enten for Guddommens Priis eller for een og anden moralsk Sandhed, hvis Indskærpelse kunde gjøre mit Digt nyttigt. I Hensigt til alle mine øvrige Skrifter, tør jeg høit paastaae, Og enhver Opmerksom vil finde, at jeg altid, det være nu efter Reglerne, eller ei, har tænkt paa min moralske Hensigt, førend jeg tænkte paa den digteriske Indklædning. Religionen og de høiere Dyder, Viisdoms Regler, og mit Fædrenelands Ære er det uskiulte Formaal, og det væsentligste Indhold af mine Arbejder.

De Hielpemidler, hvorved jeg har stræbt, at gjøre mig fuldkommen i min Konst, har jeg vidtløftig nok anført. Jeg har kun to Ord at sige om de Vanskeligheder, som har hindret mig deri. Foruden min smertelige Sygdom, og de Distractioner, som min alt for raske Humor har foraarsaget, bestod nemlig den største Hindring, som jeg har havt at overvinde, net op i de før omtalte Leilighedsvers, som Trang nødte mig til at skrive. Af fuldkommen Overbeviisning og af et velmenende Hierte, vilde 251 jeg raade dem af mine Brødre, der ønske at naae nogen Høide paa Pindus, at tage sig saa nøie i agt for dette Slags Arbejder, som muligt. Digteraanden vil vække sig selv, den bliver gienstridig, naar den i Tide og Utide skal adlyde den første, den beste Opfordring; og man kan aldrig sikrere svække sin Følekraft, end ved at tillyve sig Følelser.

Ubesindig nok har jeg lovet at sige, hvad Plads, jeg troer at have opnaaet mellem mine Medbrødre. Jeg ønsker, at man vilde gjøre min Beskedenhed den Ret, at jeg herved blot har tænkt paa Fag, og ikke paa Høide. Aarsagen, hvorfor jeg vilde tale herom, var blot at anbringe alt det, jeg havde at erindre imod den Urimelighed hos en Digter, at ville glimre i mange, om ikke i alle Konstens Grene. Men jeg har allerede for meget misbrugt mine Læseres Taalmodighed, og jeg vil oppebie en anden Leilighed, til at udføre dette vidtløftigere.

Her vil jeg blot pege paa det Hæng til en vis Tungsindighed, som jeg før har omtalt, som jeg troer, at min Skiebne har mere Deel i, end min Natur, og som maaskee har givet mig desto større Held i visse Fag af Digtekonsten, da det derimod har gjort mig reent uskikket til en stor Deel andre. Har jeg nogentid kunnet skildre noget af Glæden med Sandhed og Styrke, da har det vist været dens Taarer og ikke dens Latter. Religionens festlige, dens gysenopvekkende Fryd, Dydens og de store Handlingers, og de uforskyldt nydte Velgiørningers, og den stille helligende Kummers smeltende vemodige Vellyst har maaskee undertiden strømmet følelig igiennem min Harpe. Al anden slags Glæde vilde blive ukiendelig ved min Sang, og naar jeg undertiden har forsøgt at skildre, enten Selskabeligheds, eller Elskovs, eller en blomstrende Egn eller andre slige Gienstandes smilende Vellyster; da har jeg ikke vidst det selv, førend jeg fandt min Tone klagende, og ufrivillige Taarer dryppede hede fra de Øine, der havde sat sig for 252 at lee. Ved de faa Skrifter, hvori jeg har stræbt at opvække andres Latter over Daarligheder, der allene kunde revses og rettes paa denne Maade, har jeg langt fra at lee selv, vist været plaget af den fortrædneste, den bitterste Lune, som det kan være den tilladt at skrive Satyrer i, der afskyer at være en Menneskefiende. Hvad den skudrende Poesie betreffen, da har jeg uden Tvivl havt større Held, til at treffe mine Brødre, saavel i Hensigt til deres Characterer, som til deres Handlinger, og Nuancerne imellem begge, end til at udtrykke noget andet af Naturens Under. Og jeg skulde uden Tvivl være ligesaa uskikket til Idyller, som til anacreontisk Sang. I Hensigt til Udtrykket af mine Følelser, har jeg maaskee fundet en Rigdom i vort Sprog, som de fleste, af mine Formænd har forsmaaet at søge efter, og som de Konsterfarne har tilstaaet mig at have brugt med Fordeel. Hvad Correctionen betreffen, har jeg altid været yderlig stræng imod mig selv. Jeg overdriper det ikke, naar jeg paastaaer, at det var mig en Lidelse, om ikke en Umulighed, at slippe endog den Linie af Hænderne, som jeg forudsaae at være bestemt til Forglemmelse, førend jeg selv var fuldkommen fomøiet dermed. Venskabelige og

uvenskabelige Anmerkninger har jeg rettet mig efter med lige Villighed, saasart jeg fandt dem rigtige; og jeg tænker, at jeg har handlet ret.

Nu staaer kun tilbage med to Ord at sige, hvorfor jeg har samlet mine Skrifter. Og dertil har, foruden mine Venners Overtalelse, to Aarsager bevæget mig. Den ene, at man allerede har viist mig den Ære at tillægge mig Arbejder, hvori jeg hverken havde, eller ønskede at have mindste Deel. Og jeg frygter, at man efter min Død vilde gjøre det verre, dersom jeg ikke i Tide stræbte at forekomme det. Den anden Grund er, at jeg virkelig, saavel som alle mine Medbrødre, har skrevet mangt et Riim, og mangt et Indfald til min Tidsfordriv, 253 eller maaskee kun for at prøve min Pen, som i en lille Kreds af mine varme Venner maaskee kunde synes interessant, eller i det mindste, taaleligt. Men at jeg skulde paanøde Publikum, og selv Efterslegten det, dertil er jeg hverken uforskammet eller enfoldig nok. Heller vilde jeg ikke gierne have, at dette efter min Død skulde staae i nogens Magt, der maaskee drevet af Egennytte, kunde have mindre Omhue for min digteriske Ære, end jeg har selv. Jeg forkaster følgelig herved høitidelig alle dem af mine Arbejder, som ikke findes i nærværende Samling; enten man saa kan bevise, at jeg har skrevet dem, eller ei, med samme Rettighed, som en Fader har at gjøre det Barn arveløst, som han er misfornøiet med. Jeg skylder mig selv det, her at anmerke, at det er blot Kummer for min Skribentære, der bevæger mig til denne Forsigtighed. Thi endskiønt jeg kan have skrevet meget, som jeg i Hensigt til Stilen, eller Anlegget, eller andre Omstændigheder, der udgjøre deres digteriske Værd, ikke agter gode nok til at blive læste af mange; saa tør jeg dog bevidne høit, og ingen kan modsige det, at jeg i alle andre Hensigter aldrig har skrevet otte Linier, som jeg med Grund kunde ønske uskrevne i min sidste Time.

Kjøbenhavn, den 14. Febr. 1780.

Johannes Ewald.

254

POENITENTEN. EN ODE (1780)

HVO styrer nu mit bange Trin?
Hvo viser mig det Lys, som brændte?
Hvo er du, falske grumme Skin,
Du Dunst af Dynd, som Natten tændte?
Ak, at jeg, at jeg fulgte dig.
Nu slapper Angst mit Knæ, og binder
Min tunge Fod, og du forsvinder.
Hvor er jeg, hvo vil frelse mig?

Troløse Glands! - Min Ven, min Ven,
Du sagde det, du bad mig Daare:
Vend om! - De døde, som følge den.
Du græd, og jeg beloe din Taare!
Du viste mig en sikker Vei,
En snever Vei til Saligheder.
Min Ven, min Ven, min troe Veileder,
Ak, hvi adlød jeg dig da ei!

See, sagde jeg, bag denne Glands
Udbreder Glæden sine Hænder.
See det er Bruddefaklers Dans,
Det er et Kiøkkens Ild, som brænder.
Ak, den forsvandt, og Skrek, og Død
Indslutter mig paa alle Sider.
Det første Trin er Død. Jeg glider,
Jeg synker - Afgrund, i dit Skiød.

Omkring mig koge Vandene,
Og Storme svarer dem og hviner.
Jeg synker; thi Forferdelse,
Og Død frempibler, hvor jeg triner,
Og ingen agter paa mit Raab,
Og Mulm tillukker hvert et Øie,
Og Jorden tier, og det Høie
Har skiult det mindste Glimt af Haab.

255

Vær sterk, og brek den tunge Skye,
Det Mulm, hvoraf jeg er omgivet.
Straal Ophirs Guld, o straal paa ny,
At jeg maae see din Vei til Livet!
Adspred den Nat, som skiuler dig,
Du Glands af Høihed, Støvets Ære!
Brænd Vellyst, lad din Ild fortære
De Vande, som opsluge mig!

Mørk er du, Vellyst. Hvo kan see
Din svovlede, din matte Lue,
Naar Mulm, og Død, og Helvede,
Og Dommens Evigheder true?
Hvo merker Vink af Skabningen,
Og Støvets Roes, og Smil af Daarer,
Naar Godheds Gud er skiult af Taarer,
Og Lynild viser Hevneren?

Som Skygge er min Glæde nu,
Som giftig Røg af slukte Brande.
Flye Skygge, flye. Hvi svæver du
Omkring mig over Dødens Vande?
Flye Taage, som jeg væmmes ved.
Hvi svæver du ved Gravens Bredde?
O du, som ei formaaer at redde,
O Dunst af Støvets Herlighed?

Du Dunst af Dynd, jeg fulgte dig,
Hvorledes kunde Du forføre?
Og Viisdoms Røst advarte mig;
Men jeg forstoppede mit Øre.
Min Ven, min Ven - o Nag, o Braad,
O Forsmag paa en evig Smerte.
Du bad, Du græd; men dette Hierte
Beloe din Røst, din Bøn, din Graad.

Trofaste Ven af Syndere,
Hvis dyre Blod har flødt for Støvet,
Dig Jesu, dig Barmhiertigste,
Har jeg foragtet og bedrøvet.

256

Jeg Orm, jeg Usle, jeg forskiød
Gud, Midleren. Min Siel forsmaaede
Hans Pagt, hans grenseløse Naade,
Og Frugten af hans bitre Død.

Nu hilder Mulm og Nat min Foed,
Omkring mig buldrer Almagts Vrede.
O Jesu, Ven, som jeg forlod,
Gud, som jeg neppe tør tilbede,
Nu gribe Dom og Skrek min Siel,
Ak den var kostbar i dit Øie;
Du Gud, som tordner i det Høie,
Du selv, du døde for dens Vel.

Ak jeg foragtede din Død.
Den dræber mig, som skulde trøste,
Gud - men det dyre Blod, som flød,
Skal den da døe, som det forløste?
Barmhertighed, Barmhertighed!
Ak jeg fortæner ei at haabe;
Men Jesu Blod, Gud kun en Draabe,
En Draabe kan jeg frelses ved.

257

FØLELSER VED DEN HELLIGE NADVERE. EN ODE, TILEGNET HANS HØIÆRVÆRDIGHED HR. DR. SCHØNHEYDER (1780)

BRØDRE, hvis er den Glands? - Seer i det herlige
Purpurskier, som min Siel gysende svømmer i;
Nu da Naadens Herold festlig nedstiger fra
Verdners Dommer - fra Ham, under hvis Vredes
Vink

Lysets trodsende Aand sank i en haabløs Nat?
Siig, Du salige Flok! eller om een, kun een
Knæler blant dig, som sterk, længe bortvendt fra
Støv,

Alt ublinkende tør stirre paa Glædens Veld;
O han lære mig snart, hvo der udgyder den
Strøm af Straaler? det Hav, som jeg omspændes af;
Nu da Miskundheds Bud, svævende nærmer sig
Til mig Frelste, til mig Jord-Gud, den Eviges,
Den Retferdiges Ven? nærmer sig zitrende
Under Kierligheds Magt, aandeløs af min Fryd,
Med Forsoningens Kalk i sin udstrakte Haand?

O fortolk mig mit Syn! Om det maaskee kun er
Veemods rygende Dug, Angerens dampende
Milde Regn, som min Siel smelted bortflyder i?
Er det disse min Taks Vidner, som brændende
Nu fremvelde, og nu styrte mod Livets Strøm?
Siig mig, er det maaskee Taarer, som blende mig?
Eller muligt min Aand, drukken af fremmede
Glæder, svimler og blot slumrende leger med
Store Skygger af Gud - salig som Israel,
Da han drømmende saae Skaberens Vei herved?
Elskte, siig dog, o siig, nu da min brændende
Læbe zitrer, og mat klæver ved Pagtens Blod:
Synker Jordan ei bort? Aabnes ei Himlene?
O jeg føler! jeg seer! O det er ingen Drøm,

258

Intet svindende Glimt! Thi jeg omfavner dig,
Min Forbarmer! min Gud! Thi, som den graanende

Taae, Sivenes Dragt, Lilliernes Natteskiul;
Som den smelter, o Soel, i dine Straalers Glands;
Saa bortsmulrer, saa flyer Kierligheds Dragt af
Støv.

O jeg seer den ei meer! Ikke dit matte Smiil,
Fredens gispende Bud, ikke den gyldne Kalk!
Ham kun seer jeg, ham selv! Almagts enbaarne
Søn!

Ham, som dybt af sin Barms bundløse Miskunhed
Fremdrog Himle til mig Faldne, mig, Mørkets Træl,
Mig sin Fiendel - Ham selv, som fra sin Throne
steeg

Ned til mig; til en Orm! Fandt mig i Nattens Mulm!
Blev min Broder! blev Støv! slukte min Dommers
Harm

Med sin Graad! med sit Blod! Viiste mig Lysets
Vei!

Bad med smeltende Suk, bad mig at følge den!
Holdt mig fast, naar jeg gleeed! reiste mig, naar jeg
faldt!

Var mit Skiold mod ethvert Glimt af Retferdighed,
Tændt af trodsende Synd! kæmpede utrettelig
Mod Afgrunden, mod mig! tvang mig til Himles
Fryd!

Ham kun seer jeg, kun ham! Herlig fremtriner han
Af sin graanende Skye! Støvets trofaste Ven!
Ham omfavner min Siel! og mine zitrende
Arme fyldtes af Gud! det er ham selv, som nu
Kierlig blotter sit Bryst, helder det smilende
Til min Læbe af Kiød! diende hænger jeg
Ved dets aabnede Veld, drikker et Svelg af Liv!
Men igiennem sin Graad stirrer mit Øie paa
Hvert velsignende Smiil, som med den Eviges
Magt-Ord, siger mig høit: Elskte, din Siel er frelst!

TIL SIELEN. EN ODE (1780)

SIIG, du nedfaldne, spæde, afmægtige
Broder af Engle! Siig, hvi udspreder du
Fierløse Vinger? - Ak, forgieves
Flagrer du op mod din første Bolig!

Som da, naar Ørnens neppe bedunede
Unge, forvoven glemmer sin Moders Røst,
Og klavrende paa Redens Kanter
Styrter, og vaagner i kolde Skygger.

Paa Myrens Fodstie, føler den krybende
Sin tabte Høihed, føler sig Ørn endnu,
Og higer, som dens ædle Brødre,
Efter din Straale, du Dagens Hersker!

Som den da drømmer Kræfter, og hoppende
Ofte udstrekker skaldede Vingebeen
Forgieves, til den ømme Moder
Bærer den selv til sin høie Rede.

Saa skal og du, som altid utrettelig
Flagrer og hopper, høit fra dit kolde Muld,
O faldne Siel, saa skal du aldrig
Stride dig op til dit lyse Udspring.

Aldrig, før Aanden, under hvis Vinger du
Fordum oplivet undrende fandt dig selv;
Og i dit Selv et Svelg af Glæde,
Verdeners Vel, og Algodheds Lovsang.

Aldrig før han, som tænder Cherubernes
Flammende Tanker, medynksfuld bærer dig
Op til de Himle, som du Arme
Trodsig forlodst, at udspeide Mørket.

260

Herlig, ak herlig var du, da Jubelsang
Vakte dig, da dit blivende Øiekast
Saae Godheds Verk og Viisdoms Under
Svæve uslørede trint omkring dig.

Natten, med al sin blendende, giftige
Taage undflyede Dagskieret af din Glands,
Du rene Gnist af den Fuldkomne,
Skygger forsvandt i din lyse Omkreds.

Men da nu evig Viisdom opelskte dig,
Men da din Flamme voxte, da Kierlighed
Opfyldte den med Kraft, og gav den
Evner og Drift, at velsigne Verdner.

O da istemte Dalenes Tusende
Daglig din Lovsang, Biergene svarte dem.
Du følte dig i deres Glæde,
Følte dig stor, og din Skaber værdig.

Herlig, ak herlig var du, o faldne Siel!
Lys var din Bolig! Ak, du erindrer det!
Dybt i dit Mulm, i Slangers Hule,
Tænker du dig de forsvundne Straaler!

Blussende ved det Leer, som du kryber i,
Væmmed ved Vrimlets frekke Fortrolighed,
Opsvinger du dig, vild, utretted,
Høit, som en springende Hval mod Solen.

Føler du ei din Tunghed, og glemmer du
Evig din Afmagt, og de forsøgte Fald,
Og seer du ei dig selv, du Dyndets
Borger, og blues for lyse Himle?

O da frembryde Lynild af Sinais
Truende Skygger! Glimt af Retferdighed
Adspredte Stoltheds Drøm, og Ondskabs
Giftige Dunster, og Nattens Blendverk!

261

O da bestraale Dommerens Øiekast
Pølen, hvori du brusende tumler dig.
At den maae være dig og al din
Jammer et Speil, som du ei kan undflye

See dig! o see din hielpløse Nøgenhed!
See dig nedbøiet under din Last af Leer,
Udtært af Qvalm og Gift, du blege
Gispende Giendferd af Jordens Hersker!

See dig omspendt af Snarer, bespeidet af
Lurende Rovdyr, Tiger, og lokkende
Sireners Vink, og Klapperslangens
Gnistrende Øien, hvorved man svimler.

Over dig, see dit svulmende Ønskes Vei!
Grundløse Svelg, og - Intet, at hvile ved!
See dem! og stig! og naae Cherubens
Flammende Sverd, og dit Edens Ildhegn!

Drukken af Mismod, kald nu din rasende
Stolthed, og kald hver svermerisk Drøm til Hielp!
Storm i din Ruus mod Almagt! glem den!
Troe dig i Pisons bestraalte Lunde!

Mørkets uhumske Flygtling! og tør du da
Dristig beskygge Glands af den Helligste?
Veedst du et Figentræ, hvis Blade
Skiule dit Dynd for hans Vredes Aasyn?

Arme Nedfaldne, vaagn af din stolte Drøm!
Vaagn! og ydmyget under din Brødes Vægt
Udbred din Angst, og al din Jammer,
Sukkende for dine Ønskers Fader!

Da skal ham ynkes over den døende
Gnist af sin Aand, som ulmer paa Nattens Bred,
Da skal han redde den fra Mørkets
Qvælende Damp, og det kolde Mismod!

262

Da skal en salig Straale fra Golgatha
Vise den Strøm, som Siele kan lutres i,
Og Offeret, hvis Blod kan stille
Dommerens Harm, som nedstyrter Gledne!

Da skal du henrykt see det, at Lysets Aand
Dalende spreder kierlige Vinger ud,
Og zitrende, veemodig, smelted
Føle hans Vink, og hans Glæders Aande.

Svulmende af hans voxende Straalers Ild
Skal da din Lovsang stræbe, at møde ham!
Og undrende skal de Ufaldne
Høre den Helliges Priis fra Dybet!

Men da, o Himmel! naar nu hans evige
Kierligheds Flamme vældig omspænder dig,
Naar han opløfter dig fra Dybet,
Op fra dit Mulm, til Algodheds Throne.

Naar du fra Naadens Arme, nu gysende,
Neppe tør see det Svelg, som du frelstes af!
O da skal Takkens ømme Vellyst
Fylde din Sang og din høie Harpe!

Da skal din Taare høit, som Cherubers Chor,

Prise den Aand, som reev dig af Nattens Favn,
Og alle Himlene skal svare:
Stor er den Aand, som opløfter Faldne!

263

TIL HANS KONGELIGE HØIHED ARVEPRINDS FREDERIK, DEN 11. OCTOBER 1779. EN ODE

HENRYKT, troe mig, o Efterslegt! henrykt
Saae jeg Fredrikkers Dag, og dens Hæder
Bandt min zitrende Læbe; men helligt
Gysen, og underlig iisnende Vellyst
Fyldte min Siel.

Festlig, langsom opsteg den af Seklers
Mørke Svelg. Om dens Tindinger krاندste
Sølvgraae Skyer sig, dens Smil var som Viidsoms
Smil til de Faldne, naar Høihed og Alvor
Dæmpe dets Glands.

Salig Frygt for Alfaders Udsendte
Greb min Siel; thi jeg følte den Høie.
Maalløs, gysende sank jeg i Støvet,
Tilbad og græd, da en styrkende Stemme
Naaede min Barm.

Danske! sagde den styrkende Stemme,
Danske! merk paa mit Ord, og forkynd det
Høit i Cimbrernes blomstrende Sletter!
Er det ei mig, som udvalgt af Alfader
Bringer dem Fryd?

Er det glemt, at der stolteste Ceder,
Fredrik, fordum oprand! ved min Straale*?
Stormens høie Bekiemper! den sølvgraae
Dannemand blusser, naar Heltens Erindring
Varmer hans Bryst.

Slegter blev og forsvandt, og jeg nedbar
Goddheds Blink til den hellige Stamme.
I min Dugstrøm fremspirede Glædens
Yndigste Knop, og de fredkiere Cimbrer
Anede Held.

* 264

Herlig voxte den Spire. Sit Udspring
Værdig, stor, som sit Navn, er min Fredrik,
Danmarks Ven. I hans qvægende Skygger
Frydes den Kiekke, og venlige Dyder
Groe i hans Lye.

Norden samles omkring ham, og stirrer
Taus paa Flidens og Konstens Opelsker.
Blid og vældig, som jeg, skal hans Viidsdom
Hastig opvarme dets hærdede Sønners

Undrende Bryst.

Alt optøedes de koldeste Hierter,
Norden smelter ved Smilet af Fredrik!
Alt fornemmer det Indfødtes Iver,
Danskheds fortryllende Vellyst, og elskte
Børnebørns Haab!

Alt fremspire de herligste Frugter,
Selvforhverved, og tryg, og usmittet
Velstands Lyst, og dens mildere Sæder,
Glædende Konst, og de høiere Dyder,
Skaldernes Ild!

See! saa sagde den heldige Dags Aand:
Disse Glæder fremkaldte min Fredrik!
Bød ei Godhed min rødmende Straale
Vække hans Siel? Er det lidet Alfader
Sendte ved mig?

Er jeg ringe, foragtet, som hine
Daarskabs Dage, bestemte til Bulder,
At man vild, og bekrandset med Myrther
Tumler mit Aasyn imøde, som var jeg
Viingudens Fest?

Skal da denne letsindige Støien,
Drukne Trælles Triumpfskrig, og skal den
Værre Dunst af berusende Virak,
Skal det fortolke velsignede Cimbrers
Flammende Fryd?

265

Vidløs, larmende Latter forkynde
Drømmes Lyst og et Øiebliks Kilder!
Slegters Held, som min Fredrik udspreder,
Hædres allene ved Knæfald og Taarens
Vældige Sprog!

Derfor merk paa mit Ord, og advar det
Elskte Folk: at det møder mig festlig,
Med andægtige Glæder, med hellig
Lovsang til ham, ved hvis Kraft mine Straaler
Vakte dets Ven!

Byd dem tænde sig store, min Fredrik
Værde Forsæt ved Glimt af mit Dagskier!
Byd dem tause forskiønne min Middags
Herligste Glands med et Gienskin af ægte
Dannemænds Dyd!

Da skal ofte min Morgen bestraale
Fredriks Smil til de heldige Cimbrer!
Da skal Godhed samtykkende hastig
Byde mig bringe sit Norden en elsket
Fredrik endnu!

266

MESTER SYNAALS FORTELLING I (1780)

MESTER SYNAAL FORTELLER SIT LEVNETSLOEB. ADSKILLIGE SPØRGSMÅL, SOM I ANLEDNING DERAFF BLIVE FOREBRAGTE I SELSKABET. MESTER SYNAALS FORUNDERLIGE REYSE TIL RAVGALLINIEN OG TIL ABEKATTENES ØE (*)

Vi vare blevne enige om vort Selskabs Indretninger, førend det endnu syntes os Tid, at skilles ad. Hr. Pansa foresloeg derfor at gjøre en Begyndelse til Forsøg, og i den Hensigt adspurgte han de Tilstedeværende, om de vidste noget, hvis Natur fordrede, at det strax maatte berettes - Det blev ved de fleeste Stemmer afgjort, at alle de Tildragelser, hvorpaa de foregaaende Dage vare saa frugtbare, endnu vare umoedne til at fortelles, og at de Fremmede burde ikke allene være meer forvissede om deres Sandfærdighed, men og bedre underrettede om deres Beskaffenhed og Følger, førend de befattede sig dermed. - Det blev altsaa besluttet, at en af Medlemmerne skulde fortelle det mærkværdigste i hans Levnetsløb, for saaledes at tilbringe det øvrige af Dagen. - Til Hr. Morten Synaals ikke ringe Moerskab blev denne Ære ham overdraget, baade som Dansk, som Vert i Huset, og som den Sidstkomne. - Ingen var for Resten misfornøiet med dette Valg, uden Hr. Magister Jeppe Simonsen, som af en hans Stand tilgivelig Fordom, rømmede sig strax, saasnart det blev adspurgt, hvo der skulde tale - Mig, som Selskabets

* - 267

Skriver blev det paalagt, at opskrive Alting med den yderste Nøiagtighed efter Hr. Morten Synaals Mund, saaledes at det under Straf af vilkaarlige Bøder skulde være mig formeent at forandre, eller forsætligviis at udelade et eneste Ord. - Som jeg og herved bevidner, og altid naar paakræves, er beredvillig til at bevidne, at efterfølgende meget mærkværdige og opbyggelige Levnetsløb, er Ord for Ord saaledes opskrevet, som det kom ud af Munden paa Velbemeldte Hr. Morten Synaal. - Efterat han havde leet sig ret træt af vore Løier, som han behagede at udtrykke sig; efterat han forskiellige Gange havde gnedet sig paa Albuen, spurgt om vi var kloge, og soeret paa, at han aldrig havde havt noget Levnetsløb, begyndte han endelig, da han blev overbeviist om Sagens Nødvendighed, saaledes, som følger. -

Mit Levnetsløb, hihihhi! Hr. Præsident, skulde jeg sige, og, hihi, de samtlige høie Herrer hem pitsch

- Men hvad Pokker, hahahahihu, hvad leer han af Hr. Slikketæer? - Han kan dog ikke regne sig blant de høie Herrer? - Hæ? - det var Synd at sige om ham, at han var for høy hihi - Nei for Spøg staae op engang, og lad mig tage Maal af ham -

Gud forlade min slemme Synd, troer jeg ikke, at jeg kunde sy e en heel Klædning til ham af det Klæde, som en anden skikkelig Karl behøvede til et par Buxer - (*) hahahaha - Jeg beder om Forladelse, Hr. Præsident, men jeg kan ikke bare mig for at lee, saa snart jeg seer paa Slikketæeren. hehehehih -

Her gjorde Hr. Præsident Pansa den Anmærkning, at som alting har sin Tid, som det er bedre at gjøre een Ting og at gjøre den got, end at gjøre meget og ilde, som man ikke kan søbe og blæse paa eengang, og som den Hund, der gjør, ei tillige kan bide, saaledes burde det være Herr eller egentligere

* * - 268

Mester Morten Synaal paalagt, enten at fortelle uden at lee, eller at lee uden at fortelle - Hvorpaa bemeldte Mester Morten Synaal paa ny begyndte at fortelle sit Levnetsløb i følgende Udtryk. -

Nu nu, Hr. Præsident, jeg kan begge Dele, og sandt at sige, vilde jeg helst det sidste - Men som skrevet staaer, at man vel maae sidde sin Ven nær, men ikke sidde Laaret af ham, saa er jeg, naar det skal gielde, og helst i mine Amtsforretninger saa alvorlig, som om jeg kunde være Præsident - hem hartsch Pftey? - Jeg har snakket med Præsidenter, førend i Dag - der var den forrige i Raadstuen - Jeg har Snese Gange talt med ham, som jeg kunde tale med Dem eller med en anden af mine Laugsbrødre - Gud forlade min slemme Synd, men man kan ikke vide hvad der kan hendes en i Verden, og det er got at holde Venskab med alle, sagde min salige Fader, Jesper Mortensen, som De maaskee vel kiendte; han var Degn i Buterup - Saa var det i den Sag, som Mester Christian Pialt havde lagt an imod mig, hvorom De da vel har hørt tale - Det er bekiendt nok, thi han var Mester, og er Mester, og skal blive Mester for mig, saalænge han lever, endskiønt den, jeg vil ikke sige hvad jeg meener, skammede sig ved sin Profession, saasnart han var bleven riig derved, og med al Magt vilde have, at man skulde kalde ham Hr. Pialt og ikke Mester Pialt - den, som gjør sig selv til Hund, maae ikke tage ilde op, at man kalder den Mante, sagde altid min beste Moder, Gud have hende salig, hun var født paa Tudse Næss og heed Bodil Anders Datter; og den, som ikke selv tør være bekiendt, hvad han er, kan ikke begiere, at andre skal holde ham stort i Ære, som skrevet staaer - Men jeg havde dog maaskee, som man siger, kunde sluppet galt nok fra Sagen, dersom jeg ikke til Lykke just i den samme Tid, havde syed et par Buxer for en vis Løber, som holdt af en vis Kammerpige, dertiente hos en vis fornemme Frue, 269 der holdt Bedetimer med en vis ung Herre, der havde meget at sige i Raadstuen - Og,

kort at fortelle, hvad mit Levnetsløb angaaer, thi jeg maae vel have havt et Levnet, saavel som alle andre christne Mennesker, og jeg kan i visse Maader vel sige, at det har løbet, især siden min salig Kone døde, endskiønt uden at fortale hende, nu er hun i sin Herres Glæde, men medens hun levede, var hun den skinbarlige Satan - Jeg kan vel sige, at jeg siden vor Bryllupsnat aldrig har havt nogen glad Time hos hende, og at mit Levnet i den Tid, langt fra at løbe, heller gleed, som en rusten Stoppenaal, som skrevet staaer - Saa var min Fader Degn i Buterup, en heel klygtig og vindskibelig Mand i sit Embede, og han avlede foruden mig tre Sønner som han loed kalde Sadrach, Mesech, og AbedNego, og to Døttre, hvoraf den ene heed Zippora og den anden Keren-Happuk - Jeg kunde have faaet ligesaa skiønt et Navn, som alle de andre, men til min Ulykke paastod hele Slægten, at hans salige Fader skulde kaldes op, og det er Aarsag i, at jeg kun heder Morten - Forresten gjorde han og en Regnebog paa Riim heel artig og opbyggelig at læse, som jeg endnu kan forevise et Blad af, hvori jeg engang har faaet Svidsker fra min Urtekræmmer - Jeg glemmer aldrig de Svidsker - Det var en Søndag Middag, og den gode salige Kone levede endnu - Kort at fortelle, som jeg er en stor Elsker af Svidsker, og jeg, som man siger, greb noget for tidlig til Fadet, saa fik jeg dem i Hovedet istedetfor at faae dem i Maven, som det er mig best bekiendt, og jeg endnu kan forevise Pletterne paa min Barcans Vest, som jeg har giemt til en Afmindelse, og som hænger i mit brune Klædeskab - Det havde hørt min salige Bestefader Morten Jespersen til, som havde levet i den Svenske Krig, og han sagde endnu paa sin Døds seng til mig, at saa længe jeg havde det Skab vel fuldt af Klæder, skulde jeg aldrig komme til at gaae nøgen -

270

Ellers vilde min Fader med al Magt have mig til Bogen, for det første, eftersom han selv var Degn, og for det andet, fordi jeg heed Morten, og der, som han sagde, kunde blive en anden Morten Luther af mig, hvilket ikke var for meget, da der nok kunde behøves en frisk, hver to til trehundrede Aar, helst i vore besværlige Tider - Som de da og forværres daglig og det Klæde, som jeg i min Ungdom har kunnet købe for to Rigsdaler, koster nu tre, som skrevet staaer - Ellers vilde min salig Moder, som lever endnu, om hun ikke var død i Fior, da jeg sendte hende noget Islandsk Lammekiød, og en Pakke Tøi af forskellige Sorter, som hun kunde gjøre Huer og Kyser til Bønderkonerne af, hvilket altid har været hendes Liv, som man siger - Men jeg havde, som sagt er, altid meer Lyst til at sye, end til at synge, og derfor paastod min Moder, at jeg skulde være Skræder, som jeg og da er bleven det med Gud og Æren, og ventelig bliver det til min Dødsdag - Forresten erindrer jeg intet af mit saa kaldte Levnetsløb, uden at jeg er født og baaret af christelige Forældre, i Høehøsten, det samme Aar, som Peer Jensens Gaard brændte af i Buterup - Saa er jeg og døbt, som man da kan see det af Kirkebogen - Jeg har tient for Dreng og for Svend her paa Amtet - Nu har jeg været Mester i fem og tyve Aar, og af dem har jeg været gift i de tyve, det Gud forbarme sig, nu er hun død og borte - Ellers er den ene Dag mig som den anden, Søndagen undtagen, da jeg gaaer paa Kroen eller et andet Sted, og hendriver Aftenen ved et Glas Øll og en Pibe Tobak i al Christelighed og Skikkelighed - Forresten tilbringer jeg min Tid, som alle andre Mennesker, med at tage Maal og at skiære til, med at sove, spise og drikke

- Om Aftenen læser jeg gjerne Aviser eller andre Eventyrer, og nu er jeg her -

Saaledes bragte Mester Morten sit mærkværdige Levnetsløb, ikke uden stor Besværlighed til Ende, 271 og han indbød os nu ved at see sig smilende rundt omkring, til et almindeligt Bifald - Vi, som forstod Dansk, kunde naturligt nok ikke bare os for at lee, hvilket han antog som et ufeilbart Kiendetegn herpaa; hvorfor han og ret af Hiertet gjorde os Selskab - De Faa, som ikke forstod saa meget af vort Sprog endnu, Spanieren, Polakken og Schweitseren, smilede med, enten af Høflighed eller fordi de blev anstukne - Magister Jeppe Simonsen, var den eneste, som vedligeholdte en lærd og forhaanende Alvorlighed; og han bladede den hele Tid frem og tilbage i Veimanns Phytanthozaiconographia, hvilken han til sin ikke ringe Fornøielse havde opdaget blandt Schweitserens Bøger, hvis Værelse vi just vare samlede paa - Men han blev meer opmærksom, da jeg efter en af mit Embedes Forretninger, som jeg har glemt at anføre, skulde oplæse velbemeldte Levnetsløb paa Latin, et Sprog, som vi, paa vor Huusvert nær, alle forstod, endskiønt vi ikke alle kunde tale det - da maae jeg sige Hr. Simonsen til Berømmelse, at han var den eneste, der blev vaer, at jeg begik tre eller fire Feil imod Syntaxin ornatam -

Saasart jeg havde udlæst, begyndte alle Ansigter at blive alvorlige, og Fiskalen Hr. Panthakak opkastede med et spodsk Smil, det Spørgsmaal, om Mester Morten Synaals Levnetsløb fortiente at indføres blant Selskabets Acter eller ei - Nogle syntes ved deres Miner at bekræfte og andre at negte det, men alle vendte deres Øine med en ærbødig Taushed paa Hr. Pansa, som efter nogen Betænkning udloed sig saaledes - Der synes ved første Øiekast ikke at være noget i omtalte Levnetsløb, som er værd at lægge Mærke til, men det har igien den Fordeel, at være saa forvirret som nogen af de største Galloliguriske Romaner, og sandt at sige har vi endnu kun forstaaet det mindste deraf - Overalt kan man see Himmelen igiennem et lille Hul, og man kan ligesaagod dantse efter 272

en Sækkepibe, som efter et Orgelværk. De ere ikke alle Bussemænd, som ere sorte - Der stikker mangan brav Karl under en foered Kittel, og man har før seet at en Fyrstesøn har tient for Staldknegt. Kort og got, det er ikke altsammen Skarn som stinker, man kan finde Guld i en Mødding, og der er meer end engang hittet en stor Perle i en Østers - Af disse Grunde holde vi for Ret, at Mester Synaals Levnetsløb bør opskrives - Men for tillige, at gjøre det saa nyttigt, som muligt, finde vi for got, at vor Skriver neden under føier følgende Spørgsmaal, som i vore Tanker bequæmmelig kan gøres i Anledning deraf, og som vi ved Tid og Leilighed

nærmere kan undersøge: Om, nemlig den, i Almindelighed er et lykkeligere, og bedre Menneske, som har et mærkværdigt Levnetsløb, eller om den er det, som intet har? - Og i mit Navn, faldt Hr. Panthakak ham hurtig ind i Talen, behager de at optegne følgende Problemer. Hvoraf kommer det, at saa mange formuende, saa kaldte skikkelige, og naar man vil troe dem, vel opdragne Mænd, helst i det Land, hvor vi nu opholde os, hverken kan tale eller skrive ti Ord med Orden og Sammenhæng, i det mindste ikke, saasnart de kommer et Haarsbrede uden for den Zirkel, som de daglig dreie sig rundt i? Skulde man ikke deraf slutte, at de heller ikke kunde tænke ordentlig, at de altsaa hverken var i Stand til at danne sig Grundsætninger eller til at følge dem; og at de i Alting, som ikke stoed i nogen umiddelbar Forbindelse med deres Profession, handlede blot efter Drivt, Luner og Indfald? - Cap de bioux, hold op igien, raabte Gascogneren, det er meer end nok paa engang - Den som af blot Føielighed og saa got som imod sin Villie paatog sig en Ting, der gik over hans Evne, fortiente aldrig at give Anledning til saadanne Anmærkninger; og vi kan ikke med noget Skin af Ret beklage os over den, der sammenblander et Eventyr om Kong Artus 273 og hans runde Bord, med Judiths Historie, Pater Adams Prækener og sine egne Vaskersedler, over den, siger jeg, som gjør en Ragout af alt dette, og beverter os dermed; saa længe han med Grund kan formode, at den er efter vor Smag - Tilfældet har Sted her, thi vi have med Latter bifaldet, alt hvad Mester Synaal har sagt, førend han fortalte sit Levnetsløb, og vi har forført, om ikke tvunget ham til at fortelle det - (o vort kiere Publikum, tænkte jeg) Men for min Regning, min Herre, blev han ved, og vendte sig til mig, behager De at hosføie følgende Spørgsmaal: Fortiener den ikke al Agtelse, som har lært en ærlig og nyttig Kunst, og holder sig saa æret ved sit Navn af Mester deri, at han, som det lader, tør føre Processer med enhver, der i den Fald ikke tænker, som han; bør man ikke troe, at den er en retskaffen Elsker af sine Pligter, som er i Stand til at sende sin gamle Moder Lammekiød og Tøi til Huer, endskiønt han som det synes hverken veed eller er nysgierrig for at vide, om hun lever eller ei; og er den ikke en sand Helt, som i tyve Aar kan taale en arrig Kone, uden enten at løbe fra hende, som en Gascogner, eller at blive liderlig, som en Tydsker, eller at hænge sig, som en Engellænder? - Panthakak selv maatte smile af den Hede, hvormed Hr. Gaillard frembragte disse Spørgsmaal - da ingen havde meer at spørge, føiede jeg, i Hensigt til den første Afdeling, i Mester Synaals Levnetsløb, Følgende til, i mit eget Navn. Hvorledes skal man bringe en Deel af de beste Mennesker fra den utaalelige Fordom, at Alting er dem tilladt, enten fordi de ere gamle, eller fordi de ere ærlige og saa kaldte gode Folk, og at ingen kan eller bør tage dem selv de største Udhøfligheder ilde op, fordi de, som man siger, intet ont mene dermed? - Det blev eenstemmig afgjort, at disse Spørgsmaal efterhaanden skulde undersøges, ligesom Tiden forstrakte os fleer og fleer Materialier, der kunde tiene til at oplyse dem

274

- Mester Synaal, der ikke forstod et Ord af de Sprog, hvori alt dette blev talt, gav enhver af os sit Bifald tilkiende, ved at smile, eller at nikke med Hovedet, eller at gnide sig i Hænderne, og han syntes at glæde sig ligesaameget, som han forundrede sig derover, at han og hans Levnetsløb kunde give Anledning til saa alvorlige og saa lærde Samtaler - Saaledes endtes den første Dags Forretninger. -

Man maae imidlertid ikke troe, at man har hørt enten det meeste, eller det vigtigste, af denne M ands Levnetsløb - Man vil tvertimod, Tid efter anden indsee, at det har været meget rigt paa Tildragelser, som enten Forvirrelse eller Glemsomhed dengang hindrede ham i at fortelle, men hvormed han har beriget vore Acter, ligesom han har hittet dem i sin Hukommelses Pakkiste, og som vi have fundet meget beqvemme til vore Hensigter - Til en Prøve vil jeg strax anføre en, der, som mig synes ikke staaer ubeqvemt her, endskiønt den baade er henført under et senere Datum, end en stor Deel andre, og i en vis Hensigt virkelig kommer vel tidlig, da den nemlig er næsten et Mynster paa det eventyrlige, romanagtige og usandsynlige, hvorfor jeg saa nylig har troet at burde gjøre en Art af Undskyldning eller Afbigt -

Det var den 26. August. 1772. at Mester Morten Synaal trædte ind i Forsamlings-Salen, med et sammenrullet Hefte Papiir under Armen, og med et Ansigt, der paa engang syntes at love noget stort og noget løierligt - Med en listig Mine overleverede han mig sit Papiir, og bad mig forelæse det, sigende derhos, at vi deraf vilde faae at see, om han ikke havde havt sine Eventyrer, ligesaavelsom vi andre høilærde - Det blev efter Hr.Pansas Befalning strax foretaget, og befandtes, at være affatted i følgende Udtryk -

Løier over alle Løier

eller

En ubeskrivelig forunderlig Beskrivelse over 275 min korte dog tydelige og særdeles opbyggelige Reise til Ravgallinien, og til Abekattenes Øe, til særdeles Opmuntring, Trøst, og Husvælelse for mig selv, og alle dem, som lade sye hos mig -

Jeg, Morten Synaal, Borger og Mester-Skræder i den Kongel. Residencestad i Kiøbenhavn, gjør hermed kund og vitterligt, for alle dem, som det maatte vedkomme, at min Kone er den arrigste Hex, som nogen Tid har havt en ærlig Mand under sit Perse-Jern - Som da og Næringen sloeg sig meer og meer fra Huset, og især den syllbeenede franske Skiælm, Mester, eller som han gjerne vilde have det, Monsieur Façon, som det er enhver bekiendt, med sit forbandede Parlesnik og Parlesnak, tog den ene efter den anden af mine beste Kunder fra mig - Jeg kan sige med Samson, at jeg har henbragt mine Dage med Kummer, og mine Nætter med Sinds Forstoppelse, som skrevet staaer - Ligerviis, som jeg og kan bevidne, at jeg mangan god Aften

har vædet mine Øine med bittre Taarer, naar jeg i min Eenlighed og Guds frygt, læste enten Ulspils eller andre saadanne Historier, seende for mine Øine, hvorlunde alting gik somme Mennesker saavel, imedens det gik andre saa ilde - Imidlertid kan jeg sige med Sandhed, at ingen har husvalet, eller trøstet mig saameget i min store Drøvelse, som den gode gamle ærlige Robinson Kruse, med alle hans mange velsignede Børn, hvilke Himmelen lade det derfor gaae vel, baade timelig og evig - det er ret løierligt og meget rørende at læse, hvorledes de hver er født i sit Land, og dog alle kommer igiennem saa mange græsselige Gienvordigheder, tilsidst paa en ubekendt og ubeboet Øe, hvor Havet efterhaanden skyller dem saa mange Rigdomme til, som deres Hierte forlanger, og som de siden, naar et Skib kommer og henter dem, tage Hiem og fortære i al Fredelighed og Skikkelighed - Som jeg da havde den store Fordeel fremfor bemældte Robinsoner, at jeg kunde 276

sy e mine Klæder, som det sig et christeligt Menneske sømmer og anstaaer, og ikke havde nødig, ligesom de, enten at gaae klædt som en Vildgied, eller vel og, med Tugt at sige, reent at gaae nøgen, ligesom Tyrker og andre Menneskeædere, hvorfor Himlen ville bevare os - Saa faldt det mig tit og ofte ind, hvorfor ikke jeg ligesaavel, som saa mange andre, kunde reise til en ubekendt Øe og samle mig saa mange Guld- og Sølvstænger, Juveler og andre dyrebare Sager, af de Skibe, som med Himlens Hielp strandede der paa Stedet, at jeg dermed kunde befragte det Fartøi, som engang i sin Tid, kom og lagde sig der for Anker - Nu drog det sig til i samme Tid, at min Brodersøn Jesper Abed Negosen kom hiem fra en Chinareise, og foer den samme Jesper dengang for Baadsmands Mat, som det da nok er bekendt - Men dersom jeg her skulde opskrive alle de forunderlige Ting, som han heel artiglig og kunstig vidste at fortælle, om Bavianer og Mandariner, om Pagoder og Sørvøvere, om visse Coccostræer, som var nogle tusinde Alen høie, om en Crokodil der opslugede et Hollandsk Orlogskib med Top og Taugl, og Pokker maae vide, hvorom; da turde jeg dermed besmøre meer Papiir, end jeg kunde gjøre Maal af i tre Aar, hvilket ingenlunde er min Leilighed - Saa hørte benævnte Jesper og heel opmærksomt paa alt, hvad jeg fortalte ham om Robinsonerne og deres ubekendte Øer, og soer han paa, at han med disse sine Øine havde seet hele Snese af den Sort, hvilket ikke lidet bestyrkede mig i mit Forsæt - Nu hendte det sig, at mit Huuskors, en god Aftenstund var paa et Gilde, hvorfra jeg kun sildig turde vente hende Hiem, og jeg var efter Sædvane Hiemme for at passe paa Huset - Hvorpaa jeg ufortøved loed min Brodersøn vide bemeldte Hendelse, hvilket ikke lidet fornøiede ham, som han ellers kun sielden turde komme til mig. Som vi nu i al Kierlighed sad, og talte om alle disse forunderlige 277

Ting, blev jeg ret ved god Lune, og lod jeg Jesper hente to Flasker gammel Viin, ved hvilke det var mit Forsæt at henbringe Aftenen med ham i al Samdrægtighed og god Forstaaelse, som det sig Slægtninger hør og bør - Thi jeg har altid havt for Skik, at have noget i Baghaanden, hvoraf vor Moder intet vidste, som man siger - Da vi nu havde naaet Bunden paa den første Flaske, begyndte jeg at udøse mit hele Hierte for Jesper, om de mange Gienvordigheder, som jeg daglig maatte gaae igiennem, og hvorledes mine Skyldnere drillede og bedrog mig, Mester Façon tog mine Kunder fra mig, og min Kone med Tugt at sige, pryglede mig; som og mit faste besluttede Raad, engang med det første, at lade alting i Stikken, og at reise til en ubekendt Øe, den første den beste, for der at samle mig en Ladning af Guld, Sølv og andre kostelige Sager; saa at jeg siden om en Snees Aar eller fleer kunde komme hiem og see alle mine Laugsbrødre, men især benævnte krølhaarede franske Brødtyv over Hovedet, og forresten paa mine gamle Dage nære mig ærlig og redelig af mit Haandverk - End videre aabenbarede jeg ham, hvorledes jeg vist og fast havde i Agt, naar min Kone i den Tid, som jeg med stadig Tillid haabede, ved Døden afgik, igien at indlade mig i Ægteskab med Cathrine, et flinkt, trindt og rødmoset Menneske, som havde tient os for Kokkepige, og som min Kone for kort Tid siden havde jaget paa Døren, fordi jeg, som hun sagde, smidskede og smaablunede ad hende som en Hund ad en Hyrelomme - Og falder det mig ind, at jeg heller vilde æde Urter med Dyrene paa Marken i syv og tyve Aar, som Kong Herodes, og gaae i Klæder af Græshopper og vild Honning, som jeg veed ikke hvem af de gamle Propheter skal have gjort, end jeg vilde, at min Kone skulde kunne læse Skrivt, og at dette skulde komme hende for Øinene - Men jeg kan ikke noksom sige, hvor saare glad Jesper blev ved 278

bemeldte mit Forsæt, samt hvorledes han bestyrkede mig deri, sigende og sværgende, at han heller tigange vilde see mig sat levende paa Sped af Bonzerne, eller opædt af Strudsfugle og andre skadelige Udyr, end at jeg længer skulde blive saadan en Ølhore, som jeg al min Tid har været - Imidlertid smagte den kiere Viin os ret got, og om min Hukommelse ellers ikke slaaer mig Feil, vare vi alt færdige med den anden Flaske, da Jesper fortalte mig, hvorledes der laae en Hollænder paa Rheden, som med første følelige Vind gik til Amsterdam og derfra videre til Java eller Japan eller et andet Sted i Ostindien, som jeg nu ikke kan erindre - samt, at han levede i Kiendskab med Underkokken derpaa Skibet, og at jeg paa hans Recommendats kunde komme til at gaae med som Passenerer, eller om jeg vilde for Tidsfordriv, som Seilmager - Som vi nu talede herom, blev jeg Morten Synaal heel lystig og vel til Mode, og fortroede jeg Jesper mit Hiertes Tanker, og hvorledes mig ikke huede ilde om at begive mig paa samme Skib, i got Haab, at det kunde forgaae, saasnart vi vare komne ud paa det vilde Hav, saaledes at alle Hollænderne druknede, saa nær som jeg, der efter at have svømmet tre til fire Dage omkring i Søen paa en Mast, eller en Tønde, eller ligemeget hvorpaa, tilsidst blev opkastet paa en eller anden ubekendt Øe, den første den beste; eller og at Skibsfolkene i et Oprør eller ved sliig en anden Begivenhed, maatte faae det Indfald at binde mig, og saaledes at sætte mig ud paa saadan en Øe, uden at give mig meer med, end en Flint, noget Krudt og Hagl, og saamange Tvebakker, som jeg kunde leve af i fire Dage, hvilket da er vederfaret adskillige af føromtalt Robinsoner, som hele Verden veed - Da nu bemeldte Jesper vurderede mit Indfald for, jeg veed ikke hvormange Tønder Guld, voxede mit Mod kiendeligt, og jeg bad ham, aldeles imod min Sædvane, endnu at hente os en Flaske, 279 tænkende ved mig selv, at een Gang er ingen Gang, at det var bedre med Glæden end med Sorgen, at det kunde være

ligemeget, naar jeg var borte, om min Kone fandt mig lidet beskænket eller ei, at jeg nu herefter blev riig nok, og at vi dog nødvendig maatte drikke et Glas eller to paa en lykkelig Reise - Men som mit Mod, alt ligesom vi drak, blev større og større, og jeg dog ugerne vilde vove, at min Hustru skulde forefinde mig i den Tilstand, hvori jeg var, som jeg vel kunde fornemme, saa tænkte jeg ligesaagod løbet som krøbet, og fulgte jeg Jespers Raad heri, ligesom han og tilbød mig, at følge hiem med ham samme Aften, for at blive hos ham om Natten, og saasart Dagen brød frem, ufortøved at gaae om Bord paa foromtalt Hollænder - Da vi nu havde tømnet det sidste Glas, reiste vi os, for i største Hast, at sammenpakke det Tøi, som jeg havde besluttet at tage med; og - -

(Her var et heelt Blad i Manuscriptet overspildt med Blæk - Da der nu hist og her forefaldt flere saadanne Steder, som ved en eller anden ulykkelige Hændelse vare blevne reent ulæselige, og hvorom Mester Synaal aabenhjertig tilstoed, at han ligesaalidet kunde gjøre Rede for, hvad der havde staaed, som nogen af os andre; saa besluttede Selskabet, at det skulde forelæses og opskrives, saaledes som det var, i det Haab at vi, uagtet disse Mangler, dog maaskee kunde fatte Hoved-Indholdet deraf - I samme Formodning om enhver af mine Læsere, og da jeg troer, at det baade kan tiene til en Art af Tidsfordriv og til en ikke unyttig Øvelse, for en Deel af dem, selv efter Skiønsomhed at udfylde de manglende Steder; vil jeg blive ved at afskrive det følgende, saaledes som jeg forefinder det, og blot paa en eller anden Maade tilkiendegive, hvor der fattes noget) - - hvorledes det knagede og bragede i Skibet, der, som min Brodersøn havde sagt mig det, heed, dat Dykke eller tykke Kätchen, troer jeg - ligemeget hvad 280 det heed eller ikke, men det gleeed, som det var smurt, og det varede ikke saalænge, som man kan være om at klippe en Alen Klæde over, førend vor Frue Taarn i Amsterdam ikke loed større for mine Øine, end en stor Synaal. Nu saae jeg intet andet end Hav og Luft, og jeg kan ikke negte at det jo undertiden gyste i mig, især, naar det faldt mig ind, hvad min Kone monne tænke - Imidlertid trøstede det mig ikke lidet, at Captainen paa samme Skib, var en saare høflig og venlig Mand: som han da og sagde mange kierlige Ting til mig, hvorfor jeg takkede ham paa det skyldigste, som billigt var, endskiønt jeg ikke forstod et Ord deraf

- Men intet glædede mig meer i alt dette, end den forunderlige Lighed, som jeg troede, at finde imellem ham og bemeldte min Brodersøn - Saa var der og en Skibspræst om Bord, en heel gudfrygtig, redelig, fornuftig, og duelig Mand, kun Skade, at alle hans Klæder vare saa elendig syede, ligesom og alle de øvrige paa Skibet, at jeg ikke noksom kan sige, hvormeget jeg paa hans Vegne undsaae mig derved - - - Enten vi seilede bi de Vind eller for de Vind, veed jeg ikke, og det kommer mig heller slet intet ved; men som vi nu saa seilede i vor Andagt, faldt det Styrmanden ind, engang for løiers Skyld at tage Maal af Himmelen, og vi befandt os, jeg veed ikke, hvor mange Alen paa hiin Side Polen - Som vi nu allerbest stoed og talte herom, blev Himmelen paa engang saa sort, som det sorteste Flonel - Stormen tog af Sted og hviinte, og buldrede i Seilene ligesom min Kone, naar hun skiendte paa det allerverste - Jeg kan vel sige, at vi fløi meer, end vi gik igiennem Luften - Som nu alle begyndte at skrige og græde paa sin Hollandsk, blev mig ret inderlig angst, og jeg fortrød alle mine Misgierninger, men især min sidste Reise, og at jeg saa høiligen havde fortørnet min retskafne dydige, kiere Kone - Tilsidst blev alting broged for mine Øine, og jeg kan vel bevidne, at 281 Luften var ikke anderledes at see til, end et Dekke, der var syed sammen af forskellige Couleurer Tøi - Endelig gik det Bress Brass, Morten piask paa Hovedet i Vandet, og hvorledes jeg igien kom paa tør Landjord, veed jeg ikke meer at gjøre Rede for, end den Sax - -

- Da jeg var kommet til mig selv igjen, glædede det mig, som man kan tænke, ikke lidet, at see, hvorledes jeg befandt mig paa en heel kostelig og herlig Øe, som var begroet med allehaande skiønne Træer og Urter, samt med al Slags Sæd, som mit Hierte maatte forlange; som og at jeg ene var undkommet af hiin forfærdelige Havsnød, og at alle Hollænderne vare druknede, hvorfor jeg da inderlig takkede Himmelen, som det sig en Christen sømmede og burde. Men som ingen Ting i denne syndige Verden er fuldkommen, saa maatte jeg til min store Fortrædelighed blive vaer, da jeg gik noget høiere op i Landet, at dette velsignede Sted vrimlede med Mennesker, og at jeg til mit Uheld skulde være den eneste af alle Robinsoner, der imod al Rimelighed leed Skibbrud ved en beboet Øe - dette fik imidlertid være, som det var, men jeg kunde ikke noksom forundre mig over, at ingen af dem forundrede sig over mig, da dog enhver, som kun havde et Øie tydelig nok kunde see, at jeg var fremmed - Thi jeg kan nok sige, at jeg i det mindste for saa vidt havde naaet mit Ønske, at jeg var den eneste paa denne Øe, der var klædt, som et Menneske, og da Klæderne dog gjør Manden, som man siger, tør jeg i visse Maader vel paastaae, at jeg for saavidt var allene paa min Øe, saavel som nogen anden Robinson, menneskeligiis at tale - Thi foruden at den største Deel af dem gik med Klæder, hvorom jeg tør gjøre min høieste Eed, at de ikke har været i Moden siden Kong Valdemars Tid, som jeg og, hvor det maatte paakræves, tør bande paa, at ikke en eneste af dem var klædt, saaledes som det har været 282 brugeligt, i de sidste tre, og jeg kan sige fire Maaneder; saa var det og for al Verden, Gud forlade mig min slemme Synd, som det havde været en levende Maskerade; undtagen for saavidt, at vi paa vore christelige Maskerader gaae reputeerlig, og anstændig klædte, en, som en Harlekin, en anden som en Sukkertop, den tredie, som Dag og Nat, og saa fremdeles; da derimod al denne afgudsdyrkeriske, hernhutiske, og jeg tør vel sige forbandede Maskerering bestoed i, at en gik med stive Skiød, en anden med slattede, en gik med Opslagene op til Skulderen, en anden havde dem saa smaa, at det var en Ynk, den tredie brugte dem runde, den fjerde havde slet ingen, og saaledes var det med Alting - Paa den ene kunde Vesten hænge saa langt ned over Knæerne, at det ret maatte skiære mig i mit Hierte; En anden havde igjen saa smaa Knaphuller, at intet christent Menneske, kunde bare sig for at græde derover; og jeg kan umulig

opregne alle disse Forargelser; nok er det, at ikke en gik klædt som en anden, eller, som han burde, og at hele Øen ikke var en Pibetobak værd

- Man kan kun forestille sig, hvilken Jammer det var for mig, at see hvorledes en ung og deilig Dame, kunde gaae klædt, som Dronning Margrete, eller som den skønne Magdelone, og en rask munter Kavalleer, ved Siden af hende, der saae ud som Holofernes eller en anden af de onde Aander, hvilke Himmelen vilde forderve til evig Tid - (Her fulgte igien to hele Blade, imellem hvilke Mester Synaal efter Anseelse engang har giemt et halv Pund Smør, eller noget meer, for, som man siger, at have lidt i Baghaanden, hvoraf vor Moder intet vidste - I det mindste var de saa tilsmurte, at der kun hist og her var blevne nogle faa enkelte Ord tilovers, som endnu vare læselige - Det, som Verden og især de kunstforstandige have tabt herved, lader ved første Øiekast til at være en Art af Register, over en Deel af de mange forskiellige Maader, 283 hvorpaa disse Øboere klædte sig, med Mester Synaals Anmærkninger. - De faa Ord, hvoraf jeg slutter dette, vil jeg sætte hen i den Orden, som jeg har fundet dem, beklagende mig og mine Læsere af Hiertet, at jeg ikke kan gjøre det bedre) - - Stumpede Skiørter - - som slæbede paa Jorden - - ingen Snørliv, det elendige Menneske, hun var atten Aar, og skøn som en Engel - - Rynker i Kaaben - - Sodom og Gomorrha - - om nogen har seet saa bandsat, som Hegter i en Stadsklædning - - gule Knapper og Sølvspænder - - af at opregne disse Vederstyggeligheder - (dette er alt hvad jeg har kunnet læse af omtalte tvende Blade. Det næstpaafølgende og den største Deel af Resten, var ved en besynderlig Lykke blevet ubeskadiget).

Naar jeg nu overveiede alt dette (saaledes bliver Mester Synaal ved i sin Fortælling) saa faldt det mig ind, at enten maatte der i dette Land være tre Gang hundrede tusinde Moder paa eengang, thi saa stort, syntes mig, at Indbyggernes Antal vel kunde være, eller og var der slet ingen Mode, hvilket sidste destoverre var meer end alt for sandt, som Texten end videre skal forklare. - Og tænkte jeg ved mig selv, at det vel kunde være mig, der var bestemt til at blive et Lys i dette formørkede Land, og at jeg ikke var blevet saa forunderligen frelst af hiin store Havsnød, uden for at bringe denne forvildede Hiord paa den rette Vei igien, som man siger - Thi var det vel soleklart, at naar det havde været Himmelen saa meget om at gjøre, at rive dem løs fra de græsselige pietistiske og papistiske Vildfarelser, hvori de vare nedsiunkne, som jeg vel kunde mærke, og som det da heller ingen Under var - Men enhver kan see, at det da maatte have været Skibspræsten og ikke mig, som saa underlig var undkommet af de brusende Bølger - Og som Alting drog sig saa besynderlig til, at jeg just var den eneste Skræder paa Skibet, som 284 og den eneste, der ikke druknede, saa kunde jeg vel begribe, at det ikke var kommet sig saaledes for Intet, men at der maatte stikke noget andet end Skopinde derunder, som skrevet staaer - Og kan jeg vel bevidne, hvorledes det var høi Tid, at en Skræder strandede paa Øen - Saa kan jeg heller ikke negte, at jeg tit i Eenrum har forundret mig saare derover, hvorfor vort hæderlige Laug ikke endnu er faldet paa, at sende sine Missionærer tilligemed de andre, til de blinde og umælende Hedninger, og andre Fremmede, da det dog, som sagt, er Klæderne der gjør Manden, og man, som det da er øiensynligt, ei kan have nogen ret Troe, naar man ikke er en Mand eller et Menneske, hvilket er det samme i Hovedsproget - Og som man bør lade selv et Skarn vederfare sin Ret, saa kan man i mine Tanker ikke noksom rose de franske Skrædere, at de saa troligen forsende deres Prædikantere i alle christelige Lande, og af al Magt stræbe at omvende dem til deres Tro - Kun Skade, at de ikke sende dem til Hottentotter, Tyrker og andre vanskabte Folk, istedetfor at tage Brødet af Munden paa os andre christne Skrædere, der dog forstaae vor Sax ligesaagot som de; kun at vi ikke kan parlere saagot derover - Saa kunde det heller ikke andet end falde mig ind ved denne Leilighed, at jeg, hvorledes det og gik, dog saagotsom havde giort min Lykke paa denne Øe, som og at jeg gierne kunde undvære alle de Guld- og Sølvstænger, som jeg eller en anden Robinson kunde fiske op af de Skibe, der strandede paa nogen ubeboet Øe, i den hele Christenhed - Thi syntes det mig klart, som den kiere Dag, at disse got Folk, naar de kun havde den mindste Menneskeforstand, nødvendig maatte indsee, at jeg var klædt paa Moden, som det sig hørde og burde, og at de ikke vare mindre end klædte efter Moden - Thi drog jeg heraf lettelig den Følge, at jeg i en Hast vilde tage Næringen fra alle de andre Skrædere, og blive den 285 eneste derpaa Øen; og beder jeg enhver, som veed hvad Saxen giver af sig, regne sig til, hvor riig jeg da maatte blive -

Men alt, som jeg stod og overlagde dette hos mig selv kunde jeg, som sagt, ikke noksom undre mig over, hvorledes enhver blev ved at skiøtte sit Arbeide, uden i mindste Maader at agte paa mig, eller at see med Forundring efter mig; da jeg dog var Fremmed, klædt paa Moden og anderledes, end alle de andre - Thi enhver veed at i mit Land, ikke en Bonde kan gaae rolig ved sin Ploug, eller en Haandværksmand staae i Fred ved sit Redskab, naar nogen kommer forbi, som i mindste Maader seer anderledes ud, end de selv, og dem, de daglig pleier at see; men at de nødvendig strax maae slippe Alting af Hænderne, for at gabe paa dem som en Ko paa en ny Port, som Ordsproget lyder

- Og er det noksom bekiendt, at ingen Franskmand, eller anden Udlænding kan gaae igiennem Gaden, uden at vi alle løbe til Vinduerne, for at see ham, som om det kunde være en Abekat, da vi dog kan see for Øinene, at de gaae paa Bagbenene, og at de forresten paa Klæderne nær, ere skabte, som en af os andre christne Mennesker.

Da nu Tiden begyndte at blive mig lang, og jeg desuden var plaget af en ret brændende Tørst, gik jeg hen til en, der saae ud til at være meer end de andre, og spurgte ham paa min Dansk, hvor jeg var i Verden, og om jeg kunde faae noget at drikke, men til min ikke ringe Bestyrtelse, saae han paa mig, og rystede med

Hovedet, som en der ikke forstod, hvad jeg vilde sige - I det øvrige kan jeg ikke fuldt nok berømme ham, for den store Venlighed og Beskedentlighed, hvormed han hilsende mig, og ligesom bad mig være velkommen - da jeg nu ved Tegn og Gebærder, saagot som jeg kunde, havde tilkiendegivet ham; at jeg havde lidt Skibbrud derved Landet, og at jeg for Resten var saa tørstig, som en Skiærslipper - Hvorpaa han 286 ufortøvet gik hen, og talte nogle faa Ord i Eenrum med en af dem, der gik og høstede paa Marken, og tog den samme mig heel kierligt ved Haanden, og førte mig ind i et stort Huus, hvor der blev mig foresat god daglig Mad og Drikke i Overflødighed

- Saa tilbød man mig og tørre Klæder, men da jeg saae, at Skiødene naaede op til Brystet, og at Livet ikke var over et Spænd langt, paa den Klædning som man bragte mig, saa kan jeg vel bevidne, at jeg heller havde døet ti Gange af Feberen, og ladet mig ti Gange flaae levende, end at jeg skulde have ladet mit Legem vanskabe og beskiemme saa ilde ved at tage den paa Kroppen - Som vi endnu trættedes herom, kom en temmelig ung Mand ind, i en karmosinrød Fløiels Kiortel og en hvid atlaskes Vest, saaledes tilskaaret, at en Græve gierne kunde have været bekiendt at gaae dermed for et Aar siden - Forresten havde han en høiskygget Hat paa Hovedet, et stort Spanskrør i Haanden og Støvletter paa Benene - denne spurgte mig nu ved Tegn, om jeg havde i Sinde at opholde mig derpaa Øen, hvortil jeg nikkede, som enhver da let kan tænke af det jeg før har sagt - Herpaa overleverede han mig til en, af hvis Dragt jeg sluttede, at han maatte være Coureer, men hvormed han betydede mig, at det var en Catechet og Skolemester derpaa Stedet, som strax skulde begynde, at lære mig Landets Sprog, Love og Sæder - Saameget som jeg nu kunde sprelle derimod, at gaae i Skole paa mine gamle Dage, saa var der intet andet for; men det var en Skik, som alle Fremmede maatte finde sig i, uden saa var, at de ville reise strax bort igjen, hvortil dem blev givet Befordring og Reisepenge, ifald de trængte dertil, med Betydning ikke at sætte deres Fod tiere paa Øen, under Straf af Fæstningsarbeide, for dem, som intet Gods havde at lade confisquere - dog forstaaer det sig, at man maatte strande der, saa tidt man vilde, uden at frygte for Tiltale - (Her fattes noget.)

287

Da jeg nu, som sagt er, i en Hast havde lært saameget af Sproget, som jeg kunde slaae mig igiennem med, hvormed jeg vel kan sige, at det var et heelt forunderligt og græsselig lærd Tungemaal, endskiønt jeg nu ikke erindrer meer deraf, end min Nathue - Hvorpaa Manden med Støvletterne atter kom til mig, frittende og spørgende, om jeg havde Penge, hvortil jeg da svarede, som vore Tydske Svende: Hier nicht einen Heller, aber zu Hauss bey mir, da kan jeg in lutter Dukaten svømmen, som og at jeg var en Skibbruden Mand, og saa fremdeles - Atter spurgte han mig, hvilken Videnskab, Kunst eller Haandværk, jeg da forstod, at ernære mig ærlig og skikkelig ved - Og nu kom han mig just, hvor jeg vilde have ham - Jeg rømmede mig et Par Gange, satte begge Næverne i Siden, kneisede tilbage med Hovedet, og sagde med høi Røst: Min Ven, jeg er Skræder -

O du fromme Christen, som engang læser dette, om du nogen Tid er faldet ned fra Spidsen af Frue Kirketaarn, eller om du har revet din Kones beste Porcellain paa Gulvet, ved at vilde afnøde hende et Kys, eller om du har tabt en Proces om et Par tusinde Daler, som du har gjort dig vis Regning paa at vinde, eller om du har faaet en Straale, reverenter talt bagest i Buxerne, naar de har prøvet Sprøyterne paa gammel Torv, saa kan du forestille dig, hvorledes mig blev til Mode, da han istedetfor at kysse mig paa Haanden, eller i det mindste at falde mig om Halsen, som jeg ventede, rystede paa Hovedet, og igientog mit sidste Ord Skræder, to eller tre Gange med saa ynkelig en Røst, at jeg nær selv havde grædt derover - Endelig spurgte han mig meget alvorlig, om jeg da slet ikke havde lært noget andet og nyttigere, og da jeg i min Siels Angst ikke kunde svare ham andet end nei, sagde han, hvorledes jeg heller maatte have ønsket, at den ublide Himmel i sin Vrede havde gjort mig til en Tørveskiærer eller til en Verse-maker, 288 eller til en Kiedelflicker, eller til et andet ligesaa ulyksaligt Creatur, og at jeg havde gjort meget ilde i at strande derpaa Øen, men at han imidlertid vilde betænke sig en otte Dages Tid, hvad man kunde bruge mig til, ifald det blev mig tilladt at opholde mig iblant dem - Hvorpaa han gik bort, meget vred og ilde tilmode, efterat han først havde givet Skolemesteren en god Snippe, fordi han endnu ikke bedre havde underrettet mig om Lovene derpaa Øen; og har jeg fra den Dag ikke seet ham tiere, hvorfor jeg da takker Himmelen, ønskende af Hiertet, at han aldrig maatte komme mig for Øinene, den Støvlettebenede Skifting, han var ellers Opsynsmand over de Fremmede derpaa Stedet - Som jeg nu fik mit Vær igjen, og just havde mange herlige og skønne Ting paa Munden, som jeg vilde sige ham, til den store, charmante og ikke noksom reputeerlige Skræderkunsts vide og brede Berømmelse, see da var han alt borte; og der skulde man kun have hørt til Skolemesteren, hvorledes han begyndte at læse og at forklare for mig, angaaende denne forhexede og besatte Øes ravgale Love, Skikke og Sædvaner, hvilket ingen ond Aand har kunnet sye sammen, uden Beelzebub, den Vinkelfusker -

Saasom og efterdi jeg nu er en gammel Mand, og Hukommelsen desuden aldrig har trykket mig, saa beder jeg de velædle og respective Herrer Kunder, som engang turde kiøbe denne liden Bog, ifald den nogen Tid bliver trykt, som jeg vel turde haabe, i denne Tid, da det er Mode at lade trykke - at de nemlig ydmygst ville tilgive mig, om jeg ikke ret kan erindre, og fremsætte i behørig Orden, hvad bemeldte sylrumpede Skolemester sagde mig om bemeldte bestialiske Lands meer end fordømmelige Skikke, Love og Sædvaner, sigende og bevidnende derhos, at ifald de ingenlunde vil tilgive mig, jeg da ikke bryder mig meer derom, end om den Knappenaal - Som jeg da og herved af 289 Hiertet tilgiver, den eller dem, der maatte falde paa at bruge disse Blade til Kræmmerhuuse eller til Fidibusser, eller til hvilket Brug dem helst monne lyste, uden saa var, at de heller vilde give mig dem tilbage, for at gjøre Maal deraf, hvilket de vel turde være

værde - Men som det egentlig er min Sag at sye en smuk Klædning, og ikke at flikke en god Bog sammen, og jeg desuden meeste Parten har opskrevet dette til min egen Trøst og Opbyggelse, i mit sidste Elendigheds Aar, naar jeg af og til maatte krybe i Skiul af Frygt for min Kone, eller naar jeg af Sædvane maatte passe paa Huset, eller ved slige flere Leiligheder og Tilfælde - Hvorfor jeg vil lade mig nøie med at skrive det op, som jeg erindrer uden mindste Orden eller Sammenhæng, overladende til enhver, at sætte for bag eller bag for, alt ligesom dem lyster, eller behov maatte gjøres -

Altsaa fortalte og beskrev han mig, hvorledes det engang for Arnolds Tid var faldt disse Øboere ind, at de vilde have deres Frihed, som det da gjerne pleier at hendes Øboere, at de engang tidlig eller sildig slaae bag op, uden selv at vide, hvad dem stikker, som og deres Nakke ikke skal være saa stærk til at bære Aag og Byrder, som deres paa det faste Land - Men som disse nu elskede deres Fyrster og Herrer, som jeg eller en anden kunde elske sine Forældre, hvortil de heller ikke havde andet end Aarsag, saasom de var saare gode, naadige, retfærdige og vise; og som de let indsaae, at de ikke kunde undvære den mindste af de Love, som bemeldte gode Fyrster foreskrev dem, og hvorover de holdt, uden, som man siger, at forderve sig selv i Bund og Grund; saa vilde de dog gjerne have deres Frihed, uden derfor enten at miste deres gode Fyrster, eller i mindste Maade at legge dem ind, som man taler, og at gjøre deres Myndighed snevrere, som det og havde været en stor og uchristelig Synd at bedrøve og forurolige 290

saa gode Fyrster - Da de nu saaledes ikke kunde blive enige med dem selv, hvad dem fattedes, og som Ordsproget lyder, vel vidste, at Sømmen trykkede dem, men ikke hvor, begyndte de alle at blive saare tungsindede, melancholske og hypocritiske, hvorfor og halvparten af dem, gik hen som Judas og hængte sig selv, som det er at læse paa sit Sted, og har min Brodersøn Jesper siden sagt mig, hvorledes denne Sygdom at hænge sig selv, kaldes af Engelsmanden Spleen - Da nu Halvparten af dem havde hængt sig, opstod en heelklygtig og skriftlærd Mand iblant dem, som heed Belzebub - (det er mine, Morten Synaals Ord, og ingen andens, og vil enhver faae at see, om jeg har Ret eller ei, naar Tid og Sted er dertil - Forresten erindrer jeg ligesaameget, hvad han heed eller ikke heed, som det Barn der er født i Nat) denne Mand nu, som vel maatte kiende sine Landsmænds Sindelaug og Tænkemaade, saavelsom Grunden til deres Sygdom - Hvorfor han og med et stort Raab opmuntrede dem til at sætte sig i Frihed, sigende at der var en snedig og underfundig Tyran i Landet, der misbrugte den store Magt, som de selv godvilligen havde indrømmet ham over sig, til at ødelegge dem, og til reent at gjøre dem ulykkelige - Og som man nu frittede ham, hvem han sigtede til, bekiendte han aabenbare, hvorledes han ikke meente nogen anden end Moden, den Erkebagvasker og aabenbare Løgner, det han var, og altid skal blive for mig, saalænge jeg lever - Om man vilde troe ham, saa begyndte Moden sit Tyrannie, ligesom Katten leger med Muus, venlig og spøgende og udenfor ved Klæderne, indtil den, førend man vaerte sig derfor, slog sin Klo lige ind i det inderste af Hiertet - Og vilde han bevise af de Lister, som holdtes derpaa Øen, at der i det seneste Aar, blant syv og tredsindstyve Tusinde, trehundrede, sytten og en halv Fritænkere, som befandtes derpaa Øen, kun de halvsy vende havde 291

været det for Alvor og af Hiertet, fordi de nemlig virkelig og stadig troede det Galskab, som de paastod; titusinde trehundrede og elleve derimod, lutter fornemme og rige Folk havde været det af Ryggeløshed, og fordi de ønskede at troe det; da derimod alle de øvrige, som beløb sig til fulde syv og fyrgetyve tusinde, lutter bindefærdige Narre, som han sagde, havde været det allene, fordi det var Mode blant de Store - Ligesaa gotgjorde han, at blant 260516 af de græsseligste Sværgere og Bandere derpaa Øen, de 5412 havde vant sig til at være det, fordi de vare Løgnere, og i den daarlige Tanke at bedrage Folk dermed, 57162 var det af Ryggeløshed, Vildskab og uden selv at vide hvorfor, da de øvrige 197942 var det allene fordi de ikke kunde komme i noget Selskab eller være bekiendte at give sig i Snak med skikkelige Folk, uden at bande hvert Øieblik, da det engang saaledes var Brug og Mode - End videre, sagde han, at af 19515 voxne Fruentimmer, som havde været syge og elendigen plagede af Dunster det forrige Aar, kun 253 havde været det virkelig, og hele Resten fordi det var Mode - Ydermere viiste han, hvorledes Aar 1684, tredie Parten af Indbyggerne havde drukket sig ihjel, fordi det da var Mode blandt de Store at drikke sig fuld - Endelig, blev han ved, mine Elskelige, seer I de største Exempler herpaa, som og de græsseligste Frugter af Modens Tyrannie daglig for jeres Øine, da det ikke kan være eder ubekiendt, hvorledes man neppe havde begyndt i de fem eller sex Selskaber, der give Tonen an herpaa Øen, at tale om Statsager, Frihed og sligt, fordi man var kied af at snakke om Været, førend alle de andre kaglede med, fordi de tænkte, at det saaledes var Mode; som og, at saasomt en Snees Stykker eller nogle fleer af dem, der havde meest Levemaade, fik det Indfald at hænge sig selv, fordi de enten havde for gode Dage eller for onde, allerede Halvparten af Indbyggerne har fulgt deres 292 Exempel og hængt sig, fordi det var Mode; og vil det ufeilbarligen komme sig, at vi saaledes vil blive ved at hænge os, saalænge der er en Mand tilbage paa Øen, uden saa er, at vi aldeles udrydde og forvise denne grusomme og skadelige Tyran i Tide -

Det falder mig her ind, for aldeles at lette min Samvittighed fra al Slags Skrupler og Tvivlsmaal, at bekiende for mine Kunder, der ellers storligen maatte undre sig over, hvorledes jeg, som en gammel og lay Mand har kunnet saa nøie erindre hine forfærdelige Tal, som jeg ikke uden stor Besværlighed har udregnet og opskrevet - Saa vil jeg vel tilstaae, at jeg som et Menneske har kunnet feile paa et par Stykker eller tre; men hvad Hovedsagen betrefter, vidner jeg, at Regningen er aldeles saa rigtig, som jeg fordem har hørt den af Skolemesteren, som jeg og, naar det maatte paakræves, er beredvillig til at gjøre min høieste Eed derpaa, at de, der vare Narre, fordi det var Mode, altid forholdt sig mod dem, der vare det for Alvor, som en heel Klædning mod et Opslag -

Dersom denne Satans Engel nu havde ladet det blive derved, saa kunde han for mig have passeret for en ærlig Mand - Men saa blev han ved at forklare, hvorledes Moden var en skadelig Krebs, som maatte udryddes af Grunden, siden den altid aad om sig, naar man kun levnedede de mindste Rødder deraf - Om man vilde troe ham, bestod Modesygen, i en Lyst at efterabe dem, der enten var eller syntes at være fornemmere, rigere, smukkere og overalt meer end vi selv, i alt det som var unyttigt og daarligt eller ont - Thi hvad det gode betrefter, forholdte det sig med Menneskebørn ligesom med det umælende Qvæg, der, ligesom jeg selv kan være Vidne dertil, vel alle begynde at bisse, saasnart kun en eller to stikke Rumperne i Veiret, men derfor ikke alle byde sig til at trække Ploug, fordi de see, at nogle af dem gjøre det -

293

End ydermere paastod han, at saasnart vi kun begyndte at efterabe vor Næste i unyttige og ligegyldige Ting, saa kunde vi umulig undlade, at efterabe ham med Tiden i alle hans Narrestreger og Ondskabs Paafund, saasom det er en Skik blant Menneskene, at det unyttige altid er baade det første og visseste Skrit til alt, hvad ont og daarligt monne være - Hvorfor man og havde seet, hvorledes, saasnart det blev Mode derpaa Øen at besøge Damerne om Morgenen ved Toilettet og i deres Negligee, det kort derefter blev Mode at være Hanrey, som og hvorlunde det blev Mode at være brutal, strax efter at de korte Klæder vare komne i Brug - Saaledes meente han end videre, at den, som ikke havde Mod nok til at være eller at holdes for besynderlig i smaa Ting, turde endnu mindre være det i større; som og hvorledes man altid kunde sætte ti mod et paa, at den, som ikke var dristig nok til at gaee med firkantede Opslag, naar alle andre gik med dem runde, heller ikke turde tage Religionen i Forsvar i et Selskab, hvor alle andre stræbte at gjøre den latterlig - Af al denne Sladder nu sluttede han, Himlen maa vide hvorledes, at Klædermoden, endskiønt den ved første Øiekast syntes at være temmelig uskyldig og ligegyldig, dog i sig selv var unyttig, og følgelig Begyndelsen saavel som Hovedaarsagen til alle de Ulykker, hvormed Efterabelyst havde hiemsøgt og anstukket denne velsignede Øe, og som den havde udbredet deri - Thi sagde han, at det og var naturligt, naar man engang syntes vel nok om Folk, til at gjøre sig Umage og Bekostning for at ligne dem i Klæder, hvorledes man da mindre vilde tage i Betænkning, at efterabe dem i deres Manerer, deres Tale og Tænkemaader, som og i alle deres daarlige og onde Idrætter, da man, saa at sige kunde have dette for Intet - Heraf drog han fremdeles den Følge, at endskiønt Skræderne ligeledes lod til at være meget uskyldige og nyttige Borgere, 294 saa var det dog egentlig dem, som de rette Ophavsmænd og Bestyrere af Klædermoden, der vare første Begyndelse og Aarsag til den store Mængde af Fritænkere, Sværgere og Bandere, syge Fruentimmer, Drukkenbolde, politiske Kandestøbere, Selvmordere, Slagsbrødre og Hanreier, som fandtes derpaa Øen, den Erkeskielm og Løgner, det han var, og skal blive til evig Tid -

Som han nu tillige havde prædiket vidt og bredt, om den skadelige Ødselhed, som Klædermoden skal føre med sig, som og, hvorledes det var saare uanstændigt, at mangen Nar og Springer tidt ved denne Leilighed blev Mynster for en heel Nation; saa søgte han fremdeles at bevise, hvorledes det onde ikke kunde udryddes, saalænge der var Mode, og Moden ikke kunde afskaffes, saa længe der var Skrædere i Landet - Hvorfor det paa hans Ord blev fastsat, at alle Skrædere, som ikke vilde nedlægge deres Haandtering, skulde uden al Naade, forvises Landet, og naar de blev fundne der igien, dømmes til Fæstningsarbeide, uden saa var, at de kom svømmende til Øen, hvilket skulde være dem uformeent - Og drog der i samme Stund 33723 Mestere, Svende og Drengene over til Abekattenes Øe, hvis Afkom befinder sig der endnu i Flor og Velstand indtil denne Dag - Dog blev to eller trehundrede Vinkelskrædere, alle Fuskere og Mænd, der vidste ikke meer af Moden, end en Jydsk Bonde - Disse holdt man tilbage, for at undervise Ungdommen derpaa Øen i de første Regler af Kunsten - Og blev det enhver Familie befalet herefter at sye sine Klæder selv, saanærsom de fornemmeste og rigeste, hvilke det var tilladt at holde egne Tienere eller Tienerrinder til dette Arbeide; som dog skulde tages af Landets Indfødde, og ikke maatte sye for meer, end en Familie. De Faa, som ingen Slægt havde, og ikke selv kunde komme afsted dermed, kunde lade sye i Raspehusene og hos Slaverne derpaa Øen, hvoraf det ligeledes var paalagt 295 bemeldte Vinkelskrædere, at lære en Deel deres Kunst. - For nu aldeles at afskaffe al Slags Mode, af hvad Navn være kunde, blev det befalet, at saasnart den, som var sat til Fiskal eller Opsynsmand derover, fandt syv, hvis Klæder var fuldkommen eens tilskaarne, da skulde han uden Ophør angive det, og det skulde ansees som en Sammenrottelse og Begyndelsen til et Statsforræderie - Naar Sagen var undersøgt, skulde den, som befandtes at have brugt denne Mode først, i alle Maader frikiendes - De to, som havde optaget den næst efter ham, skulde straffes paa Bøder efter Sagens Beskaffenhed, men de fire sidste skulde uden al Naade sendes over til Abekattenes Øe - Ved disse og fleer ligesaadanne Love, som jeg ikke erindrer, og som jeg overalt intet bryder mig om, vare de Tid efter anden komne saavidt, at der nu hverken var Skræder eller Mode paa den hele udslagne Øe - Alt dette fortalte Skolemesteren mig -

Naar jeg nu kunde sige ham i min Enfoldighed, at vi alle vare eens skabte, og at vi følgelig ligesaa burde nogenledes være ens klædte, som gode Christne; sagde han mig, at det ikke var sandt, at han havde en lang Næse, og jeg en kort, og at den Forskiel var langt betydeligere end den paa smaa og store Opslag - Videre sagde han noget om Naturens Rigdom og Kunstens Fattigdom, hvoraf jeg ikke erindrer et Ord meer - Saa spurgte jeg ham engang, hvorpaa kiende I den Mand i de korte violettes Klæder, som I kalder jer Præst, fra en Amtmand eller Borgemester, eller en Grosserer? Og svarede han mig uden Anstød: paa hans exemplariske Fromhed og Dyd, paa hans Iver ved alle Leiligheder at udbrede Guds Ære og Menneskenes Lyksalighed, paa hans større Tienstagtighed og Ydmyghed o. s. f. og vil jeg nu spørge ethvert christent

Menneske, om det er Tegn, at kiende Præster paa i vore besværlige Tider? Videre spurgte 296 jeg ham, hvorfor den saa kaldte Opsynsmand over de Fremmede, gik med Støvletter, da han forresten var saa pyntelig og stadselig i alle Maader, som nogen derpaa Øen; hvortil han svarede, at det var, fordi han havde Podagra, og Strømper var ham for kolde - Hvorfor, sagde jeg ydermere, gaaer da den unge Herre med brednæsedede Skoe til sine hvide Silke Strømper, og al hans øvrige Stads; hvorpaa han da hverken svarede mig verre eller bedre, end at han havde Ligtorne - Thi kan enhver af disse og flere saadanne Svar lettelig indsee, hvad en ærlig Mand kunde udrette i dette forhexede Land, og om jeg har gjort ilde i at kalde det Ravgallinien -

Alt som nu Tiden gik, begyndte jeg at blive saare bange, og ilde til Mode, og kan jeg vel sige, at jeg i mit Hiertes Angst meer end hundrede Gange ønskede mig tilbage ved Siden af min gode Kone og i Nabolauget af Mester Fapon - Som jeg nu ikke kunde vide, hvad man vilde tage sig for med mig, og jeg intet got var forventende, stod al min Hu kun til, at komme vel fra denne forbandede Øe, førend de otte Dage løb til Ende - Som vi nu saaledes engang gik og snakkede, stak jeg i at løbe af alle Kræfter, ned mod Strandbredden; og forekom det mig, som om meer end hundrede tusinde Mennesker raabte efter mig: Hold paa Skræderen! - Som jeg nu løb, syntes mig, at en holdt mig fast bag i Klæderne, men enten det var et Menneske eller en Biørn skal jeg ikke sige; og rev jeg mig løs, takkende Himlen, at jeg slap med det ene Skiød af min Klædning, som var saare møer af Strandvandet - Da jeg nu naaede Havet, laae der til Lykke en Baad tilrede - - (Her fattes lidet)

(Fortsættelsen følger.)

297

MESTER SYNAALS FORTELLING II (1780)

FORTSÆTTELSE OG BESLUTNING AF MESTER SYNAALS FORUNDERLIGE REISE TIL RAVGALLINIEN OG TIL ABEKATTENES ØE. ADSKILLIGE AF DE FREMMEDES BETÆNKNINGER DERVED

SAASNART jeg havde sat min Fod paa Landet, kom en stor og saare stadselig Abekat løbende imod mig, fra et høit Sted, hvor den, efter Anseelse, havde staaet paa Udkik, som man siger - Jeg kunde ikke noksom undre mig over, at den saaledes i alle Maader var klædt efter Moden, ret som fornemme Folk brugte det i de Dage - Men de, som uformodentlig engang har mødt Landsmænd og gode Venner, efterat de længe have opholdt sig blant Fremmede, dem vil jeg kun bede forestille sig, hvilken usigelig Glæde, jeg maatte finde, da jeg fornam, at han talte mit kiere Modersmaal, saagot som jeg eller en anden Christen - Da han længe havde beseet og besnuust mig i alle Kanter, som og, for at sige det reent ud, griint sig halv krum og lam, over ethvert Lem, som var paa mit Legem, og i Særdeleshed over mit afrevne Skiød, spurgte han mig paa got og reent Dansk, hvem jeg var, og hvorfra jeg kom; thi jeg kan ikke negte, at jeg af lutter Glæde omfavnede ham saa kierlig, som det kunde have været min egen kiødelige Broder. Dog man kan let indbilde sig, hvorledes mig maatte blive til Mode, da jeg nu havde begyndt, at ville gjøre ham Rede for mit Navn, mit Fødested og alle mine Gienvordigheder, som enhver kan tænke i mit eget Sprog; og han, istedetfor at høre paa mig 298

med Fornøielse, med en spodsk Latter, og mange heslige Grimasser, stødte mig fra sig, saa at jeg faldt meget haardt mod Jorden - Da nu Galden begyndte at løbe over paa mig, tænkende ved mig selv, at jeg, som man siger, var kommet af Regnen under Tagrenden, og det dog var alt for tungt saaledes at forhaanes af en Abekat, ihvad man og maatte taale af Mennesker - og da jeg nu ingenlunde turde fordriste mig til at skielde ham ud paa Dansk, eftersom jeg af Naturen er noget frygtagtig - saa faldt det mig ind, at bruge et fremmed Tungemaal, og at skielde ham ud for alt det, som Mester Façon saa tit havde sagt til mig, at jeg meget vel erindrede det, og raabte jeg i min store Vrede den ene Gang over den anden Monsieur le coqvin, Monsieur le fripon, Monsieur le sot, og hvad andet jeg først kunde finde paa, alt ligesom Mester Façon havde

lært mig det, og kan jeg sige for Sandhed, at jeg maae takke disse faa franske Ord for al den Lykke, som jeg gjorde derpaa Øen, hvorom man strax nærmere skal blive underrettet - Thi er det ikke noksom at beskrive, hvor saare denne Abekat forandrede al sin Adfærd, saasnart han fornåm, hvorlunde jeg forstod Fransk, samt hvor venlig og høflig han blev, bedende mig inderlig og meget ydmyg om Forladelse, ikke allene for den Grovhed, han havde viist mig; men i Særdeleshed for den store Dristighed, som han begik, ved at tale sit eget Moders Maal, hvilket han troede, at jeg saavelsom han selv, maatte foragte, og kun havde talt af Medlidenhed med ham, der, sandt at sige, var saa ulykkelig ikke at forstaae noget andet saa got, at han kunde tale det - Endskiønt jeg nu ikke vidste, hvad han egentlig vilde sige med alt dette; saa dog, da jeg saae, hvor nedslaaet han var, og hans saare store Ydmyghed, samt den Respect, han viiste mig i alle Maader; saa kan jeg vel bevidne, at jeg som en god Christen tilgav ham baade det ene og det andet af mit inderste Hierte, 299 hvilket var mig desto lettere, som jeg desuden af Naturen altid har været meget godhiert, og forsonlig - Men heller kan jeg ikke negte, hvorledes jeg jo var i en græsselig stor Forlegenhed, da jeg ingenlunde turde byde mig til at snakke Dansk igien, vel mærkende, at jeg havde mit Franske at takke for al denne Høflighed; og jeg dog allerede havde sagt næsten alt det, jeg vidste af dette Sprog

- Som jeg nu saaledes var nødt til at tie, og jeg desuden af stor Hierteklemmelse, saae noget fortræden og malabarisk ud, som man siger; tog han det for Stolthed og Foragt mod sig, hvilket, som det var heelt uchristeligt, vel skiar mig i mit Hierte, men stod dengang ikke til at ændre - Dog var han saa langt fra at blive vred eller stødt herover, at han tvertimod fordoblede sin store Høflighed og Ydmyghed, saa at mig blev heel underlig tilmode derved, tænkende ved mig selv, at han maaskee holdt mig for Nar, som det vel før har hendet mig - Men da jeg endnu stod og pønsede derpaa, ikke selv vidende meer hvorhen; spurgte han mig med megen Dimission og Ærbødighed, hvadsomhelst min Stand og Forretning monne være, og kan jeg ikke fragaae, at Blodet jo da steg mig i Ansigtet, meget vel erindrende mig, hvorledes det var gaaet mig i Ravgallinien ved dette Spørgsmaals Besvarelse. Men da dog Svar skulde gives, og jeg til min Lykke ofte havde hørt af Mester Façon at jeg var en pitoyable tailleur, hvilket i det franske betyder ligesaameget som Skræder, saa sagde jeg frygtsom og sagtmælende til ham - Ich bin pitoyable tailleur, Monsieur; og da det endnu lod til, at han skulde forstaae mig; satte jeg mig ned paa Hu, med Benene over Kors, og lod ligesom jeg syede, som Skik og Viis er hos Skrædere! aldrig saasnart havde han seet dette, førend han for lutter Glæde og Forundring begyndte at springe, og at tage afsted, som en Galning, saa at jeg vist og fast tænkte, at han ikke maatte være ved sin fulde Forstand, 300

og var han, som jeg siden fik at høre, Mode-Speyder derpaa Øen, sat til at staae paa Udkik, for i Tide at udspeide og opdage alle de nye Moder, som kom fra Havsiden - Thi faldt han mig om Halsen, og løb fra mig uden at tage Afsked, raabende og skrigende af fuld Hals, den ene Gang over den anden, en Skræder, en ny Skræder, en fransk Skræder, en pitoyable tailleur, Skræder, en Skræder med et Skiød, en Skræder over Skrædere; og varede det ikke saalænge, som jeg kan træde en Synaal; førend en utallig Mængde af Øens Indbyggere, store og smaa, fornemme og ringe, rige og fattige Abekatte, fra alle Kanter stimlede omkring mig; og kunde jeg ikke noksom prise min gode Skiebne, da jeg heraf blev overbeviist om, at jeg virkelig befandt mig paa Abekattenes Øe, hvortil jeg saa inderlig havde ønsket at komme - Alle trængte sig til, og vare nysgierrige for at see mig; men kun de store og fornemme Abekatte, og overalt alle de, der vare klædte paa Moden, saaledes som Brug og Skik var, saae paa mig med en Slags Beundring og Kierlighed, hvoraf jeg spaaede mig mangan god Skilling - De ringe og fattige derimod, griinte og fnisede, spyttede og skiar Tænder af mig, og kunde der vel være dem deriblant, som for høviske Øren at tale, viiste mig deres Bagdeel, saa nøgen, som jeg er inden i min Haand, hvorved jeg da saare blueedes, endskiønt jeg forresten ikke stort brød mig derom, siden lidet eller intet ved dem var at fortjene - Som jeg nu blev meget opmuntret ved den store Høflighed og Venlighed, som alle de store og fornemme Abekatte viiste imod mig; tog jeg efterhaanden meer og meer Dristighed til mig, og var jeg tilsidst saa modig, at jeg kastede paa Næsen af dem alle, som jeg da vel mærkede, at man saaledes helst vilde have det - I hvilken Hensigt jeg og, for at lade mit Franske høre, sagde Monsieur le Fripon, til den ene, Monsieur le Coquin til den anden, og Monsieur le Sot til den Tredie, uden 301

at bekymre mig om, hvem det kunde treffe, hvil ket da blev optaget med et saare stort og almindeligt Bifald. Men det som alle meest beundrede, var mit afrevne Skiød, og spurgte man mig, med stor Begierlighed, om det saaledes var Mode i Paris at gaae med et Skiød ved den ene Side, og intet ved den anden - Som jeg nu ingenlunde vidste, hvad Nei heed paa Fransk, og mig dog syntes, at jeg burde svare dem noget; sagde jeg i min store Ubesindighed Oui, oui Monsieur, tænkende saaledes at slippe derfra, siden jeg intet bedre i en Hast vidste at udfinde, og var dette atter et stort Skrit til min Lykke, som man strax vil faae at høre - Thi aldrig saa snart var det ene Ord sluppet udaf min Mund, førend alle begyndte at rives om mig, saa at jeg blev angst og bange derved - Hvorledes jeg kom afsted i denne Tumult, og hvad enten jeg blev baaret eller slæbt eller trakt eller stødt ind i Hovedstaden, skal jeg egentlig ikke kunne sige, men saameget er vist, at da jeg kom til mig selv igien, befandt jeg mig i et stort og prægtigt meubleret Gemak - Forved mig laae en ung, deilig og i alle Maader herlig udstafferet Abekatinde paa sine Knæe, bedende mig med sine grædende Taare, og besværgende mig ved alt det, hun kunde finde paa, at jeg for Alting maatte lade hendes Mand være den første, for hvilken jeg syede en Klædning med et Skiød, i hvad og andre maatte tilbyde mig, for at komme ham i Forkjøbet, siden hun reent ud bekiendte, hvorledes hun ingenlunde var i Stand til at overleve saa stor en Skam. Herpaa tilbød hun mig alt, hvad jeg vilde begiere, og saae hun saa venlig og kiælen til mig, at Hiertet, som man siger, ret blødte i Livet paa mig derved; som jeg og vel kunde mærke, at hun i det Øieblik gierne - (her er til alt Uheld igien nogle Linier ulæselige, men jeg vilde sætte det hen, som det staaer)

- - og havde det saa sandt været min tykke Cathrine - - eller kun et andet christeligt 302
Fruentimmer - - Jammer Skade, at det var en Abekatinde - Men heller kunde jeg ikke saa meget undre mig over den store Angst og Betuttelse, hvori hun var bestæd, da jeg saae ud af Vinduet og talte 387 Tienere, Løbere, og Heydukker, alle med Penge i Hænderne, som saa at sige stormede til Porten, skrigende og raabende paa den Franske Skræder med det ene Skiød; og kan jeg ikke negte, at det jo var mig et meget rørende Syn - Som jeg nu saaledes ikke vidste, hvad jeg skulde tænke om alt dette, tænkte jeg dog ved mig selv, hvorledes det ikke kunde være saa galt at betiene mig af Leiligheden, saa tungt og modbydeligt, som det og maatte falde mig, i visse Maader at vanære, om jeg saa tør tale, at beskæmme vor Kunst og at gjøre den latterlig, ved at sye en Klædning med et Skiød, hvorom man aldrig før har hørt tale, saalænge Verden har staaet - Men da jeg, som sagt, betænkte, at endskiønt de var, Narre og Abekatte, de derfor dog havde Penge; saa besluttede jeg, at bide i et suurt Æble, og traf jeg den Forening med benævnte Dame, ved hvis indstændige Bønner jeg fandt mig inderlig bevæget, at hendes Mand skulde faae sin Klædning med et Skiød færdig, to Dage førend nogen af de andre, imod at hun, foruden min ordentlige og fulde Betalning, skaffede mig et Verksted med alt, hvad dertil hører, og overalt satte mig fuldkommen i Stand til at arbeide for alle de andre - - (Her er atter noget ulæseligt) - inden en kort Tid havde jeg forfærdiget 3702 Klædninger med et Skiød - og alle Mesterne derpaa Øen søgte i Hobetal om den Ære at arbeide som Svende paa mit Verksted - Da nu denne Mode var bleven gammel, og jeg ved saa god en Begyndelse, som og ved den store Rigdom, jeg i saa kort en Tid havde samlet, var blevet saare dristig og vel tilmode, fandt jeg paa nye, foregivende og sværgende at jeg havde forskrevet dem lige fra Paris, i hvilken Sag da, jeg blev mægtigen hiulpet 303 og understøttet af de før omtalte faa franske Ord, hvilke jeg ingenlunde forsømte ved alle Leiligheder, at føre i Munden - End videre gav jeg, eller hvilket omtrent kunde være det samme, betroede jeg en og anden af de artigste eller af de fornemste Abekatte, en Klædning, tilskaaret efter den ny Mode, som jeg vilde føre i Brug, med Forord at han offentlig skulde lade sig see dermed, ved hvilket Middel jeg befandt mig overmaade vel - Og fandt jeg blandt andet een Gang paa en Art af Adriener til Mandfolkene, hvilke, som jeg kan bevidne, anstod dem fuldkommen ligesaavel, som Buxer nogen Tid har klædt vore Damer - Saa begyndte jeg og med at garnere Klæderne med Bielder, istedetfor Fryndser, hvilket da gjorde en uforlignelig god Virkning, helst hvor mange vare samlede. Ligeledes var det mig der opfandt, at sye Hatte under den venstre Arm paa Stadsklædninger, af samme Tøi, som det øvrige, hvorved jeg da ikke havde gjort Hattemagerne et lidet Afbræk, dersom det ikke til deres Lykke strax derefter var blevet Mode, at gaae med en Hat under Armen og en anden paa Hovedet, hvilket saae heel artigt ud

- Men dersom jeg skulde opskrive alle mine Opfindelser, da turde jeg forbruge fleer Alen Papiir dertil, end en heel Armee kunde faae Klæder af

- Og kan jeg her ikke undlade at anmærke, hvorledes, endskiønt alting gik heel ordentligt og sædeligt til paa denne Øe, medens jeg opholdt mig der, saasom det samme Tid just var Mode, at være andægtig, saa drev disse got Folk, Klæderne undtagne, hvorpaa intet var at udsætte, deres Modelyst vel vidt, som man siger - Thi det forrige Aar var 4762 af de fornemmeste Abekatte døde af Mangel paa Fordøielse, eftersom det den Gang var Mode i alle Selskaber at give 36 Retter Mad, og naar al Nøden ikke længer vilde hielpe hos Giesterne, da at have visse dertil bestilte Stoppere ved Haanden, der maatte stoppe dem, ligesom vi med Tugt at 304 sige, stoppe vore Caponer - Medens jeg var der, creperede der imod 7985 Smaarodsere af Mangel paa Mad, eftersom det da var Mode slet intet at byde sine Giester, og faldt mange af de artigste Herrer og Damer ofte i Afmagt, da den blev holdt for at besidde meest Levemaade, som kunde behielpe sig med mindst Mad - Og dersom jeg bør troe en vis lærd Abekat, som var nødt til at gaae Ærinder for mig, for at fortiene sit Ophold; saa var man der tapper og frygtagtig, kydsk og utugtig, man var ærlig, og man spille Banqverotter, man var from, og man var ryggesløs, man foer til Himmelen og til Helvede, alt ligesom Moden bragte det med sig, hvilket, som mig tykkes, var meer, end der behøvedes -

Og maatte jeg selv lade fire af mine beste Fortænder trække ud, saasom dette var blevet Mode, da Fyrsten der i Landet ved et Vanheld havde mistet sine, hvilket ikke lidet smertede mig -

Alt som jeg nu saaledes tog til, daglig voxende i Rigdom og Formue, saa at jeg selv ikke vidste, hvorhen med mine Penge. Saa begyndte og mit Mod hver Dag at blive større og større, og blev jeg tilsidst saa ublue og overmodig, at jeg saae min kiere Næste, og især de fattige Abekatte reent over Skuldrene, hvilket jeg da inderlig fortryder og begræder - Som jeg og herved i Særdeleshed, offentlig og af Hiertet beder en stakkels Poet der i Landet, om Forladelse, for den saare store Uforskammenhed og Haanhed, hvormed jeg afviiste ham, da han vilde have et Par Buxer omgiorte hos mig, haabende, at han vil tilgive mig som en god Christen, dersom dette nogen Tid kommer ham for Øinene - Men, som nu Hovmod altid staaer for et stort Fald, tildrog det sig i samme Tid, at jeg blev Raadmand - Da jeg nu fuldkommen blev opblæst af denne ny Værdighed; gik jeg saavidt i min Forblindelse, at jeg glemde reent den hellige Pagt, som jeg havde indgaaet med min Hustrue 305 Mette Knuds Datter, hvorom jeg dog ikke vidste enten hun var død eller levende, som og al den Godhed jeg hidindtil havde baaret for den tykke rødmosede Cathrine; og besluttede jeg, uden i mindste Maade at angre slig en Ugierning, at indlade mig i Ægteskab med Borgemesterens Datter derpaa Stedet - Men varede det ikke længe, førend Himmelen skinbarlig straffede mig for denne min Overmod; som man strax vil fa ae at høre -

Thi som jeg nu allerbest een Gang havde udstaferet mig paa det herligste og kosteligste, og stod færdig

at kiøre hen til min unge Brud, for at holde Ja-Ord, hændte det sig, ligesom jeg vilde stige i Vognen, at jegreverenter attale, fornam, hvorledes jeg var saare trængt til at lade mit Vand - Som jeg nu i dette Ærinde gik hen til en Muur, og var midt i min Forretning, følte jeg uformodentlig, hvorledes en af alle Kræfter slog mig i Siden og i Hovedet, og hvor den først kunde komme til - Da jeg nu heel forskrækket herover, som enhver kan tænke, gav mig til at skrige, og saae mig omkring; blev jeg til min største Bestyrtelse vaer, hvorledes jeg befandt mig Hiemme i min Seng, som og at det var min egen skinbarlige og livagtige Kone, der pryglede mig, raabende og spørgende, om jeg gamle fordrukne Svinhund havde i Sinde at qvæle hende, og at skamfere hendes dydige Legem med mine Uteerligheder o. s. f.

Hvilket altsammen sig saaledes at forholde i Sandhed, jeg herved bevidner, som jeg og altid skal findes beredvillig til at bevidne det, naar og hvorledes det maatte paakræves - Underskrevet af mig selv

Morten Synaal

Den 7. Septembr. 1767.

Borger og Mester-Skræder i den Kongelige Residence Stad Kiøbenhavn.

Saaledes endtes Mester Synaals forunderlige Reise til Ravgallinien og til Abekattens Øe; og da vi af Slutningen ble v vaer, at det kun havde været 306 en Drøm, faldt alle de Indvendinger bort af sig selv, som vi havde bereedet os paa at gjøre, imod alt det Utrolige og Overdrevne, som fandtes deri

- Et andet Spørgsmaal var det, ved hvilket Underværk Mester Synaals Drøm var bleven saa langvarig og sammenhængende - Den indeholdt desuden en og anden Omstændighed, hvoraf de fleste Fremmede, uagtet alle hans Forsikringer og Bevidnelser, var meget tilbøielige til at slutte, at han ikke engang havde opskrevet den selv, men at en god Ven havde beviist ham samme Tieneste, som en anden i ligesaadanne Omstændigheder beviiste den Mand, der vilde befatte sig med at gjøre Vers, da det dog kun var hans Kald at gjøre Reeb

- Men Magister Simonsen paastod med saadan en Iver, at ingen, uden just Mester Synaal kunde drømme i saa elendig en Stiil, at man lod det beroe derved, da det dog syntes at være ligegyldigt i Henseende til Hovedsagen - Jeg har kun anført den liden Trætte, for ikke at udelade den, i mine Tanker, meget vigtige Anmærkning, af Hr. Pansa, som tiente til en Art af Decision heri - Jeg vil, sagde han, i det mindste ikke tiltroe nogen studeert Mand saa liden Ærbødighed for den hellige Skrivt, og selv for dens blot historiske Deel, at han skulde anføre Steder deraf ved alle Leiligheder i Kryds og i Quer, enten de passe sig eller ei, og enten Gienstandens Vigtighed tillader det eller ikke, mindst naar han var saa ukyndig deri, som vor Drømmer; ifald det ellers, lagde han til, er en Mulighed, at en studeert Mand kan kiende saa lidet til den første blant alle Bøger - For at gjøre dette begribeligere, maae jeg tilstaae, at jeg med Flid har udeladt et Par hundrede saadanne Citationer, som fandtes forstrøede i Manuscriptet, og kun har ladet to eller tre, som var de mindst skurrende i mine Øren, blive staaende til en Prøve - Endnu maae jeg anmærke, at Hr. Pansa er catholsk, og at mine Læsere følgelig ikke have nødig at lægge 307 hans Ord paa Hierte, uden saa er, at de selv finde noget i Sagen, der fortienner deres Eftertanke - Saa meget er vist, at jeg kiender en Deel af mine Landsmænd, der ikke skulde gjøre saa ilde i, at undersøge den noget nærmere - Jeg vil ingenlunde tale om de afskyelige, der, saavidt det staaer i deres Magt, stræbe at fordreie og at vantyde de af Gud indblæste Ord, for at udlede Meninger der af, som er tvertimod deres Hensigt, og saavidt som muligt, at forsvare Ondskab og Daarlighed, med de Vaaben, der vare bestemte af Algodhed til at ødelægge dem - Jeg handlede imod den Plan, som jeg een Gang har anlagt, ifald jeg befattede mig med Umennesker - Heller vil jeg ikke paa dette Sted tale om dem, der, som de gierne ønskede at bilde os ind, i deres Uskyldighed, og uden at mene noget ont dermed, bruge Sprog og Udtryk af Bibelen, i Mangel af andre Sorter, som en Art af klygtige Indfald, hvorved de vil opvække Latter, et Forsæt, hvori de alt for tidt ere lykkelige - Men der er den tredie Slags, der, som Mester Synaal, anføre blot for at anføre, uden egentlig selv at vide deres Hensigt dermed, det skulde da være den, i visse Maader at hellige deres egne Ord, og at give dem en Art af Vægt, ved de Sprog som de sætte ved Siden deraf, hvad enten de saa passe sig dertil, eller ei - Maaskee nogle af dem troe, at det skal saa være, og andre, at det klæder dem vel, fordi det, som de synes, baade seer lært og christeligt ud - Saameget er upaatvivleligt, at naar det skeer uden Overlæg og Valg, ved enhver betydelig eller ubetydelig, beqvem eller ubeqvem Leilighed, at det da, siger jeg, er en uanstændig Letsindighed, hvorpaa vi neppe skal finde Exempler, uden blant Christne - Jeg maae lade denne Materie fare, for ei at slippe min Hovedgienstand for langt af Sigte. Men jeg skal bringe den paa Bane i vort Selskab, saasart noget tildrager sig igien, som kan give beqvem Anledning dertil. -

308

Hvad Hovedsagen i Mester Synaals Reise betrefter; saa seer man, at han ved en forunderlig Hendelse har truffet paa to Nationer, af yderlig modsatte og overdrevne Tænkemaader, hvoraf ingen kan anprises som et Mynster, hvoraf man dog med mindre Fare kan vælge den ene dertil, end den anden - Saaledes som naar jeg kiører paa en Landevei, i hvis ene Sidegryft jeg kan blive vaad, og i hvis anden jeg kan drukne; som jeg da vil bede min Kudsk ikke at velte i nogen af dem; men om Ulykken endelig skal være, om han ikke kan undlade at velte mig, da helst at lade det skee i den Gryft, hvor jeg kun kan blive vaad; og som jeg i den

Henseende helst seer, at han kiører denne noget nærmere, end hiin, ifald det er ham umuligt, at kiøre midt paa Veien - saaledes omtrent forholder det sig med Ravgallinierne og Abekattene. De sidstes Maximer blive uden Tvivl altid ødelæggende og farlige. De første ere igien alt for overdrevne, til at de ikke skulle være baade ubehagelige og ubequemme, og det vilde selv ikke være uden Fare, dersom vi ei af Naturen vare saa utilbøielige til at følge dem - Det, som vi kalde Efterabelyst, og hvortil jeg ikke veed at finde noget ædlere Navn, som tillige udtrykker saa nøie det, jeg vil sige dermed, den Drivt til at gjøre efter, hvad andre gjøre for, og i Særdeleshed at copiere hinanden i alt det der falder i Øinene; den er ingen Svaghed, men den er en Egenskab hos Menneskene, ligesaa naturlig hos dem, som hos den Sort Katte, der saameget ligne os - Den er uden Tvivl ikke det mindste af de Baand, der har forenet Selskaberne, og holdt dem samlede; og det var maaskee baade bequemmere og mindre farligt, at boe imellem lutter ægte Bavianer, end at boe i et Land, hvor enhver var, eller vilde være Original, forudsat, at saadant et Land var muligt - Efterabelyst har ved en Hendelse været Kilden til mange gode og store Handlinger, og paa en Jord, hvor det Gode 309 havde Overvægten, vilde den være en sand Velsignelse - Men den synes altid at forudsætte en Tilbøielighed hos Menneskene ikke allene til at elske og beundre hinanden, men selv til at synes bedre om andre, end om sig selv, en Egenskab, hvoraf de havde meer Ære, end de strænge Moralister gjerne ville unde dem - Selv overdrevet, skal man gjerne finde, at Efterabelyst er Menneskevennens Svaghed, da derimod Bizarrerie og Særhed i det Udvortes i Almindelighed er Misanthropens - Jeg vil i det mindste ingen Undtagelse gjøre for at føie den Sort Christne, der gjøre sig det til en Hovedsag, at skille sig fra deres Brødre i Lader, Talemaader, Dragt, og alt det udvortes, og derhos gjøre Profession af en meget skinnende Godgiørenhed - Stolthed, den uselskabeligste blant alle Laster, kan være Aarsag til det ene saavel som til det andet, og den er det ventelig hos nogle - Haab om Giengieldelse, Frygt for Straf, og selv den blotte Kundskab om vor Pligt at elske Mennesker kan bevæge andre til at bære sig ad, ligesom om de virkelig elskte dem, og til at gjøre alt, hvad de synes at de vilde gjøre i den Fald, - hvori de dog er alt for egenkiørlige, kolde og vrantne til nogen Tid at komme; og overalt nævner jeg ingen Uting, naar jeg taler om godgiørende Menneske-Fiender - Med alt dette, som jeg har sagt til Efterabelystens Fordeel, bliver det dog uden Modsigelse langt sikrere, saavidt muligt at tæmme den, end at give den Tøilen i en Verden, hvor det meste af det, man seer, er unyttigt, ont eller daarlige og det lidet gode, som vi blive vaer, just er det, som falder os vanskeligst, og som vi af den Aarsag mindst skytte om at gjøre efter - Spørgsmaalet bliver, hvorvidt man tør gaae, og hvor man beqvemst kan standse - Det falder i Øinene, at man baade tør, og i visse Maader bør gaae en god Deel Skridt længere end Ravgallinierne; thi det, som deres Lovgivere uden Omstændigheder regnede 310 blant det unyttige, en vis Enformighed eller Overeenstemmelse i Dragt og Manerer, fortienner uden Tvivl at undtages derfra - Den er, som sagt, et Baand omkring Selskaberne, der neppe uden Fare kan rives i Stykker - Men hvor begynder da det unyttige? - Thi den Anmærkning vil man ikke finde saa urigtig, at naar man engang tilsteder sig, at efterabe det, der er unyttigt, man da er saa at sige kommen paa Glid, og behøver megen Umage, for at standse, førend man ligger midt inde i det daarlige og onde - Saaledes er den, der først finder Behag i at klæde sig som en Petitmaitre, ikke langt fra at vælge sig hans Maneerer og hans Tænkemaade, eller egentligere, hans tankeløse Væsen til Mynster; og jeg har kiendt den, der blev en Fritænker, blot fordi han begyndte at gaae klædt som en Engelskmand - Det unyttige, overdrevne, og overflødige bliver i mine Tanker ligegiældende Ord paa dette Sted - Saasnaart vi lade os nøie med at ville ligne dem i det Udvortes, som Natur og Skiebne allerede har lignet os med, dem, som høre til vort Selskab, fordi de i Hovedsagen er det samme som vi, saa kan intet sættes ud derpaa - Men vil vi efterabe alle dem, vi see, og som vi synes vel om, saa drive vi det for vidt og vi er paa Springet at blive Narre - Saaledes gjøre vi meget vel, naar vi klæde os som Nordiske, som Danske, og som skikkelige Folk, naar vi ere det, men vil vi alle klæde os som Franske Dandsemestere, eller som Engelske Klopfigtere, saa begaae vi ikke mindre Daarlighed, end vi ville begaae, ifald vi alle stafferede os ud, som Polske Jøder; og stræbe vi alle at efterabe Danske Græver og Danske Kammerjunkere; saa begaae vi den, baade i oeconomisk og politisk Forstand endnu større - Men jeg vil hverken spilde mine Læseseres Taalmodighed, eller mit Papiir med almindelige Sandheder, og jeg skulde ikke have anført disse, dersom ei andre mindre sædvanlige grundede sig derpaa - Ingen Indvending 311 kan lettere og naturligere gjøres imod det før anførte, end den: ifald nu alle Danske og alle skikkelige Folk Tid efter anden falde paa at klæde sig, som Dandsemestere, og Klopfigtere, og Jøder, og Græver, og Baroner, hvad skal man da gjøre? - Men det er i mine Tanker just Ulykken, at de kan faae disse Indfald, at de tildeels virkelig faae dem, og at det staaer i deres Magt at føre dem ud. Den mindste og første Feil som flyder heraf, er en Enformighed, der er saa stor, at den derved bliver forvildende, og taber al sin Nytte; at den istedetfor at udmærke Selskaberne, og derved at sammenknytte dem stærkere, blander det ene i det andet, og saaledes gjør alt sit til at ophæve dem - Den slette Oeconomie, som er i visse Tilfælde uadskillelig derfra, vil jeg ikke engang tale om - Men denne altfor store og forvildende Enformighed er endnu det mindste Onde, som den Lyst og Frihed at efterabe, alt hvad man seer, giver Anledning til, og det kunde næsten være uskadeligt, om alle Danske faldt paa at klæde sig som Indbyggerne i Martinien, naar det kun blev derved - Ustadiigheden i Moderne er uden Tvivl baade i oeconomisk og moralsk Forstand en langt værre Følge deraf. Men denne Materie kan fordre et Blad for sig selv - Her vil jeg kun hosføie den Anmærkning, at denne Ubestandighed i Klæder- og SæderModen, synes ligesom Duellerne at være en gotisk Feil; og at de Folkeslag, der stamme fra de gamle nordiske, og fra dem blant hvilke disse har udbredt sig, skille sig, saavidt jeg veed, i det ene som i det andet, fra alle andre Folk paa Jorden -

Endskiønt jeg har skrevet alle disse Anmærkninger i mit eget Navn; saa ere de dog kun et Udtog af de Fremmedes forskellige Betænkninger over Mester Synaals Reise til Ravgallinien og til Abekattens Øe -

Endnu blev følgende Spørgsmaal opskrevne og bortlagte til nærmere Undersøgelse:
312

1) For hvorvidt kan Klædedragten have Indflydelse paa vor moralske Karakter? -

2) For hvorvidt, er Skræderne Skyld i Klæder-Moderne, og særdeles i deres Ustadighed, og skulde denne ikke falde bort, ifald hiine baade behøvedes og behøvede mindre, end nu omstunder?

3) Skulde det være ubilligt, om Regjeringen betog os den skadelige Frihed at efterabe alt, hvad vi see, og synes vel om; og i Særdeleshed foreskrev enhver Classe af sine Undersaatter, hvorledes den skulde gaae klædt - eller er det maaskee ugiørligt for den at holde derover? -

Saasnart noget tildrager sig, som kan tiene eller give Anledning til disse Spørgsmaals Besvarelse, skal det uden Ophold blive meddeelt mine Læsere.

313

TIL MIN M** PAA HANS BRODERS FØDSELSDAG (1780)

TROE mig, Damon: Vor Siel har sit bestemte
Maal,

Som vort Legem af Støv - Mennesket aabner vel
Altid graadigt sit Bryst - troer det et bundløst
Svælg,

Naar det higende seer Glædens kristalne Strøm -
Ak! - det veed ei, hvor faa Draaber det rummer
kun! -

Hastig mættet og dorsk, seer det med Græmmelse
Nectar, Gudernes Lyst - Sig kun en smagløs Drik,
Evig strømme forbi, skjønt det ei tørster meer -

Ofte stræber det nidsk, dæmmende for dens Løb,
At tilegne sig Fryd, Forraad af Salighed,
Som det glubende dog, ei kan fortære selv -
Kun forgieves! - Thi snart taber den standsede
Al sin himmelske Kraft - døende bliver den
Snart et dunstende Kiær, muddret ogvemmeligt! -
Kun den Glæde, som rask fandt sig en anden Flugt,
Eller frelste sig selv høit over Demningen,
Kun den snoer sig endnu reen, som sit første Væld,
Giennem Dalen - et kiert Møde for Vandreren,
Sød og kraftfuld for hver, til han har slukt sin
Tørst! -

Ei den Lyst, som vor Arm vældig opøser os
I Korinthiske Kar, fremfor de svagere
Pillegrimme, som drak, af deres hule Haand -
Ei den Glæde, som Kunst, eller aarvaagen Flid,
Eller, Viisdom, Du selv leder i tusind' Rør,
Til vor higende Barm - Ei den Lyksalighed,
Som den enige Jord ydmyg frasiger sig;
Og, henrykt ved vor Glands, eller - som ofte
skeer -

Blot forblindet og ræd, troer eller kalder vor -
Ei den straalende Fryd, den som Algodhed selv,
Af sit aabnede Svælg, fyldte med kierlig Haand,
I vort Begger, og mild heldte til Læberne -
Men kun den, som vort Bryst, naar det udvider sig,
Med sin yderste Kraft, mægter at spænde om,
Den, min Damon, er vor! - Den kun tilhører os! -

Croesus eier ei meer, af sine Dynger Guld
End en Drachme maaskee skienker hans mindste
Træl;

Kun et Hierte - og ak! - hvilket et Hierte fuldt! -
Bort med Usle, hvis Navn smitter en Sang til Dig,
Men Pharsaliens Helt, eller Philippi Søn,
Eller - elsker Du helst ham, som i Lænkerne,
Straaler meer, end de to - Socrates! - Har de
meer,

Af det Held af den Glands, som de har svøbt sig i,
End den Fryd, som der' Siel, - stoer - men dog
endelig,

Fik af Skaberen Rum, Ømhed og Evne til? -
Troe mig, mangan ukiendt, som fra sin Hyttes Dør,
Taus udspreder i Dag, Dyd og Velsignelser,
Har et Hierte, saa fuldt - muligt, saa stort, som
de! -

Før den Eviges Haand veiede Polerne,
Blev vor Glæde, som os, passende Grændser satt' -
Alle - Hyrde og Helt, Armod og Viisdoms Ven,
Møde sikkert et Maal, hvor de alt mættede,
Om de sænktes i Fryd, ei kan nedsvælge meer! -

Kun den sieldne, kun den tør overskride det,
Der, som Castor og Du, eier en dobbelt Siel! -
Der, ledsaget ved Smiil af den Algode fandt,
End et Hierte, som sit, end et udvidet Bryst,
Som han svælgende kan fylde med Held og Fryd! -

O, hvor herligt et Lod traf da Din Pythias! -
Han, som Skaberen først dannede selv en Siel,
315 Stor til Himlenes Fryd - Stærk til Heroers Lyst -
Øm til grædende Dyds mildere Salighed! -
Saa - som kunde han ei rumme sit Held deri -
Gav Din flammende Siel, Damon! - og saa sin
H**s,

Ømme svulmende Barm - aaben for Gudernes
Vellyst! - Gav ham dem, at nyde sin Glæde med! -

O! - naar Sangersken nu seer ham - den Heldige,
Snart nedsænkt i sig selv drikke den Tappres Fryd -
Frelste Borgeres Smiil - Faldende Fienders Roes -
Og Dig, Heltenes Løn, evig uskiulte Glands! -
Snart med brændende Tørst, ved sin Venindes
Barm,

Svælge Kierlighed i hurtige Aandedræt;
Henrykt - drukken, o Dyd, af Dine Taarers
Lyst! -

Snart omslynged af Dig, Damon! - med himmelsk
Roe,

Giennemføle, hvad før Castor og Pollux fandt;
Da det modige Par, vandrede Haand i Haand,
Dobbelt stærk ved sin Pagt, Veien til Stierne! -
Og saa samle sig heel - og med tredobbelt Siel,
Nyde Dig - og med tre Munde velsigne Dig,
Glædens herligste Dag, Du, som med smilende
Straaler vakte ham først til sit bundløse Heidi -
Da, min Damon, o da smelter Calliope,
Ved det himmelske Syn! - taber sin gyldne Luth! -
Og med opløftet Haand, stammer hun neppe ud:
Ofte - Heldige Tre! - Heldigste Pythias! -
Ofte strømme Din Dag, herlig og blid, som nu,
Ned fra Glædernes Veld! - ofte opfylde den,
Din udvidede Barm! - evig, som nu, for stor,
Til min Læbe - og til kunstige Harpers Lyd! -

316

JOHANNES EWALDS SIDSTE POETISKE FØLELSER NOGLE TIMER FØR HANS DØD (1781)

UDRUST dig, Helt fra Golgatha!
Løft høit dit røde Skiold;
Thi Synd og Skrek - du seer det ja -
Angriber mig med Vold.

Udstræk dit Glavind i din Harm
Mod dem, som trodse dig!
Nedstyrt dem med en vældig Arm
Fra Lyset - og fra mig.

Da skal jeg, sikker ved din Haand,
Ei frygte Døden meer;
Men offre dig min frelste Aand
Paa dens nedbrudte Leer.

- - -

O Herre! forund mig Liise og Roe;
Men revser du mig med Smerte,
Da lær mig at taale - at bede - og troe,
Og JESUS opfylde mit Hierte.

317

TILLÆG

318

GRATULATION DA SEIGR. PEDER HUULEGAARD OG FRUE MARIA WULF CELEBREREDE DERES BRYLLUPS-FÆST (1759)

SEE! Soelen bryder frem, vor Sorrig er forsvunden,
Og deylig Soelskin har nu efter Regn sit Sted,
Bort Sorrig! vug fra os, dig haver vi forvunden!
Vi seer nu det igien, som vi kand glædes ved.

Før skal et flygtigt Skib igiennem Luften haste
Før skal den tunge Ploug paa vilde Bølger gaae,
Før skal den grumme Død os hen i Støvet kaste,
Før vi skal denne Dag af vores Tanker slaae.

Nu er det fire Aar, nu har vi fire Gange
Seet Foraar, Sommer, Høst og Vinter vexles af,
Da vores Lykke-Soel med et holdt op at prange,
Og ald vor Glæde gik hen i den mørke Grav.

Bedrøv'de fire Aar! i hvilke vi har savned
En Fader, som var os umistelig og rar,
Som os, og andre fleer i mange Ting har gavnet,
Som var sin Konge kiær og alle dyrebar.

Hvori vi have tabt saa dyderig en Fader,
Hvori Gudfrygtige har tabt en Siæle-Ven,
Hvori de Frommes Trøst, de stoltes største Hader
Og Ærlighedens Ziir, men Falskheds Frygt faldt
hen.

Som ved sin Ydmyghed har kundet Stolthed bøye,
Som ved sit Ord har tidt steenhaarde Hierter
rørt,
Ja den, hvorved vi os nu i hans Sted fornøye,
Med Nytte tit og med Bevægelse har hørt.

Bedrøv'de fire Aar! vor Hierte tænker ikke
Nu meer paa jer og det, som os bedrøve kand
Herefter tæller vi fornøyd' Øyeblikke,
Det Forbigangene, det seer vi ikke and.

Og hvorfor skulde vi nu meer bedrøved blive?
Hvad var vel Aarsag til, at vi ey skulde lee?
Vi vil vor Sorrig reent i Glemme-Bogen skrive,
Da vi det for os seer, som vi før savnede.

Ja hvad vi før har tabt, det søge vi og finde,
Hiertelskede PAPA! nu udi Dem igien
De gjør, at ald vor Sorgpaa eengang kand forsvinde,
O! hvilket stort Beviis! at Lykken er vor Ven.

En Fader tabte vi, som elskte alle Dyder,
Nu faaer vi Een igien, som elsker Dyderne,
En Fader tabte vi, som havde alle Lyder
Nu faaer vi Een igien, som hader Lyderne.

Gudsfrygt, Oprigtighed, som har hos Dem sit Sæde,
Bestandighed og aldt, hvad hen til Dyden hør,
Er det, som gjør at De kand høre det med Glæde
At man Dem dyderig med rette nævne bør.

Det som vor ringe Pen kuns ufuldkommen skriver
Gaaer af et Hierte, som af ingen Falskhed veed,
Det sande Vidnesbyrd, som hver Mand Dennem
giver,

Det giver vores Pligt og vores Skyldighed.

Dog ligesom enhver kand det med Rette sige,
Hvad hidindtil er sagt, saa seer vi og, at De
Ved et fornuftig Vall har truffen Deres Liige
Til vores Glæde og til vor Fornøjelse.

Hiertelskede MAMA! det vil besværligt blive
At prøve paa et Verk, som ikke vi formaae,
Og et fuldkommen Vers til Hendes Roes at skrive,
Hvis Dyder vores Pen og Kræfter overgaae.

321

Thi den Bestandighed, de uforfalskte Dyder,
Og den Forstand som saa igiennemtrængend er
Det Gode og den Roes, som Hende altid pryder
Er det, som Laurbær-Krands til Hendes Hoved
gør.

Hvad havde Moguls Guld og ald Hans Pragt os
gavnet
Da vi var saa beklemt, og i den største Nød,
Naar vi i denne Storm vor Styrmand havde savned
Og havde tabt den Trøst i vores Faders Død.

Som lifligt Kilde-Vand den tørstige behager,
Saa var os Hendes Dyd et lifligt Kilde-Vand,
Som Maanens klare Lys ald Nattens Kraft betager
Saa havde vi et Lys i en saa stor Forstand.

Thi naar man ald den Roes i et tilsammen binder
Som ellers her og der til Dyden bliver lagt,
Og vi bekræfter, at man det hos Hende finder,
Saa var det upartisk og ret af Alvor sagt.

Det er og velbekiendt, at vi det ikke sige
Af Kierlighed, som her ey skal for Sandhed
gaae,
Men skulde Sandhed end for Kierlighed her viige,
Er det bekiendt, at vi det samme sige maae.

Hvad hielper det, at vi smaae Laurbær-Blade
brekke

Til Hendes Tindinger, Hiertelskede Mama!
Da andre tusinde de Laurbær-Krandse flekke,
Hvis grønt ey visner bort, hvis Blad ey falder fra.

Kort sagt: Hun ligner den, i hvilken Hendes Glæde
Og Hendes Trøst nu er, og Han er Hende liig
De har i Dyderne, og Dyd i Dem sit Sæde
De ere Begge To gudfrygtig, dyderig.

I, som vil ikke troe, at Ægteskabet bliver
Af den Almægtige besluttet og fuldbragt
See! et saa dydigt Par, som et Exempel giver
Paa det, som om den Sag i haabetall er sagt.

Alleene Himmelen bør vi herfor at priise,
Ved Skiæbnen naaer vi ey saa stor Lyksalighed,
Mod GUD vi derfor os taknemmelig vil viise,
Ved hannem naaede vi vor Ønskes Øyemeed.

Hiertelskede PAPA! hvis Navn vi bør at ære
Saavel som Hendes Navn Hiertelskede MAMA i
Det vil vor svage Pen, alt for besværligt være
At legge ald sin Pligt og Tak i Ønsker fra.

Alt hvad vi gjøre kand, er at vi Ønsker skikker
Af et oprigtigt Sind til den Almægtige,
Som en velgrundet Bøn og gode Ønsker ikke,
Skal lade ubønhørt; Vi ønsker alle Tre:

VOTUM

At De i mange Aar og Tider
Maae kaldes steds lyksalige
Og tælle Efterkommere,
Som udi Deres Fodspor skrider.

At Handelen maae steds florere
Og Lykken stedse være med
Til De tilsidst med andre fleere
Gaaer til et saligt Hvile-Stæd.

TANKER I ANLEDNING AF SR. HUULEGAARDS DØDELIGE AFGANG (1769)

OG dig bør Tiden lære os at frygte
Og idel Vandheld gjøre skrækkelig,
Lyst til at høre Nyt! Og du, o Rygte
Hvem bør vel meere længes efter dig?
Knap fandt jeg Ønskes Maal, en stille Boelig,
Et maadeligt og roeligt Leve-Brød;
Før du misundte mig, at være roelig,
Og raabte til mig: HUULEGAARD er død.
O ædle Baand, som sammenlænker Hierter!
O Venskab! Intet Svælg betog din Magt;
Jeg i min Afkrog føler samme Smerter,
Som Synet selv hos nogen har frembragt.
Min Forestilling seer min Ven i Støvet
Og Tanken følger ham, saa langt den kan,
Snart gjør hans bleege Ansigt hin bedrøvet,
Snart svarer denne: nu belønnes han. -

Saa kalder hendes Graad mit Suk tilbage,
Som her paa Jorden var hans største Fryd -
Da finder Hiertet at det bør beklage

[]

Ey Dydens Løn og Maalet for vor Nød -
Ey den som vinder, den som taber Glæde,
Kan fordre Taarer ved den Frommes Død -
Stig høyt min Sang! - Hans efterladte Mage
Hans største Skatt, som vi beholdt igjen,
Udfordrer al min Sang og al min Klage -
Ak! - at hun kunde skildres ved min Pen! -
Du skiulte Dyd, som vel fortient, at kiende
Dog søgte kun din fulde Roes i dig. -
Du tause Kummer kun bekiendt af hende
Du skal opfordre Verdens Roes ved mig.

324

Har Viisdoms Lov giort Forskiæl her paa Jorden
Paa ædle og paa glade Mennesker? -
Saa foreskrev da Himlen selv den Orden
At Dyden ey skal faae Belønning her?
Hvem rev vel, haard mod Troskabs ømme Taarer
Den fromme evald fra dit kielne Bryst?
Og hvilken Arm opløfter sig og saarer
Det nu igjen og dræber al dets Lyst?
Den Roes var stoer at elskes af den første
Han kunde skaane, men ey elske Fey! -
Men var hans Hierte ey mod dig det største
I Kierlighed? - og dine Ønskers Speyl?
Af ham opelsket, som en ædel Pode,
Opfyldte du hans Haab og blev hans Lyst;
Han saae dig henrykt voxte i det Gode,
Og kiendte snart sit Hierte i dit Bryst.
Og denne Gartnere, som du fortiente,
Og dog forgiæves tiggede med Suk,
Forlod dig - Glæden, som du kunde vente
Var kun en Drøm, som havde været smuk
Da fandt kun faae af hiine ædle Hierter,
Som selv i Nøden kalde Dyden skiøn;
Hvor ufortiente og hvor bittre Smerter
Din ædle Troeskab høstede til Løn. -
En taus Beundring og den Roes at bære
Dit Kors med et en Christen værdigt Mod
Det Navn af evalds og af Dydens Ære
Var al den Trøst, som Himlen da tillod.
Endnu brød Solen frem - En liflig Straale
Skiød ned fra Glæden, for at fryde dig
Thi selv den strænge Himmel kan ey taale
At see den Fromme steds beklagelig.
Da fandt du i min Ven en trofast Mage
Og om ey Trøst, dog Lindring i din Nød.
Da lovte Alting idel glade Dage -
Og nu er atter al din Glæde død
Ey Omhu, ey Fortieneste ey Taarer,
Og ey en hærdet eller prøvet Dyd

325

Har kundet bøde for det Slag som saarer;
Du kan fortiene, andre høste Fryd.
Men Ædel til at kunde overvinde
Saa stort et Tab, trøst dig ved Himmelen!
Der skal du, skiønt først sildig, sikkert finde,
Din fulde Løn, din EVALD og min Ven.

H , , ,